

ПРОГРАМА

ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

ОБЩИНА РАЗГРАД

за периода 2024-2030 г.

(АКТУАЛИЗАЦИЯ)

Разград, декември 2023 г.

Приета с Решение на ОбС – Разград № 155 по Протокол №12 от 27.08.2024 г.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2024-2030 година

ОБЩИНА РАЗГРАД

I.	АНАЛИЗ НА СРЕДАТА.	3
1.	ПРИРОДО-ГЕОГРАФСКА И ТЕРИТОРИАЛНО-АДМИНИСТРАТИВНА ХАРАКТЕРИСТИКА.	3
1.1.	Географско положение спрямо територията на страната, гранични територии със съседни държави.	3
1.2.	Съседни общини.	4
1.3.	Релеф.	5
1.4.	Климат.	6
1.5.	Полезни изкопаеми.	10
1.6.	Кметства и населени места в общината по кметства, курорти в общината.	11
2.	ИКОНОМИЧЕСКА ХАРАКТЕРИСТИКА.	13
2.1.	Състояние и очаквано развитие на отделните отрасли в общината. Структуроопределящи отрасли.	13
2.2.	Състояние на инфраструктурата.	18
3.	ФИНАНСОВО-ИКОНОМИЧЕСКА ХАРАКТЕРИСТИКА.	30
3.1.	Бюджет. Приходи-източници в общинския бюджет, в т.ч. свързани с околната среда.	30
3.2.	Разходи, свързани с опазване на околната среда, относителен дял от всички разходи.	31
4.	ДЕМОГРАФСКА ХАРАКТЕРИСТИКА.	31
4.1.	Население на общината по населени места. Градско и селско население.	31
4.2.	Миграция.	34
4.3.	Заболеваемост.	35
4.4.	Сезонно увеличаване на населението през туристически сезон.	40
5.	СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКА ХАРАКТЕРИСТИКА.	43
5.1.	Средно-годишен доход на човек от населението.	43
5.2.	Относителен дял на разходите за заплащаните такси за услугите по третиране на отпадъците и ВиК от месечните доходи.	43
5.3.	Подходна диференциация.	44
5.4.	Размер на средната работна заплата.	44
5.5.	Заетост.	45
6.	ДАННИ И ИНФОРМАЦИЯ, ОТНАСЯЩИ СЕ ДО ОКОЛНАТА СРЕДА.	46
6.1.	ВЪЗДУХ.	46
6.2.	ВОДИ.	100
6.3.	ОТПАДЪЦИ.	130
6.4.	ПОЧВИ И НАРУШЕНИ ТЕРЕНИ.	146
6.5.	ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ И БИОРАЗНООБРАЗИЕ.	165
6.6.	ШУМ.	212
6.7.	ЗЕЛЕНИ ПЛОЩИ В НАСЕЛЕНИТЕ МЕСТА.	226
6.8.	РАДИАЦИОННА ОБСТАНОВКА И ВЛИЯНИЕ НА НЕЙОНИЗИРАЩИ ЛЪЧЕНИЯ.	232
7.	АДМИНИСТРАТИВЕН КАПАЦИТЕТ НА ОБЩИНАТА.	237
7.1.	Общинска структура, отговаряща за дейностите – отговорности и задачи.	237
7.2.	Общински наредби.	241
7.3.	Сътрудничество със съседни общини, бизнеса, НПО.	243
7.4.	Информирание на обществеността – използвани подходи и механизми.	244
7.5.	Услуги, предоставяни от общината, свързани с опазване на околната среда.	248
II.	АНАЛИЗ НА СИЛНИТЕ И СЛАБИТЕ СТРАНИ, ВЪЗМОЖНОСТИТЕ И ЗАПЛАХИТЕ (SWOT).	249
III.	ВИЗИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНАТА.	254
IV.	ЦЕЛИ.	254
A.	ПОДОБРЯВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА АТМОСФЕРНИЯ ВЪЗДУХ	254
B.	ПОДОБРЯВАНЕ НА СИСТЕМАТА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ.	255
B.	ОСИГУРЯВАНЕ НА НЕОБХОДИМОТО КОЛИЧЕСТВО И КАЧЕСТВО ВОДА ЗА НАСЕЛЕНИЕТО И ПРОМИШЛЕННОСТТА И НЕЙНОТО ПРЕЧИСТВАНЕ СЛЕД УПОТРЕБА.	255
Г.	ОПАЗВАНЕ, ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА ПОЧВИ И НАРУШЕНИ ТЕРЕНИ.	256

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2024-2030 година

ОБЩИНА РАЗГРАД

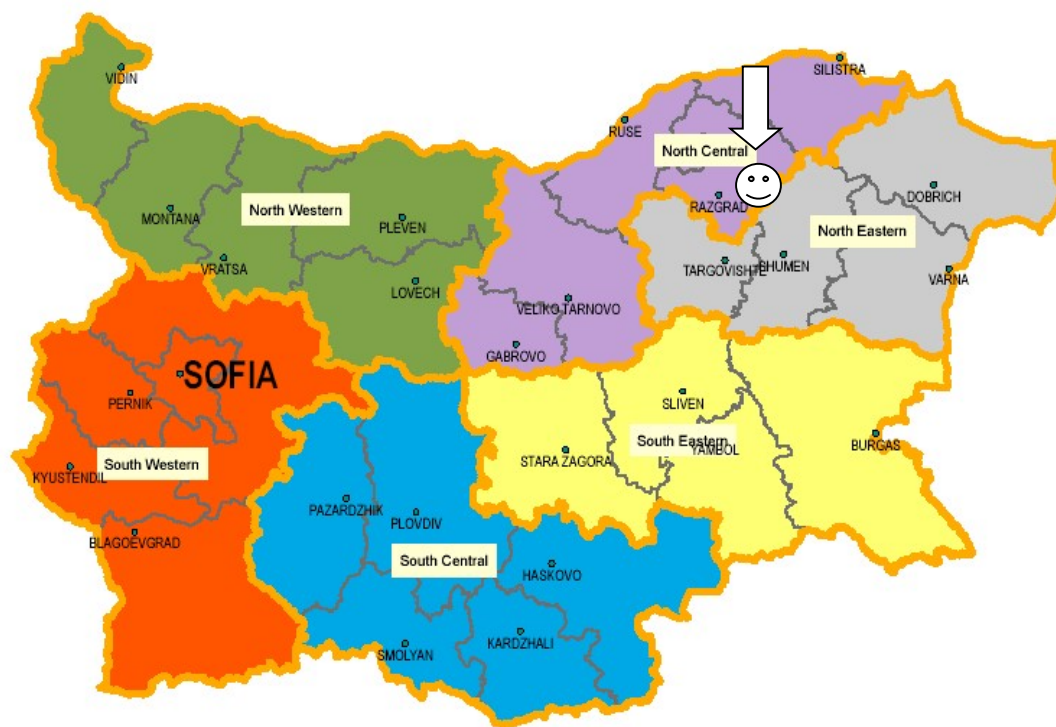
Д. ОПАЗВАНЕ И ПОДДЪРЖАНЕ НА БОГАТОТО БИОЛОГИЧНО РАЗНООБРАЗИЕ.	256
Е. ШУМ (АКУСТИЧНА СРЕДА).	256
Ж. ФАКТОР (КОМПОНЕНТ) “ЗЕЛЕНИ ПЛОЩИ”	256
З. ВЪВЕЖДАНЕ НА ПОЛИТИКА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА, ИНТЕГРИРАНА С ДЕЙНОСТИТЕ НА ДЪРЖАВНИТЕ ОРГАНИ, СТОПАНСКИТЕ СУБЕКТИ НА МЕСТНО НИВО И НА НЕПРАВИТЕЛСТВЕНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ (НПО).	256
И. УЧАСТИЕ НА ОБЩЕСТВЕННОСТТА ПРИ РЕШАВАНЕ НА ПРОБЛЕМИТЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА.	257
Й. ПОВИШАВАНЕ НА ЕКОЛОГИЧНОТО ОБРАЗОВАНИЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО В Т.Ч. ЕКОЛОГИЧНА КУЛТУРА, ЕКОЛОГИЧНИ ЗНАНИЯ, ЕКОЛОГИЧНОТО МИСЛЕНЕ	257
V. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ.	257
VI. ОРГАНИЗАЦИЯ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОГРАМАТА.	257
1. Отговорна дирекция и длъжностно лице за координация по изпълнението на програмата.	257
2. Комисия, пред която се отчита програмата. Вземане на решения по възникнали проблеми.	257
3. Периодичност на актуализация на програмата. Периодичност на отчет на програмата пред ОбС-Разград.	258
4. Информирание на РИОСВ-Русе и обществеността за изпълнението на програмата.	258
VII. ПРИЛОЖЕНИЯ.	258

I. АНАЛИЗ НА СРЕДАТА.**1. ПРИРОДО-ГЕОГРАФСКА И ТЕРИТОРИАЛНО-АДМИНИСТРАТИВНА ХАРАКТЕРИСТИКА.****1.1. Географско положение спрямо територията на страната, гранични територии със съседни държави.**

Община Разград е разположена в Северен централен район. **Северният централен район** за планиране (СЦРП) обхваща централната част на Северна България, като на север естествена граница е река Дунав, която съвпада и с държавната граница с Румъния. Районът граничи с останалите пет района за планиране в страната. В територията му попадат 5 области: Велико Търново, Габрово, Русе, Силистра и Разград. Географското положение на СЦРП се характеризира с широка отвореност към река Дунав (трансевропейски транспортен коридор No 7) и към вътрешността на страната във всички посоки.

Град Разград е административен център с областни и общински структури и ведомства. Градът е разположен в долината на река Бели Лом, в историко-географската област Лудогорие. Намира се на 65 km югоизточно от Русе, на 43 km северно от Търговище, на 49 km северозападно от Шумен.

Фиг. 1.1.-1 Местоположение на община Разград спрямо територията на страната

Административният център на община Разград е на разстояние по въздух от границите на РБългария както следва:

- На изток с Р Румъния – 59 km;
- На запад с Р Сърбия – 320 km и РМакедония – 340 km;

ОБЩИНА РАЗГРАД

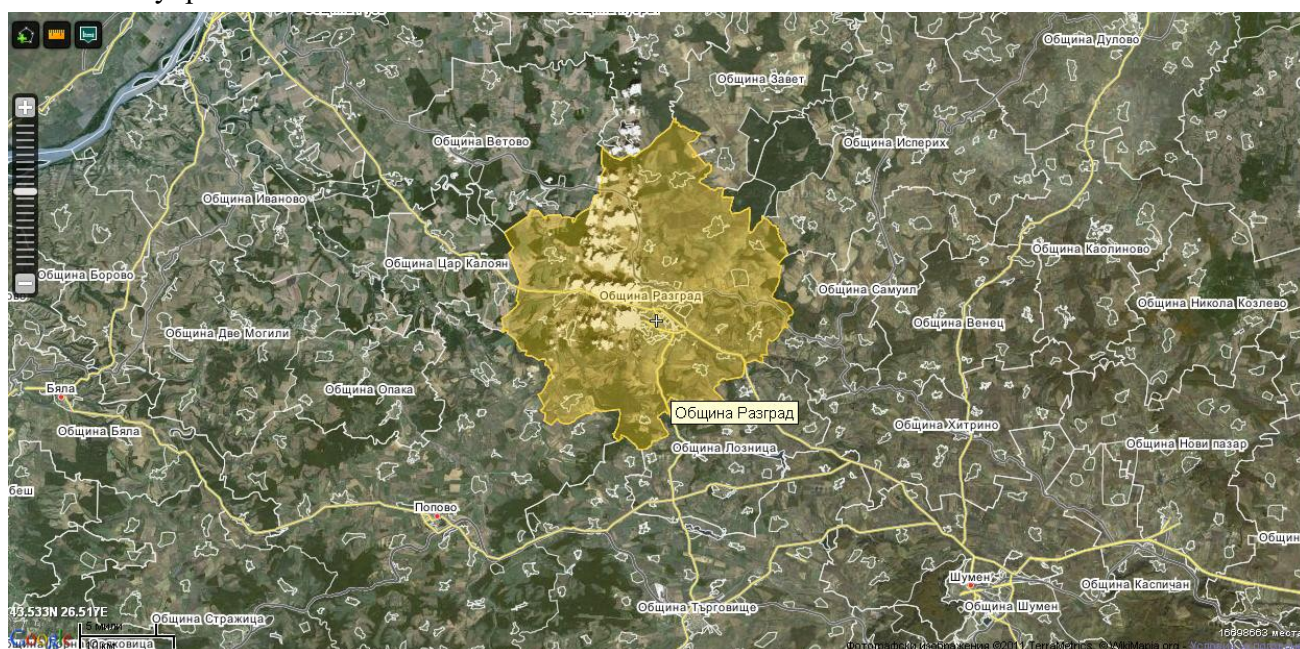
- На юг с Р Гърция – 270 км и РТурция – 160 км.

Фиг.1.1.-2 Местоположение на община Разград спрямо границите на страната.

1.2. Съседни общини.

Общината граничи с общините Завет, Исперих, Самуил, Лозница, Попово, Цар Калоян, Ветово и Кубрат.

Фиг. 1.2.-1 Местоположение на община Разград спрямо съседните общини.

ОБЩИНА РАЗГРАД

ТАБЛИЦА 1.2.-1 Разстояния от общински център гр. Разград до общинските центрове на съседните общини:

Община	Общински център	Разстояние от гр. Разград до общинския център	Транспортна инфраструктура
Завет	гр. Завет	32 км	път 49, 4902
Исперих	гр. Исперих	31 км	път 205
Самуил	с. Самуил	17 км	Път 49, Е70, 2005
Лозница	гр. Лозница	19 км	Път 49, общински път
Попово	гр. Попово	31 км	Път 204
Цар Калоян	гр. Цар Калоян	23 км	път Е 70
Ветово	гр. Ветово	37 км	Път 204, Е 70, 2001, общински
Кубрат	гр. Кубрат	33 км	Път 49, общински път

1.3. Релеф.

Разградска община се намира в централната част на Лудогорското плато, на надморска височина 220-290 м. Тази част на Лудогорието има хълмисто-ридов и платовиден релеф, представен от плитки вододели, с наклон на север към р. Дунав и на запад - към долината на р. Бели Лом. Долините на Лудогорските реки са в повечето случаи суходолия, чиито начални части навлизат в очертанията на платовидните вододели. На много места льосовата покривка воалира суходолията в падини. Там, където височината на речното течение е дълбоко, долините представляват истински каньони, като най-типична в това отношение е долината на р. Бели Лом. Карбонатният скален фундамент създава условия за карстообразуване, но съвременните карстови процеси протичат на ограничени площи. За това допринасят малките количества на валежите и льосовата покривка. Активно карстообразуване протича в местата, където варовиците се разкриват естествено на повърхността. Релефът на Разградска община е с относително високи морфометрични показатели. Гъстотата на талвеговата мрежа достига до 1.5 км/км². Вертикалното разчленение на релефа е до 150-160 м/км². Наклонът на вододолинните равнища е малък и обикновено не надвишава 1.5-3°. В склоновете на местните долове и във високата част на каньоновидните участъци средните наклони се увеличават до 5-8°. Те са значително по-големи в долната стръмна част, където се разкриват варовици. Тук склоновете повърхности имат наклони на места над 25°.

Територията на общината е разположена в Мизийската платформа. Скалните формации, разкриващи се на повърхността и разкрити от прокараните в района сондажи, са мезозойски, покрити от кватернерни и частично неогенски отложения. В тектонско отношение разглежданият район попада в северния склон на най-голямата позитивна структура в Мизийската платформа - северобългарското сводово издигане. По него са установени локални гънкови структури от понисък порядък. Генералният наклон на пластовете е 3-4° в посока север-северозапад. Не са установени съществени разломни нарушения.

В ПРИЛОЖЕНИЕ № 3 е представена топографска карта на територията на община Разград.

ОБЩИНА РАЗГРАД

ТАБЛИЦА 1.3.-1 Населени места в общината – надморска височина (източник НСИ):

№	НАСЕЛЕНО МЯСТО	НАДМОРСКА ВИСОЧИНА, М
1	с. БАЛКАНСКИ	200-299
2	с. БЛАГОЕВО	200-299
3	с. ГЕЦОВО	200-299
4	с. ДРЯНОВЕЦ	100-199
5	с. ДЯНКОВО	300-499
6	с. КИЧЕНИЦА	300-499
7	с. ЛИПНИК	300-499
8	с. МОРТАГОНОВО	200-299
9	с. НЕДОКЛАН	200-299
10	с. ОСЕНЕЦ	100-199
11	с. ОСТРОВЧЕ	300-399
12	с. ПОБИТ КАМЪК	200-299
13	с. ПОРОИЩЕ	200-299
14	с. ПРОСТОРНО	200-299
15	с. РАДИНГРАД	300-499
16	с. РАКОВСКИ	200-399
17	с. СТРАЖЕЦ	300-499
18	с. ТОПЧИИ	200-299
19	с. УШИНЦИ	200-299
20	с. ЧЕРКОВНА	300-399
21	с. ЯСЕНОВЕЦ	300-399

1.4. Климат.

Температура

Средната годишна температура е +10,8 градуса С. Изчислителната зимна температура е (-190С), а изчислителната лятна температура е (+300С).

Осреднени климатични данни

("Климатичен справочник" - темп. 1931-1970г., вал. 1931-1985г.)

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2024-2030 година

ОБЩИНА РАЗГРАД

ТАБЛИЦА 1.4.-1

Станция, н.м.в.	Елем.	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	З	П	Л	Е	год.
Разград 206	ср. тем. ^	-1.8	0.6	4.3	11.0	16.2	19.7	21.4	21.6	17.3	11.7	6.7	1.2	0.0	10.5	20.9	11.9	10.8
	ср. макс. т. ^	2.3	5.2	10.2	17.6	22.7	26.2	28.8	29.1	24.7	18.5	11.5	5.4	4.3	16.8	28.0	18.2	16.9
	ср. мин. т ^	-6.0	-4.2	-1.2	4.0	9.1	12.5	14.1	13.6	9.9	5.3	2.0	-3.1	-4.4	4.0	13.4	5.7	4.7
	кол. вал. ^	37	31	29	48	73	79	60	48	33	38	45	43	111	150	187	116	564

Източник: <http://www.stringmeteo.com/synop/index.php>

ОБЩИНА РАЗГРАД

Атмосферна (обща и локална) циркулация и ветрове

Важната климатообразуваща роля на атмосферната циркулация се изразява в преноса на въздушни маси с различен географски произход и различни термодинамични свойства. Антициклоналната циркулация, която в последните години се проявява все по-често, през студената част на годината създава условия за радиационни инверсии и образуване на мъгли.

ТАБЛИЦА 1.4.-2. Честота на вятъра по посоки и тихо време в %

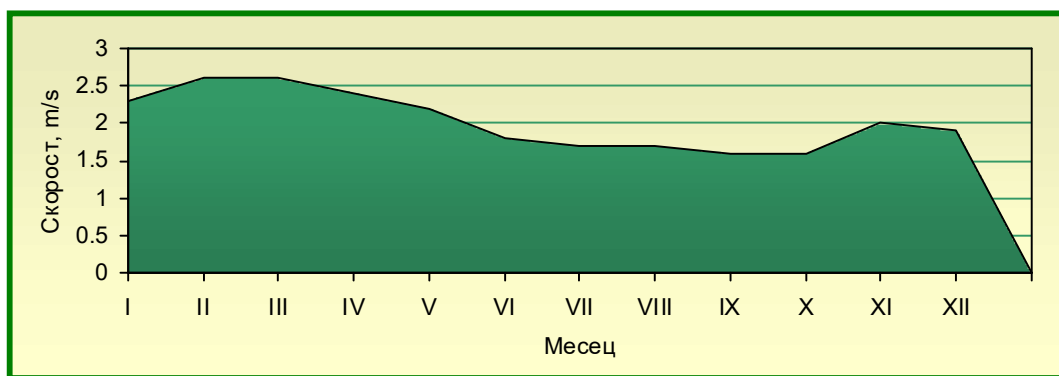
Посока	Месец												Год.
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
N	5,7	5,7	7,5	5,6	4,5	5,4	6,4	6,4	5,4	5,4	4,1	5,9	5,9
NE	10,6	12,6	15,6	11,0	11,5	9,1	11,6	9,8	12,2	16,6	12,6	12,9	12,4
E	9,7	10,0	14,3	13,9	9,8	7,9	8,4	10,8	12,9	11,5	8,5	10,5	10,5
SE	17,5	17,5	18,5	26,4	25,6	22,1	20,2	23,3	23,9	21,5	26,2	15,6	21,5
S	4,7	4,9	4,5	5,7	6,5	7,4	5,8	6,5	6,2	5,5	5,4	5,7	5,7
SW	23,1	22,1	15,2	15,2	20,2	22,4	20,3	19,3	14,9	15,7	16,8	23,5	19,1
W	15,5	14,0	12,1	9,1	9,7	12,7	13,2	13,0	10,6	10,6	11,6	5,2	12,3
NW	13,2	13,2	12,2	13,1	11,9	13,1	14,1	13,3	13,8	11,8	12,0	14,5	13,0
Тихо	28,2	21,7	17,7	17,7	19,0	22,9	28,5	29,4	35,3	40,9	32,0	30,3	27,1

Случаите на тихо време са около 27 -30 % от общия брой на наблюдаваните дни.

Погледнато в годишен аспект, честотата на тихото време е най-висока, като след нея следват югоизточните ветрове.

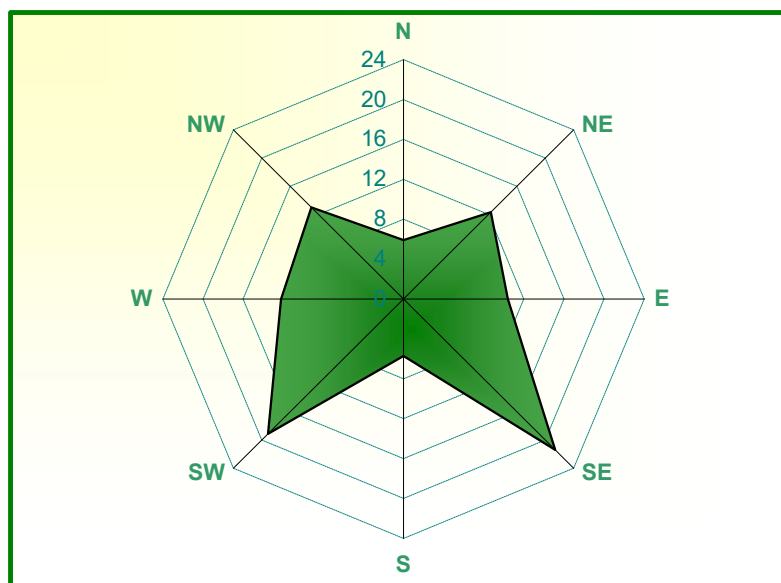
ТАБЛИЦА 1.4.-3 Средна месечна и годишна скорост на вятъра, м/сек.

Месец												Год.
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
2,3	2,6	2,6	2,4	2,2	1,8	1,7	1,7	1,6	1,6	2,0	1,0	2,0

Фигура 1.4.-1 Средномесечна скорост на вятъра, м/с

От данните представени в таблица 1.4.-3 се вижда че, средната годишна скорост на вятъра е 2,0 м./сек. Бурните ветрове със скорост 30-40 м./сек. са рядкост. Те се явяват при преминаването на циклон през страната.

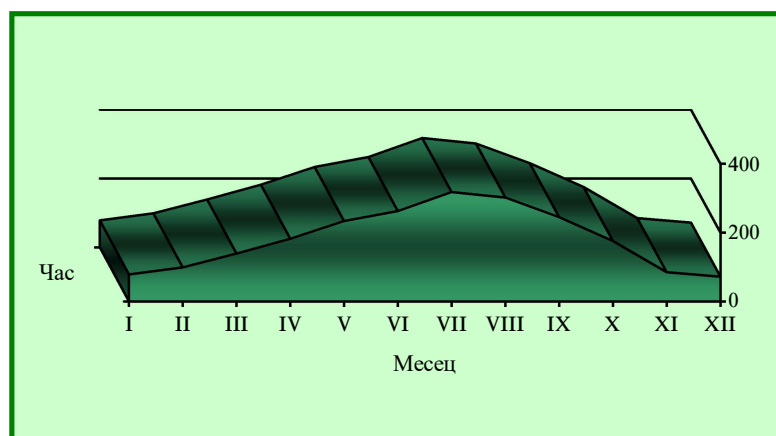
Фиг. 1.4.-2

Годишна роза на вятъра, m/s

Мъгла

Мъглите се образуват предимно през студената част на годината вследствие на силното изстиване на земната повърхност, понижаването на температурата на въздуха в приземния слой и последваща кондензация на водната пара. Максимумът на мъглите е през декември (11.4 дни с мъгла) и януари (10.8 дни с мъгла). Минимум (пълно отсъствие) е през топлите летни месеци. Мъглите са значително по-малко в сравнение със средния брой за страната. Средногодишния брой на дните с мъгла за района на е около 27. Мъглите, които продължават повече от един ден, са характерни за зимния период.

Мъглата благоприятства за повишаване концентрацията на замърсителите в атмосферния въздух, но същевременно способства за омокрянето на газо-праховите смеси.

Фигура 1.4.-3 Средна продължителност на слънчевото греење, в часове

Влажност на въздуха

Средно годишно относителната влажност на въздуха над гр. Разград е 75%, като тя е най-висока през зимните месеци и най-ниска през летните месеци - м.юли - август (Таблица 1.4.-4), но остава сравнително висока за летния сезон, поради близостта на река Бели лом.

ТАБЛИЦА 1.4.-4 Средномесечна и годишна относителна влажност, %

Месец	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Год.
Отн.влажност	84	80	75	69	70	71	68	66	71	76	73	85	75

Високата относителна влажност спомага за задържане на фино диспергираните прахови частички в приземния слой на атмосферния въздух.

Валежи

Валежите имат подчертано очистиращо действие за атмосферния въздух. Валежите в района са разпределени неравномерно през годината. Най-големи количества падат през летните месеци, най-малки през есента и зимата. Най-валежен е месец юли, а с най-малко валежи са месеците февруари и септември, като средногодишната сума на валежите е 49,5 мм/м². По данни от ХМС – Разград средните годишни валежи са около 565 mm. Есенните и зимните валежи са най-малки – 115 mm, а летните най-големи, около 180 mm. Най-валежни са май-юни със стойности 70-75 mm, а най-сух е м. февруари. Зимните валежи са около 20% от годишните валежи, а летните около 31% от тези валежи. Валежите през есента, зимата и началото на пролетта имат обложен характер и са все по-продължителни, докато тези през лятото – от м. май до м. септември са краткотрайни и често имат проливен характер. Високата сума на валежите има голяма роля в процесите на замърсяване и самоочистване на атмосферата. Това обаче намалява разсейването и довежда до значително по-високо натоварване на почвите и повърхностните води.

Снежна покривка - Като климатичен фактор тя има голямо значение - голяма отражателна способност и малка топлопроводност. Тя предпазва почвата и растенията от измръзване, източник е на влага. Първите снеговалежи започват обикновено към 1 декември, а последните са през март. Средната продължителност на снежната покривка е средно 90 дни. Средната височина на снежната покривка през месец януари, когато е най-дебела е 29,3 см.

1.5. Полезни изкопаеми.

Съгласно геоложка карта на РБългария, представена в **ПРИЛОЖЕНИЕ № 4**, за община Разград са характерни:

- глинести варовици и мергели (Разградска свита, Долна креда);
- еолични образувания - лъос, песъчлив лъос, глинест лъос (Кватернер).

Територията на общината е бедна на полезни изкопаеми. Експлоатирани са:

- открита кариера в местността „Боаза” – за добив на ломен и трошен камък;

Кариера “Боаза” се намира в централната част на Лудогорското плато, на надморска височина от 200 m до 250 m и заема позитивна форма на релефа в близост до града. Тази част на Лудогорието има хълмисто-ридов и платовиден релеф, представен от плитки вододели, с наклон на север към р. Дунав и на запад - към долината на р. Бели Лом. Долините на Лудогорските реки са в повечето случаи суходолия, чиито начални части навлизат в очертанията на платовидните вододели.

ОБЩИНА РАЗГРАД

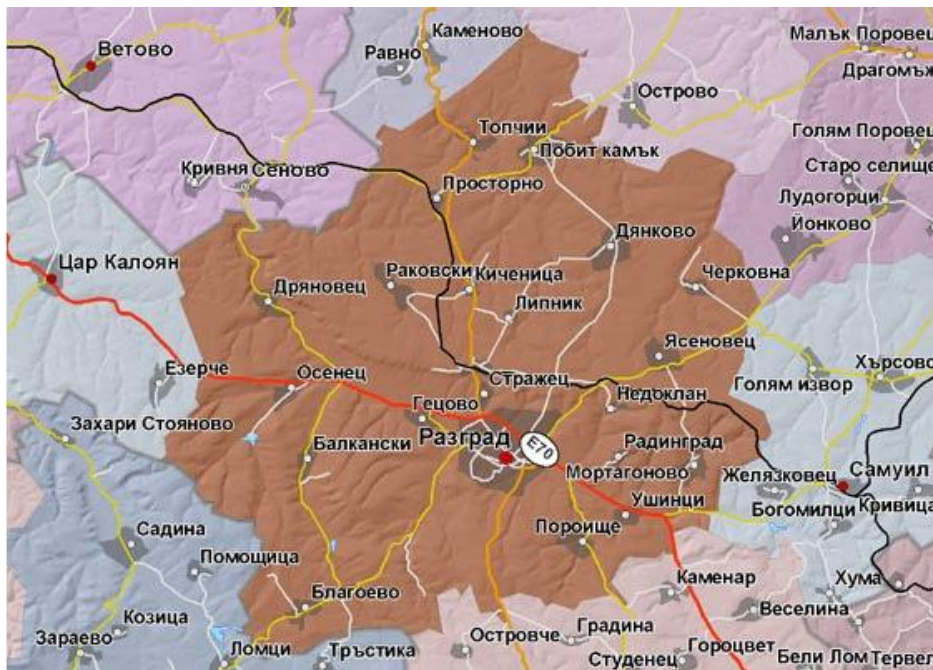
Кариера „Боаза“ е на отстояние 5 км от центъра на гр.Разград /по Републикански път Русе – Шумен /Е-70/ с отклонение за с. Пороище/. Находището е проучено през 1966 г. Експлоатира се от „Тертер“ ЕООД- град Разград. Нарушената площ е 144,3 дка. Причините за нарушената площ са разработка на кариера за добив на скална маса. Дружеството е разработило проект за рекултивация на нарушената площ. Същият ще бъде изпълнен след приключване на минните дейности. До момента е извършвана рекултивация на външния отвал.

- кариера „Топчии – по реката“, с. Топчии – за добив на трошенно-каменни фракции за основи на пътна настилка, скална маса за укрепване на брегови ивици, свлачища.

Експлоатира се от „Скални материали“ АД. Намира на 1,5 км северозападно от село Топчии, на десния бряг на река Топчийска, в местността „Саите“ и „Калето“ и попада в землищата на с.Топчии и с. Каменово. Концесионната площ възлиза на 900 932 дка. Отчуждения терен е 90 дка, в т.ч нарушения от кариерната дейност терен е 100 дка. Извън територията на кариера на 16 дка е разположена производствена площадка с ТСИ. За кариерата има разработен цялостен проект за експлоатация и рекултивация. До момента не са извършвани дейности по рекултивация на нарушените терени.

На територията на общината липсват други територии, нарушени вследствие строителство или изкопни работи.

1.6. Кметства и населени места в общината по кметства, курорти в общината.

Фиг. 1.6.-1
Населени места в
община Разград.

Градовете и селата в община Разград са село Балкански, село Благоево, село Черковна, село Дряновец, село Дянково, село Гецово, село Киченица, село Липник, село Мортагоново, село Недоклан, село Осенец, село Островче, село Побит камък, село Пороище, село Просторно, село Радинград, село Раковски, град Разград, село Стражец, село Топчии, село Ушинци, село Ясеновец.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2024-2030 година

ОБЩИНА РАЗГРАД

Община Разград заема стратегическо място в Североизточна България. Център е на едноименна област. Съгласно ЕКАТТЕ гр. Разград е от I-ва категория-втора група, а останалите селища са от V-та до VII-ма категория.

ТАБЛИЦА 1.6.-1 Характеристики на урбанизираните територии в община Разград

№	НАСЕЛЕНО МЯСТО	КАТЕГОРИЯ НАС.МЯСТО	ЕКАТТЕ	ИДЕНТ.КОД	ПЛОЩ НА УРБАНИЗИРАНАТА ТЕРИТОРИЯ, ДКА (ИЗТОЧНИК ОБЩ. РАЗГРАД)	ПЛОЩ НА НАС.МЯСТО, ДКА (ИЗТОЧНИК НСИ)
1	С. БАЛКАНСКИ	7	02467	RAZ26-00	1630	31958
2	С. БЛАГОЕВО	7	04296	RAZ26-02	1 496	43804
3	С. ГЕЦОВО	5	18589	RAZ26-03	1 559	39616
4	С. ДРЯНОВЕЦ	6	23902	RAZ26-04	1 438	48240
5	С. ДЯНКОВО	5	24829	RAZ26-05	2 646	49619
6	С. КИЧЕНИЦА	5	37109	RAZ26-06	940	12978
7	С. ЛИПНИК	6	43760	RAZ26-07	538	9710
8	С. МОРТАГОНОВО	5	49093	RAZ26-08	1 292	25630
9	С. НЕДОКЛАН	7	51353	RAZ26-00	340	9187
10	С. ОСЕНЕЦ	5	54105	RAZ26-10	1 886	50875
11	С. ОСТРОВЧЕ	7	54420	RAZ26-00	664	18031
12	С. ПОБИТ КАМЪК	7	56890	RAZ26-00	1 749	46695
13	С. ПОРОИЩЕ	6	59416	RAZ26-00	1 322	23773
14	С. ПРОСТОРНО	7	58668	RAZ26-00	640	НЯМА ДАННИ
15	С. РАДИНГРАД	7	61385	RAZ26-13	328	8390
16	ГР. РАЗГРАД	1	61710	RAZ26-00	12 651	92845
17	С. РАКОВСКИ	5	62089	RAZ26-14	1 846	38224
18	С. СТРАЖЕЦ	5	70860	RAZ26-15	571	26337

ОБЩИНА РАЗГРАД

1 9	с. Топчии	6	72850	RAZ 26-19	-	39019
2 0	с. Ушинци	7	75246	RAZ26-00	1 067	16704
2 1	с. ЧЕРКОВНА	7	80724	RAZ26-00	777	19577
2 2	с. ЯСЕНОВЕЦ	5	87624	RAZ26-18	1 435	30553

На фиг.1.6.-1 е показано разположението на населените места в общината спрямо общинския център гр. Разград. От фигурата ясно се вижда, че населените места в общината са разположени на сравнително еднакво разстояние спрямо общинския център. Територията на община Разград е равномерно населена, без да има населени места, които са отдалечени или разположени в изолирани райони.

2. ИКОНОМИЧЕСКА ХАРАКТЕРИСТИКА.

2.1. Състояние и очаквано развитие на отделните отрасли в общината.

Структуроопределящи отрасли.

Преобладаващи в общината са малките и средни предприятия. По-големите от тях ползват местни стопански субекти за доставчици на материали и суровини, както и за изпълнители на строителни, транспортни, комуникационни, счетоводни и др. услуги.

Благоприятното местоположение на община Разград обуславя нейното многоотраслово икономическо развитие.

Икономическото развитие се характеризира с относително голям брой активни стопански субекти на територията на общината. Налице е положителна тенденция за тяхното постоянно увеличаване.

През 2021 година общият брой на предприятията на територията на община Разград е 2 418 бр. Най-голям относителен дял имат микропредприятията (91.3%).

Най-голям % нетни приходи от продажби за територията на общината се пада на преработващата промишленост (43,6%), последвано от търговия и ремонт на автомобили и мотоциклети (37,5%) и транспорт, складиране и пощи (5,5%). В предоставените данни от НСИ за 2021 година нетните приходи от продажби за икономически дейности добивна промишленост и производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия са отбелязани като конфиденциални, по тази причина не са включени в анализа.

Услугите на територията на общината са съсредоточени в гр. Разград и се извършват основно от частния сектор. Малки и семейни фирми осъществяват дейности в сферите на търговията, услугите, хотелиерството и общественото хранене.

На територията на общината и региона е добро нивото на развитие на информационните и комуникационни технологии.

ОБЩИНА РАЗГРАД

Характерно за промишлеността в общината е развитието на подотрасли, съобразно специализацията и близостта на суровинната база до производствените мощности. Възходящо се развиват секторите - добивна промишленост; производство и разпределение на електро- и топлинна енергия, газообразни горива; транспорт, складиране и съобщения; дърводобив, услуги.

Местната власт насърчава и подпомага развитието на икономическите субекти посредством предоставяне на общински терени и обекти, с цел привличане на инвестиции и разкриване на нови работни места.

Основни структуроопределящи отрасли:

- Промисленост:
- Фармацевтична промишленост;
- Хранително-вкусова промишленост;
- Машиностроене;
- Шивашка промишленост;
- Химическа промишленост;
- Други производства от леката промишленост.
- Селско и горско стопанство
- Търговия и услуги
- Туризм

Структуроопределящи фирми

Фармацевтична промишленост:

- "АКТАВИС" АД – производство и продажба на генерични лекарства за хуманно и ветеринарно приложение.

- "БИОВЕТ" АД, КЛОН РАЗГРАД - производство на фуражни добавки, премикси, активни субстанции и готови лекарствени форми за животни. Произвежда ветеринарни продукти и субстанции за хуманната медицина.

- „СЕЛУР ФАРМА” ООД - производство на хранителни добавки.

Хранително–вкусова промишленост:

- "АДМ БЪЛГАРИЯ" АД - производство на нишестета, глюкозни сиропи, кристална и течна декстроза, високофруктозни царевични сиропи и малтодекстрини

- "МЛИН - 97" АД - производство на различни видове брашна, хляб, хлебни изделия, сладкарски изделия, хлебни деликатеси и солети

- "ПИЛКО" ЕООД - производство на пилешко месо

- „РОКА СО“ ООД – преработвател и търговец на зърнени култури, производител на брашна, трици и фураж.

ОБЩИНА РАЗГРАД

- „ЛАЗАРОВ“ ООД – производител на хляб и тестени изделия.
- СД „МАРВАС-90-ФРЕНКЕВИ С-ИЕ“ е специализирано в производството на яйца и птици (стокови носачки).

- ВИНТРЕЙД” ООД – производство на вина и ракии

Машиностроене и металообработване:

- "ДРУЖБА" АД - производство на бутала, бутални болтове, бутални пръстени и др. за автомобили, трактори и други превозни средства, както и производство на тенекеджийски услуги, алуминиеви и медни изделия и др.

- “МАТ” ООД - производство на аварийни скоби за етернитови, пластмасови, чугунени и стоманени тръбопроводи

- „ОБИТЕХ“ ЕООД проектира, произвежда и монтира силозни стопанства, извършва продажба, производство и обслужване на силозно оборудване

- „ЙОТОВ“ ООД произвежда специални машини и оборудване за промишлеността

- „РЕМКО“ ООД проектира, конструира и произвежда машини и съоръжения от неръждаема стомана, нестандартно оборудване, орбитално заварени тръбопроводи и цялостни инсталации за фармацевтична и хранително-вкусовата промишленост, парфюмерия и козметика.

Лека промишленост:

- “МИКРО – 67” АД - производство на детски играчки, спортни стоки, стоки за градината и за свободното време

- “РАЗГРАД ПОЛИГРАФ” ООД - производство на тетрадки и учебни пособия, печат на вестници, брошури, книги

- „АЛФА-ХИМ“ ЕООД – производство, доставка и монтаж на алуминиеви и пластмасови конструкции;

- „МИЗИЯ ГЛАС“ ЕООД – обработка и производство на химически матирано стъкло;

- „МЕЛИСА ТЕКСТИЛ“ ЕООД – производство на дамска конфекция;

- “ДОБРЕВ ПРЕС” ЕООД - печат, дизайн и опаковки на рекламни материали

- “МАГИ-КА“ ООД - производство на дамски облекла

Строителство:

- “ПЪТНО СТРОИТЕЛСТВО” АД - производство на асфалтобетонни смеси, бетон и бетонни изделия, услуги с механизация и автотранспорт

- “СТРОЙМОНТАЖ” ЕАД - строително-ремонтни дейности, ново строителство, ремонт и реконструкция на пътища и съоръжения, ниско и високо строителство

- „АНТОРА“ ЕД- стрителств, ремонти и изработвне на метални и арматурни заготовки;

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2024-2030 година

ОБЩИНА РАЗГРАД

- „ЕНЕРГОМОНТАЖ-РР“ АД – изграждане, ремонт, обновяване и модернизиране на индустриални, граждански, инфраструктурни и енергийни обекти, изработване на нестандартно оборудване и монтажни заготовки от метал;

- „АНТОРА“ ЕАД - строителство, строително-ремонтни довършителни и топлоизолационни работи;.

- “АБРИТУС” ЕООД - проектиране, строителство, специални строителни услуги

- „ВАЛЛИ 10“ ЕООД - шлайфан и полиран бетон, ниско строителство.

ТАБЛИЦА № 2.1.-1 Предприятия (без финансовите) в община Разград по икономически дейности

Икономически дейности	Предприятия	
	Брой	
	2021	2022
Общо	2 452	2 418
Селско, горско и рибно стопанство	147	151
Добивна промишленост	Конфиденциални данни	Конфиденциални данни
Преработваща промишленост	183	174
Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива	9	14
Доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване	Конфиденциални данни	Конфиденциални данни
Строителство	109	104
Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети	944	936
Транспорт; складиране и пощи	271	261
Хотелиерство и ресторантьорство	101	87
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; Далекосъобщения	25	29
Операции с недвижими имоти	111	117
Професионални дейности и научни изследвания	203	196
Административни и спомагателни дейности	50	47
Образование	15	18
Хуманно здравеопазване и социална работа	109	107
Култура, спорт и развлечения	26	27
Други дейности	141	143

Източник: НСИ

Селско стопанство:

По данни от Общинска служба по земеделие – Разград в община Разград площите със селскостопанско предназначение към март 2023 година са 427 662 дка, от които

ОБЩИНА РАЗГРАД

обработваеми са 381 159 дка (89,13%), а използваеми 333 725.912 дка, разпределени по начин на трайно ползване, както следва:

- Ниви – 368 176 дка;
- Трайни насаждения, вкл. лозя – 12 983 дка;
- Ливади и пасища – 46 503 дка, от които се стопанисват 8836,488 дка.

Фирмите от групата „СЕМПЕ“ са сред водещите в община Разград с предмет на дейност земеделие, търговия на зърнени и маслодайни култури, препарати за растителна защита, семена и торове. Други арендатори са „Мираж-авто-комерс“ ООД, „Агротим“, „Трио-Милк“ ООД и др.

В община Разград няма поливни земеделски площи.

Броят на отглежданите селскостопански животни на територията на община Разград е динамична величина, като най-голям е относителния дял на птиците.

ТАБЛИЦА 2.1.-2 Брой животни по видове, отглеждани в община Разград към 01.06.2021г.

Вид обекти/животни	2021 г.
Говедовъдни обекти	134
Говеда - общо	2126
Овцевъдни обекти	198
Овце – общо	5288
Козевъдни обекти	19
Кози – общо	398
Свиневъдни обекти	6
Свине – общо	625
Птици – общо	1718674
Регистрирани пчелини	302
Пчелни семейства – общо	15502
Рибовъдни обекти	13

Източник: Община Разград

На територията на община Разград функционира и кланица за бели меса с оператор „Пилко“ ЕООД.

Независимо от своята разпокъсаност, животновъдството е добра основа за развитие на местни предприятия, преработващи и произвеждащи предимно млечни продукти. През 2020г. на територията на община Разград функционират седем млекопреработващи предприятия, произвели 527038213кг. общ обем млечни продукти, от които:

- сирене и имитиращи продукти4 918 004 кг;
- кашкавал.....271 381 кг;

ОБЩИНА РАЗГРАД

- извара80 997 кг.

2.2. Състояние на инфраструктурата.

2.2.1. Транспортна инфраструктура

Дължината на Републиканската пътна мрежа на територията на общината е:

- първокласен път 1-2 /Е 70/ - Граница Румъния – Русе -Цар Калоян – о.п. Разград – о.п. Шумен – Девня - Варна – от км. 53+300 до км 82+000 – обща дължина 28.7 км;
- второкласен път II 49 – о.п. Търговище – о.п. Разград – Кубрат – Старо село – (Русе – о.п. Тутракан) – от км. 23+770 до км 54+880 - обща дължина 26.78 км;
- третокласни пътища – обща дължина 84.90 км, както следва:
 - III – 204 - о.п. Разград – Ломци – Попово – Славяново – Долец – Добротица – (Велико Търново – о.п. Омуртаг) – от км. 0+000 до км 18+900 с дължина 18,9 км
 - III – 205 - о.п. Разград – Ясеновец – Лудогорци – Исперих – Стефан караджа – Белица – о.п. Тутракан - от км. 0+000 до км 15+030 с дължина 15,03 км
 - III – 206 – (о.п. Разград - о.п. Шумен) – Пороище – Студенец – Ловско – Лозница - от км. 0+000 до км 6+000 с дължина 6 км
 - III – 2003 – (Цар Калоян - о.п. Разград) Осенец – Дряновец – Сеново – Глоджево - от км. 0+000 до км 11+400 с дължина 11,4 км
 - III – 2004 - (Цар Калоян - о.п. Разград) Осенец – Балкански - (о.п. Разград – Ломци) - от км. 0+000 до км 12+170 с дължина 12,17 км
 - III – 2005 - (о.п. Разград - о.п. Шумен) – п.к. Желязковец – Самуил – Хърсово – Богданци – Ножарово – Владимировци – Здравец - Подайва - от км. 0+000 до км 3+000 с дължина 3 км
 - III – 2302 – Червена вода – Семерджиево – Ветово – Сеново – Просторно - (о.п. Разград – Кубрат) от км. 36+400 до км 41+600 с дължина 5,20 км
 - III – 4902 - (о.п. Разград – Кубрат) – Побит камък – Острово – Завет – Веселец - от км. 0+000 до км 8+600 с дължина 8,60 км - III – 4904 - (о.п. Разград – Кубрат) – ж.п. гара Разград – (Разград – Дянково) от км. 0+000 до км 4+607 с дължина 4,60 км

Дължината на четвъртокласните пътища на територията на общината е 91.4 км. Чрез транспортни артерии общината се свързва с най-близките пристанища и летища, чрез което осигурява товаропътническо, въздушно и морско карго обслужване. Осигурени са линии до всички общини от областта, съседните области, София и някои от поголемите градове в страната - Варна, Бургас, Русе, Шумен, Пловдив, Габрово, Плевен, Велико Търново и др.

Увеличената степен на моторизация и намаляване пропускателната способност на уличната мрежа в централната част на града налагат изграждане на вътрешни обходни трасета и нови улични връзки. Не достигат и площите за открито паркиране. В населените места на общината уличната мрежа е достатъчна, но със силно амортизирана настилка и се нуждае от значителен финансов ресурс за възстановяване. Състоянието на републиканската пътна мрежа на територията на общината е добро

Железопътна мрежа.

Железопътното обслужване се осъществява от Български държавни железници. През община Разград преминава първата железопътна линия в България - Русе-Варна. Тя се намира на 5 км от централната градска част и в непосредствена близост до индустриалната

ОБЩИНА РАЗГРАД

зона на града. ЖП линията дава възможност за удобен достъп до пазарите в цялата страна и чужбина.

Въздушен транспорт.

На територията на община Разград няма изградени и сертифицирани летателни площадки.

Най-близко разположеното международно летище е летище Варна, което е на отстояние 135 км.

На територията на общината няма сертифицирани вертолетни площадки. Най-близко разположената летателна площадка съгласно Карта на сертифицираните летателни площадки (источник ГВА) е летателна площадка с. Бъзън, община Русе.

2.2.2. Газификация.

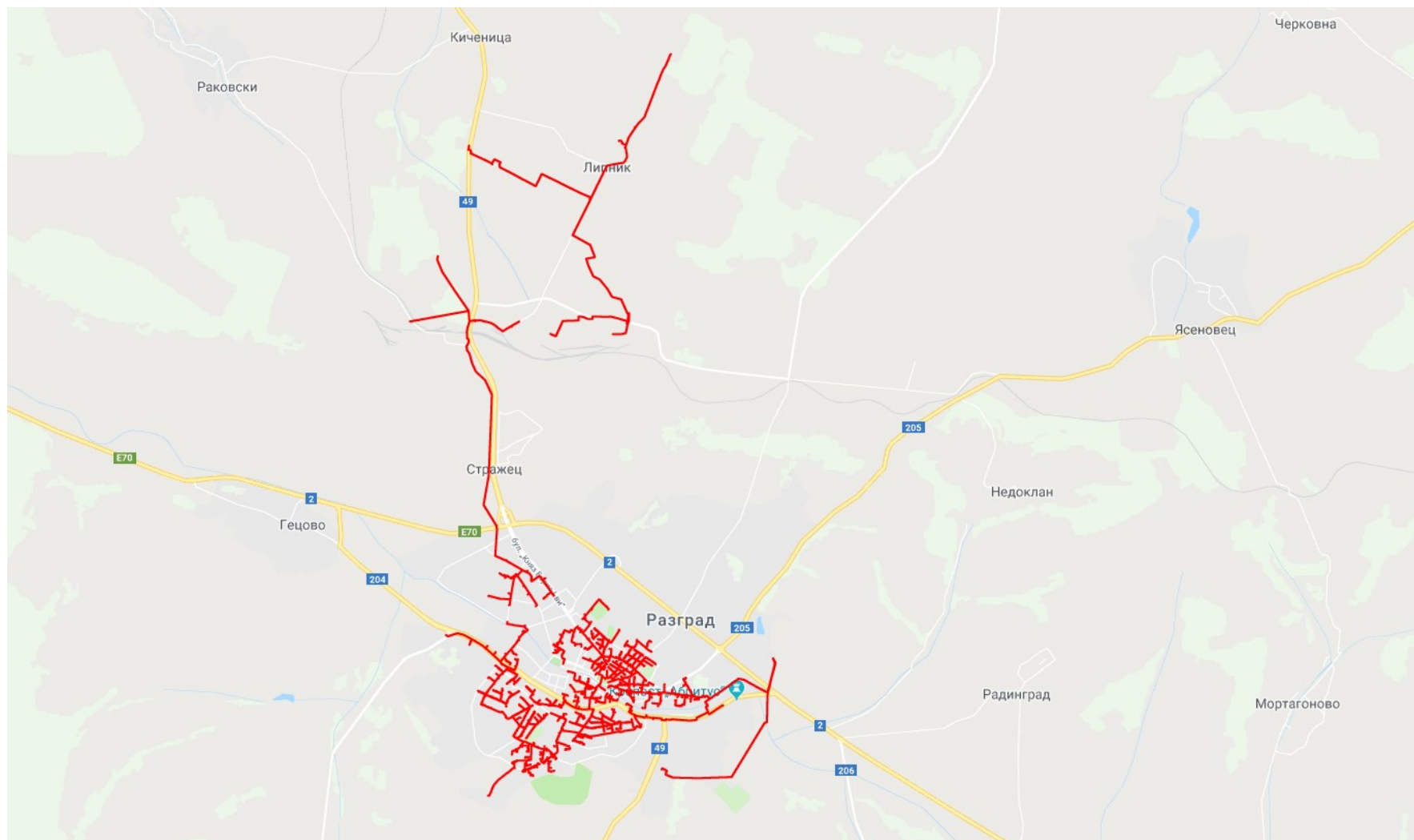
Природният газ в промишлеността и бита няма алтернатива и позволява да се постигне икономически ефект, да се подобрят санитарно-хигиенните условия на работа и значително да се подобри състоянието на околната среда. Газифицирани са структуроопределящите предприятия в промишлените зони. За газифициране на комунално-битовия сектор са изградени 45,7 км. мрежа. Газифицирани са 24 социални обекта в областта на здравеопазването, образованието, културата, административното обслужване и спорта, като по този начин е сменена горивната база на общинските обекти, отоплявани с локални котелни от течено гориво на гориво "природен газ". Газифицирани са и 380 абонати от битовия сектор в гр. Разград. Забавените темпове на битовото газоснабдяване се дължат на ниската покупателна способност на населението и липсата на традиции в използването на този енергиен източник. Основен доставчик на услугата е създаденото през 1997 г. "Газоснабдяване-Разград" АД, което през 2007 г. е преобразувано в ЕАД и се влива като поделение на „Дунавгаз“ ЕАД с център гр. Русе. Услугата включва инвестиция, проектиране, изграждане, експлоатация, ремонт на газоразпределителните мрежи и доставка на природен газ за промишления, общественоадминистративния, търговския и битовия сектор.

Изградени са основните газопреносни и разпределителни мрежи в гр. Разград с дължина 60 км. Газифицирани са 141 броя обекти от обществено-административния и търговския сектор, 11 обекта от промишления сектор и повече от 1378 сгради от битовия сектор. Програмата за газифициране на обществени и битови обекти продължава.

На фиг. 2.2.2.-1 е представена карта с изградената и функционираща газопреносна мрежа на територията на община Разград

ОБЩИНА РАЗГРАД

Фиг. 2.2.2.-1 Карта с изградената и функционираща газопреносна мрежа на територията на община Разград

ОБЩИНА РАЗГРАД

2.2.3. Топлоснабдяване.

Топлоснабдяването на гр.Разград се осъществява от "Топлофикация-Разград" ЕАД. Отоплителната централа работи с гориво "природен газ".

„Топлофикация – Разград” ЕАД е собственик на инсталация за високоефективно производство на топлинна и електрическа енергия при един и същ първичен енергиен източник, т.нар. Когенератор. Когенерацията (Combined Heat and Power – CHP) превръща около 82% от енергийното съдържание на горивото (в случая природен газ) в полезна енергия, което е около два пъти повече от конвенционалните централи. Ползата от около 32% спестявания спрямо разделното производство на двата продукта – топлинна и електрическа енергия достига до крайните потребители посредством по-ниски разходи за енергия.

Мощността на Когенератора в централата е 3 MW топлинна енергия и 3 MW електрическа енергия. Съоръжението е произведено от австрийската фирма GE Jenbacher GmbH % Co OHG и е въведено в експлоатация през 2009г.

„Топлофикация-Разград“ АД снабдява с топлинна енергия 3 814 клиенти, от които 3 602 битови, 37 бюджетни и 175 стопански. Към бюджетните клиенти спадат 4 детски градини, 1 училище, 1 детска ясла и други. но използването на топлофикационните услуги на дружеството.

Топлопреносната мрежа (ТПМ), която се стопанисва от дружеството е с дължина 15 900 m. и е изградена в периода 1974-1993 г. Основната магистрална мрежа е изградена между 1985-1987 г. В периода 2002-2018 г. са подменени 2 249 метра стари тръби с нови предварително изолирани (предимно малки диаметри дворна мрежа). Действащите към момента абонатни станции са 172 броя, от които собственост на дружеството са 146 бр., от тях 105 са подменени след 2002 г., а другите АС са собственост на стопански и бюджетни клиенти. „Топлофикация-Разград“ АД посочва, че не експлоатира участъци от ТПМ и АС, подлежащи на изкупуване, съгласно ЗЕ.

На територията на град Разград работят два топлоизточника с гориво природен газ: ОЦ “Разград” в Западна промишлена зона и ТЕЦ “Балканфарма” АД в Източна промишлена зона/СЪБОРЕН/.

По данни от информационната система на АУЕР, на територията на общината има изградени 13бр. малки фотоволтаични централи (ФТЕЦ) за производство на електрическа енергия от слънчева енергия. Всички изградени ФТЕЦ са с мощност до 30 kWp и общата инсталирана мощност 336,75 kWp.

2.2.4. Електроснабдяване.

Основен доставчик на услугата в населените места на общината е “EVN БЪЛГАРИЯ” ЕАД, клон Разград. Услугата включва доставка на електроенергия за бита, промишлеността, общественоадминистративния и търговски сектор, и уличното осветление. Електроснабдени и осветени са всички населени места. В населените места на общината са подменени старите амортизирани осветителни тела с енергоспестяващи. Оптимизирана е системата за управление на уличното осветление чрез монтиране на часовници със заложен календар в кметствата на общината и частично в град Разград

Електроенергийната мрежа покрива 99% от територията на общината. Общинските електрически подстанции, които захранват Община Разград са 2:

ОБЩИНА РАЗГРАД

- Подстанция 110/20 kV „Разград“ с инсталирана трансформаторна мощност 80 МВ
- Подстанция „Абритус“ с инсталирана трансформаторна мощност 50 МВ

В общината има и няколко частни електрически подстанции, които са изградени, за да захванват определени предприятия:

- Подстанция 110/6 kV, собственост на „Амилум-България“ АД, Разград
- 2 подстанции 110/6 kV, собственост на БИОВЕТ АД – Клон Разград, Разград, водени в регистъра на НЕК под имената „Антибиотик“ и „Пеницилин“ /в момента работи единствено подстанция „Пеницилин“, а „Антибиотик“ е откачена от системата.
- тягова подстанция на БДЖ
- възлова подстанция „Лудогорие“ 110 kV

Потребителите на електроенергия се захванват чрез 350 бр. трафопоста, собственост на „ЕнергоПро“ АД. Разпределителните мрежи ниско напрежение в населените места са предимно въздушни, изградени преобладаващо с проводник АС. Разпределителните мрежи в град Разград са кабелни, а в по-крайните квартали – въздушни. Тенденцията е замяна на неиззолираните проводници с усукани изолирани тип AL/R.

Необходимо е да се извърши оптимизация на електроразпределителната мрежа. Отделни райони на населените места се нуждаят от подмяна на мрежата за ниско напрежение (НН) с по-голямо сечение и изграждане на допълнителни трансформаторни постове за подобряване качеството на електроснабдяване на крайните потребители. Това постепенно се извършва от дружествата експлоатиращи съответните ел. съоръжения и мрежи.

2.2.4. ВиК

Водоснабдяване

Основен доставчик на ВиК услугите в населените места на община Разград е “Водоснабдяване Дунав” ЕООД, гр Разград. Услугите включват добиване и снабдяване на населението с питейна вода, отвеждане и пречистване на отпадъчните води – осъществяващи се чрез следните основни направления:

- експлоатация и поддържане на водоснабдителни мрежи и съоръжения;
- експлоатация и поддържане на канализационни мрежи и съоръжения;
- експлоатация и поддържане на пречиствателни станции за отпадъчни води;
- инженерингови услуги в страната и чужбина.

Питейната вода за населените места на общината се осигурява от местни водоизточници и водоснабдителната система “Дунав”. При средно годишно потребление от 6 600 хил. куб. метра, капацитетът за водоподаване от действащите водоизточници е около 20 000 хил. куб. метра. Големият резерв се дължи на отпадането на голям брой потребители от други общини, предвидени за захванване от система “Дунав”.

Според списъка на находищата на минерални води – изключителна държавна собственост по Приложение №2 към чл.14, т.2 от Закона за водите, публикуван на сайта на МОСВ, на територията на общината няма минерални извори.

ОБЩИНА РАЗГРАД

Вътрешната водопроводна мрежа на населените места е с преобладаващ диаметър $\varnothing$ 60 и $\varnothing$ 80, като достига $\varnothing$ 900, а преобладаващият материал е етернит. Изграждането ѝ започва през 1931 г. В последните години мрежата се разширява със стоманени и полиетиленови тръби с висока плътност. Като цяло водоснабдяването в общината се характеризира с амортизирана и неефективна водопреносна мрежа. Това е причина за загубата на голяма част от подаваните количества, поради силно амортизираните етернитови тръби и гумените уплътнители, което води до постоянни течове. Етернитовите тръби са доказано канцерогенни и могат да предизвикат сериозни здравословни проблеми сред населението, което е достатъчно основание за тяхната бърза подмяна.

Общината се водоснабдява от 5 водоснабдителни системи (ВС), както следва:

- **ВС „Дунав”** - Водоснабдителна система „Дунав” е проектирана в периода 1973-1991 г. за дебит 3200 l/s, с цел да бъдат водоснабдени градовете Кубрат, Разград, Попово, Търговище, Лозница и Шумен и селата в близост до трасето. Целият проект не е реализиран. Изградената част е за дебит 1400 l/s. В настоящия момент системата подава вода за градовете Разград и Попово, като работи по 6 часа в денонощието с дебит 700 l/s. Системата включва шест шахтови кладенеца тип Раней, разположени в терасата на река Дунав в землището на село Ряхово, 5 черпателни резервоара, 5 облекчителни резервоара, 1 разпределителен резервоар, 5 помпени станции и около 135 km преносни водопроводи с диаметри $\varnothing$ 900 и $\varnothing$ 1200. Съоръженията на система „Дунав” са разположени по протежение на 80 km и водата се транспортира на 6 подема (6 бункерни помпени станции при водоизточниците и 5 помпени станции), като първия подем е на 18 m надморска височина, а последния – на 380 m надморска височина. Кладенците са изградени през 1986 г. с дълбочина от 17,5 до 19 m. Всички кладенци имат по 10 дренажни лъчи, всеки от които с дължина около 70 m. Около кладенците са обособени санитарно-охранителни зони. За всички кладенци има разрешително за водоползване №11510100/16.07.2007 г. Обеззаразяването на водата се извършва с хлор-газ в черпателния водоем на първата помпена станция. В момента се черпи около 8 700 m³/d при капацитет 15 814 m³/d. Измерването на водните количества се осъществява с един разходомер монтиран в ПС „Бабово”. Към настоящия момент почти половината от водните количества за гр. Разград се осигуряват от водоснабдителна система „Дунав”. Подадените количества за 2011 г. са 4 454 251 m³ След последната помпена станция (ПС „Балкански”) водата постъпва в НВ с обем 40 000 m³, разположен южно от с. Гецово. В черпателния водоем към ПС „Балкански” водата се обеззаразява с хлор-газ. Водоемът се състои от 4 водни камери по 10 000 m³.

- **ВС ”Гецово”** - Водоснабдителна група „Гецово” снабдява с вода част от гр. Разград, с. Гецово и част от с.Балкански. Групата е изградена на три етапа в периода 1965-1971 г. При изграждането си групата е включвала 17 шахтови кладенеца с дълбочина 8-12 m, два дълбоки сондажа с дълбочина 950 -1000 m и четири каптирани извора. Всички водоизточници са в поречието на р. Бели Лом, в землищата на селата Гецово, Балкански и Дряновец. Към настоящия момент в експлоатация са пет шахтови кладенеца, един каптиран извор и един дълбок сондаж, който е резервния водоизточник на групата. Към групата са включени две помпени станции (ПС Балкански и ПС Гецово), два черпателни водоема към ПС, един преходен водоем и четири напорни водоема (за с. Балкански, с. Гецово и 2бр. за гр. Разград). Водата от ШК 1, 2 и 8 се изпомпва по общ тласкателен водопровод до ЧВ към ПС „Гецово”.

ОБЩИНА РАЗГРАД

Водата от ШК 3 и 4 се изпомпва по отделен тласкател до същия ЧВ. Водата от каптаж „Шадравана” постъпва гравитачно в ЧВ към ПС „Гецово” и ЧВ към ПС „Балкански”. Водата от ДС 1 (Н 963 m) се изпомпва директно до ЧВ към ПС „Гецово”. От ПС Гецово водата се препомпва в преходен водоем, след който гравитачно постъпва в НВ с $V=4000\text{ m}^3$ за гр.Разград и НВ с $V=260\text{ m}^3$ за с. Гецово. Водопроводите във водоснабдителната група са изпълнени от етернитови тръби $\phi 100\div 475$ и са с обща дължина около 30 km. Около всички водоизточници, ПС и резервоари са обособени санитарно-охранителни зони. За всички водоизточници има разрешително за водоползване №0298/14.05.2001 г. Обеззаразяването на водата се извършва с хлор-газ в ПС „Балкански” и ПС „Гецово”. В момента се черпи около 4 000 m^3/d при капацитет 6 500 m^3/d . Измерването на водните количества от водоизточниците се осъществява с 4 броя водомери, монтирани в ПС „Балкански” и 3 бр. на вход ЧВ към ПС „Гецово”. Към настоящия момент около 25% от водните количества за гр. Разград се осигуряват от водоснабдителна група „Гецово”. Подадените количества за 2011 г. са 1 158 540 m^3 . След ПС „Гецово” водата преминава през преходен водоем и постъпва в НВ с обем 4 000 m^3 , разположен в югозападния край на гр. Разград. В ПС „Гецово” водата се обеззаразява с хлор-газ. Водоемът се състои от 2 водни камери по 2 000 m^3 . От НВ водата постъпва във вътрешната водопроводна мрежа на гр.Разград по водопровод (Главен клон III), изпълнен от етернитови тръби $\phi 475$ с дължина 280 m. Измерването на водните количества се осъществява с водомер, монтиран в шахта на ул. ”Костур”. През 1988 г. в сухата камера на НВ 4 000 m^3 е монтирана помпа, която препомпва вода по стоманен водопровод $\phi 325$ с дължина 1500 m към съществуващ НВ „Висока зона” с обем 260 m^3 , захранващ високата зона на град Разград. Около водоемите има оформени санитарно - охранителни зони, заградени с телена ограда.

- **ВС ”Юрий Гагарин”** - Водоснабдителна група „Гагарин” снабдява с вода само гр. Разград. Водовземните съоръжения са разположени югозападно от града по протежение на пътя Разград-Попово. През 1961 г. са изградени пет шахтови кладенеца с дълбочина 9-12 m, един каптаж и помпена станция „Гагарин” с черпателен водоем. Водата от ШК 1 и ШК „Баба Ирина се препомпва до ЧВ, където гравитационно постъпва и водата от ШК 2, ШК 3 и каптаж „Козлука”. ШК разположен в зоната на ПС е включен директно в напорния водопровод. При първоначалното изграждане на водоснабдителната група водата е постъпвала директно във вътрешната водопроводна мрежа на града. През 2007 г., след реконструкция на тласкателния водопровод, водата е включена в НВ 4000 m^3 от водоснабдителна група „Гецово”. Към настоящия момент напорният водопровод е с дължина около 3 000 m и е изграден от етернитови тръби $\phi 200$ и $\phi 250$. През 1976 г. във връзка с разрастването на града и строителството на ж.к. „Орел” е построен нов НВ с обем 1 000 m^3 , разположен южно от гр. Разград. Построен е и нов тласкателен водопровод до НВ от стоманени тръби $\phi 219$ с дължина 720 m. През 1982 г. е изграден дълбок сондаж „Гагарин” с дълбочина 500 m, който се използва като резервен водоизточник. Около всички водоизточници, ПС и резервоари са обособени санитарно-охранителни зони. За дълбокия сондаж има разрешително за водоползване №11510383/10.07.2009 г., а за всички останали водоизточници - №11510178/25.02.2008 г. Обеззаразяването на водата се извършва с хлор-газ в ПС „Гагарин”. В момента се черпи около 1 800 m^3/d при капацитет 5 000 m^3/d . Измерването на водните количества от водоизточниците се осъществява с 3 броя водомери, монтирани в ПС „Гагарин”, ДС и НВ 1 000 m^3 . Водоснабдяването на гр.Разград от водоснабдителна група „Гагарин” започва през 1961 г. Към настоящия момент около 14% от водните количества за гр. Разград се осигуряват от

ОБЩИНА РАЗГРАД

водоснабдителна група „Гагарин”. Подадените количества за 2011 г. са 646 040 m³. След ПС „Гагарин” водата постъпва в НВ с обем 4 000 m³ (от водоснабдителна група „Гецово”) и НВ „Големия юк” с обем 1 000 m³ (за ж.к. „Орел”), разположен южно от гр. Разград. В ПС „Гагарин” водата се обеззаразява с хлор-газ. Водоем „Големия юк” се състои от 2 водни камери по 500 m³. Около водоемите има оформени санитарно - охранителни зони, заградени с телена ограда. От НВ „Големия юк” водата постъпва във вътрешната водопроводна мрежа на гр. Разград по водопровод (Главен клон VI), изпълнен от етернитови тръби ф300 с дължина 1 840 m. Измерването на водните количества се осъществява с водомер, монтиран в шахта в началото на ж.к. „Орел”. Има изградена резервна връзка между хранителния водопровод на НВ „Големия юк” и НВ „Висока зона” от водоснабдителна група „Гецово”. Връзката е с дължина 80 m и е изпълнена от етернитови тръби ф100.

- **ВС „Черковна 2”** - Водоснабдителна група „Черковна 2” снабдява с вода част от гр. Разград, лозята северно от гр. Разград, с. Стражец, с. Недоклан и е резервно хранене на Гарова промишлена зона, жп гара Разград и с. Липник. Групата е изградена през 1977 г. Водоизточниците са разположени в землището на с. Черковна, северно от селото. Първоначално са изградени шахтов кладенец с дълбочина 9 m и дренаж с дължина 50 m, а през 1981 г. е изграден и дълбок сондаж с дълбочина 808 m. Към групата са включени две помпени станции (ПС Черковна 2 и ПС Прелеза), черпателен водоем към ПС „Прелеза” и два напорни водоема (за с. Недоклан и за гр. Разград). Водата от дренажа постъпва гравитационно в шахтовия кладенец, от където се препомпва към ЧВ към ПС „Прелеза” с обем 100 m³. Водата от дълбокия сондаж се включва в същия тласкателен водопровод. След ЧВ „Прелеза” водата гравитационно постъпва в НВ с обем 2 000 m³ за гр. Разград и НВ с обем 250 m³ за с. Недоклан. В ПС „Прелеза” е монтирана помпа, която при нужда може да подава вода към Гарова промишлена зона, жп гара Разград и с. Липник. Водопроводите във водоснабдителната група от водоизточниците до НВ 2 000 m³ са изпълнени от стоманени тръби ф325 с дължина 2 330 m и етернитови тръби ф200÷300 с обща дължина 11,184 km. Около всички водоизточници, ПС и резервоари са обособени санитарно-охранителни зони. За всички водоизточници има разрешителни за водоползване: за дренажа и шахтовия кладенец - №11510382/10.08.2009 г., а за дълбокия сондаж - №11510387/01.09.2009 г. Обеззаразяването на водата се извършва с хлор-газ в ЧВ към ПС „Прелеза”. В момента се черпи около 1 300 m³/d при капацитет 7 800 m³/d. Измерването на водните количества от водоизточниците се осъществява с 2 броя водомери, монтирани в след шахтовия кладенец и дълбокия сондаж. Към настоящия момент около 7% от водните количества за гр. Разград се осигуряват от водоснабдителна група „Черковна 2”. Подадените количества за 2011 г. са 309 341 m³. След ЧВ към ПС „Прелеза” водата гравитачно постъпва в НВ с обем 2 000 m³, разположен северно от гр. Разград. От този водоем се водоснабдява както част от гр. Разград, така и с.Стражец. В ЧВ „Прелеза” водата се обеззаразява с хлор-газ. Напорният водоем се състои от 2 водни камери по 1 000 m³. От НВ водата постъпва във вътрешната водопроводна мрежа на гр. Разград по два водопровода. Единият водопровод – клон 200 – е изпълнен от етернитови тръби ф150 с дължина 1 350 m и водоснабдява градската болница и дома за стари хора. В началото му е монтиран редуцир вентил, като налягането се намалява с 2 атмосфери. Вторият водопровод - Главен клон X - е изпълнен от етернитови тръби ф250 с дължина 1 539 m и се включва във вътрешната водопроводна мрежа на града. На около 150 m преди включването е монтиран редуцир вентил. Чрез система от спирателни кранове водата може да се пренасочва, в зависимост от наличните

ОБЩИНА РАЗГРАД

водни количества и потреблението. Измерването на водните количества се осъществява с водомер, монтиран в НВ 2 000 m³. Има изпълнена връзка (водопровод от стоманени тръби ф219) между НВ „Ниска зона” от водоснабдителна група „Водна централа” и Гл. Клон Х, чрез която при необходимост водни -

- **ВС „Дренажна галерия”** - Водоснабдителна група „Дренажна галерия” снабдява с вода само гр. Разград. Това е най-старото водоснабдяване на гр. Разград. Водовземните съоръжения са разположени източно от града по поречието на река Бели Лом. През 1931 г. е изградена дренажна галерия с дължина 570 m, а през 70-те години – два шахтови кладенеца към настоящия момент се експлоатира само дренажната галерия. Водата от дренажната галерия постъпва гравитационно в ЧВ към ПС „Водна централа” по водопровод от стоманени тръби ф273 с дължина 1 800 m, изграден през 1931 г. ЧВ и ПС са разположени в чертите на града. Помпите са подменени през 2012 г., като са изнесени в „балони” извън сградата. От ПС водата се препомпва по два напорни водопровода. Единият е изпълнен от стоманени тръби ф89 и захранва лозята северно от гр. Разград. Той има връзка с НВ 2 000 m³ от водоснабдителна група „Черковна 2” и служи за резервно захранване на с. Стражец. Вторият напорен водопровод е включен директно към вътрешната водопроводна мрежа на гр.Разград, като излишната вода постъпва в НВ „Ниска зона” с обем 480 m³, разположен североизточно от града. Този водопровод е изпълнен от стоманени тръби ф219÷325, като дължината след последното разклонение от ВВМ е 534 m. Между НВ „Ниска зона” и хранителния водопровод от НВ 2 000 m³ от водоснабдителна група „Черковна 2” има изградена резервна връзка изпълнена от стоманени тръби ф219. Около дренажната галерия, ПС и НВ са обособени санитарно-охранителни зони. За водоизточника има разрешително за водоползване №11510430/23.10.2009 г. Обеззаразяването на водата се извършва с хлор-газ в ПС „Водна централа”. В момента се черпи около 480 m³/d при капацитет 3 400 m³/d. Измерването на водните количества от водоизточника се осъществява с 2 броя водомери, монтирани след помпите в ПС „Водна централа”. Към настоящия момент около 4% от водните количества за гр. Разград се осигуряват от водоснабдителна група „Дренажна галерия”. Подадените количества за 2011 г. са 175 761 m³. След ПС „Водна централа” по напорен водопровод изпълнен от стоманени тръби ф225 водата постъпва в Главен клон VIII (стомана ф300) от вътрешната водопроводна мрежа, който има връзка с Главен клон II. От тези водопроводи се захранват директно зоновете шахти на водоснабдителни зони „Абритус”, „Паисий”, „Вароша” и „Петър Берон”. След отклонението за зонава шахта „Петър Берон” излишната вода постъпва в НВ „Ниска зона” с обем 480 m³ по стоманен водопровод ф219. От НВ по хранителен водопровод изпълнен от етернитови тръби ф200 се водоснабдява зона „Водоем Ниска зона”. В ПС „Водна централа” водата се обеззаразява с хлор-газ. Напорният водоем се състои от 2 водни камери по 240 m³. Измерването на водните количества се осъществява с водомер, монтиран в ПС. Други водоизточници за питейно-битово водоснабдяване на територията на общината са: - ТК "Ердуван Чакъров" и ТК „ЕС 1 ПС - Киченица - Побит Камък”, разположени в землището на с. Побит камък и разкриващи води от BG1G0000K1b041 – Карстови води в Русенска формация.. - ШК “Пилко – Побит Камък”, разположен в землището на с. Побит камък, община Разград и разкриващ води от BG1G0000K1b041 – Карстови води в Русенска формация. - За питейно-битово водоснабдяване на „Биовет” АД се ползват 4 броя шахтови кладенци, с учередени СОЗ, разположени в землището на гр. Разград. Разкриват BG00000Qa021 – порови води в кватернера – р. Русенски Лом и притоците му. В източната

ОБЩИНА РАЗГРАД

част на гр.Разград, в чертите на населеното място, е изграден дълбок сондаж „Езерото”. В настоящия момент той не е в експлоатация, но при необходимост, чрез система от спирателни кранове, може да се подаде вода в голяма част от града, северно от река Бели Лом. В кладенеца е монтирана помпа PLEUGER P-102-11. Чрез напорен водопровод изпълнен от етернитови тръби $\varnothing 200$ водоизточникът има връзка с НВ „Ниска зона” от водоснабдителна група „Дренажна галерия”, а оттам чрез водопровод от стоманени тръби $\varnothing 219$ може да се осъществи връзка с хранителния водопровод от НВ 2 000 m³ от водоснабдителна група „Черковна 2”. Измерването на водните количества се осъществява с водомер, монтиран в шахта изградена над водоизточника. Около водозточника е обособена санитарно-охранителна зона.

Всички населени места в общината са водоснабдени. Основно водоснабдяването се извършва от водоснабдителна система “Дунав” и по-малка част от местни водоизточници. В населените места на общината няма режим на водоподаването. Основният проблем е, че поради износеност на водопроводните мрежи, се разхищават неоправдано големи количества вода и се завишават разходите за поддържане. Така например само във вътрешните мрежи, поради амортизираност загубите са почти 60% от общото количество вода.

Град Разград се захранва от пет напорни водоема. Общата дължина на вътрешната водопроводна мрежа на града е 100566 м. С цел намаляване на загубите на вода и оптимизиране на налягането във водопроводната мрежа, в гр. Разград са обособени 25 зони. Всяка зона е с основно и резервно захранване, измерване на водното количество и редуциране на налягането при необходимост. През последните години се осъществяват частични реконструкции на водопроводи с полиетиленови тръби, главно със средства на водоснабдителното дружество. Подаваната вода за гр. Разград е около 5 000 000 m³ годишно от пет водоснабдителни групи с шест броя напорни водоема. Загубите на вода във ВВМ са 72 %. С цел намаляване загубите на вода и подобряване качеството ѝ е необходима рехабилитация на всички етернитови и поцинковани водопроводи и на голяма част от стоманените. По-голямата част от водопроводната мрежа на Разград подлежи на реконструкция – 103 954 м. от 117 471 м. Общата дължина на ВВМ на гр. Разград е 100 201 m, от които главни клонове - 19 216 m и разпределителна водопроводна мрежа – 80 985 m. СВО са 5 288 бр. с обща дължина 42 304 m, от която 11 401 m са изпълнени от полиетиленови тръби, а останалите от поцинковани.

Водопроводите са амортизирани, което често води до скрити аварии и загуби на вода. Многократните аварии са причина за прекъсване на водоподаването и до нарушаване на асфалтовата настилка. Отстраняването на аварията е свързано с големи загуби на вода.

С цел намаляване на загубите на вода и оптимизиране на налягането във водопроводната мрежа, в гр. Разград са обособени 26 зони, от които 18 имат изградено резервно захранване.

Във връзка с многократното увеличение на разходите за електроенергия след извършен технико-икономически анализ през 2022 година, ВиК дружеството е предприело действия за изграждане на фотоволтаични станции за захранване с ел.енергия на помпени станции, за които това е финансово изгодно, а именно в община Разград – ПС Черковна 2, ШК към ПС Черковна 2, ПС Гагарин, ДС Гагарин, ПС Балкански, ШК Балкански №1 и ШК Балкански №2,

ОБЩИНА РАЗГРАД

ПС Гецово, ШК Гецово №1, 2, 3, 4, 5, 7, 7а, 8, 9, ДС 1 Гецово, ШК към ПС Водна централа, дренажна галерия към ПС Водна централа.

Канализация

Населени места, без изградена канализационна система, са всички населени места на територията на общината, с изключение на общинския център – гр. Разград. Общата дължина на канализационната мрежа на град Разград е 55 431 м. Общата изграденост на канализационната мрежа на гр. Разград е 95%. Отпадните води постъпват в пречиствателна станция, която функционира от 1974 г. Пречистените отпадни води се заустват в р.Бели Лом. Към настоящия момент канализационната мрежа е с обща дължина 55 431м, от които 11 846м колектори и 43 585м канализационна мрежа. Канализационните колектори (I, II, III, IV и довеждащ колектор) са изпълнени както следва: 2 442м от бетонови тръби $\phi 650 \div 825$, 2878м - от бетонови тръби $\phi 1000 \div 1500$, 1218м - от напорни муфени тръби $\phi 900 \div 1200$, 5308м – монолитни стоманобетонени канали $90/60 \div 240/170$.

Участък с дължина около 250м от колектор I е с обратен наклон, което води до затлачване и запушване на колектора и до подприщване на включващите се в него канализационни клонове. Има изградени един дюкер и 15 бр. преливници, като не е изпълнен отливния канал на преливник 2 на колектор III (дължина около 470м). Довеждащия колектор е монолитен стоманобетонен $160/110$ и е с дължина 947м. Канализационната мрежа е изпълнена както следва: 36921м от бетонови тръби $\phi 200 \div 800$, 193м - от напорни муфени тръби $\phi 1000$, 399м – монолитни стоманобетонени канали $90/70 \div 120/80$, 6072м - от полиетиленови тръби $\phi 300 \div 600$.

Схемата на канализационната мрежа е определена на база съществуващата конфигурация и теренните особености на града. Град Разград е разположен от двете страни на река „Бели Лом“, която пресича града от изток на запад и минава през централната част на града. На север и юг от реката терена се качва, като денивелацията между ниската и висока част на града е значителна. Първоначално канализационната мрежа на гр. Разград е решена, като са предвидени два главни канализационни клона, от двете страни успоредно на р. Бели Лом.

Главен канализационен клон 1 минава от южната страна на реката (по левия бряг) и е проектиран да приема отпадните води от южната част на града.

Главен канализационен клон 2 минава от северната страна на реката (по десния бряг) и е проектиран да приема отпадните води от северната част на града. Главен клон 1 в западната част на града след последното включване в него преминава река „Бели Лом“ с дюкер, обединява се с Главен клон 2 и продължава на запад по северния бряг на реката до ПСОВ Разград.

С нарастването на града, по късно са проектирани и изградени Главен клон 3 от южната част на града и Главен клон 4 от северната част на града.

Главен клон 3 в по-голямата си част е разположен почти успоредно на реката и е заустен в Главен клон 1.

Главен клон 4 е разположен почти успоредно на реката и е заустен в Главен клон 2.

ОБЩИНА РАЗГРАД

С така изградените Главни канализационни клонове града е разделен на четири успоредни зони.

Отпадъчните води от градската част чрез довеждащия колектор гравитачно постъпват в пречиствателна станция, която функционира от 1974 г. Пречистените отпадъчни води се заустват в р. Бели Лом. Към настоящия момент канализационната мрежа е с обща дължина 77 051 m, от които 12 954 m главни клонове и 64 097 m второстепенна канализационна мрежа.

Канализационната схема за отвеждане на отпадъчните води от града е проектирана и изграждана като смесена с насочване на сумарния отток към централната част на града, следвайки географското разположение и течението на р. Бели Лом.

През последните години ново изградените търговски обекти („Технорай”, „Пежо”, „Златекс”, Технополис”, „Лидл”), разположени в ново обособената част на източната промишлена зона, и площадката на магазин „Кауфланд” са с изградена разделна канализация, като битовите води са зауствени в съществуващата канализационна мрежа, а дъждовните води са отведени в р. „Бели Лом”.

Канализационната мрежа е изградена основно от бетонови тръби с кръгъл, яйцевиден и устообразен профил. Някои от участъците са с минимални наклони, което води до задържане на пясък по дъното. В определени участъци се наблюдава ерозия на бетоновите тръби. По канализационната мрежа е правена реконструкция на амортизирани канализационни участъци и на участъци с малка проводимост. При реконструкцията в някои участъци не е извършвано превключване на съществуващата канализация в ново изградената.

По главните канализационни клонове са изградени общо 25 бр. преливници. Преливниците са бетонови монолитни с изнесена странично входна част. Поради проблемите в Главен клон 1 (малкия и обратен наклон в някои участъци) през 1986 г. са изградени допълнителни преливници. Отливните канали от преливниците са зауствени в р. Бели Лом. Единствено отливния канал на преливник 2 на колектор III не е доизграден и не е зауствен в р. Бели Лом. По канализационната мрежа е изграден 1 дюкер, който отвежда отпадъчните води от южната част на града на северния бряг на реката. От там отпадъчните води се отвеждат до ПСОВ Разград, която е разположена от северната страна на р. Бели Лом. Дюкерът е изпълнен с две тръби – едната ф800, а другата ф450, монтирани в бетонов кожух. Дюкерът е изграден на Главен клон 1 след преливник. За окончателно доизграждане на канализационната мрежа на гр.Разград е необходимо строителство на нови 4 820 м канализации. Участъци с обща дължина около 2 530 м от вече изградената мрежа се нуждаят от реконструкция, поради недостатъчен диаметър, обратен наклон, пропадане или инфилтрация.

Необходимо е изграждане на селищни канализационни системи и селищни пречиствателни станции с биологично стъпало в 6 населени места на територията на общината. Някои от агломерациите имат проектна готовност.

В табличен вид е дадена информация за населените места, наличието на канализационна система и селищна пречиствателна станция, проектна готовност или етап на строителството.

Таблица 2.2.4.-1. Проектна готовност за изграждане на селищни канализационни системи и селищни пречиствателни станции с биологично стъпало в бте населени места:

ОБЩИНА РАЗГРАД

№	Населено място	Брой жители	Степен на изграденост на канализационната система	Проектна готовност
1	Дянково	3 049	Не е изградена	Не
2	Раковски	2 656	Не е изградена	Не
3	Ясеновец	2 644	Не е изградена	Не
4	Стражец	2 037	Не е изградена	Да, с довеждащи колектори до ГПСОВ - Разград
5	Гецово	1 871	Не е изградена	Да, с довеждащи колектори до ГПСОВ - Разград
6	Мортагоново	1 199	Не е изградена	Не

Източник: „Водоснабдяване Дунав” ЕООД гр. Разград

През септември 2015 г. приключва първият етап на проекта „Доизграждане, реконструкция на съществуващата канализационна и водопроводна мрежи и пречиствателна станция за отпадни води в Разград“. При налична канализационна мрежа с дължина 94 955 м. на реконструкция подлежи около една трета, предвижда се и изграждане на още близо 18 000 м.

Съгласно публикуван бизнес план на ВиК дружеството, за периода 2022-2026 година не е предвидено изграждане на нови канализационни мрежи или ПСОВ на територията на община Разград.

Сумата за „Инвестиционен проект в работна фаза за реконструкция на съществуващата пречиствателна станция за отпадъчни води в Разград“, предвидена в държавния бюджет за 2024 година, е 1 050 000 лв.

Проблемите с опазване чистотата на повърхностните и подземните води са свързани с:

- оставащата около 10% недоизградена канализационна система в гр. Разград;
- необходимостта от реконструкция и модернизация на ГПСОВ в гр. Разград;
- необходимостта от изграждане на канализационни системи с ЛПСОВ в големите населени места на общината.

3. ФИНАНСОВО-ИКОНОМИЧЕСКА ХАРАКТЕРИСТИКА.

3.1. Бюджет. Приходи-източници в общинския бюджет, в т.ч. свързани с околната среда.

Приходи-източниците в общинския бюджет са:

- Приходи за делегирани държавни дейности, в т.ч. общи субсидии, субсидии за капиталови разходи, целеви трансфери, субвенции.
- Общински приходи, в т.ч. имуществени данъци, приходи от такси и цени на услуги, други неданъчни приходи, субсидия за местни дейности, трансфери, целева субсидия за капиталови разходи, финансираня, дарения.

ОБЩИНА РАЗГРАД

3.2. *Разходи, свързани с опазване на околната среда, относителен дял от всички разходи.*

Разходите, свързани с БКС и опазване на околната среда, могат да се разделят на:

- Управление и контрол на дейностите по ЖС;
- Водоснабдяване и канализация;
- Осветление на улици и площади;
- Други дейности по ЖС и ТР;
- Управление и контрол на дейностите по опазване на околната среда;
- Озеленяване;
- Изграждане, основен ремонт и поддържане на уличната мрежа;
- Чистота;
- ОП „Ремонстрой“.

4. ДЕМОГРАФСКА ХАРАКТЕРИСТИКА.

4.1. Население на общината по населени места. Градско и селско население.

Съгласно данни на НСИ към 31.12.2022 г., на територията на община Разград живеят 42 778 души, което прави 0.66 % от населението на РБългария и 42.3% от населението в област Разград.

Както и в повечето български общини % градско население в общината е значителен. Населението в общинския център е 28 509 души, което е – 66,6% от населението на общината, а едва 33.4% от населението живее в останалите 21 населени места.

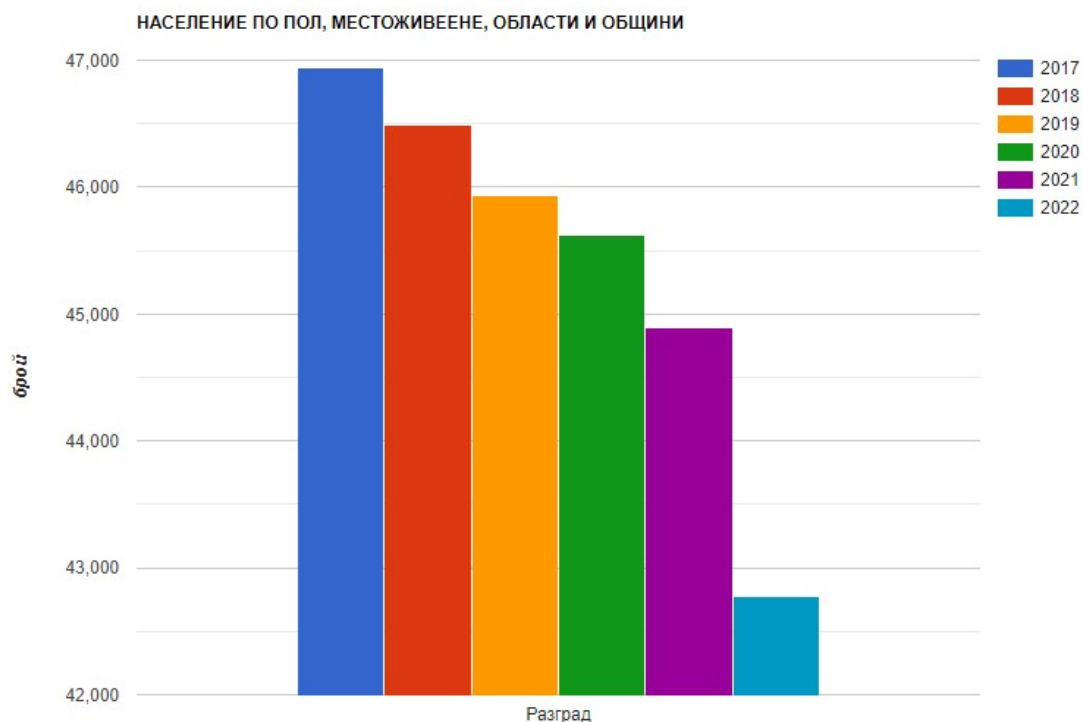
На база картината в страната (73.6% градско население) община Разград се характеризира с по-нисък процент градско население.

ТАБЛИЦА 4.1.-1 Данни за населението на общ. Разград

Година	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Брой	46944	46495	45936	45624	44894	42778

Източник НСИ

ОБЩИНА РАЗГРАД

Фиг 4.1.-1 Диаграма, показваща броя на населението в община Разград по години

През последните 6 години се наблюдава траен спад в населението, живеещо в община Разград, като това се покрива напълно със ситуацията в Северен централен район и страната. За този период населението в общината е намаляло с 4166 души, което се дължи на отрицателния прираст в общината, формиран от миграцията на населението и отрицателното възпроизводство.

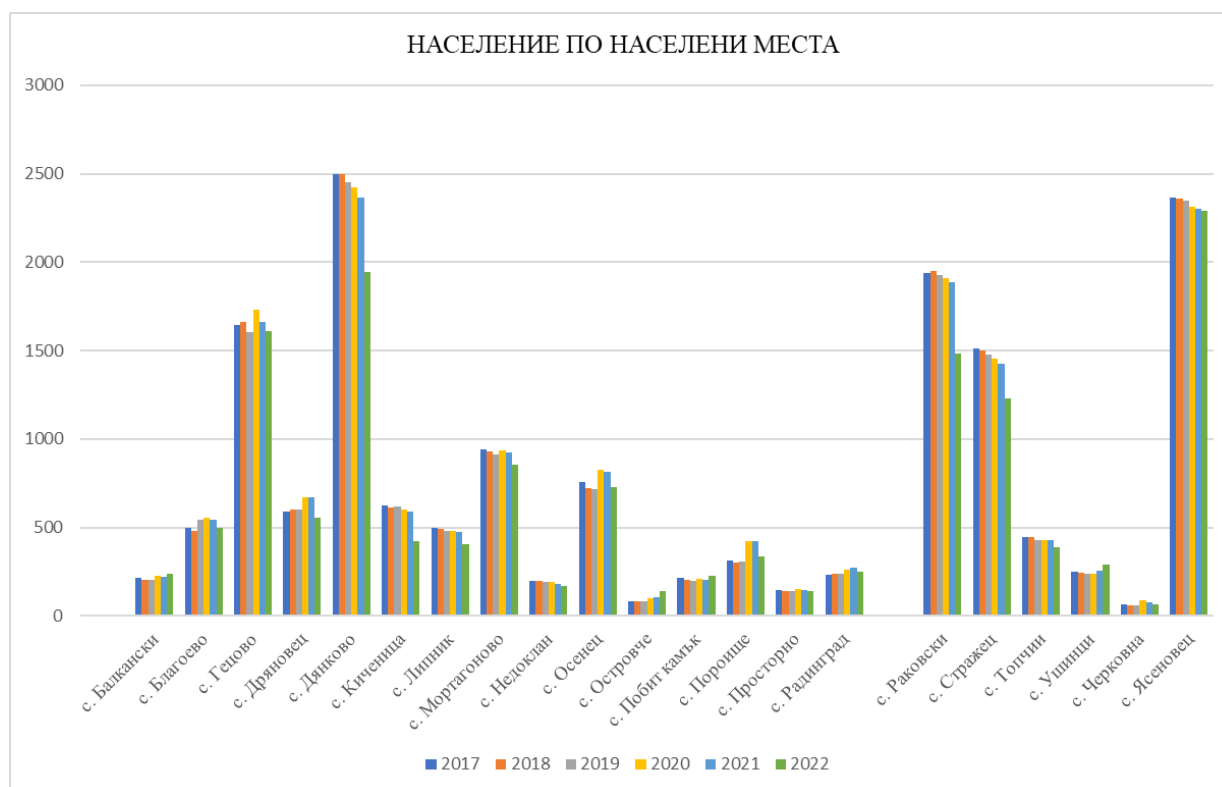
ТАБЛИЦА 4.1.-2 Данните за населението по населени места в община Разград

№	Населено място	Население, брой					
		2017	2018	2019	2020	2021	2022
1	с. Балкански	215	202	206	229	219	238
2	с. Благоево	496	478	541	555	545	500
3	с. Гецово	1645	1661	1602	1733	1661	1612
4	с. Дряновец	592	601	600	673	673	553
5	с. Дянково	2498	2498	2454	2420	2363	1946
6	с. Киченица	627	613	616	601	588	423
7	с. Липник	500	491	482	479	473	405
8	с. Мортагоново	940	928	915	938	922	854
9	с. Недоклан	198	197	189	191	181	167
10	с. Осенец	754	725	715	827	816	726
11	с. Островче	81	81	80	101	103	142
12	с. Побит камък	213	206	200	208	201	226

ОБЩИНА РАЗГРАД

№	Населено място	Население, брой					
		2017	2018	2019	2020	2021	2022
13	с. Пороище	312	303	306	424	420	337
14	с. Просторно	143	141	140	151	147	140
15	с. Радинград	235	240	236	263	275	250
16	с. Раковски	1937	1949	1927	1912	1888	1485
17	с. Стражец	1513	1498	1477	1454	1423	1232
18	с. Топчии	444	446	431	427	430	390
19	с. Ушинци	248	242	239	238	256	289
20	с. Черковна	65	61	57	88	79	66
21	с. Ясеновец	2367	2359	2350	2313	2300	2288

В диаграмата по-долу е представено нагледно промяната в броя на живущите по населени места в община Разград.

Фиг. 4.1.-2 Брой на населението в населените места на общината за периода 2017-2022 година

Националният статистически институт е публикувал на сайта си прогнози за броя на населението в област Разград. Отчитайки, че населението в община Разград е 42.3% от цялото население на областта, то следва прогнозните темпове за областта да са релевантни за община Разград.

Данните са обобщени в таблица 4.1.-3.

ОБЩИНА РАЗГРАД

ТАБЛИЦА 4.1.-3 Прогнозите на НСИ за област Разград

Области	I вариант (при хипотеза за конвергентност) ¹							2060	2065
	Години								
Пол	2025	2030	2035	2040	2045	2050	2055		
Разград	96862	90519	84985	79916	75413	71304	67502	63995	60794
Мъже	46236	42953	40141	37676	35460	33459	31626	29964	28485
Жени	50626	47566	44754	42240	39953	37845	35876	34031	32309
Области	II вариант (относително ускоряване) ²							2060	2065
	Години								
Пол	2025	2030	2035	2040	2045	2050	2055		
Разград	97032	91369	86641	82611	79033	75735	72595	69570	66647
Мъже	46326	43398	41064	39114	37412	35858	34400	32999	31678
Жени	50706	47971	45577	43497	41621	39877	38195	36571	34969
Области	III вариант (относително забавяне) ³							2060	2065
	Години								
Пол	2025	2030	2035	2040	2045	2050	2055		
Разград	96776	90123	84089	78659	73732	69204	65067	61304	57941
Мъже	46189	42747	39716	37002	34555	32325	30309	28511	26590
Жени	50587	47376	44373	41657	39177	36879	34758	32793	30991

¹ I вариант (при хипотеза за конвергентност): Този вариант се определя като реалистичен и е съобразен с нормативните изисквания на Европейския съюз за демографското и социално-икономическото развитие на страните членки.

² II вариант (относително ускоряване): При този вариант се предполага, че демографското развитие ще протича при благоприятни социално-икономически процеси в страната

³ III вариант (относително забавяне): При този вариант развитието на населението е прогнозирано при хипотези за неблагоприятни социално-икономически процеси в страната.

4.2. Миграция.

Миграционните процеси представляват механичното движение на населението. Те обхващат входящи процеси (имиграция) и изходящи процеси (емиграция).

Обобщените данни в таблиците по-долу дават информация за механичното движение на населението на територията на страната, на територията на област Разград и на територията на община Разград за периода 2014-2017 година. Данните са представени в низходящ ред.

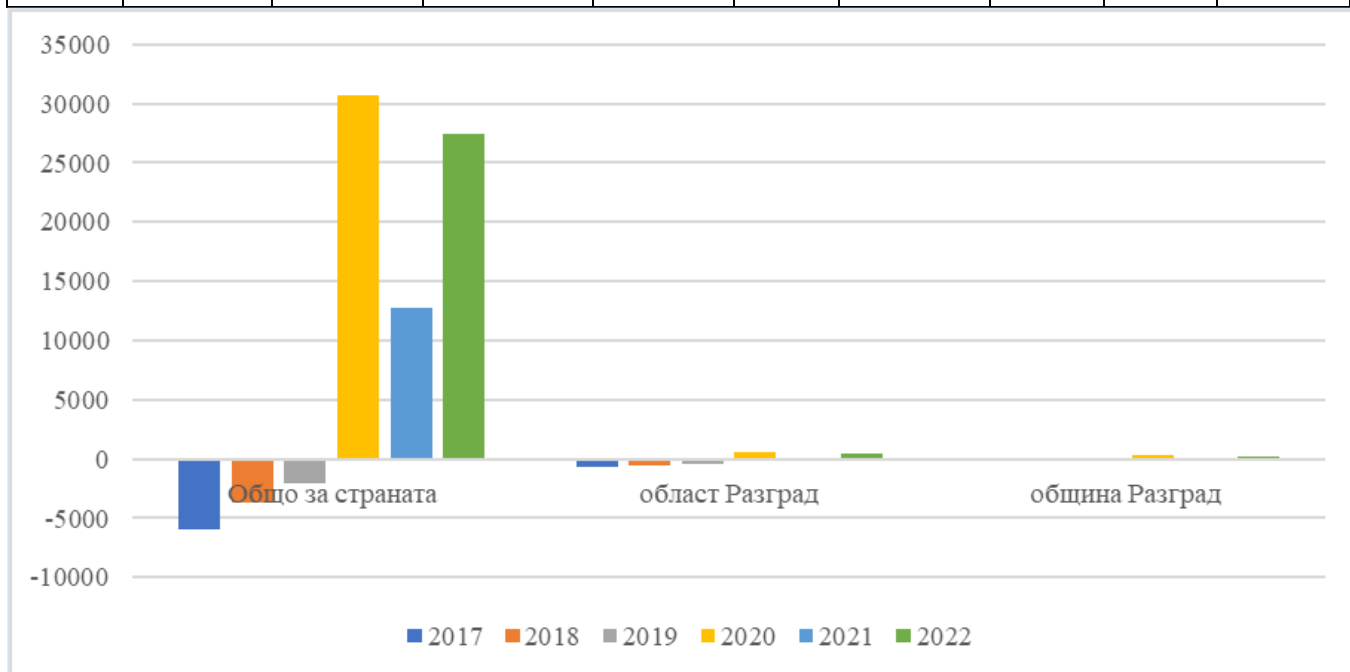
ТАБЛИЦА 4.2.-1 Механично движение на населението за периода 2017- 2022 година
(данни от НСИ)

	2017			2018			2019		
	Заселени	Изселени	Механичен прираст	Заселени	Изселени	Механичен прираст	Заселени	Изселени	Механичен прираст

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2024-2030 година

ОБЩИНА РАЗГРАД

Общо за страната	139068	145057	-5989	139369	143035	-3666	166108	168120	-2012
Област Разград	2455	3075	-620	2619	3124	-505	3230	3666	-436
Община Разград	985	1157	-172	1068	1145	-77	1238	1473	-235
	2020			2021			2022		
	Заселени	Изселени	Механичен прираст	Заселени	Изселени	Механичен прираст	Заселени	Изселени	Механичен прираст
Общо за страната	234606	203891	30715	167423	154717	12706	143539	116095	27444
Област Разград	3749	3164	585	2833	2994	-161	2726	2282	444
Община Разград	1918	1629	289	1168	1195	-27	1087	923	164

Фиг.4.2.-1 Движение на стойността на механичния прираст за община Разград и област Разград за периода 2014-2017 година:

4.3. Заболеваемост.

Заболеваемостта е обусловена от взаимодействието между генетичните фактори и факторите на околната среда (работна и битова).

ОБЩИНА РАЗГРАД

Показателите за здравното състояние на населението на област Разград през последните години следват тенденцията обща за тях в Република България - влошаване.

Трайна е тенденцията за намаляване общия брой на населението - снижение на раждаемостта, увеличаване на смъртността и външна емиграция. Възрастовата структура се изменя неблагоприятно - нараства относителният дял на населението над 60 год., като през 2022 година е бил 39,4% от цялото население на областта и намалява този до 17 год.

Съгласно данни на НСИ към 31.12.2022 г., на територията на община Разград живеят 42778 души, което прави 0.66 % от населението на РБългария и 42,3% от населението в област Разград.

Както и в повечето български общини % градско население в общината е значителен. Населението в общинския център е 28509 души, което е – 66,6% от населението на общината, а едва 33.4% от населението живее в останалите 21 населени места.

ТАБЛИЦА 4.3.-1 Брой на населението на община Разград за периода 2018 – 2022 г.

година	Общо			В градовете		
	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
2018	46495	22217	24278	30575	14399	16176
2019	45936	21931	24005	30173	14194	15979
2020	45624	21763	23861	29399	13821	15578
2021	44894	21392	23502	28931	13581	15350
2022	42778	20188	22590	28509	13268	15241

Източник: НСИ

Като остър демографски проблем се очертава продължаващият процес на остаряване на населението. Той се изразява в непрекъснато нарастване на показателя за средна възраст на населението през последните години. Процесът на остаряване на населението се проявява както в селата така и в градовете, като в селата средната възраст на населението е по-висока.

Застаряването на населението през годините води до повишаване на неговата средна възраст, която през 2022 г. нараства до 45,2 години за страната и 45,9 години за областта. Процесът на остаряване на населението се проявява както в селата, така и в градовете, като в селата средната възраст на населението е 46,3 а в градовете 45,4 години. Мъжете в областта достигат средна възраст на 44,0 години, а жените на 47,6 години.

Тенденцията на остаряване на населението се проявява и в промените на неговата основна възрастова структура – разпределение на населението под, в и над трудоспособна възраст.

Сериозен проблем е значително ниският относителен дял на населението в под трудоспособна възраст – 14,12%. Населението в над трудоспособна възраст нараства и през 2022 г. и достига 27,73% за областта. За страната населението над трудоспособна възраст е 26,29%.

Раждаемост

През последните години се наблюдава намаляване на раждаемостта в областта от 888 през 2017 г. до 773 през 2022 година или за наблюдавания период общо ражданията са намалели с 115 броя. През 2022 г. в областта са регистрирани 773 родени деца, от които 772 са

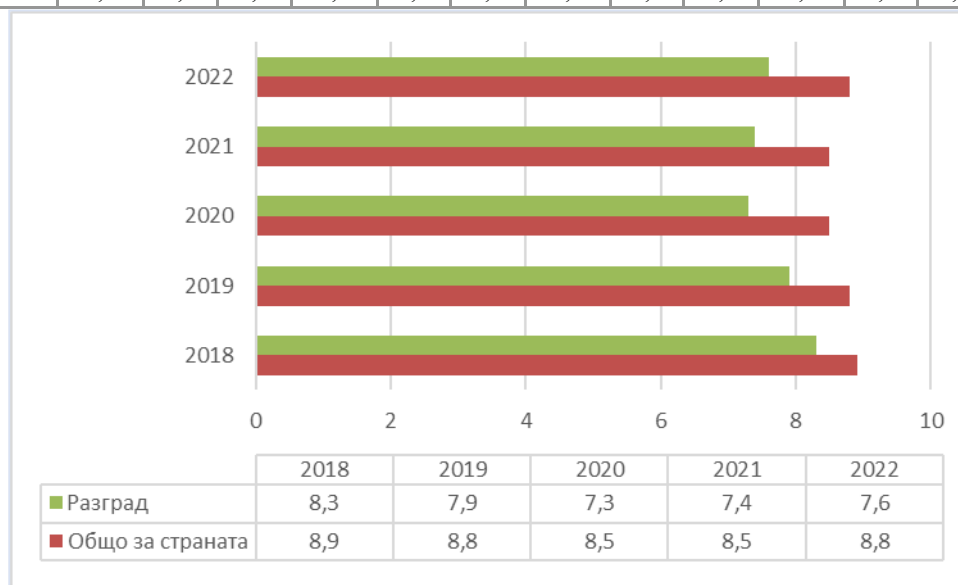
ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2024-2030 година

ОБЩИНА РАЗГРАД

живородени (99,9%) и 1 – мъртвородени (0,1%). В сравнение с 2017 година броят на мъртвородените е намалял с 5.

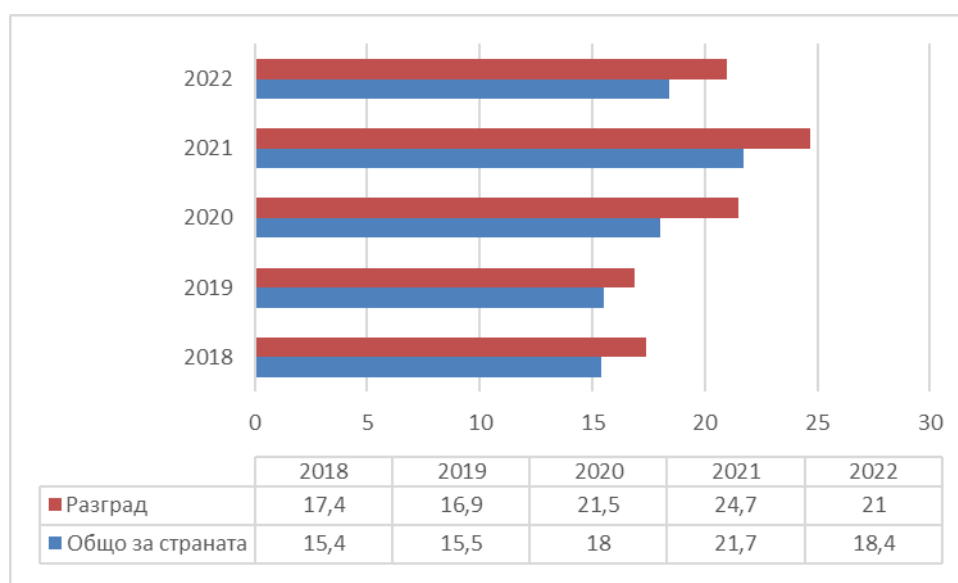
Коефициентът на общата раждаемост през 2022 г. е 7,6‰, а през 2017 г. - 7,7‰. В градовете и селата раждаемостта е била съответно 7,2 и 7,2 на хиляда души от населението. През 2017 г. тези коефициенти са били съответно 7,2 и 8,1 ‰.

Статистически райони	2018			2019			2020			2021			2022		
	Общо	Град	Село	Общо	Град	Село	Общо	Град	Село	Общо	Град	Село	Общо	Град	Село
Общо за страната	8,9	9,1	8,3	8,8	8,9	8,5	8,5	8,6	8,2	8,5	8,7	8,1	8,8	8,8	8,5
Разград	8,3	7,6	9,0	7,9	7,6	8,1	7,3	6,9	7,6	7,4	6,9	7,7	7,6	7,2	7,9

Фиг. 4.3.-2 Раждаемост в област Разград и страната (на 1000)

Смъртността в Разградска област през последните години е със стойности над тези за страната (през 2022 година - 21,0 ‰ за област Разград и 18,4‰ за страната)

Фиг. 4.3.-3 Обща смъртност в област Разград и страната (на 1000)

ОБЩИНА РАЗГРАД

Броят на умрелите лица в област Разград през 2022 г. е 2138. Спрямо предходната година броят на умрелите намалява с 547, или с 20,37 %. Нивото на общата смъртност продължава да е високо и е над средната за страната (за областта 21,0 ‰/за страната 18,4 ‰).

Смъртността сред мъжете (23,3‰) е по-висока в сравнение със смъртността сред жените (19,0‰). През 2022 г. от общо 2138 починали, жените са 1000 а починалите мъже са 1138. Продължават и силно изразените различия в смъртността сред градското и селското население. Коефициентът на смъртност е по-висок в селата (23,0‰) отколкото в градовете (18,9‰).

Нивото на общата смъртност през последната година намалява. Смъртността сред мъжете продължава да бъде по-висока в сравнение със смъртността сред жените. Задържащото се високо ниво на смъртността се дължи предимно на умиранията на хора в по-високите възрастови групи. Спрямо 2020 година броят на умрелите лица намалява с 229.

На първо място за 2022 г. по причини за смъртност в област Разград са болестите на кръвообращението – 1364,6 ‰ при 1099,3 ‰ за страната. На второ място по смъртност са онкологичните заболявания. През 2022 г. те са 258,0 ‰ (за страната – 252,1 ‰). С най-висок относителен дял за областта от този клас болести „Новообразувания“ са „Злокачествено новообразование на трахеята, бронхите и белия дроб“ (47,3‰), следвани от тези на дебелото черво (41,4‰). На трето място по смъртност през 2022 г. са болестите на дихателната система 137,8 на сто хиляди за област Разград (по високи от тези за страната - 86,4 на сто хиляди).

Основните причини за нарастване на общата смъртност в област Разград и страната през последните години са следните:

- нарастване на смъртността в активната възраст от социално значими заболявания, особено сред мъжете.
- рискови фактори, свързани с начина на живот на населението – тютюнопушене, нерационално хранене, хиподинамия, стрес и др.
- социално-икономически и екологични фактори на средата.

Не на последно място показателите за смъртността се влияят от дейността на здравните служби и нивото на медицинската помощ, оказвана на населението, по отношение на нейната достъпност, своевременност и качество.

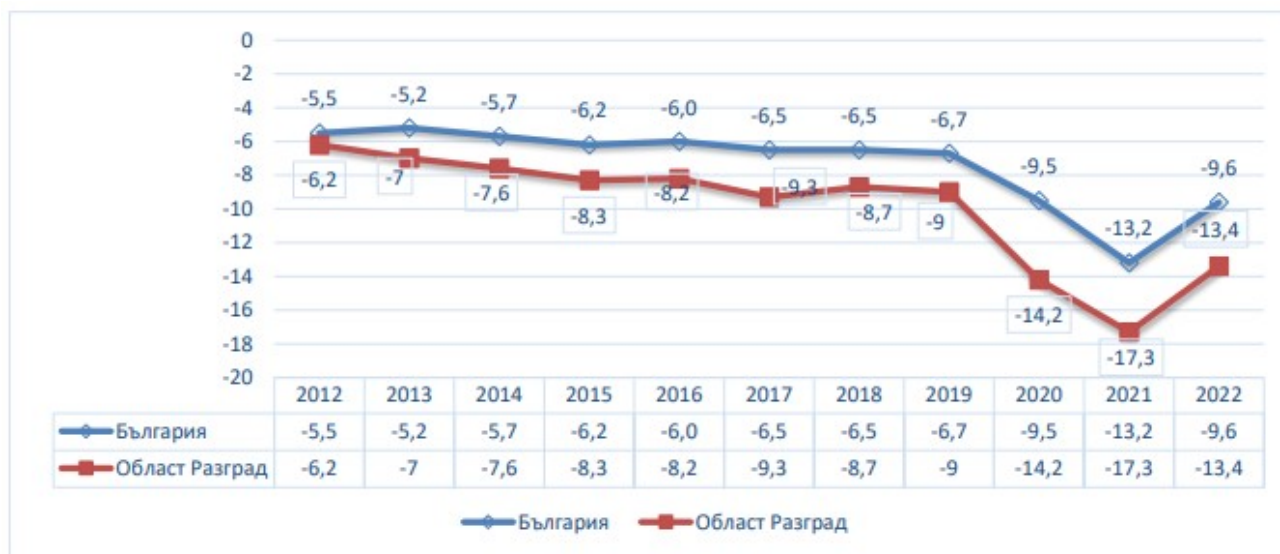
Естествен прираст

Броят и структурите на населението се определят от размерите и интензивността на неговото естествено и механично (миграционно) движение.

Разликата между живородените и умрелите представлява естественият прираст на населението. След 1990 г. демографското развитие се характеризира с отрицателен естествен прираст на населението. През 2022 г. в резултат на отрицателния естествен прираст населението на областта е намаляло с 7 219 души. Намалението на населението, измерено чрез коефициента на естествения прираст, е минус 13,45‰. Показателят е значително по – висок от този за страната – 9,62‰. Коефициентът на естествения прираст в градовете е минус 11,67‰, а в селата - минус 15,08‰.

ОБЩИНА РАЗГРАД

Анализ на данните за динамиката на коефициента на естествен прираст в област Разград и страната показва, че в областта е налице значително по-неблагоприятна демографска ситуация и населението не е в състояние да се възпроизвежда

Фиг. 4.3.-4 Естествен прираст в област Разград и страната (на 1000 живородени деца)

Фиг. 4.3.-5 Естествен прираст, раждаемост и смъртност в област Разград – 2020 – 2022 г.

Заболеваемост и болестност

От данните за справката за водещите се на диспансерно наблюдение към края на 2022 г. с най-голям дял са болестите на органите на кръвообръщението (78,49%), следвани от болестите на ендокринните жлези (12,42%) и болестите на дихателната система (4,82%).

ОБЩИНА РАЗГРАД

	под наблюдение в края на годината
Общо	62306
1. Болести на органите на кръвообръщението	48905
в т.ч.: хипертонична болест	29997
исхемична болест на сърцето	9527
мозъчни-съдова болест	5303
2. Болести на храносмилателната система	163
в т.ч.: язвена болест на стомаха и дванадесетопръстника	10
3. Болести на пикочо-половата система	1206
в т.ч.: гломерулни болести	50
хроничен нефрит	632
невъзп. болести на женските полови органи	-
4. Болести на кръвта и кръвотворните органи	-
5. Болести на дихателната система	3001
в т.ч.: астма	1053
ХОБ	1886
6. Болести на ендокринните жлези и храненето	7737
в т.ч.: диабет	6144
7. Болести на нервната система	681
в т.ч.: епилепсия	281
болест на Паркинсон	177
8. Болести на ухото и мастоидния израстък	-
9. Болести на окото	598
в т.ч.: глаукома	406
10. Бременност раждане и послеродов период	-
11. Болести на костно-мускулната система	5
12. Други	10

Водещи в хоспитализирана заболеваемост са болестите на органите на кръвообръщението (17 %), болестите на дихателните система (16 %), болести на храносмилателната система (11 %) и от травми и отравяния (9 %). Относителният дял на болестите по видове класове през последните години се запазва относително постоянен.

Болните диагностицирани с Covid-19 са 7 % от общата хоспитализирана заболеваемост.

Специфични особености в местната заболеваемост:

- 1) запазване тенденцията на повишаване на общата заболеваемост;
- 2) висок относителен дял на сърдечно-съдовите заболявания в общата и хоспитализирана заболеваемост

Нарастването на болести на кръвообръщението, новообразуванията се обуславя от промените в структурата на населението, а именно увеличаване дела на населението над трудоспособна възраст.

4.4. Сезонно увеличаване на населението през туристически сезон.

Една от основните цели, заложили в стратегията за развитие на община Разград е развиване на туризма с общината.

По данни на НСИ през 2018 година на територията на област Разград са регистрирани 16 места за настаняване със 707 броя легла. През 2022 година местата за настаняване са 17 със 614 броя легла.

ОБЩИНА РАЗГРАД

В Таблица № 4.4.-1 е представена туристическа инфраструктура в община Разград с обектите за настаняване.

Таблица № 4.4.-1 Туристическа инфраструктура в Община Разград

Наименование на обекта	Категоризация	Брой легла
Хотел „Лес“	3	40
Хотел „Централ“	2	115
Хотел „Акцент“	3	26
Хотел „Аква Холандия“	-	20
Хотел „Тифани“	3	47
Хотел „Кованлъка“	3	28
Хотел „Пчелина“	2	32
Хотел “Разград”	3	250
Хотел “Интер рум”	2	40
Хотел “Мимоза”	2	22
Спа-комплекс „Островче“	3	82
Семеен хотел “Габриса”	3	10
Семеен хотел “Венера”	1	8
Туристическа хижа „БТС“	2	32
Механа-хотел “Капански стан”	2	4
Мотел „Пътна среща“	1	16
Пансион „Комплекс“	1	32
Къща за гости „Калина“	2	10
Къща за гости в с.Пороище	-	10
Самостоятелни стаи	-	22
Общо легла за община Разград	---	846

Източник: Община Разград

В тези данни не са включени малките хотели, квартири и други обекти за подслон, съдържащи по-малко от 10 легла. Реализираните нощувки се увеличават, като през 2022 г. достигат 50 459 броя спрямо 2018 г. - 48 029 броя (НСИ, данни за област Разград). Липсата на развита туристическа инфраструктура и липсата на туристически продукти са основен фактор за ниската степен на използваемост на съществуващата леглова база.

Разград разполага с добра спортна материална база. На територията на общината са разположени атрактивни туристически обекти, които дават възможност за активен и пасивен отдих:

- Зона за отдих "Пчелина"
- Ловен резерват "Воден" - развива международен ловен туризъм
- Археологичен комплекс "Сборяново" и намиращата се в него Свещарска гробница - отстои на 40 км. от Разград
- Археологически резерват Абритус
- Спортни обекти и съоръжения

Таблица № 4.4.-2 Видове спортни обекти

Затревени игрища	4
Зали за колективни игри	5
Зали за индивидуални спортове	3
Тенис кортове	8
Басейни	3

ОБЩИНА РАЗГРАД

Хиподруми	1
Комплекси за стрелба с лък	1
Открити лекоатлетически писти	1
Спортно - медицински център	1

Източник: Община Разград

Най-големият парк за отдих на територията на община Разград е „Пчелина”. Местността „Пчелина” обхваща част от землищата на гр. Разград, с. Благоево и с. Островче, Община Разград. Тя се намира на около 6 км югозападно от град Разград и източно от път 204 Разград-София. Общата площ на територията на местността е 1200 ha, от които 91 ha – държавна и 8.1 ha-частна собственост, а останалата част на територията е общинска собственост.

В м. ”Пчелина” има изградени 17 обекта за обществено обслужване и частно ползване, от които 12 са обитаеми, това са предимно почивни бази за отдих. Изградена е водопроводната, телефонната и ел. мрежата към съществуващите имоти. Има имот отреден за Помпена станция, два имота за водоеми. Всички обществени имоти имат достъп до път. В северната част на м. ”Пчелина” се намират два язовира „Пчелин 1” и „Пчелин 2” с обща площ 19 ха. Състоянието на хидротехническите съоръжения към момента е добро.

От южната до северната част на местността минава река, която я разделя на две части и се влива в язовир „Пчелин 2”. Реката се явява основен водоизточник на язовирите в местността.

На запад от реката, територията попада в Защитена зона „Островче”. Изградени са профилакториуми на водещите предприятия от общината, почивни станции с обща леглова база над 300 легла и ресторантите „Горски кът” и „Колибите”.

На един от язовирите е изградена водна база с добре развити водни спортове – водни ски, гребане, леководолазно дело, подводно ориентиране, надбягване със скутери. Възможност за прохлада и развлечение създава плажната ивица, лятната къпалня и спортните съоръжения.

Покрай Пчелинска река и сега са разположени басейнът със затопляща се вода, местата с възможности за пикник и аматьорски състезания по тенис, федербал, футбол и др.

В резултат на реализацията на проекти по ФАР и „Красива България” в местност „Пчелина” са възстановени съществуващите туристически маршрути и еко пътеки, плажната ивица на язовир „Пчелин 2” и алейното осветление. Изградени са няколко заслона, места за отдих с маси и пейки, както и място за къмпирание при „Дядо миньовата чешма”.

Предвижданията за местността Пчелина е обособяването на няколко функционални зони:

- **Зона без строителна намеса.** Това са горски територии: курортни гори и цветни поляни, дивечови ниви, пчелини, площадки за дърводобив.

- **Зона за дълготраен отдих.** Тя се развива на места със съществуващи сгради, които е необходимо да бъдат обновени и модернизирани. Предвиждат се и нови средства за подслон като хотели, клуб-хотел в централното ядро, мотел при Студената чешма, вилно селище, туристическо селище при туристическа хижа „Пчелина“, вили и къщи, бунгала и къмпинги при Туристическата чешма.

Предвидени са и обекти за търговия и услуги, многофункционална зрителна зала с 300 места, заведения за хранене и отдих. Поляна за фестивални събори и концерти с природен амфитеатър (седловидна теренна форма) при Дядо-Минева чешма се използва за развитие на място за отдих.

ОБЩИНА РАЗГРАД

• **Зони за туризъм и туристически маршрути.** Това са зона за екотуризъм, обвързана с различни туристически маршрути, зона за автотуризъм, развита в буферни автомобилни паркинги за краткотрайния отдых, зона за активен отдых и спорт, зона за развлекателни спортни игри, за здравно възстановяване.

В Разград е изградена добра спортно-материална база, позволяваща развитието на 20 вида спорт. Наличните спортни обекти включват 1 стадион, 4 затревени игрища, 5 зали за колективни игри, 2 зали за индивидуални спортове, 8 тенис корта, 3 басейна /единият закрит/, 1 хиподрум, комплекс за стрелба с лък, открита лекоатлетическа писта, спортно-медицински център, оборудван и разполагащ с квалифицирани специалисти.

5. СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКА ХАРАКТЕРИСТИКА.

5.1. Средно-годишен доход на човек от населението.

На страницата на НСИ са публикувани данни за среден общ доход на лице от домакинство.

ПАРИЧЕН ДОХОД НА ДОМАКИНСТВАТА					
Източници на доходи	2018	2019	2020	2021	2022
	<i>Средно на домакинство - левове</i>				
Паричен доход	13450	14361	15088	16115	18556
	<i>Средно на лице - левове</i>				
Паричен доход	6013	6592	7002	7705	9008

Източник: НСИ

5.2. Относителен дял на разходите за заплащаните такси за услугите по третиране на отпадъците и ВиК от месечните доходи.

На страницата на НСИ са публикувани данни за среден общ разход на лице от домакинство.

ОБЩ РАЗХОД НА ДОМАКИНСТВАТА ПО ГРУПИ РАЗХОДИ					
Групи разходи	2018	2019	2020	2021	2022
	<i>Средно на домакинство - левове</i>				
Общ разход	12910	13538	13403	14729	17280
Потребителски общ разход	10493	11037	10890	12107	14358
Храна	3834	3994	4034	4303	5210
Алкохолни напитки и тютюневи изделия	527	568	571	604	674
Облекло и обувки	438	440	404	536	580
Жилища, вода, електроенергия и горива	1760	1821	1855	2038	2445
Жилищно обзавеждане и поддържане на дома	514	503	561	696	780
Здравеопазване	701	842	836	924	1126
Транспорт	938	1017	893	1010	1266
Съобщения	554	573	615	660	741
Свободно време, културен отдых и образование	623	702	539	653	783
Разнообразни стоки и услуги	604	575	581	682	754
Данъци	712	759	775	825	872
Социални осигуровки	939	1029	1078	1113	1230
Регулярни трансфери към други домакинства	130	140	120	133	141
Други разходи	635	573	540	551	679
Влог	682	836	1098	1116	1339
Изплатен дълг и даден заем	300	299	292	296	291

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2024-2030 година

ОБЩИНА РАЗГРАД

<i>Средно на лице - левове</i>					
Общ разход	5772	6214	6220	7042	8389
Потребителски общ разход	4692	5066	5054	5788	6970
Храна и безалкохолни напитки	1714	1833	1872	2057	2529
Алкохолни напитки и тютюневи изделия	236	261	265	289	327
Облекло и обувки	196	202	188	256	281
Жилища, вода, електроенергия и горива	787	836	861	974	1187
Жилищно обзавеждане и поддържане на дома	230	231	260	333	379
Здравеопазване	313	386	388	442	546
Транспорт	419	467	415	483	614
Съобщения	248	263	285	315	360
Свободно време, културен отдих и образование	279	322	250	312	380
Разнообразни стоки и услуги	270	264	270	326	366
Данъци	318	348	360	394	423
Социални осигуровки	420	472	500	532	597
Регулярни трансфери към други домакинства	58	64	56	63	68
Други разходи	284	263	251	264	330
Влог	305	383	510	533	651
Изплатен дълг и даден заем	134	137	135	141	141

В структурата на разходите на домакинствата се наблюдава тенденция на постепенно увеличаване на разходите за жилища, вода, електроенергия и горива. През 2017 те са възлизали на 1770 лева на домакинство, а през 2022 г. се покачват до 2445 лева. Делът им спрямо общите разходи на домакинствата се увеличава от 9,76 % през 2017 до 14,1% през 2022 година.

5.3. Подходна диференциация.

Източниците на доходи през годините са представени в справка на НСИ.

Източници на доходи	2018	2019	2020	2021	2022
<i>Средно на домакинство - левове</i>					
Паричен доход	13286	14225	14977	16015	18435
Брутен паричен доход	12728	13679	14461	15468	17870
Работна заплата	7461	8128	8461	9159	9994
Извън работната заплата	147	120	98	100	144
От самостоятелна заетост	831	824	860	767	781
От собственост	68	94	93	69	106
Пенсии	3678	3924	4348	4834	6261
Обезщетения за безработни	46	39	69	64	61
Семейни добавки за деца	178	179	177	148	155
Други обезщетения и помощи	121	197	186	181	184
Регулярни трансфери от други домакинства	199	175	169	146	183
Приходи от продажби	52	60	43	32	62
Други приходи	506	487	473	515	503

С най-голям дял са приходите от работна заплата. Те формират съответно 54,2% от брутния паричен поток през 2022 година като намаляват спрямо 2017 година с 3,3. Приходите от пенсии формират 34 % от брутния паричен приход през 2022 година, като делът им увеличава спрямо 2017 година (28%).

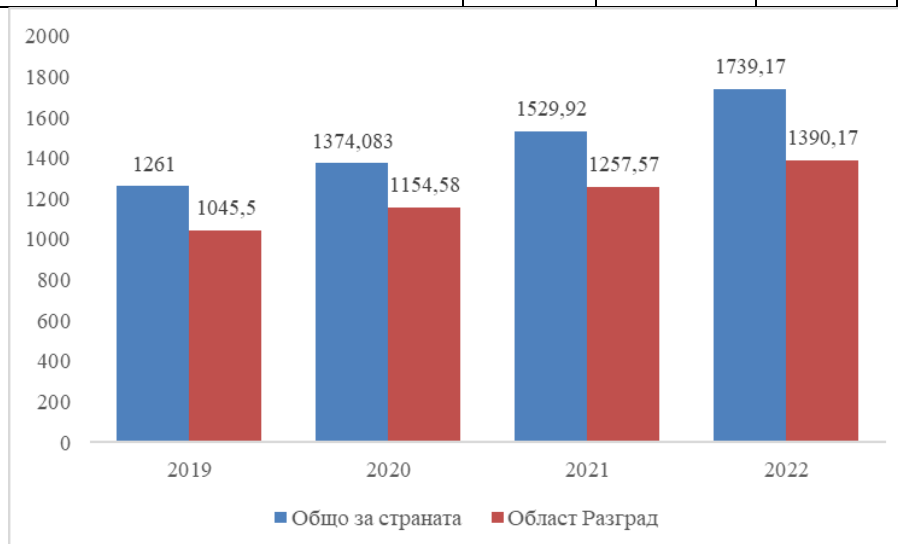
5.4. Размер на средната работна заплата.

ОБЩИНА РАЗГРАД

Средната годишна заплата за област Разград се увеличава с темпове, които са по-ниски от тези, отчетени за страната.

ТАБЛИЦА 5.4.-1 Размер на средната годишна заплата за област Разград

Средна годишна работна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение (лв.)	2019	2020	2021	2022
Общо за страната	1261	1374,083	1529,92	1739,17
Област Разград	1045,5	1154,58	1257,57	1390,17

Фиг.5.4.-1

На фиг. 5.4.-1 е показана разликата между средната годишна работна заплата за област Разград и тази за страната за периода 2019-2022 година. Видно от представените данни е, че за този период се увеличава разликата между средната годишна заплата в страната и тази за областта, като през 2022 г. разликата достига до 20,1 % по-ниска средна годишна заплата за област Разград спрямо тази в страната при разлика от 2017 година - 16 %.

Най-високо средно месечно трудово възнаграждение през четвъртото тримесечие на 2022 г. са получили наетите лица по трудово и служебно правоотношение в дейностите „Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения“, „Финансови и застрахователни дейности “ и „Професионални дейности и научни изследвания“.

По размер на средната заплата, през четвъртото тримесечие на 2022 г., област Разград е вече е на 11-то място сред областите в страната, през 2017 година е била на 6-то място. Най-високо е заплащането в областите София (столица) – 2571 лв., София – 1733 лв. и Варна – 1747 лв., а най-ниско в Благоевград – 1237 лв., Видин – 1256 лв. и Кюстендил – 1251 лв.

5.5. Заетост.

Трудовата заетост на територията на област Разград по години, съгласно справка от НСИ е представена в таблица 5.5.-1

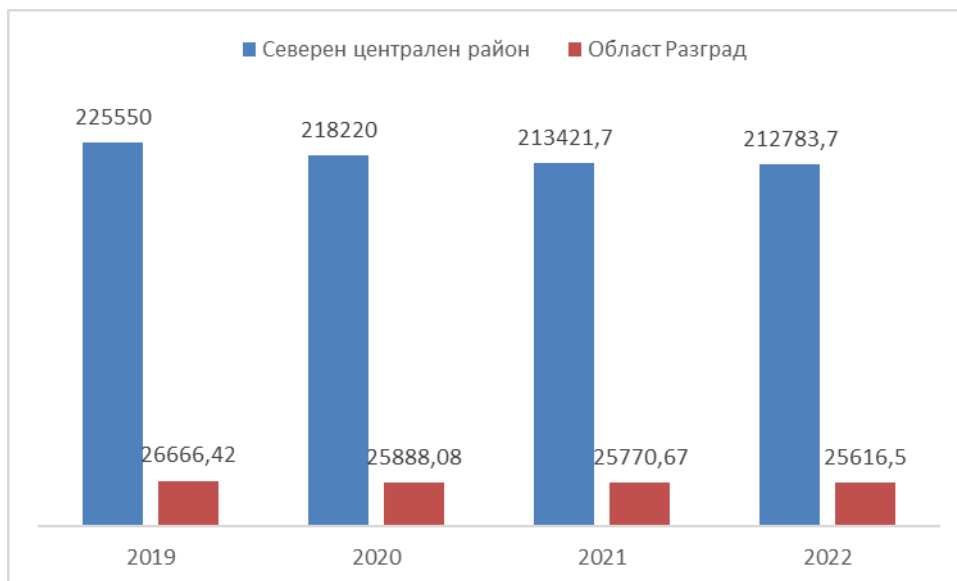
Табл. 5.5.-1 Среден списъчен брой на наетите лица по трудово и служебно правоотношение по райони

(левове)

Статистически райони	Години
----------------------	--------

ОБЩИНА РАЗГРАД

	2019	2020	2021	2022
Северен централен район	225550	218220	213421,7	212783,7
Област Разград	26666,42	25888,08	25770,67	25616,5

Най-голям процент от населението на общината е зает в преработващата промишленост и търговия, и ремонт на автомобили и мотоциклети, следвани от държавно управление. Най-малко са кадрите, заети в дейността на екстериториалните организации и служби.

Проблеми:

- висок процент на безработица
- намалява броя на наетите лица по трудово и служебно правоотношение
- разпределението на заетите показва най-голям дял на заетите в третичния сектор
- преобладават заетите с професии с по-ниска професионална квалификация
- нисък процент на заетите на ръководни позиции и професии с висока социална категоризация.

6. ДАННИ И ИНФОРМАЦИЯ, ОТНАСЯЩИ СЕ ДО ОКОЛНАТА СРЕДА.

6.1. ВЪЗДУХ.

6.1.1. Състояние на качеството на въздуха (имисии) по видове замърсители – сравнение с пределно-допустимите норми.

Качеството на атмосферния въздух е функция от въздействието на климатичните фактори, вида и количествата на емитираните вредни вещества от разнообразни източници.

Нивата на замърсителите в приземния слой са динамични величини, зависещи от физико-химичните им свойства и атмосферната циркулация (потенцира разсейването, отлагането или задържането на високи концентрации в определен район). Атмосферната циркулация е в пряка връзка с географските и климатичните характеристики: релеф, скорост и посока на въздушните течения, продължителност и плътност на облачната покривка, количество на валежите, температура, мъгли и пр.

ОБЩИНА РАЗГРАД

Наблюдението върху качеството на атмосферния въздух (КАВ) и неговия контрол се осъществява от Националната система за екологичен мониторинг (НАСЕМ). Тя се обслужва от Изпълнителната агенция по околна среда към Министерството на околната среда и водите и съответно от нейните подразделения – Регионалните лаборатории.

НАСЕМ е създадена за информационното осигуряване на Националната система за мониторинг на околната среда, която обхваща територията на цялата страна и включва националните мрежи за мониторинг на:

- атмосферния въздух;
- валежите и повърхностните води;
- подземните води;
- морските води;
- геоложката среда;
- земите и почвите;
- горите и защитените територии;
- биологичен мониторинг;
- радиологичен мониторинг;
- шумовото замърсяване в околната среда;
- нейонизиращи лъчения;
- депата и старите замърсявания с отпадъци.

В Закона за опазване на околната среда (ЗООС) са изброени задачите на Националната система, една от които е обработване, анализ, визуализация и съхраняване на информацията от националните мрежи и от собствения мониторинг.

Съгласно класификацията по чл.30, ал.1 от Наредба № 7 от 3.05.1999 г. за оценка и управление качеството на атмосферния въздух (обн., ДВ, бр. 45 от 14.05.1999 г., в сила от 1.01.2000 г.) Община Разград не попада в район за оценка и управление на КАВ, респ. не е включена в националната система за мониторинг, поради което няма и представителни данни за качеството на атмосферния въздух. Провеждани са периодични измервания по различни поводи от мобилна автоматична станция –КАВ към ИАОС.

На територията на община Разград няма разположен пункт за мониторинг на КАВ. Измервания на КАВ в община Разград с МАС на РЛ Русе са извършвани в периода 2018-2022 г.:

- През 2018 година – в пункт „Разград“, разположен на адрес: ул. „Камчия“ № 1;
- През 2019 година – в пункт „Разград“, разположен на адрес: ул. „Камчия“ № 1;
- През 2020 година - в пункт, разположен на адрес: бул. „Бели Лом“ № 1;
- През 2021 година- в пункт „Разград“, ул. „Камчия“ №1 ;
- през 2022 година - - в пункт „Разград“, ул. „Камчия“ № 1.

ОБЩИНА РАЗГРАД

През тези години за определени периоди, с различна продължителност, са направени измервания на параметрите на атмосферния въздух за оценка на КАВ на територията на град Разград. Проследени са концентрациите на отделните замърсители и динамиката на техните изменения. Измервани са и шест метеорологични параметъра: атмосферно налягане, посока и скорост на вятъра, температура и влажност на въздуха, посока и скорост на вятъра и слънчево греене.

Озон

Озонът е силно реактивен безцветен газ, който има три атома кислород в молекулата си. Получава се при трансформации между някои органични съединения и азотните окиси от атмосферния въздух в присъствието на слънчева светлина.

Основните източници на такива окиси са отпадните газове от транспорта (въздушен, железопътен, автомобилен) и от индустрията – предимно предприятия от енергийния отрасъл, рафинериите, вкл. бензиностанциите.

Известно е, че озонът е жизненоважен за човека и наличието му в горния атмосферен слой ни предпазва от вредното въздействие на слънчевите UV лъчи.

Установено е, че озонът е мощен оксидант, който след инхалиране провокира редица здравни оплаквания, като дразнене на гърлото, дискомфорт в гръдния кош, кашлица. Повишените му концентрации водят до по-тежко протичане на хроничните дихателни заболявания.

Норма:

- ✓ Средночасова норма за праг за информиране на населението - $180 \mu\text{g}/\text{m}^3$

Серен диоксид /SO₂/.

Серният диоксид спада към групата на серните оксиди, които се формират при изгаряне на горива с високо сярно съдържание. Източници, свързани с неговото образуване са: топлоелектрическите централи, които използват сяросъдържащи горива - въглища, нефт, природен газ; черна и цветна металургия; химическа промишленост; добиване и дестилация на нефта; производство на сярна киселина и минерални торове и др.

Серният диоксид постъпва в организма чрез респираторната система. При високи концентрации абсорбцията му достига до 90 % в горните дихателни пътища и по-малко в по-ниските отдели на дихателната система.

При кратковременна експозиция на серен диоксид се засяга преди всичко дихателната система. Чувствителни групи от населението към експозиция на серен диоксид са децата, възрастните, хората с астма, със сърдечно-съдови заболявания или хронични белодробни заболявания. Здравните ефекти на серния диоксид се проявяват с нарушение на дишането, белодробни заболявания, нарушение на имунната защита на белия дроб, агравация на съществуващи белодробни и сърдечно-съдови заболявания.

Норми:

- ✓ средночасова норма /СЧН/ за опазване на човешкото здраве – $350 \mu\text{g}/\text{m}^3$;
- ✓ допустимо отклонение – 43 % от СЧН;

ОБЩИНА РАЗГРАД

- ✓ средноденонощна норма за опазване на човешкото здраве – $125 \mu\text{g}/\text{m}^3$;
- ✓ алармен праг – $500 \mu\text{g}/\text{m}^3$

Азотен оксид

Азотните съединения се срещат понастоящем в атмосферата в оксидиран, и в редуциран вид. Оксидираните съединения включват диазотен оксид (N_2O), азотен оксид (NO), азотен диоксид (NO_2), азотиста киселина (HNO_2), азотна киселина (HNO_3), пероксиацетилнитрат (PAN) и нитратни частици (NO_3). NO_x (азотните оксиди) се дефинират като $\text{NO} + \text{NO}_2$.

Азотните оксиди се емитират основно под формата на NO . NO_2 се образува относително бързо от NO чрез реакция с озон или радикали. Чрез различни атмосферни реакции някои азотни оксиди в крайна сметка ще се превърнат в HNO_3/NO_3 , които заедно с NO_2 се премахват от атмосферата чрез процесите на мокро и сухо отлагане. Азотните оксиди играят ключова роля при образуването на фотохимични окислители.

Източници: Емисиите на азотни оксиди се предизвикват главно от антропогенни горивни източници, където NO се образува при реакцията между азота и кислорода във въздуха за горене, а до известна степен и чрез окисляването на азота горивото. Образуваните количества зависят от налягането и температурата на горивния процес. Основните антропогенни източници са мобилните горивни източници (сухопътен, въздушен и воден транспорт) и стационарните горивни източници (включително и промишлено изгаряне). Азотните оксиди от промишлените процеси като цяло обикновено се емитират под формата на NO_2 , докато промишлените горивни източници емитират главно NO .

Ефекти: Екологичните ефекти се изразяват във влияние върху човешкото здраве, материални щети и влияние върху екосистемите (подкисляване и еутрофикация), причинени от NO_2 във въздуха и от отлагането на азотни съединения. Краткосрочното и дългосрочното излагане на NO_2 може да предизвика различни ефекти върху здравето. Краткосрочното излагане на много висока концентрация на NO_2 може да се изрази в остри белодробни увреждания у здравите индивиди. Излагане на хора с хронични белодробни болести като астма и хронично обструктивно белодробно заболяване (COPD) може да предизвика краткосрочни реакции като промени във функцията на белите дробове или в податливостта на въздушните пътища. Хроничното (т.е. трайно) излагане на NO_2 се свързва с повишени респираторни симптоми.

Норми:

- ✓ средночасова норма /СЧН/ за опазване на човешкото здраве – $200 \mu\text{g}/\text{m}^3$

Азотен диоксид / NO_2 /.

Азотният диоксид се образува при горивни процеси. Основни източници са моторните превозни средства (МПС), топлоелектрическите централи (ТЕЦ), някои промишлени предприятия, тютюнопушенето.

Азотният диоксид навлиза в човешкия организъм чрез дишането. По-голяма част от азотния диоксид се абсорбира в организма, а значителна част от него може да се задържи дълго време в белия дроб. Продължително въздействие на концентрации над ПДК може да причини структурни промени в белия дроб. Вредното въздействие на този замърсител се

ОБЩИНА РАЗГРАД

отразява предимно върху дихателните функции. Неблагоприятно се повлияват хронично болните с респираторни инфекции, а особено чувствителни към повишаване нивото на азотния диоксид са болните от белодробна астма

За град Разград основен източник на азотен диоксид е транспортът.

Норми:

- ✓ средночасова норма /СЧН/ за опазване на човешкото здраве – $200 \mu\text{g}/\text{m}^3$ и да не бъде превишавана повече от 18 пъти за една календарна година;
- ✓ средногодишна норма за опазване на човешкото здраве – $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$;
- ✓ алармен праг – $400 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Въглероден оксид /СО/

Въглеродният оксид е газ без цвят, без мирис, малко по-лек от въздуха, горящ газ и е силно токсичен. Образува се при изгарянето на различни видове горива при недостиг на кислород. Представлява един от най-широко разпространените атмосферни замърсители. Най-голям източник на СО е автомобилния транспорт – над 65 % от общото емитирано количество за страната.

Въглеродният оксид прониква в организма при вдишване. В кръвта се свързва с хемоглобина и образува карбоксиемoglobin, в резултат на което намалява работоспособността на човека, а може да причини и задушаване.

Вредното му въздействие произтича от нарушаване преноса на кислород до тъканите. Образуваният карбоксиемoglobin води до хипоксия в тъканите и смущения в чувствителните на кислородния дефицит органи: сърце, мозък, кръвоносни съдове и формени елементи. Рискът за здравето се оценява на базата на образувания карбоксиемoglobin в организма, което зависи от концентрацията му във въздуха и продължителността на експозицията. Болни от сърдечно-съдови заболявания са чувствителни към високи концентрации на въглероден оксид и е необходимо да се избягва продължителен престой при високи концентрации.

За град Разград основен източник на въглероден оксид е транспортът.

Норми:

- ✓ максимална осемчасова средна стойност в рамките на денонощието - $10 \text{ mg}/\text{m}^3$;
- ✓ допустимо отклонение – 60 % от нормата.

Фини прахови частици (ФПЧ10)

Прахът постъпва в организма предимно чрез дихателната система, при което по-едри частици се задържат в горните дихателни пътища, а по-фините частици (под $10 \mu\text{m}$ – ФПЧ10) достигат до по-ниските отдели на дихателната система, като водят до увреждане на тъканите в белия дроб. Деца, възрастни и хора с хронични белодробни заболявания, грип или астма са особено чувствителни към високи стойности на ФПЧ10.

Вредният ефект на замърсяването с прах е по-силно изразен при едновременно присъствие на серен диоксид в атмосферния въздух. Установено е тяхното синергично

ОБЩИНА РАЗГРАД

действие по отношение на дихателните органи и откритите лигавици. То се проявява с дразнещо действие и зависи от продължителността на експозицията. Кратковременната експозиция на 500 µg/m³ прах и серен диоксид увеличава общата смъртност при населението, а при концентрации наполовина по-ниски се наблюдава повишаване на заболяемостта и нарушаване на белодробната функция. Продължителната експозиция на серен диоксид и прах се проявява с повишаване на неспецифичните белодробни заболявания, предимно респираторни инфекции на горните дихателни пътища и бронхити - при значително по-ниски концентрации от (30 ÷ 150 µg/m³), което е особено силно проявено при деца. Най-уязвими на комбинираното въздействие на праха и серния диоксид са хронично болните от бронхиална астма и от сърдечно-съдови заболявания.

Измерени концентрации в град Разград през 2018 година.

В Таблица 6.1.1.-1 са анализирани данните от протоколите на концентрациите в атмосферния приземен слой на серни и азотни оксиди (азотен диоксид и азотен оксид), озон, фини прахови частици и въглероден оксид.

ТАБЛИЦА 6.1.1.-1. Осреднени данни от измервания в пункт „Разград“ през 2018 година

Замърсител Норми и осреднени стойности	Дата на измерваният а	O ₃ µg/m ³	SO ₂ µg/ m ³	NO µg/m ³	N O ₂ µg/ m ³	H ₂ S mg/m ³	ФПЧ ₁₀ µg/m ³	CO mg/m ³
Средно часова норма -СЧН		180*	350	200	200	0.005	-	-
Средно дневна норма -СДН		-	125	-	-	0.003	50	10**
Протокол № 11-0093/10.04.2018 – 23.03 ÷ 04.04.2018								
Максимални еднократни измерени стойности за денонощието по дни	23.03.2018	95	6	6	19	0.001	-	0.5
	24.03.2018	104	7	3	18	0.001	-	0.6
	25.03.2018	110	8	3	19	0.002	-	0.8
	26.03.2018	87	8	6	18	0.001	-	1.2
	27.03.2018	79	8	4	20	0.001	-	0.9
	28.03.2018	94	14	100	59	0.006	-	1.9
	29.03.2018	108	9	25	37	0.003	-	1.4
	30.03.2018	117	16	6	45	0.002	-	0.7
	31.03.2018	101	17	3	14	0.002	-	0.5
	01.04.2018	112	13	2	7	0.002	-	0.4
	02.04.2018	100	13	3	13	0.004	-	0.5
	03.04.2018	115	9	12	33	0.002	-	0.6
	04.04.2018	130	18	10	32	0.002	-	0.6
Средноденонощ и максимални измерени стойности по дни	23.03.2018					0.001	11	0.4
	24.03.2018					0.001	27	0.4
	25.03.2018					0.001	45	0.6
	26.03.2018					0.001	22	0.5
	27.03.2018					0.001	17	0.5
	28.03.2018					0.001	37	0.7
	29.03.2018					0.001	43	0.8
	30.03.2018					0.001	25	0.5
	31.03.2018					0.001	20	0.4

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2024-2030 година

ОБЩИНА РАЗГРАД

Замърсител Норми и осреднени стойности	Дата на измерваният а	O ₃ μg/m ³	SO ₂ μg/ m ³	NO μg/m ³	N O ₂ μg/ m ³	H ₂ S mg/m ³	ФПЧ ₁₀ μg/m ³	CO mg/m ³
Средно часова норма -СЧН		180*	350	200	200	0.005	-	-
Средно дневна норма -СДН		-	125	-	-	0.003	50	10**
	01.04.2018					0.002	11	0.3
	02.04.2018					0.002	12	0.4
	03.04.2018					0.001	16	0.4
	04.04.2018					0.001	17	0.5
Протокол № 11-0216/05.07.2018 – 15.06 – 27.06.2018								
Максимални еднократни измерени стойности за денонощието по дни	15.06.2018	109	8	11	28	0.001	-	0.4
	16.06.2018	108	8	5	16	0.001	-	0.4
	17.06.2018	112	8	2	11	0.001	-	0.2
	18.06.2018	98	8	3	11	0.001	-	0.3
	19.06.2018	128	11	3	25	0.001	-	0.2
	20.06.2018	138	11	9	28	0.006	-	0.2
	21.06.2018	125	9	6	24	0.003	-	0.2
	22.06.2018	126	6	6	19	0.002	-	0.2
	23.06.2018	88	6	2	7	0.002	-	0.1
	24.06.2018	90	6	3	20	0.002	-	0.1
	25.06.2018	104	6	5	16	0.004	-	0.2
	26.06.2018	90	6	13	23	0.002	-	0.3
	27.06.2018	108	10	3	22	0.002	-	0.6
Средноденонощ и максимални измерени стойности по дни	15.06.2018					0.001	30	0.3
	16.06.2018					0.001	24	0.2
	17.06.2018					0.001	20	0.2
	18.06.2018					0.001	21	0.2
	19.06.2018					0.001	26	0.1
	20.06.2018					0.001	30	0.1
	21.06.2018					0.001	33	0.2
	22.06.2018					0.001	33	0.1
	23.06.2018					0.001	35	0.0
	24.06.2018					0.002	14	0.0
	25.06.2018					0.002	10	0.1
	26.06.2018					0.001	21	0.1
	27.06.2018					0.001	20	0.5
Протокол № 11-0356/13.09.2018 – 24.08-05.09.2018								
Максимални еднократни измерени стойности за денонощието по дни	24.08.2018	129	10	11	22	0.015	-	0.6
	25.08.2018	132	10	4	15	0.005	-	0.4
	26.08.2018	124	9	4	12	0.004	-	0.5
	27.08.2018	110	10	6	26	0.009	-	0.3
	28.08.2018	112	10	5	14	0.010	-	0.2
	29.08.2018	120	9	4	17	0.012	-	0.2
	30.08.2018	114	10	8	31	0.012	-	0.3
	31.08.2018	128	9	9	28	0.023	-	0.3
	01.09.2018	130	12	6	20	0.048	-	0.4
	02.09.2018	122	11	5	22	0.026	-	1.3
	03.09.2018	115	10	7	21	0.026	-	0.4

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2024-2030 година

ОБЩИНА РАЗГРАД

Замърсител Норми и осреднени стойности	Дата на измерваният а	O ₃ µg/m ³	SO ₂ µg/ m ³	NO µg/m ₃	N O ₂ µg/ m ³	H ₂ S mg/m ₃	ФПЧ ₁₀ µg/m ³	CO mg/m ³
Средно часова норма -СЧН		180*	350	200	200	0.005	-	-
Средно дневна норма -СДН		-	125	-	-	0.003	50	10**
	04.09.2018	114	11	10	24	0.015	-	0.3
	05.09.2018	119	11	3	20	0.008	-	0.2
Средноденонощн и максимални измерени стойности по дни	24.08.2018	-	-	-	-	0.003	17	0.3
	25.08.2018					0.003	21	0.2
	26.08.2018					0.003	21	0.2
	27.08.2018					0.004	25	0.2
	28.08.2018					0.005	28	0.2
	29.08.2018					0.006	27	0.1
	30.08.2018					0.007	22	0.1
	31.08.2018					0.007	23	0.2
	01.09.2018					0.011	30	0.2
	02.09.2018					0.010	40	0.2
	03.09.2018					0.009	37	0.2
	04.09.2018					0.005	37	0.2
	05.09.2018					0.002	26	0.2
	Протокол № 11-0498/22.11.2018 – 09.11-21.11.2018							
Максимални еднократни измерени стойности за денонощието по дни	9.11.2018	75	7	25	49	0,008	-	1,0
	10.11.2018	79	5	22	32	0,010	-	0,8
	11.11.2018	89	37	58	52	0,020	-	1,5
	12.11.2018	81	22	78	46	0,022	-	1,2
	13.11.2018	56	5	12	19	0,008	-	0,9
	14.11.2018	48	6	7	28	0,004	-	0,7
	15.11.2018	48	6	15	25	0,003	-	0,6
	16.11.2018	49	6	5	13	0,002	-	0,4
	17.11.2018	41	5	4	13	0,002	-	0,5
	18.11.2018	39	5	3	11	0,002	-	0,5
	19.11.2018	52	4	7	16	0,003	-	0,5
	20.11.2018	51	5	5	22	0,003	-	0,8
	21.11.2018	42	5	4	15	0,003	-	0,8
Средноденонощн и максимални измерени стойности по дни	9.11.2018	-	-	-	-	0,003	22	0,6
	10.11.2018					0,002	22	0,5
	11.11.2018					0,004	27	0,5
	12.11.2018					0,005	37	0,6
	13.11.2018					0,003	22	0,4

ОБЩИНА РАЗГРАД

Замърсител Норми и осреднени стойности	Дата на измерваният а	O ₃ µg/m ³	SO ₂ µg/ m ³	NO µg/m ₃	N O ₂ µg/ m ³	H ₂ S mg/m ₃	ФПЧ ₁₀ µg/m ³	CO mg/m ³
Средно часова норма -СЧН		180*	350	200	200	0.005	-	-
Средно дневна норма -СДН		-	125	-	-	0.003	50	10**
	14.11.2018					0,002	27	0,4
	15.11.2018					0,002	15	0,4
	16.11.2018					0,002	18	0,4
	17.11.2018					0,002	26	0,4
	18.11.2018					0,002	34	0,4
	19.11.2018					0,003	9	0,4
	20.11.2018					0,002	16	0,5
	21.11.2018					0,003	9	0,5

*средночасова стойност – праг за информирание на населението

**максимална 8-часова средна стойност

Озон

Норма:

- ✓ Средночасова норма за праг за информирание на населението - 180 µg/m³

Данните от протоколите за измерване на концентрациите в атмосферния приземен слой в пункт „Разград“ на озон показват, че няма превишения на нормата.

Най-висока стойност на озон в атмосферния въздух е измерена през второто тримесечие на 2018 година, като стойността представлява 76.7% от средночасовата норма за праг за информирание на населението. Наблюдава се сравнимост със стойностите на замърсителя спрямо предходните години. Стойностите на озон са пряко свързани с емитираните прекурсори като азотни оксиди, метан, въглероден оксид, неметанови органични съединения.

Серен диоксид /SO₂/.

Норми:

- ✓ средночасова норма /СЧН/ за опазване на човешкото здраве – 350 µg/m³;
- ✓ допустимо отклонение – 43 % от СЧН;
- ✓ средноденонощна норма за опазване на човешкото здраве – 125 µg/m³ ;
- ✓ алармен праг – 500 µg/m³

През 2018 г. в гр. Разград не са регистрирани превишения на нормите за показателя серен диоксид. Най-висока стойност на замърсителя в атмосферния въздух е измерена през четвъртото тримесечие на 2018 година, като стойността представлява 10,6 % от средночасовата норма за опазване на човешкото здраве. Наблюдава се намаляване на стойностите спрямо предходни години.

ОБЩИНА РАЗГРАД

Азотен оксид

Норми:

- ✓ средночасова норма /СЧН/ за опазване на човешкото здраве – 200 $\mu\text{g}/\text{m}^3$

През 2018 г. в гр. Разград не са регистрирани превишения на нормите за показателя азотен оксид. Най-висока стойност на замърсителя в атмосферния въздух е измерена през първото тримесечие на 2018 година, като стойността представлява 50 % от средночасовата норма за опазване на човешкото здраве. Наблюдава се съпоставимост на стойностите с тези от 2017 година.

Азотен диоксид /NO₂/.

Норми:

- ✓ средночасова норма /СЧН/ за опазване на човешкото здраве – 200 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ и да не бъде превишавана повече от 18 пъти за една календарна година;
- ✓ средногодишна норма за опазване на човешкото здраве – 40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$;
- ✓ алармен праг – 400 $\mu\text{g}/\text{m}^3$.

През 2018 г. в гр. Разград не са регистрирани превишения на нормите за показателя азотен диоксид. Най-висока стойност на замърсителя в атмосферния въздух е измерена през първото тримесечие на 2018 година, като стойността представлява 25.5% от средночасовата норма за опазване на човешкото здраве. През годината не е достиган алармен праг за показателя азотен диоксид. Наблюдава се сравнимост със стойностите, измерени през предходни години.

Въглероден оксид /CO/

Норми:

- ✓ максимална осемчасова средна стойност в рамките на денонощието - 10 mg/m^3 ;
- ✓ допустимо отклонение – 60 % от нормата.

През 2018 г. в гр. Разград не са регистрирани превишения на нормите за показателя въглероден оксид. Най-висока стойност на замърсителя в атмосферния въздух е измерена през първото тримесечие на 2018 година, като стойността представлява 8% от максималната осемчасова средна стойност в рамките на денонощието. Наблюдава се съпоставимост на стойностите на замърсителя спрямо предходните години.

Фини прахови частици (ФПЧ10)

Норми за опазване на човешкото здраве

Наредба №12 (ДВ, бр. 58/2010 г.) определя следните норми за фини прахови частици (ФПЧ-10):

- средноденонощна норма за опазване на човешкото здраве - за 24 часа - 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$;
- средногодишна норма за опазване на човешкото здраве - за една календарна година - 40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$;

ОБЩИНА РАЗГРАД

През 2018 г. в гр. Разград не са регистрирани превишения на нормите за показателя ФПЧ10. Най-висока стойност на замърсителя в атмосферния въздух е измерена през първото тримесечие на 2018 година, като стойността представлява 90 % от средночасовата норма за опазване на човешкото здраве. Наблюдава се подобряване на качеството на атмосферния въздух по този показател спрямо предходните години.

Сероводород

Норми за опазване на човешкото здраве

Нашето законодателство е възприело следните ПДК за сероводород в атмосферния въздух (Наредба № 14, ДВ, бр. 8/2002 г.):

- максимално еднократна ПДК (60-минутна експозиция) - 0,005 mg/m³;
- средноденонощна ПДК (за 24-часова експозиция) - 0,003 mg/m³.

През 2018 г. в гр. Разград са регистрирани превишения на нормите за показателя сероводород.

През първо и второ тримесечие на 2018 години са наблюдавани само две превишения на максимално еднократна ПДК (60-минутна експозиция) – на 28 март и на 20 юни в порядък 0.006 mg/m³. За първото шестмесечие на 2018 година не са регистрирани превишения на средноденонощна ПДК (за 24-часова експозиция).

През третото тримесечие на годината, в периода 24.08-05.09.2018, се наблюдават почти ежедневни превишения на максимално еднократна ПДК (60-минутна експозиция) в порядъка на 0.009 - 0.048 mg/m³, отново в ранните сутрешни часове или през нощта.

През това тримесечие са регистрирани и превишения на средноденонощна ПДК (за 24-часова експозиция), като най-голямата наблюдавана стойност е 0.011 mg/m³.

През четвъртото тримесечие на годината, в периода 9.11-21.11.2018, се наблюдават пет превишения в последователни дни на максимално еднократна ПДК (60-минутна експозиция) в порядъка на 0.008 - 0.022 mg/m³, отново в ранните сутрешни часове или през нощта.

През това тримесечие са регистрирани и превишения на средноденонощна ПДК (за 24-часова експозиция), като най-голямата наблюдавана стойност е 0.005 mg/m³.

През 2018 година може да се отчете подобряване на състоянието на атмосферния въздух по отношение на този показател, най-вече за първото шестмесечие на годината.

Измерени концентрации в град Разград през 2019 година.

В Таблица 6.1.1.-2 са анализирани данните от протоколите на концентрациите в атмосферния приземен слой на серни и азотни оксиди (азотен диоксид и азотен оксид), озон, фини прахови частици и въглероден оксид.

ТАБЛИЦА 6.1.1.-2. Осреднени данни от измервания в пункт „Разград“ през 2019 година

Замърсител Норми и осреднени стойности	Дата на измерванията	O ₃ µg/m ³	SO ₂ µg/m ³	NO µg/m ³	NO ₂ µg/m ³	H ₂ S mg/m ³	ФПЧ ₁₀ µg/m ³	CO mg/m ³

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2024-2030 година

ОБЩИНА РАЗГРАД

Средно часова норма -СЧН		180*	350	200	200	0.005	-	-
Средно дневна норма -СДН		-	125	-	-	0.003	50	10**
Протокол № 11-0087/07.05.2019 – 01.03-13.03.2019								
Максимални еднократни измерени стойности за денонощието по дни	01.03.2019	107	9	71	63	0,00	-	2,1
	02.03.2019	74	6	10	31	0,00	-	1,3
	03.03.2019	65	3	15	32	0,00	-	1,1
	04.03.2019	93	7	11	51	0,00	-	1,5
	05.03.2019	110	5	23	36	0,00	-	0,6
	06.03.2019	101	8	18	57	0,00	-	1,3
	07.03.2019	114	10	3	22	0,00	-	0,5
	08.03.2019	117	10	32	73	0,00	-	1,1
	09.03.2019	103	17	12	44	0,00	-	1,1
	10.03.2019	106	25	2	39	0,00	-	0,8
	11.03.2019	90	15	6	19	0,00	-	0,5
	12.03.2019	79	7	4	30	0,00	-	0,7
	13.03.2019	95	8	20	31	0,00	-	0,8
Средноденонощни максимални измерени стойности по дни	01.03.2019					0,00	31	0,4
	02.03.2019					0,00	46	0,5
	03.03.2019					0,00	42	0,4
	04.03.2019					0,00	32	0,8
	05.03.2019					0,00	21	0,3
	06.03.2019					0,00	32	0,4
	07.03.2019					0,00	21	0,3
	08.03.2019					0,00	42	0,4
	09.03.2019					0,00	42	0,4
	10.03.2019					0,00	27	0,3
	11.03.2019					0,00	21	0,3
	12.03.2019					0,00	19	0,4
	13.03.2019					0,00	18	0,4
Протокол № 11-0158/07.05.2019 – 05.04 – 18.04.2019								
Максимални еднократни измерени стойности за денонощието по дни	05.04.2019	117	10	2	11	0,00	-	0,9
	06.04.209	126	11	1	11	0,00	-	0,9
	07.04.2019	106	10	3	24	0,007	-	1,1
	08.04.2019	93	15	4	23	0,001	-	1,0
	10.04.2019	107	10	4	27	0,004	-	1,3
	11.04.2019	87	10	8	34	0,002	-	1,1
	12.04.2019	95	11	3	27	0,002	-	1,0
	13.04.2019	95	11	4	11	0,001	-	1,0
	14.04.2019	71	11	2	8	0,001	-	0,9
	15.04.2019	115	12	3	19	0,004	-	0,9
	16.04.2019	125	12	14	30	0,006	-	1,2
	17.04.2019	115	12	6	24	0,001	-	1,1
	18.04.2019	88	11	6	17	0,002	-	1,0
Средноденонощни максимални измерени стойности по дни	05.04.2019					0,00	14	0,8
	06.04.209					0,00	20	0,8
	07.04.2019					0,001	27	0,8
	08.04.2019					0,001	23	0,8
	10.04.2019					0,002	12	0,9
	11.04.2019					0,001	12	0,9
	12.04.2019					0,001	13	0,8
	13.04.2019					0,001	8	0,9

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2024-2030 година

ОБЩИНА РАЗГРАД

Замърсител Норми и осреднени стойности	Дата на измерванията	O ₃ µg/m ³	SO ₂ µg/ m ³	NO µg/m ³	NO ₂ µg/ m ³	H ₂ S mg/m ³	ФПЧ ₁₀ µg/m ³	CO mg/m ³
Средно часова норма -СЧН		180*	350	200	200	0.005	-	-
Средно дневна норма -СДН		-	125	-	-	0.003	50	10**
	14.04.2019					0,001	13	0,9
	15.04.2019					0,001	18	0,8
	16.04.2019					0,001	26	0,9
	17.04.2019					0,001	20	0,9
	18.04.2019					0,001	21	0,9
Протокол № 11-0293/19.07.2019 – 05.07-17.07.2019								
Максимални еднократни измерени стойности за денонощието по дни	05.07.2019	123	2	2	14	0,0026	-	0,2
	06.07.2019	118	5	6	20	0,003	-	0,2
	07.07.2019	124	3	2	23	0,0029	-	0,1
	08.07.2019	123	2	4	14	0,0144	-	0,2
	09.07.2019	96	5	5	19	0,018	-	0,3
	10.07.2019	96	2	10	19	0,0102	-	0,2
	11.07.2019	94	2	5	23	0,0216	-	0,1
	12.07.2019	107	2	5	23	0,0048	-	0,2
	13.07.2019	110	2	6	11	0,0026	-	0,1
	14.07.2019	92	2	3	19	0,0039	-	0,2
	15.07.2019	91	2	4	15	0,0072	-	0,2
	16.07.2019	101	3	15	19	0,0092	-	0,2
	17.07.2019	108	3	15	34	0,0322	-	0,2
Средноденонощни максимални измерени стойности по дни	05.07.2019	-	-	-	-	0,0015	11	0,2
	06.07.2019					0,0021	24	0,1
	07.07.2019					0,0020	20	0,00
	08.07.2019					0,0028	16	0,1
	09.07.2019					0,0043	19	0,1
	10.07.2019					0,0034	19	0,1
	11.07.2019					0,0044	11	0,1
	12.07.2019					0,0023	15	0,1
	13.07.2019					0,0022	11	0,1
	14.07.2019					0,0029	14	0,1
	15.07.2019					0,0035	14	0,1
	16.07.2019					0,0042	10	0,1
	17.07.2019					0,0043	15	0,1
Протокол № 11-0481/04.11.2019 – 04.10-19.10.2019								
Максимални еднократни измерени стойности за денонощието по дни	04.10.2019	41	3	6	15	0,001	-	0,0
	08.10.2019	68	2	22	52	0,003	-	0,0
	09.10.2019	97	10	32	50	0,005	-	0,0
	10.10.2019	100	13	33	61	0,004	-	0,0
	11.10.2019	87	3	19	57	0,005	-	0,0
	12.10.2019	105	3	11	55	0,004	-	0,0
	13.10.2019	105	4	26	44	0,003	-	0,0

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2024-2030 година

ОБЩИНА РАЗГРАД

Замърсител Норми и осреднени стойности	Дата на измерванията	O ₃ µg/m ³	SO ₂ µg/ m ³	NO µg/m ³	NO ₂ µg/ m ³	H ₂ S mg/m ³	ФПЧ ₁₀ µg/m ³	CO mg/m ³
Средно часова норма -СЧН		180*	350	200	200	0.005	-	-
Средно дневна норма -СДН		-	125	-	-	0.003	50	10**
	14.10.2019	110	3	37	64	0,005	-	0,1
	15.10.2019	101	5	149	67	0,008	-	0,0
	16.10.2019	82	3	9	37	0,004	-	0,0
	17.10.2019	114	8	17	50	0,012	-	0,1
	18.10.2019	113	7	36	69	0,007	-	0,2
	19.10.2019	112	6	12	40	0,005	-	0,0
Средноденонощни максимални измерени стойности по дни	04.10.2019	-	-	-	-	0,0004	8	0,0
	08.10.2019					0,0012	16	0,0
	09.10.2019					0,0015	14	0,0
	10.10.2019					0,0023	29	0,0
	11.10.2019					0,0025	28	0,0
	12.10.2019					0,0019	19	0,0
	13.10.2019					0,0021	17	0,0
	14.10.2019					0,0027	19	0,0
	15.10.2019					0,0032	21	0,0
	16.10.2019					0,0027	18	0,0
	17.10.2019					0,0038	33	0,0
	18.10.2019					0,0037	38	0,0
	19.10.2019					0,0033	29	0,0

*средночасова стойност – праг за информирание на населението

**максимална 8-часова средна стойност

Озон

Норма:

✓ Средночасова норма за праг за информирание на населението - 180 µg/m³

Данните от протоколите за измерване на концентрациите в атмосферния приземен слой в пункт „Разград“ на озон показват, че няма превишения на нормата.

Най-висока стойност на озон в атмосферния въздух е измерена през второто тримесечие на 2019 година, като стойността представлява 70% от средночасовата норма за праг за информирание на населението. Наблюдава се сравнимост със стойностите на замърсителя спрямо предходните години. Стойностите на озон са пряко свързани с емитираните прекурсори като азотни оксиди, метан, въглероден оксид, неметанови органични съединения.

ОБЩИНА РАЗГРАД

Серен диоксид /SO₂/.

Норми:

- ✓ средночасова норма /СЧН/ за опазване на човешкото здраве – 350 µg/m³;
- ✓ допустимо отклонение – 43 % от СЧН;
- ✓ средноденонощна норма за опазване на човешкото здраве – 125 µg/m³;
- ✓ алармен праг – 500 µg/m³

През 2019 г. в гр. Разград не са регистрирани превишения на нормите за показателя серен диоксид. Най-висока стойност на замърсителя в атмосферния въздух е измерена през първото тримесечие на 2019 година, като стойността представлява 7,1 % от средночасовата норма за опазване на човешкото здраве. Наблюдава се намаляване на стойностите спрямо предходната година.

Азотен оксид

Норми:

- ✓ средночасова норма /СЧН/ за опазване на човешкото здраве – 200 µg/m³

През 2019 г. в гр. Разград не са регистрирани превишения на нормите за показателя азотен оксид. Най-висока стойност на замърсителя в атмосферния въздух е измерена през четвъртото тримесечие на 2019 година, като стойността представлява 74,5 % от средночасовата норма за опазване на човешкото здраве. Наблюдава се увеличаване на регистрираната максимална еднократна стойност спрямо 2018 година.

Азотен диоксид /NO₂/.

Норми:

- ✓ средночасова норма /СЧН/ за опазване на човешкото здраве – 200 µg/m³ и да не бъде превишавана повече от 18 пъти за една календарна година;
- ✓ средногодишна норма за опазване на човешкото здраве – 40 µg/m³;
- ✓ алармен праг – 400 µg/m³.

През 2019 г. в гр. Разград не са регистрирани превишения на нормите за показателя азотен диоксид. Най-висока стойност на замърсителя в атмосферния въздух е измерена през четвъртото тримесечие на 2019 година, като стойността представлява 34,5% от средночасовата норма за опазване на човешкото здраве. През годината не е достиган алармен праг за показателя азотен диоксид. Наблюдава се увеличаване на регистрираната максимална еднократна стойност спрямо 2018 година

Въглероден оксид /CO/

Норми:

- ✓ максимална осемчасова средна стойност в рамките на денонощието - 10 mg/m³;
- ✓ допустимо отклонение – 60 % от нормата.

ОБЩИНА РАЗГРАД

През 2019 г. в гр. Разград не са регистрирани превишения на нормите за показателя въглероден оксид. Най-висока стойност на замърсителя в атмосферния въздух е измерена през първото тримесечие на 2019 година, като стойността представлява 21% от максималната осемчасова средна стойност в рамките на денонощието. Наблюдава се увеличаване на регистрираната максимална еднократна стойност спрямо 2018 година.

Фини прахови частици (ФПЧ10)

Норми за опазване на човешкото здраве

Наредба №12 (ДВ, бр. 58/2010 г.) определя следните норми за фини прахови частици (ФПЧ-10):

- средноденонощна норма за опазване на човешкото здраве - за 24 часа - 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$;
- средногодишна норма за опазване на човешкото здраве - за една календарна година - 40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$;

През 2019 г. в гр. Разград не са регистрирани превишения на нормите за показателя ФПЧ10. Най-висока стойност на замърсителя в атмосферния въздух е измерена през първото тримесечие на 2019 година, като стойността представлява 92 % от средночасовата норма за опазване на човешкото здраве. Наблюдава се запазване на качеството на атмосферния въздух по този показател спрямо предходните години.

Сероводород

Норми за опазване на човешкото здраве

Нашето законодателство е възприело следните ПДК за сероводород в атмосферния въздух (Наредба № 14, ДВ, бр. 8/2002 г.):

- максимално еднократна ПДК (60-минутна експозиция) - 0,005 mg/m^3 ;
- средноденонощна ПДК (за 24-часова експозиция) - 0,003 mg/m^3 .

През 2019 г. в гр. Разград са регистрирани превишения на нормите за показателя сероводород.

През първо тримесечие на 2019 години не се наблюдават превишения на максимално еднократната ПДК и средноденонощната ПДК за замърсителя.

През второто тримесечие на 2019 година са регистрирани само две превишения на максимално еднократна ПДК (60-минутна експозиция) – на 07 април и на 16 април в порядък 0.007 mg/m^3 . Не са регистрирани превишения на средноденонощна ПДК (за 24-часова експозиция).

През третото тримесечие на годината, в периода 08.07-11.07.2019 и 15.07-17.07.2019 г., се наблюдават ежедневни превишения на максимално еднократна ПДК (60-минутна експозиция) в порядъка на 0.007 - 0.0322 mg/m^3 , отново в ранните сутрешни часове или през нощта.

През това тримесечие са регистрирани и превишения на средноденонощна ПДК (за 24-часова експозиция), като най-голямата наблюдавана стойност е 0.0044 mg/m^3 .

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2024-2030 година

ОБЩИНА РАЗГРАД

През четвъртото тримесечие на годината се наблюдават три превишения в последователни дни на максимално еднократна ПДК (60-минутна експозиция) в порядъка на 0.007 - 0.012 mg/m³, отново в ранните сутрешни часове или през нощта.

През това тримесечие са регистрирани и превишения на средноденонощна ПДК (за 24-часова експозиция), като най-голямата наблюдавана стойност е 0.0038 mg/m³.

През 2019 година може да се отчете подобряване на състоянието на атмосферния въздух по отношение на този показател, най-вече за първото шестмесечие на годината.

Измерени концентрации в град Разград през 2020 година.

В Таблица 6.1.1.-3 са анализирани данните от протоколите на концентрациите в атмосферния приземен слой на серни и азотни оксиди (азотен диоксид и азотен оксид), озон, фини прахови частици, сероводород и въглероден оксид.

ТАБЛИЦА 6.1.1.-3. Осреднени данни от измервания в пункт бул. „Бели Лом“ № 1 през 2020 година

Замърсител Норми и осреднени стойности	Дата на измерванията	O ₃ µg/m ³	SO ₂ µg/m ³	NO µg/m ³	NO ₂ µg/m ³	H ₂ S mg/m ³	ФПЧ ₁₀ µg/m ³	CO mg/m ³
Средно часова норма -СЧН		180*	350	200	200	0.005	-	-
Средно дневна норма -СДН		-	125	-	-	0.003	50	10**
Протокол № 11-0223/30.06.2020 – 17.06-29.06.2020								
Максимални еднократни измерени стойности за денонощието по дни	17.06.2020	93	2	8	20	0,0033	-	0,4
	18.06.2020	89	4	10	15	-	-	0,2
	19.06.2020	95	5	4	21	0,0042	-	0,1
	20.06.2020	109	5	3	21	0,0028	-	0,1
	21.06.2020	103	4	1	18	0,005	-	0,2
	22.06.2020	92	6	4	13	0,0054	-	0,2
	23.06.2020	101	4	5	39	0,0059	-	0,3
	24.06.2020	113	4	7	33	0,007	-	0,3
	25.06.2020	109	4	8	22	0,0052	-	0,3
	26.06.2020	115	6	2	24	0,004	-	0,2
	27.06.2020	113	5	6	20	0,0043	-	0,3
	28.06.2020	114	7	2	33	0,0043	-	0,5
	29.06.2020	109	8	6	24	0,0043	-	
Средноденонощни максимални измерени стойности по дни	17.06.2020					0,001	16	0,2
	18.06.2020					-	18	0,1
	19.06.2020					0,0019	13	0,1
	20.06.2020					0,0013	13	0,1
	21.06.2020					0,0021	10	0,1
	22.06.2020					0,0025	10	0,1
	23.06.2020					0,0033	14	0,2
	24.06.2020					0,0034	15	0,2
	25.06.2020					0,0029	17	0,2
	26.06.2020					0,0026	19	0,1
	27.06.2020					0,0026	15	0,1
	28.06.2020					0,0027	14	0,1

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2024-2030 година

ОБЩИНА РАЗГРАД

Замърсител Норми и осреднени стойности	Дата на измерванията	O ₃ µg/m ³	SO ₂ µg/ m ³	NO µg/m ³	NO ₂ µg/ m ³	H ₂ S mg/m ³	ФПЧ ₁₀ µg/m ³	CO mg/m ³
Средно часова норма -СЧН		180*	350	200	200	0.005	-	-
Средно дневна норма -СДН		-	125	-	-	0.003	50	10**
	29.06.2020					0,0026	20	0,2
Протокол № 11-0338/20.08.2020 – 05.08 – 19.08.2020								
Максимални еднократни измерени стойности за денонощието по дни	05.08.2020	125	12	4	20	0,00	-	0,3
	06.08.2020	120	10	10	34	0,004	-	0,4
	07.08.2020	132	10	5	34	0,0181	-	0,2
	08.08.2020	124	11	4	30	0,0059	-	0,2
	09.08.2020	106	9	1	18	0,0123	-	0,2
	10.08.2020	99	10	20	44	0,0044	-	0,3
	11.08.2020	102	10	24	42	0,0116	-	0,4
	12.08.2020	104	9	15	39	0,0201	-	0,3
	13.08.2020	100	11	22	27	0,0263	-	0,4
	14.08.2020	127	10	3	15	0,00	-	0,3
	15.08.2020	107	10	2	16	0,0017	-	0,3
	16.08.2020	101	10	1	20	0,0004	-	0,3
	17.08.2020	119	12	10	20	0,00	-	0,3
	18.08.2020	113	11	5	23	0,00		0,3
	19.08.2020	106	8	3	29	0,0001		0,6
Средноденонощни максимални измерени стойности по дни	05.08.2020	-	-	-	-	0,00	11	0,3
	06.08.2020					0,0004	16	0,2
	07.08.2020					0,002	20	0,1
	08.08.2020					0,0004	24	0,2
	09.08.2020					0,0024	19	0,1
	10.08.2020					0,0003	16	0,1
	11.08.2020					0,0007	17	0,2
	12.08.2020					0,002	16	0,2
	13.08.2020					0,0057	23	0,2
	14.08.2020					0,00	14	0,2
	15.08.2020					0,0001	9	0,2
	16.08.2020					0,00	10	0,2
	17.08.2020					0,00	14	0,2
	18.08.2020					0,00	14	0,2
	19.08.2020					0,00	16	0,3
Протокол № 11-0481/20.10.2020 – 07.10-19.10.2020								
Максимални еднократни измерени стойности за денонощието по дни	07.10.2020	89	9	25	53	0,0114	-	0,7
	08.10.2020	65	11	8	20	0,001	-	0,5
	09.10.2020	33	8	16	21	0,0055	-	0,5
	10.10.2020	62	7	53	41	0,0016	-	0,9
	11.10.2020	87	9	20	50	0,0005	-	0,5
	12.10.2020	106	10	17	25	0,0006	-	0,4
	13.10.2020	99	7	15	33	0,0054	-	0,5
	14.10.2020	81	6	36	64	0,0138	-	0,8
	15.10.2020	89	-	11	55	0,0008	-	0,5
	16.10.2020	78	-	56	71	0,0041	-	0,9

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2024-2030 година

ОБЩИНА РАЗГРАД

Замърсител Норми и осреднени стойности	Дата на измерванията	O ₃ µg/m ³	SO ₂ µg/ m ³	NO µg/m ³	NO ₂ µg/ m ³	H ₂ S mg/m ³	ФПЧ ₁₀ µg/m ³	CO mg/m ³
Средно часова норма -СЧН		180*	350	200	200	0.005	-	-
Средно дневна норма -СДН		-	125	-	-	0.003	50	10**
	17.10.2020	75	7	27	42	0,005	-	0,7
	18.10.2020	73	-	9	37	0,0011	-	0,6
	19.10.2020	72	8	76	53	0,0010	-	0,9
Средноденонощни максимални измерени стойности по дни	07.10.2020	-	-	-	-	0,0021	19	0,4
	08.10.2020					0,0005	14	0,4
	09.10.2020					0,0009	6	0,4
	10.10.2020					0,0006	17	0,4
	11.10.2020					0,0004	11	0,3
	12.10.2020					0,0003	13	0,3
	13.10.2020					0,0007	11	0,3
	14.10.2020					0,0014	11	0,3
	15.10.2020					0,0003	11	0,3
	16.10.2020					0,0008	16	0,3
	17.10.2020					0,0011	16	0,3
	18.10.2020					0,0004	10	0,3
	19.10.2020					0,0004	14	0,3
Протокол № 11-0641/21.12.2020 – 03.12-16.12.2020								
Максимални еднократни измерени стойности за денонощието по дни	03.12.2020	40	5	92	73	0,0012	-	2,0
	04.12.2020	68	8	52	45	0,0017	-	1,2
	05.12.2020	83	6	3	15	0,0002	-	0,9
	06.12.2020	70	5	3	9	0,0001	-	0,4
	07.12.2020	56	5	4	12	0,0002	-	0,5
	08.12.2020	32	10	14	25	0,0002	-	0,6
	09.12.2020	41	14	6	18	0,0002	-	0,6
	10.12.2020	59	7	4	21	0,0004	-	0,7
	11.12.2020	65	4	33	49	0,0006	-	1,0
	12.12.2020	38	3	14	21	0,0008	-	0,9
	13.12.2020	29	4	4	15	0,0005	-	0,7
	14.12.2020	24	3	13	23	0,0006	-	0,6
	15.12.2020	32	5	22	31	0,0004	-	1,0
	16.12.2020	46	5	17	32	0,0008		0,8
Средноденонощни максимални измерени стойности по дни	03.12.2020	-	-	-	-	0,0004	35	0,9
	04.12.2020					0,0006	31	0,8
	05.12.2020					0,0001	21	0,5
	06.12.2020					0,0001	13	0,4

ОБЩИНА РАЗГРАД

Замърсител Норми и осреднени стойности	Дата на измерванията	O₃ µg/m ³	SO₂ µg/m ³	NO µg/m ³	NO₂ µg/m ³	H₂S mg/m ³	ФПЧ₁₀ µg/m ³	CO mg/m ³
Средно часова норма -СЧН		180*	350	200	200	0.005	-	-
Средно дневна норма -СДН		-	125	-	-	0.003	50	10**
	07.12.2020					0,0001	9	0,4
	08.12.2020					0,0001	6	0,5
	09.12.2020					0,0001	7	0,5
	10.12.2020					0,0002	15	0,5
	11.12.2020					0,0003	14	0,6
	12.12.2020					0,0006	22	0,7
	13.12.2020					0,0003	23	0,5
	14.12.2020					0,0003	12	0,5
	15.12.2020					0,0001	20	0,6
	16.12.2020					0,0002	32	0,6

*средночасова стойност – праг за информирание на населението

**максимална 8-часова средна стойност

Озон

Норма:

- ✓ Средночасова норма за праг за информирание на населението - 180 µg/m³

Данните от протоколите за измерване на концентрациите в атмосферния приземен слой в пункт „Разград“ на озон показват, че няма превишения на нормата.

Най-висока стойност на озон в атмосферния въздух е измерена през август 2020 година, като стойността представлява 73% от средночасовата норма за праг за информирание на населението. Наблюдава се сравнимост със стойностите на замърсителя спрямо предходните години.

Серен диоксид /SO₂/.

Норми:

- ✓ средночасова норма /СЧН/ за опазване на човешкото здраве – 350 µg/m³;
- ✓ допустимо отклонение – 43 % от СЧН;
- ✓ средноденонощна норма за опазване на човешкото здраве – 125 µg/m³;
- ✓ алармен праг – 500 µg/m³

През 2020 г. в гр. Разград не са регистрирани превишения на нормите за показателя серен диоксид. Най-висока стойност на замърсителя в атмосферния въздух е измерена през

ОБЩИНА РАЗГРАД

декември 2020 година, като стойността представлява 4 % от средночасовата норма за опазване на човешкото здраве. Наблюдава се намаляване на стойностите спрямо предходната година.

Азотен оксид

Норми:

- ✓ средночасова норма /СЧН/ за опазване на човешкото здраве – 200 $\mu\text{g}/\text{m}^3$

През 2020 г. в гр. Разград не са регистрирани превишения на нормите за показателя азотен оксид. Най-висока стойност на замърсителя в атмосферния въздух е измерена през декември 2020 година, като стойността представлява 46% от средночасовата норма за опазване на човешкото здраве. Наблюдава се намаляване на регистрираната максимална еднократна стойност спрямо 2019 година.

Азотен диоксид /NO₂/.

Норми:

- ✓ средночасова норма /СЧН/ за опазване на човешкото здраве – 200 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ и да не бъде превишавана повече от 18 пъти за една календарна година;
- ✓ средногодишна норма за опазване на човешкото здраве – 40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$;
- ✓ алармен праг – 400 $\mu\text{g}/\text{m}^3$.

През 2020 г. в гр. Разград не са регистрирани превишения на нормите за показателя азотен диоксид. Най-висока стойност на замърсителя в атмосферния въздух е измерена през декември 2020 година, като стойността представлява 36,5% от средночасовата норма за опазване на човешкото здраве. През годината не е достиган алармен праг за показателя азотен диоксид. Наблюдава се запазване на стойността на регистрираната максимална еднократна стойност спрямо 2019 година

Въглероден оксид /CO/

Норми:

- ✓ максимална осемчасова средна стойност в рамките на денонощието - 10 mg/m^3 ;
- ✓ допустимо отклонение – 60 % от нормата.

През 2020 г. в гр. Разград не са регистрирани превишения на нормите за показателя въглероден оксид. Най-висока стойност на замърсителя в атмосферния въздух е измерена през декември 2020 година, като стойността представлява 9% от максималната осемчасова средна стойност в рамките на денонощието. Наблюдава се намаляване на регистрираната максимална еднократна стойност спрямо 2019 година.

Фини прахови частици (ФПЧ10)

Норми за опазване на човешкото здраве

Наредба №12 (ДВ, бр. 58/2010 г.) определя следните норми за фини прахови частици (ФПЧ-10):

- средноденонощна норма за опазване на човешкото здраве - за 24 часа - 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$;

ОБЩИНА РАЗГРАД

- средногодишна норма за опазване на човешкото здраве - за една календарна година - 40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$;

През 2020 г. в гр. Разград не са регистрирани превишения на нормите за показателя ФПЧ10. Най-висока стойност на замърсителя в атмосферния въздух е измерена през първото декември 2020 година, като стойността представлява 70 % от средночасовата норма за опазване на човешкото здраве. Наблюдава се запазване на качеството на атмосферния въздух по този показател спрямо предходните години.

Сероводород

Норми за опазване на човешкото здраве

Нашето законодателство е възприело следните ПДК за сероводород в атмосферния въздух (Наредба № 14, ДВ, бр. 8/2002 г.):

- максимално еднократна ПДК (60-минутна експозиция) - 0,005 mg/m^3 ;
- средноденонощна ПДК (за 24-часова експозиция) - 0,003 mg/m^3 .

През 2020 г. в гр. Разград са регистрирани превишения на нормите за показателя сероводород.

През юли 2020 години са регистрирани превишения на максимално еднократна ПДК (60-минутна експозиция) в четири последователни дни с порядък 0,0052-0.007 mg/m^3 . В два от дните са регистрирани превишения и на средноденонощна ПДК (за 24-часова експозиция) – 0,0034 mg/m^3 . Регистрираните превишения са с по-ниски стойности спрямо периода 08.07-11.07.2019 и 15.07-17.07.2019 г.

През август 2020 година са регистрирани превишения на максимално еднократна ПДК (60-минутна експозиция) в шест дни с порядък 0,0059-0.0263 mg/m^3 . В един от дните е регистрирано превишение и на средноденонощна ПДК (за 24-часова експозиция) – 0,0057 mg/m^3 .

През октомври 2020 г. са регистрирани превишения на максимално еднократна ПДК (60-минутна експозиция) в четири дни с порядък 0,0054-0.0138 mg/m^3 . Не са регистрирани превишения на средноденонощна ПДК (за 24-часова експозиция)

През декември 2020 година не са регистрирани превишения на максимално еднократна ПДК (60-минутна експозиция) и средноденонощна ПДК (за 24-часова експозиция).

Измерени концентрации в град Разград през 2021 година.

В Таблица 6.1.1.-4 са анализирани данните от протоколите на концентрациите в атмосферния приземен слой на серни и азотни оксиди (азотен диоксид и азотен оксид), озон, фини прахови частици, сероводород и въглероден оксид.

ТАБЛИЦА 6.1.1.-4. Осреднени данни от измервания в пункт „Разград“, ул. „Камчия“ № 1 през 2021 година

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2024-2030 година

ОБЩИНА РАЗГРАД

Замърсител Норми и осреднени стойности	Дата на измерванията	O ₃ µg/m ³	SO ₂ µg/ m ³	NO µg/m ³	NO ₂ µg/ m ³	H ₂ S mg/m ³	ФПЧ ₁₀ µg/m ³	CO mg/m ³
Средно часова норма -СЧН		180*	350	200	200	0.005	-	-
Средно дневна норма -СДН		-	125	-	-	0.003	50	10**
Протокол № 11-0027/09.02.2021 – 27.01-08.02.2021								
Максимални еднократни измерени стойности за денонощието по дни	27.01.2021	75	7	5	26	0,0009	-	0,6
	28.01.2021	80	5	5	24	0,0008	-	0,6
	29.01.2021	74	9	40	81	0,0013	-	1,3
	30.01.2021	68	15	109	75	0,0019	-	2,6
	31.01.2021	83	15	18	55	0,0009	-	0,9
	01.02.2021	66	14	69	60	0,0018	-	1,1
	02.02.2021	28	7	11	25	0,001	-	0,6
	03.02.2021	17	6	22	23	0,0024	-	0,7
	04.02.2021	78	16	186	73	0,0022	-	1,7
	05.02.2021	85	12	163	63	0,002	-	1,6
	06.02.2021	67	19	17	33	0,0026	-	0,8
	07.02.2021	56	11	2	17	0,0019	-	0,5
	08.02.2021	73	21	25	36	0,0013	-	0,6
Средноденонощни максимални измерени стойности по дни	27.01.2021					0,0006	9	0,5
	28.01.2021					0,0007	13	0,4
	29.01.2021					0,0008	22	0,6
	30.01.2021					0,001	35	0,8
	31.01.2021					0,0008	18	0,5
	01.02.2021					0,0011	27	0,6
	02.02.2021					0,0007	14	0,4
	03.02.2021					0,0008	23	0,7
	04.02.2021					0,0009	18	0,5
	05.02.2021					0,0008	21	0,6
	06.02.2021					0,0009	24	0,4
	07.02.2021					0,0009	18	0,4
	08.02.2021					0,001	12	0,4
Протокол № 11-0162/29.04.2021 – 16.04 – 28.04.2021								
Максимални еднократни измерени стойности за денонощието по дни	16.04.2021	102	4	13	29	0,001	-	0,8
	17.04.2021	105	5	11	39	0,001	-	0,7
	18.04.2021	95	5	0	17	0,001	-	0,6
	19.04.2021	58	5	2	16	0,0011	-	0,5
	20.04.2021	83	7	9	26	0,0012	-	0,7
	21.04.2021	103	12	34	42	0,0013	-	0,9
	22.04.2021	123	8	25	37	0,0011	-	0,7
	23.04.2021	115	8	30	43	0,0016	-	0,7
	24.04.2021	106	10	5	26	0,0011	-	0,7
	25.04.2021	118	7	1	15	0,001	-	0,5
	26.04.2021	126	10	7	33	0,0011	-	0,7
	27.04.2021	113	13	6	50	0,0012	-	0,6
	28.04.2021	109	10	1	10	0,0013	-	0,5
Средноденонощни максимални измерени	16.04.2021					0,0008	16	0,4
	17.04.2021	-	-	-	-	0,0009	16	0,5
	18.04.2021					0,0009	16	0,5

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2024-2030 година

ОБЩИНА РАЗГРАД

Замърсител Норми и осреднени стойности	Дата на измерванията	O ₃ µg/m ³	SO ₂ µg/ m ³	NO µg/m ³	NO ₂ µg/ m ³	H ₂ S mg/m ³	ФПЧ ₁₀ µg/m ³	CO mg/m ³
Средно часова норма -СЧН		180*	350	200	200	0.005	-	-
Средно дневна норма -СДН		-	125	-	-	0.003	50	10**
стойности по дни	19.04.2021					0,001	19	0,5
	20.04.2021					0,001	13	0,5
	21.04.2021					0,0009	19	0,6
	22.04.2021					0,0009	14	0,5
	23.04.2021					0,001	18	0,5
	24.04.2021					0,0009	20	0,5
	25.04.2021					0,0009	10	0,4
	26.04.2021					0,001	18	0,5
	27.04.2021					0,001	19	0,5
	28.04.2021					0,001	13	0,5
Протокол № 11-0329/22.07.2021 – 09.07-21.07.2021								
Максимални еднократни измерени стойности за денонощието по дни	09.07.2021	102	4	21	27	0,0012	-	1,5
	10.07.2021	117	6	3	25	0,0012	-	0,4
	11.07.2021	98	5	4	20	0,0015	-	0,4
	12.07.2021	118	6	10	19	0,0020	-	0,4
	13.07.2021	120	7	6	24	0,0006	-	0,5
	14.07.2021	116	7	11	23	0,0005	-	1,3
	15.07.2021	134	10	3	21	0,0005	-	0,4
	16.07.2021	121	10	5	30	0,0007	-	0,6
	17.07.2021	126	9	5	23	0,0012	-	0,7
	18.07.2021	130	10	4	22	0,0014	-	0,5
	19.07.2021	146	11	8	33	0,0009	-	0,9
	20.07.2021	119	11	1	13	0,0007	-	0,4
	21.07.2021	118	12	2	21	0,0006	-	0,3
Средноденонощни максимални измерени стойности по дни	09.07.2021					0,0004	10	0,5
	10.07.2021					0,0003	17	0,3
	11.07.2021					0,0004	23	0,3
	12.07.2021					0,0005	25	0,3
	13.07.2021					0,0003	25	0,3
	14.07.2021					0,0003	24	0,4
	15.07.2021	-	-	-	-	0,0003	19	0,2
	16.07.2021					0,0004	19	0,3
	17.07.2021					0,0005	20	0,3
	18.07.2021					0,0006	26	0,3
	19.07.2021					0,0005	34	0,4
	20.07.2021					0,0004	23	0,3
	21.07.2021					0,0003	20	0,2
Протокол № 11-0521/21.10.2021 – 07.10-19.10.2021								
Максимални еднократни измерени стойности за	07.10.2021	61	3	5	20	0,0012	-	0,3
	08.10.2021	53	3	4	22	0,0010	-	0,3
	09.10.2021	47	3	4	25	0,0010	-	0,4

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2024-2030 година

ОБЩИНА РАЗГРАД

Замърсител Норми и осреднени стойности	Дата на измерванията	O ₃ µg/m ³	SO ₂ µg/ m ³	NO µg/m ³	NO ₂ µg/ m ³	H ₂ S mg/m ³	ФПЧ ₁₀ µg/m ³	CO mg/m ³
Средно часова норма -СЧН		180*	350	200	200	0.005	-	-
Средно дневна норма -СДН		-	125	-	-	0.003	50	10**
денонощието по дни	10.10.2021	55	4	3	34	0,0009	-	0,6
	11.10.2021	70	4	4	40	0,0012	-	0,8
	12.10.2021	52	4	12	42	0,0014	-	0,5
	13.10.2021	60	5	22	63	0,0014	-	1,0
	14.10.2021	49	5	12	34	-	-	0,6
	15.10.2021	68	11	5	24	-	-	0,4
	16.10.2021	64	10	9	29	-	-	0,5
	17.10.2021	57	6	4	28	-	-	0,6
	18.10.2021	47	6	31	37	-	-	1,0
	19.10.2021	84	7	72	66	0,0006	-	0,8
Средноденонощни максимални измерени стойности по дни	07.10.2021	-	-	-	-	0,001	17	0,3
	08.10.2021					0,0008	27	0,3
	09.10.2021					0,0008	22	0,3
	10.10.2021					0,0008	30	0,3
	11.10.2021					0,0009	21	0,3
	12.10.2021					0,0011	14	0,4
	13.10.2021					0,0012	25	0,5
	14.10.2021					-	17	0,4
	15.10.2021					-	12	0,3
	16.10.2021					-	9	0,4
	17.10.2021					-	20	0,4
	18.10.2021					-	24	0,5
	19.10.2021					0,0005	25	0,5
Протокол № 11-0633/07.12.2021 – 30.11-06.12.2021								
Максимални еднократни измерени стойности за денонощието по дни	30.11.2021	47	5	53	31	0,0009	-	0,4
	01.12.2021	65	6	74	66	0,0011	-	1,3
	02.12.2021	74	7	287	110	0,0029	-	2,2
	03.12.2021	84	7	24	70	0,0008	-	0,7
	04.12.2021	41	4	3	23	0,0006	-	0,7
	05.12.2021	39	4	16	30	0,0008	-	1,0
	06.12.2021	74	10	103	82	0,0012	-	1,0
Средноденонощни	30.11.2021	-	-	-	-	0,0004	22	0,3

ОБЩИНА РАЗГРАД

Замърсител Норми и осреднени стойности	Дата на измерванията	O₃ µg/m ³	SO₂ µg/m ³	NO µg/m ³	NO₂ µg/m ³	H₂S mg/m ³	ФПЧ₁₀ µg/m ³	CO mg/m ³
Средно часова норма -СЧН		180*	350	200	200	0.005	-	-
Средно дневна норма -СДН		-	125	-	-	0.003	50	10**
максимални измерени стойности по дни	01.12.2021					0,0004	12	0,5
	02.12.2021					0,0008	24	0,7
	03.12.2021					0,0006	18	0,4
	04.12.2021					0,0004	12	0,4
	05.12.2021					0,0005	17	0,6
	06.12.2021					0,0007	19	0,7

*средночасова стойност – праг за информирание на населението

**максимална 8-часова средна стойност

Озон

Норма:

- ✓ Средночасова норма за праг за информирание на населението - 180 µg/m³

Данните от протоколите за измерване на концентрациите в атмосферния приземен слой в пункт „Разград“ на озон показват, че няма превишения на нормата.

Най-висока стойност на озон в атмосферния въздух е измерена през юли 2021 година, като стойността представлява 81% от средночасовата норма за праг за информирание на населението. Наблюдава се сравнимост със стойностите на замърсителя спрямо предходните години.

Серен диоксид /SO₂/.

Норми:

- ✓ средночасова норма /СЧН/ за опазване на човешкото здраве – 350 µg/m³;
- ✓ допустимо отклонение – 43 % от СЧН;
- ✓ средноденонощна норма за опазване на човешкото здраве – 125 µg/m³;
- ✓ алармен праг – 500 µg/m³

През 2021 г. в гр. Разград не са регистрирани превишения на нормите за показателя серен диоксид. Най-висока стойност на замърсителя в атмосферния въздух е измерена през февруари 2021 година, като стойността представлява 6 % от средночасовата норма за опазване на човешкото здраве. Наблюдава се запазване на стойностите спрямо предходната година.

Азотен оксид

Норми:

- ✓ средночасова норма /СЧН/ за опазване на човешкото здраве – 200 µg/m³

ОБЩИНА РАЗГРАД

През 2021 г. в гр. Разград е регистрирано едно превишение на нормата за показателя азотен оксид със стойност $287 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Стойността е измерена привечер през декември 2021 година.

Азотен диоксид /NO₂/.

Норми:

- ✓ средночасова норма /СЧН/ за опазване на човешкото здраве – $200 \mu\text{g}/\text{m}^3$ и да не бъде превишавана повече от 18 пъти за една календарна година;
- ✓ средногодишна норма за опазване на човешкото здраве – $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$;
- ✓ алармен праг – $400 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

През 2021 г. в гр. Разград не са регистрирани превишения на нормите за показателя азотен диоксид. Най-висока стойност на замърсителя в атмосферния въздух е измерена през декември 2021 година, като стойността представлява 55% от средночасовата норма за опазване на човешкото здраве. През годината не е достиган алармен праг за показателя азотен диоксид.

Въглероден оксид /CO/

Норми:

- ✓ максимална осемчасова средна стойност в рамките на денонощието - $10 \text{ mg}/\text{m}^3$;
- ✓ допустимо отклонение – 60 % от нормата.

През 2021 г. в гр. Разград не са регистрирани превишения на нормите за показателя въглероден оксид. Най-висока стойност на замърсителя в атмосферния въздух е измерена през декември 2021 година, като стойността представлява 22% от максималната осемчасова средна стойност в рамките на денонощието. Наблюдава се увеличение на регистрираната максимална еднократна стойност спрямо 2020 година.

Фини прахови частици (ФПЧ10)

Норми за опазване на човешкото здраве

Наредба №12 (ДВ, бр. 58/2010 г.) определя следните норми за фини прахови частици (ФПЧ-10):

- средноденоношна норма за опазване на човешкото здраве - за 24 часа - $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$;
- средногодишна норма за опазване на човешкото здраве - за една календарна година - $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$;

През 2021 г. в гр. Разград не са регистрирани превишения на нормите за показателя ФПЧ10. Най-висока стойност на замърсителя в атмосферния въздух е измерена през януари 2021 година, като стойността представлява 70 % от средночасовата норма за опазване на човешкото здраве. Наблюдава се запазване на качеството на атмосферния въздух по този показател спрямо предходните години.

Сероводород

Норми за опазване на човешкото здраве

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2024-2030 година

ОБЩИНА РАЗГРАД

Нашето законодателство е възприело следните ПДК за сероводород в атмосферния въздух (Наредба № 14, ДВ, бр. 8/2002 г.):

- максимално еднократна ПДК (60-минутна експозиция) - 0,005 mg/m³;
- средноденонощна ПДК (за 24-часова експозиция) - 0,003 mg/m³.

През 2021 г. в гр. Разград не са регистрирани превишения на нормите за показателя сероводород.

Измерени концентрации в град Разград през 2022 година.

В Таблица 6.1.1.-5 са анализирани данните от протоколите на концентрациите в атмосферния приземен слой на серни и азотни оксиди (азотен диоксид и азотен оксид), озон, фини прахови частици, сероводород и въглероден оксид.

ТАБЛИЦА 6.1.1.-5. Осреднени данни от измервания в пункт „Разград“, ул. „Камчия“ № 1 през 2022 година

Замърсител Норми и осреднени стойности	Дата на измерванията	O ₃ µg/m ³	SO ₂ µg/m ³	NO µg/m ³	NO ₂ µg/m ³	H ₂ S mg/m ³	ФПЧ ₁₀ µg/m ³	CO mg/m ³
Средно часова норма -СЧН		180*	350	200	200	0.005	-	-
Средно дневна норма -СДН		-	125	-	-	0.003	50	10**
Протокол № 11-0095/31.03.2022 – 16.03-28.03.2022								
Максимални еднократни измерени стойности за денонощието по дни	16.03.2022	73	7	27	82	0,0014	-	0,7
	17.03.2022	89	7	3	35	0,0009	-	0,7
	18.03.2022	97	6	27	40	0,0012	-	0,6
	19.03.2022	94	5	4	35	0,0008	-	0,4
	20.03.2022	115	6	4	41	0,0007	-	0,7
	21.03.2022	120	5	19	48	0,001	-	0,7
	22.03.2022	105	12	7	34	0,0008	-	0,6
	23.03.2022	103	6	31	88	0,0011	-	0,8
	24.03.2022	128	11	31	82	0,0012	-	0,9
	25.03.2022	116	6	57	88	0,0016	-	0,8
	26.03.2022	121	6	22	83	0,0010	-	0,8
	27.03.2022	124	11	13	70	0,0010	-	0,8
	28.03.2022	117	8	3	25	0,0008	-	0,6
Средноденонощни максимални измерени стойности по дни	16.03.2022	-	-	-	-	0,001	35	0,5
	17.03.2022					0,0006	21	0,3
	18.03.2022					0,0006	20	0,3
	19.03.2022					0,0005	18	0,3
	20.03.2022					0,0005	23	0,4
	21.03.2022					0,0006	28	0,4
	22.03.2022					0,0006	23	0,4
	23.03.2022					0,0007	20	0,4
	24.03.2022					0,0008	25	0,5
	25.03.2022					0,0009	29	0,5
	26.03.2022					0,0007	24	0,5
	27.03.2022					0,0007	23	0,5
	28.03.2022					0,0007	20	0,5

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2024-2030 година

ОБЩИНА РАЗГРАД

Замърсител Норми и осреднени стойности	Дата на измерванията	O ₃ µg/m ³	SO ₂ µg/ m ³	NO µg/m ³	NO ₂ µg/ m ³	H ₂ S mg/m ³	ФПЧ ₁₀ µg/m ³	CO mg/m ³
Средно часова норма -СЧН		180*	350	200	200	0.005	-	-
Средно дневна норма -СДН		-	125	-	-	0.003	50	10**
Протокол № 11-0246/01.07.2022 – 02.06 – 14.06.2022								
Максимални еднократни измерени стойности за денонощието по дни	02.06.2022	114	12	10	37	0,0021	-	0,4
	03.06.2022	117	11	7	20	0,002	-	0,3
	04.06.2022	112	10	3	18	0,0023	-	0,3
	05.06.2022	108	10	2	13	0,0018	-	0,3
	06.06.2022	102	10	3	18	0,0018	-	0,2
	07.06.2022	104	10	15	18	0,0018	-	0,2
	08.06.2022	111	10	2	14	0,0020	-	0,2
	09.06.2022	106	10	7	21	0,0018	-	0,3
	10.06.2022	94	10	2	15	0,0017	-	0,2
	11.06.2022	62	10	2	17	0,0019	-	0,2
	12.06.2022	88	11	1	11	0,0023	-	0,2
	13.06.2022	110	11	5	18	0,0019	-	0,3
	14.06.2022	93	12	14	22	0,0020	-	0,3
Средноденонощни максимални измерени стойности по дни	02.06.2022	-	-	-	-	0,0017	35	0,3
	03.06.2022					0,0017	22	0,3
	04.06.2022					0,0016	16	0,2
	05.06.2022					0,0015	14	0,2
	06.06.2022					0,0015	14	0,2
	07.06.2022					0,0016	13	0,2
	08.06.2022					0,0016	12	0,1
	09.06.2022					0,0015	19	0,2
	10.06.2022					0,0016	56	0,2
	11.06.2022					0,0016	35	0,2
	12.06.2022					0,0017	14	0,2
	13.06.2022					0,0016	19	0,2
	14.06.2022					0,0016	19	0,2
Протокол № 11-0455/15.09.2022– 19.08-31.08.2022								
Максимални еднократни измерени стойности за денонощието по дни	19.08.2022	111	12	10	28	0,003	-	0,5
	20.08.2022	116	10	6	22	0,0021	-	0,3
	21.08.2022	119	10	2	11	0,0019	-	0,2
	22.08.2022	116	9	3	23	0,0021	-	0,2
	23.08.2022	110	9	10	25	0,0022	-	0,2
	24.08.2022	119	10	4	29	0,0021	-	0,0
	25.08.2022	115	11	7	25	0,0029	-	0,1
	26.08.2022	111	11	4	29	0,0036	-	0,1
	27.08.2022	126	11	5	28	0,0019	-	0,0
	28.08.2022	137	14	4	38	0,0024	-	0,0
	29.08.2022	142	15	10	36	0,0019	-	0,3
	30.08.2022	134	11	11	39	0,0023	-	0,1
	31.08.2022	113	12	12	28	0,0023		0,1
Средноденонощни максимални	19.08.2022	-	-	-	-	0,0022	16	0,4
	20.08.2022					0,0018	20	0,3

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2024-2030 година

ОБЩИНА РАЗГРАД

Замърсител Норми и осреднени стойности	Дата на измерванията	O ₃ μg/m ³	SO ₂ μg/ m ³	NO μg/m ³	NO ₂ μg/ m ³	H ₂ S mg/m ³	ФПЧ ₁₀ μg/m ³	CO mg/m ³
Средно часова норма -СЧН		180*	350	200	200	0.005	-	-
Средно дневна норма -СДН		-	125	-	-	0.003	50	10**
измерени стойности по дни	21.08.2022					0,0018	21	0,1
	22.08.2022					0,0017	20	0,1
	23.08.2022					0,0018	20	0,0
	24.08.2022					0,0017	23	0,0
	25.08.2022					0,0020	39	0,0
	26.08.2022					0,0019	29	0,0
	27.08.2022					0,0017	45	0,0
	28.08.2022					0,0016	41	0,0
	29.08.2022					0,0016	34	0,0
	30.08.2022					0,0016	29	0,0
	31.08.2022					0,0017	31	0,0
Протокол № 11-0664/04.11.2022 – 20.10-01.11.2022								
Максимални еднократни измерени стойности за денонощието по дни	20.10.2022	77	6	30	33	0,0017	-	0,7
	21.10.2022	90	6	19	59	0,0009	-	0,6
	22.10.2022	85	14	9	56	0,0010	-	0,7
	23.10.2022	81	7	5	37	0,0008	-	0,5
	24.10.2022	89	6	42	67	0,0013	-	0,8
	25.10.2022	82	15	15	31	0,0009	-	0,4
	26.10.2022	78	8	33	61	0,0012	-	0,7
	27.10.2022	88	10	43	59	0,0010	-	0,6
	28.10.2022	92	10	40	71	0,0012	-	0,7
	29.10.2022	95	7	39	70	0,0012	-	0,9
	30.10.2022	87	13	68	69	0,0020	-	1,2
	31.10.2022	81	9	121	75	0,0022	-	1,3
	01.11.2022	86	9	90	84	0,0020	-	1,4
Средноденонощни максимални измерени стойности по дни	20.10.2022					0,0008	18	0,4
	21.10.2022					0,0006	14	0,3
	22.10.2022					0,0006	15	0,3
	23.10.2022					0,0006	16	0,3
	24.10.2022	-	-	-	-	0,0007	12	0,3
	25.10.2022					0,0006	17	0,3
	26.10.2022					0,0008	18	0,3
	27.10.2022					0,0007	14	0,3
	28.10.2022					0,0006	17	0,3

ОБЩИНА РАЗГРАД

Замърсител Норми и осреднени стойности	Дата на измерванията	O₃ µg/m³	SO₂ µg/ m³	NO µg/m³	NO₂ µg/ m³	H₂S mg/m³	ФПЧ₁₀ µg/m³	CO mg/m³
Средно часова норма -СЧН		180*	350	200	200	0.005	-	-
Средно дневна норма -СДН		-	125	-	-	0.003	50	10**
	29.10.2022					0,0006	17	0,9
	30.10.2022					0,0009	21	0,4
	31.10.2022					0,0011	28	0,5
	01.11.2022					0,0008	25	0,4

*средночасова стойност – праг за информирание на населението

**максимална 8-часова средна стойност

През периода януари - декември 2022 г. на територията на града са проведени четири измервания на качеството на атмосферния въздух (КАВ) в пункт, разположен на ул. „Камчия” №1. По време на проведените измервания не са констатирани превишения на нормите на следните показатели: SO₂, NO₂, CO и O₃. Регистрирано е единствено едно превишение на средноденонощната норма на ФПЧ₁₀.

Във връзка с оценяване влиянието на дейността на операторите с издадени комплексни разрешителни на територията на община Разград и постъпили сигнали за миризми на сероводород от 2017 г. до 2023 г., град Разград е включван редовно през годините в Годишните графици на Мобилна автоматична станция (МАС) на РЛРусе към ИАОС за Контрол качеството на атмосферния въздух (ККАВ).

През периода 2017-2022 г., на територията на града, са провеждани по четири измервания годишно, през различните сезони, на качеството на атмосферния въздух (КАВ) в пункт, разположен на ул. „Камчия” №1.

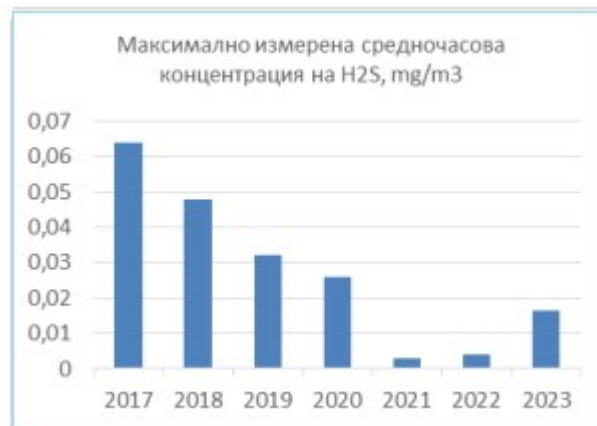
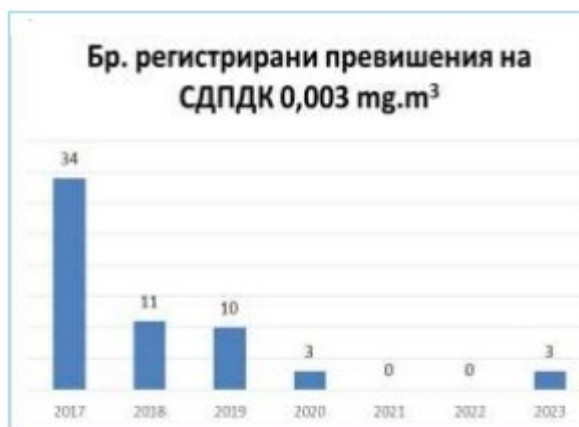
Извършвано е измерване на качеството на следните показатели ФПЧ₁₀, SO₂, NO₂, CO и O₃. По време на проведените измервания не са констатирани превишения на нормите на тези показатели, с изключение на еднократно превишение на ФПЧ₁₀ през 2021 г.

Резултатите от проведения мониторинг по години с отчетени превишения на максимално еднократната и на средноденонощната Пределно допустима концентрация (ПДК) за **сероводород**, са обобщени и представени от РИОСВ-Русе в ДОКЛАД от инж. Цонка Христова – Директор на РИОСВ-Русе относно качеството на атмосферния въздух и дейностите на РИОСВ-Русе за опазване на околната среда, по повод сигнали за остра, задушлива миризма на територията на гр. Разград и потенциалните причини за тези миризми - таблица 2, по-долу:

Табл. 2. Отчетени превишения на максимално еднакратната и средноденоношна ПДК на сероводород

Година	Брой регистрирани превишения на МЕПДК/ 0,005 mg/m ³	Максимално измерена средночасова концентрация на H ₂ S, mg/m ³	Брой регистрирани превишения на СДПДК/ 0,003 mg/m ³	Максимално измерена средноденоношна концентрация на H ₂ S, mg/m ³
2017 г.	393	0,064	34	0,018
2018 г.	145	0,048	11	0,011
2019 г.	42	0,032	10	0,004
2020 г.	83	0,026	3	0,006
2021 г.	0	0,003	0	0,001
2022 г.	0	0,004	0	0,002

Източник: РИОСВ-Русе

В резултат на контролната дейност на РИОСВ Русе в периода 2017-2023 г. върху посочените предприятия в град Разград, се намали изпускането на неприятни миризми извън площадките на пречиствателните станции и заводските терени, и значително намаляха сигналите и жалбите в Инспекцията. Остана отворен, нерешен проблемът на ГПСОВ-Разград,

ОБЩИНА РАЗГРАД

компетентен за решаването на който е Община Разград като собственик на съоръжението и свързаната с него канализационна мрежа. Допълнително натоварване на станцията се наблюдава и в резултат на приеманите за пречистване отпадъчни води от близко разположени обекти, предимно млекопреработвателни предприятия, съгласно сключени договори с ВК дружеството. Във връзка със същественото ѝ значение, е предвидена реконструкция и модернизация на съоръженията, но към момента не е реализирана. На този етап операторът разполага с изготвен идеен проект.

За проблемите с ГПСОВ-Разград РИОСВ-Русе е уведомила писмено през 2020 г. и 2022 г. МОСВ, МРРБ, областния управител на област Разград и кмета на община Разград, като до края на 2023 година не се предприети ремонтни и/или рехабилитационни дейности.

В изпълнение на мярка: *Иницилиране от страна на община Разград на съвместни проверки с РИОСВ-Русе, компетентен орган по опазване на околната среда, със следната задача: Да се извърши проверка на всички предприятия на територията на град Разград, евентуални източници на неорганизирани емисии (сероводород) от Програмата за околна среда на община Разград и решение на ОБС-Разград е извършено предварително проучване за избор на система за мониторинг на въздуха в гр.Разград през 2020 година.*

В резултат на това е сключен договор с Техническият университет гр.София за изграждане и монтиране на система за мониторинг на въздуха в гр.Разград, включваща три пункта в различни райони на града: ДГ „Шестте ястребинчета“ (ЖК „Лудогорие“), ДГ „Детелина“ (ЖК „Абритус“) и ДЯ „Слънчево детство“ (ЖК „Орел“). Във всеки един ще се следят нивата на показателите: въглероден окис, азотни двуокиси, амоняк, серен двуокис, сероводород и фини прахови частици. Отчитат се и атмосферните условия – температура, влажност на въздуха, атмосферно налягане, посока и скорост на вятъра.

Обобщената информацията от трите станции се визуализира на официалната интернет страница на Община Разград и може да се наблюдава от жителите в реално време.

Средствата по договора за поддръжка на системата за мониторинг са осигурени от общинския бюджет. Към днешна дата системата и монтирана и е в експлоатация.

Съгласно ДОКЛАД от инж. Цонка Христова – Директор на РИОСВ-Русе от 2023 година резултатите, замерени от МАС на ИАОС за качеството на атмосферния въздух в гр. Разград се различават съществено от тези на анализаторите на Системата за мониторинг на въздуха (СМВ) на Община Разград. Причина за различията с измерените стойности от МАС на СМВ идват от това, че СМВ не е калибрирана. Такова калибриране е необходимо да се извършва периодично.

Калибриране на МАС се извършва винаги преди замервания и въпреки това, първите измервания са с процент грешка. Анализаторите на СМВ не използват акредитирани методи за измерване и данните, за това тези данни не показателни и не могат да бъдат основание притеснения за замърсяване на атмосферния въздух и начин за установяване на източника на емисии. Като заключение за работата на станциите е необходимо да се подчертае, че те не измерват миризми, а показателите на атмосферния въздуха, като тези, замервани от МАС са определени съгласно Закона за чистотата на атмосферния въздух и наредбите, свързани с него.

ОБЩИНА РАЗГРАД

6.1.2. задължения на кмета на общината и общинските органи съгласно Закона за опазване чистотата на атмосферния въздух

Със Закона за опазване чистотата на атмосферния въздух (Обн. ДВ. бр.45 от 28 Май 1996г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.1 от 3 Януари 2019г.) се уреждат правата и задълженията на общинските органи по контрола, управлението и поддържането на качеството на атмосферния въздух.

Компетентни органи, отговорни за осигуряване чистотата на въздуха на територията на съответната община, са:

 кметовете на общини и общинските съвети чрез извършване на действията по чл. 27, 28а, 29 и 30 от ЗЧАВ;

 директорите на РИОСВ чрез извършване на действията по чл. 24, т. 1 и чл. 28, ал. 1 от ЗЧАВ;

 органите на Министерството на вътрешните работи чрез извършване на действията по чл. 24, т. 2 и чл. 29 от ЗЧАВ;

 органите на Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията чрез извършване на действията по чл. 24, т. 2 от ЗЧАВ.

Общинските органи и регионалните инспекции по околната среда и водите осъществяват контрол и управление на дейностите, свързани с осигуряване чистотата на въздуха на тяхната територия.

Кметовете на общини и общинските съвети са отговорни за управлението на елементите на общинската инфраструктура и общинските дейности с цел осигуряване чистотата на въздуха.

Съгласно чл. 20, ал. 2 от ЗЧАВ Общинските органи съгласувано с министъра на околната среда и водите могат да изграждат местни системи за наблюдение и контрол на качеството на атмосферния въздух в райони на тяхната територия.

Станциите от националната система и от местните системи за наблюдение и контрол върху състоянието на околната среда, както и станциите за трансграничен пренос на замърсяващи вещества и фоново качество на въздуха са публична държавна или общинска собственост.

Съгласно член 24 на закона, непосредственият контрол върху състоянието и експлоатацията на обектите с източници на емисии в атмосферния въздух върху работата на пречиствателните съоръжения и върху емисиите от отделните източници се извършва от министъра на околната среда и водите, регионалните инспекции по околната среда и водите и **общинските органи.**

Съгласно чл. 28, ал. 1 от ЗЧАВ общинските органи в рамките на своята компетентност (чл. 27, 28а, 29 и 30 от ЗЧАВ) могат да ограничават или да спират производствени и други дейности в случаите, когато:

1. видът и степента на замърсяването на атмосферния въздух от източника увеличават значително риска за човешкото здраве и за околната среда;

2. не се изпълняват предписания, дадени въз основа на констатирани нарушения при проверка на източниците на замърсяване ;

ОБЩИНА РАЗГРАД

Ограниченията и спирането се извършват със заповед на съответния орган и са в сила до отстраняването на причините, довели до издаване на заповедта.

Съгласно чл. 28а от ЗЧАВ в случаите, когато видът и степента на замърсяване на атмосферния въздух увеличават значително риска за човешкото здраве и/или за околната среда или при непостигане на нормите, **общинските съвети** могат да приемат следните мерки:

 да създават зони с ниски емисии на вредни вещества на територията на цялата община или на част от нея;

 да ограничават употребата на определени видове горива или уреди за отопление;

 да ограничават движението на моторни превозни средства или на определени категории моторни средства.

Зоните с ниски емисии на вредни вещества могат да се въвеждат чрез налагане на мерки, забрани и ограничения.

Мерките могат да бъдат включени в програмите по чл. 27, ал. 1 на ЗЧАВ и в оперативните планове по чл. 30 на ЗЧАВ.

Съгласно чл. 29 от ЗЧАВ **Общинските органи съгласувано** с органите на Министерството на вътрешните работи организират и регулират движението на автомобилния транспорт в населените места с оглед осигуряване качество на атмосферния въздух, отговарящо на установените норми за вредни вещества (замърсители).

Съгласно чл. 30 от ЗЧАВ за ограничаване на уврежданията върху здравето на населението, когато съществува риск от превишаване на установените норми или алармени прагове, при неблагоприятни метеорологични условия и други фактори **общинските органи съгласувано със съответната регионална инспекция по околната среда и водите** разработват оперативен план за действие, определящ мерките, които трябва да бъдат предприети с цел намаляване на посочения риск и ограничаване продължителността на подобни явления.

Оперативният план за действие се разработва въз основа на проучвания в района и на утвърдените алармени прагове и се обсъжда със заинтересуваните лица и с екологичните организации и движения.

Оперативният план за действие се привежда в изпълнение при необходимост по нареждане на кмета на общината.

6.1.3. Източници на емисии в общината.

Различават се два основни вида източници на атмосферно замърсяване: стационарни и линейни. Стационарните източници от своя страна са точкови и площни.

Точкови са всички източници на вредни емисии, които имат определени параметри (точни координати, височина, напречно сечение, скорост на газовия поток, дебит и температура на газа, масов поток на вредни вещества). Това са димоходите (комини) на горивни инсталации, изпускателните устройства на производствени вентилации и аспирации и др.

ОБЩИНА РАЗГРАД

Площни източници - Поради определено ниското застрояване, характера на терена, вида на отоплителните уреди като площни източници, разглеждаме и комините на битовото отопление на населението и отоплението в административните сгради на територията.

Линейни - Транспортният поток от леки и товарни автомобили, автобуси, автотракторна и строителна техника, както и железопътния транспорт допринасят в голяма степен за влошаване на качеството на атмосферния въздух. Отделяните от двигателите вредни вещества в състава на изгорелите газове (азотни оксиди, въглероден оксид, серни оксиди, сажиди, леки органични съединения) както и фини прахови частици са в основата на замърсяването на приземния атмосферен слой в градската част на територията. В процеса на обследване е извършена инвентаризация на транспортните средства, преминаващи през града и е пресметнато емитираното количество вредни вещества както и разпространението им във въздуха.

Неорганизиран - На територията на общината съществуват редица неорганизиран източници на атмосферно замърсяване. Това са дихателите на горивни резервоари в предприятията и обектите за съхраняване и търговия с горива, леярни цехове, открити площи за насипни материали, депа за отпадъци, кариери за добив на инертни материали и пр.

Основните групи антропогенни дейности, имащи отношение към замърсяване на атмосферния въздух са:

- Промислени дейности – малки или крупни източници на организирани и неорганизиран вредни емисии;
- Автомобилен трафик;
- Комунално-битов сектор – използване на твърди и течни горива за отопление през зимния сезон.;
- Строителни и ремонтни дейности – в различни райони (изразено в градовете основно) от този вид дейности допълнително се повишават нивата на суспендиран прах и вредни газове от изгаряне на горивата.
- Други – селско стопанство, съоръжения за съхраняване на отпадъци (депа, хвостохранилища)

А) Промисленост

За обекти, чиито дейности са свързани с емитиране на вредни вещества, замърсяващи атмосферния въздух над определени граници нормативно се изисква да имат изградена система за контрол на вредните емисии. Тази система за контрол може да бъде организирана чрез собствени непрекъснати измервания и/или собствени периодични измервания (СПИ) на определен вид, специфични за производствения им процес емисии, един или няколко подобекта, включени в технологичния процес.

На територията на Община Разград има само един обект, за който се изисква провеждане на собствен непрекъснат контрол – Инсталация за изгаряне на опасни и неопасни отпадъци и получаване на топлинна енергия, с оператор „Грийнбърн“ ЕООД, гр. София.

ОБЩИНА РАЗГРАД

Операторът извършва собствени непрекъснати измервания на замърсители NO_x, SO₂, CO, TOS, HCl и общ прах. Останалите замърсители, емитирани в атмосферния въздух от инсталацията, са с честота, определена в действащо комплексно разрешително.

Съгласно публикувани годишни доклади на оператора за периода 2018-2022 година не са регистрирани превишения на нормите за допустими емисии в атмосферата от Инсталацията за изгаряне на опасни и неопасни отпадъци.

Всички обекти с издадени комплексни разрешителни, които подлежат на СПИ са представени в таблица 6.1.3-1. В таблицата са включени данни за емисиите в атмосферата, определени и по изчислителен метод (чрез използване на емисионни фактори).

Данните за периода 2018 – 2022 година за всички обекти са получени от публикувани годишни доклади за околна среда на официалната страница на ИАОС. В таблицата не са включени обекти, подлежащи на СПИ, които нямат издадено комплексно разрешително, т.к. съгласно Решение за предоставяне на достъп до обществена информация № 130/27.03.2023 година на Директора на РИОСВ-Русе, *„РИОСВ-Русе няма право да предоставя протоколи от извършени СПИ на емисиите отпадни газове, същите могат да се изискат от самите оператори.“*

Стриктното провеждане на СПИ респ. на мониторинг на вредностите, дава по-пълна информация за количествата и динамиката на отпадъчните продукти при промяна в мощностите, нарушения в производствения цикъл, промяна в технологичния процес, както и дава възможност на управленски фигури за адекватни и навременни мерки за запазване и подобряване качеството на атмосферния въздух.

Преобладаващ дял на отраслови дейности, имащи пряко отношение към качеството на въздуха в Община Разград са:

- Енергийно стопанство;
- Химически отрасъл – представен основно с производството на лекарствени изделия и хранителни добавки;
- Хранително –вкусовата промишленост – месопреработка, производство на захарни сиропи и изделия, мелничарство и др. по малки обекти.
- Металургични и машиностроителни обекти – но по-малък мащаб.
- Животновъдство

Редица по-малки обекти, принадлежащи към различни отраслови дейности, също са потенциално рискови фактори по отношение на КАВ поради наличието на организирани или неорганизираны емисии от вредни вещества, които макар и в по-малка степен и предимно локално, също допринасят за разнообразието от емисии, замърсяващи атмосферния въздух в общината. Най-общо това са обекти, спадащи към:

- складове за нефтени горива, бензиностанции, автосервиси, паркинги, автогари, автомивки – потенциални източници на бензини, дизелови горива, летливи въглеводороди, отпадъчни нефтопродукти, диоксини, полихлорирани бифинили, сажди и др.
- бояджийски цехове – бои, лакове, органични разтворители;

ОБЩИНА РАЗГРАД

- мебелни цехове и работилници - бои, лакове, органични разтворители, лепила, дървесен прах;
- цехове за химическо чистене – хлорирани въглеводороди;
- строителни площадки и складове за строителни материали – прах, газове от горене на двигателите на автомобилите;
- ремонтни работилници за запояване, рязане, шлайфане на метални части – въглеводороди, аерозоли на метали, азотни оксиди;
- текстилни и шивашки цехове – прах(текстилен), нефтопродукти.

Град Разград е основно индустриализиран и в него са съсредоточени повечето производствени дейности. Обособени са две промишлени зони – западна, разположена северозападно на централната градска част и източна (югоизточно) промишлени зони.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2024-2030 година

ОБЩИНА РАЗГРАД

ТАБЛИЦА 6.1.3-1 Фирми, извършващи СПИ на територията на Община Разград с издадени комплексни разрешителни за периода 2018-2022 г.

ОПЕРАТОР	Производство /съоръжение/	2018г.	2019г.	2020г.	2021г.	2022г.
„Амилум-България” ЕАД, гр. Разград/ „АДМ България“ ЕАД (СПИ)	Инсталация за обработване и преработка на растителни суровини за производство на хранителни продукти	CO – 8,85663 т/г CO2-0 т/г NOx- 47,0838 т/г SO2 – 5,39148 т/г PM10- 19,61602 т/г	CO – 8,86234 т/г CO2-47327 т/г NOx- 48,18118 т/г SO2 – 4,50054 т/г PM10- 14,83552 т/г	CO – 0,818341 т/г CO2-54671 т/г NOx- 48,889805 т/г SO2 – 2,128478 т/г PM10- 14,745861 т/г	Няма данни	CO – 47,843т/г CO2-80850,52 т/г NMVOC-0,055768 т/г NOx- 48,735 т/г SO2 – 3,840 т/г PM10- 29,432 т/г
"Грийнбърн" ЕООД (СПИ)	Инсталация за изгаряне на опасни и неопасни отпадъци и получаване на топлинна енергия	CO-0,128389 т/г NH3-0,0183 т/г NOx -2,764661 т/г SO2-0,329484 т/г As-<0,000132 т/г Cd-<0,000132 т/г Cr-<0,000132 т/г Cu-0,000168 т/г Hg-0,000107 т/г Ni-<0,000132 т/г Pb-0,004182 т/г Диоксини/фурани-<0,019*10 ⁻⁹ т/г ТОС-0,002203 т/г HCl-0,049272 т/г HF-0,00551 т/г PM10-0,022233 т/г	CO-0,995149 т/г NH3-0,137961 т/г NOx -9,908089 т/г SO2-2,187107т/г As-<0,000548 т/г Cd-<0,000548 т/г Cr-<0,000548 т/г Cu-0,001218 т/г Hg-0,000679 т/г Ni-<0,000548 т/г Pb-0,002589 т/г Диоксини/фурани-0 т/г ТОС-0,040371 т/г HCl-0,596484 т/г HF-0,010294 т/г PM10-0,347192 т/г	CO-0,896 т/г NH3-0,237 т/г NOx -8,136 т/г SO2-2,726т/г As-<0,658*10 ⁻³ т/г Cd-<0,658*10 ⁻³ т/г Cr-<3,215 т/г Cu-<0,658*10 ⁻³ т/г Hg-0,941*10 ⁻³ т/г Ni-< 0,658*10 ⁻³ т/г Pb-0,658*10 ⁻³ т/г Диоксини/фурани-1,238*10 ⁻¹³ т/г ТОС-0,113 т/г HCl-0,791 т/г HF-0,013 т/г PM10-0,166 т/г	CO-1,437 т/г NH3-0,203 т/г NOx -15,063 т/г SO2-3,834 т/г As-<0,729*10 ⁻³ т/г Cd-<0,729*10 ⁻³ т/г Cr-<0,729*10 ⁻³ т/г Cu-<0,729*10 ⁻³ т/г Hg-0,469*10 ⁻³ т/г Ni-<0,729*10 ⁻³ т/г Pb-9,142*10 ⁻³ т/г Диоксини/фурани-0,448*10 ⁻⁹ т/г ТОС-0,108 т/г HCl-0,865 т/г HF-0,015 т/г PM10-0,304 т/г	CO-2,340 т/г CO2-1049,065 т/г NH3-0,794 т/г NOx -18,085 т/г SO2-4,218 т/г As-<0,746*10 ⁻³ т/г Cd-<0,746*10 ⁻³ т/г Cr-<1,809*10 ⁻³ т/г Cu-<0,746*10 ⁻³ т/г Hg-0,279*10 ⁻³ т/г Ni-<0,746*10 ⁻³ т/г Pb-7,640*10 ⁻³ т/г Диоксини/фурани-0,502*10 ⁻⁹ т/г ТОС-0,288 т/г HCl-0,524 т/г HF-0,0159 т/г PM10-0,078 т/г
„Биовет” АД, клон гр. Разград	Производство на фармацевтични продукти, междинни	CO-0,472 т/г CO2 – 465,762 т/г ЛОС -7,73 т/г	CO-0 т/г CO2-371,493 т/г ЛОС- 15,678 т/г	CO-0,037 т/г CO2-321,878 т/г ЛОС- 4,4845 т/г	CO-0,918 т/г CO2-221,170 т/г ЛОС- 2,235 т/г	CO-0,163 т/г CO2-191,046 т/г ЛОС- 4,344 т/г

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2024-2030 година

ОБЩИНА РАЗГРАД

(резултати от СПИ)	лекарствени продукти и активни субстанции	NOx-7,064 т/г SO ₂ -0,0 т/г PM10 – 0,283 т/г	NOx-6,924 т/г SO ₂ -0 т/г PM10-0,259 т/г	NOx – 0 т/г SO ₂ -0,198 т/г PM10-0,657 т/г	NOx-3,103 т/г SO ₂ -0 т/г PM10 – 0,308 т/г	NOx-1,405 т/г SO ₂ -0 т/г PM10 – 0,371 т/г
„Икомет“ АД „Но вал 1“ ЕООД (СПИ)	Инсталация за леене на алуминий и алуминиеви сплави	PM10- 0,04496 т/г HCl-0 т/г HF-0 т/г ТОС-0,06745 т/г Диоксини -0 т/г	PM10- 0,02958 т/г HCl-0 т/г HF-0 т/г ТОС-0,1552 т/г Диоксини -0 т/г	PM10- 0,012426 т/г HCl-0 т/г HF-0 т/г ТОС-0,012426 т/г Диоксини -0 т/г	Няма данни	PM10- 0,052536 т/г HCl-0 т/г HF-0 т/г ТОС-0,059664 т/г Диоксини -0 т/г СО-0,153792 т/г
„ПИЛКО“ ЕООД (СПИ)	Птицекланица	СО – 0,03819 т/г ЛОС-14,8995 т/г NOx- 1,90972 т/г SO ₂ – 0 т/г	СО – 0,036 т/г ЛОС-16,200 т/г NOx- 1,79989 т/г SO ₂ -0 т/г	Няма данни	Няма данни	СО – 0,032 т/г ЛОС-17,794 т/г NOx- 1,6188 т/г SO ₂ -0 т/г
СД „Марвас-90-Френкеви и СИЕ“ с.Киченица (чрез изчислителен метод)	Инсталация за интензивно отглеждане на птици	CH ₄ -20,344 т/г N ₂ O- 0,801 т/г NH ₃ -86,115 т/г	CH ₄ -20,771 т/г N ₂ O- 0,818 т/г NH ₃ -88,129 т/г	CH ₄ -20,594 т/г N ₂ O- 0,811 т/г NH ₃ -87,284 т/г	Няма данни	CH ₄ -20,42782 т/г N ₂ O- 0,80425 т/г NH ₃ -45,03772 т/г PM10-3,21698
„Денимал“ ООД С.Киченица (чрез изчислителен метод)	Инсталация за интензивно отглеждане на птици	CH ₄ – 1,2279 т/г NH ₃ -10,0235 т/г N ₂ O-0,3684 т/г PM10-7,3703 т/г	CH ₄ – 1,2279 т/г NH ₃ -10,0235 т/г N ₂ O-0,3684 т/г PM10-7,3703 т/г	CH ₄ – 1,2279 т/г NH ₃ -10,0235 т/г N ₂ O-0,3684 т/г PM10-7,3703 т/г	Няма данни	CH ₄ -1,45667 т/г N ₂ O-0,437001 т/г NH ₃ -14,247 т/г PM10-10,47605 т/г
„ПИЛКО“ ЕООД-с.Киченица (чрез изчислителен метод)	Инсталация за интензивно отглеждане на птици (бройлери)	PM10- 3,282 т/г NH ₃ -13,130 т/г	PM10- 3,094 т/г NH ₃ -12,375 т/г	PM10- 0,81622 т/г NH ₃ -3,26488 т/г	PM10- 0,706 т/г NH ₃ -2,825 т/г	PM10- 2,350 т/г NH ₃ -9,400 т/г
ПИЛКО“ ЕООД - РАЗГРАД - землище на с. Киченица, Северна индустриална зона	Инсталация за интензивно отглеждане на птици (бройлери) – с. Киченица – VI център	PM10- 0,98576 т/г NH ₃ -3,94304 т/г	PM10- 0,831 т/г NH ₃ -3,325 т/г	Публикуваният ГДОС не се отнася за този обект.	Няма данни	PM10- 0,727 т/г NH ₃ -2,910 т/г

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2024-2030 година

ОБЩИНА РАЗГРАД

(чрез изчислителен метод)						
„ПИЛКО“ЕООД-с.Липник (чрез изчислителен метод)	Инсталация за интензивно отглеждане на птици	PM10- 6,872 т/г NH ₃ -27,487 т/г	PM10- 7,177 т/г NH ₃ -28,706 т/г	PM10- 5,840 т/г NH ₃ -23,361 т/г	Няма данни	PM10- 5,784 т/г NH ₃ -23,134 т/г
Община Разград (чрез изчислителен метод и чрез СПИ)	“Регионално депо за неопасни отпадъци за общините Разград, Лозница, Исперих, Завет, Кубрат, Самуил и Цар Калоян	CH4-2,00215 т/г CO2-4,864644 т/г NH3-139,569 т/г NMVOC-1,895 т/г NOx-0 т/г PM10-0т/г H2S-0 т/г	CH4-5,48942 т/г CO2-9,320368 т/г NH3-142,717 т/г NMVOC-1,908 т/г NOx-0 т/г PM10-0т/г H2S-0 т/г	Няма данни	Няма данни	CH4-11,2268 т/г CO2-8,40736 т/г NH3-140,547 т/г NMVOC-1,881 т/г NOx-0 т/г PM10-0т/г H2S-0 т/г
"АЙЛИН ДИЗАЙНС" ЕООД/ "Пилнекс" ЕООД (чрез изчислителен метод)	Инсталация за интензивно отглеждане на птици-бройлери	CH4-20,333 т/г N2O-0,800 т/г NH3-10,246 т/г	CH4-22,366 т/г N2O-0,881 т/г NH3-11,270 т/г	Няма данни	Няма данни	несъстоятелност

ОБЩИНА РАЗГРАД

Б) Транспорт

Влиянието на автотранспорта върху КАВ в Община Разград има първостепенно значение, тъй като той е най-динамично развиващият се източник на емисии в атмосферния въздух както в световен, така и в регионален мащаб. Този извод е от особено значение за големите населени места и силно урбанизирани територии, тъй като там се съчетава множество неблагоприятни фактора:

- Нарастване с високи темпове на броя МПС на 1000 жители;
- Непрекъснато нарастване на средната мощност на леките и товарните автомобили;
- Увеличаване на относителния дял на автомобилния транспорт пред останалите видове транспорт;
- Висок относителен дял на автомобилите “втора употреба” с не функциониращи катализаторни устройства;
- Висока средна възраст на МПС в експлоатация;
- Значително изоставане на пътната инфраструктура в сравнение с бързо увеличаващия се брой на МПС;
- За големите български градове е характерна лошо развита улична мрежа (проектирана за много по-ниска плътност на автомобилните потоци) с ниска пропускателна способност, която води до неблагоприятен от екологична гледна точка режим на движение: многократни принудителни спирания с последващи резки ускорения.

Автомобилният транспорт замърсява атмосферния въздух с широка гама от химични съединения: азотни и въглеродни оксиди, прахови аерозоли, сажди(прахови емисии), серни оксиди, полициклически ароматни въглеводороди(ПАВ).

В процеса на горене в двигателите на моторните превозни средства (МПС) се формират също и устойчиви органични замърсители, като полихлорирани диоксини и фурани (DIOX), полихлорирани бифенили (PCB's).

В) Битови източници

Битовите източници на замърсяване са главно отоплителните съоръжения/системи с ниска ефективност на горене. На територията на град Разград работят два топлоизточника с гориво природен газ.

Относителният дял на топлофицираните жилища е 31%.

С постепенното привеждане цената на топлоенергията към нейната себестойност в момента 51% от присъединените в жк “Орел” и 47% за останалата част от града не ползват услугата на системата.

1400 са потребителите в Разград, които използват природен газ за битови, промишлени и административни нужди. Газифицираните домакинства са се увеличили с 55 до 1300.

Промишлените предприятия наброяват 14, а обществено-административните сгради, ползващи газ за отопление и топла вода, са 86.

ОБЩИНА РАЗГРАД

Съгласно гореизложените данни близо 80% от населението в Община Разград използват твърди горива (дърва, въглища, брикети) за отопление през зимния период на годината. Което определя високо ниво на замърсяване на въздуха основно с прахови частици (ФПЧ₁₀) поради многото на брой източници в относително малка територия.

Г) Селско стопанство

Селското стопанство е един от основните отрасли на общинската икономика. Състоянието на отрасъла се определя от социално-икономическите реформи, извършвани в страната.

Природно-климатичните условия са подходящи за развитието на двата подотрасъла - растениевъдство и животновъдство.

В община Разград има традиции в отглеждането на зърнени и технически култури, трайни насаждения, и в животновъдството.

6.1.4. Екологични проблеми, касаещи качеството на атмосферния въздух.

При извършване на този анализ са използвани наличните данни от измервания, емитирани от източниците на разглежданата територията, както и провеждания имисионен контрол на мобилна автоматична измервателна станция към РЛ-Русе.

От представените данни могат да се направят следните основни изводи:

- Основни източници на азотни и серни оксиди, както и прах на територията на общината са битовото отопление и транспорта. Наблюдава се завишение на стойностите на тези замърсители през първо и четвърто тримесечие на годината, т.е. през отоплителния сезон. Впечатление прави рязкото увеличение на стойностите на серни и азотни оксиди в диапазона 16:00 до 19:00 часа, което е свързано с приключване на работното време и засилване на консумацията на горива за битово отопление.

За периода 2018 – 2022 година се наблюдава трайно подобрене на качеството на атмосферния въздух по отношение на тези замърсители.

- Като траен проблем за периода 2018-2022 година, предизвикващ дискомфорт за населението на град Разград, е установено превишение на максимално часовите и средноденонощните концентрации на сероводород. Съгласно данни от проведен имисионен контрол на територията на града в периода 2018-2020 г. са наблюдавани високи стойности на замърсителя, достигащи до 10 пъти над нормативно определените такива. Последните две години 2021-2022 година не са регистрирани превишения на нормативно определените норми. Постъпилите сигнали от обществеността за неприятни миризми също са намалели.

За периода 2019-2022 година от страна на община Разград са изпълнени следните действия по мерките на ПООС, касаещи компонент Атмосферен въздух:

1. Поетапна газификация на град Разград.

През 2019 г. „Овергаз Мрежи“ АД изготви Бизнес план за периода 2020 – 2024 г. за територията на обособена територия „Дунав“ (включваща общините Полски Тръмбеш, Стражица, Завет, Кубрат, Лозница, Самуил, Цар Калоян, Борово, Бяла, Ветово, Две могили, Иваново, Сливо поле, Ценово и Опака) и общините Русе, Велико Търново, Горна Оряховица, Лясковец, Попово, Разград, Исперих, Ловеч, Левски и Павликени.

ОБЩИНА РАЗГРАД

Съгласно Инвестиционната програма включена в бизнес плана на територията на община Разград за горепосочения период се планира да се изгради 11 800 м. газоразпределителна мрежа.

По данни получени в Община Разград от "Овергаз Мрежи" АД на крайните клиенти на територията на община Разград през 2021 г. са доставени над 15 млн. нм³ природен газ. В резултат на замяната на твърдите и течни горива и електроенергия с природен газ са постигнати годишните спестявания, показани в таблицата по-долу.

Показател	Стойност
Доставени количества природен газ, хил. нм ³	15 154.73
в т. ч. на крайни клиенти, хил. нм ³	8 822.91
Доставена енергия от природен газ, MWh	145 485.41
в т. ч. на крайни клиенти, MWh	84 699.93
Спестена крайна енергия, MWh	22 815.78
Спестена първична енергия, MWh	36 030.05

Чрез замяната на твърдите и течни горива с природен газ е избегнато отделянето на 783 тона вредни емисии, в т. ч. 657 тона киселинни оксиди и 64 тона фини прахови частици, с което се е подобрило качеството на атмосферния въздух в общината. Емисиите от парникови газове са намалели с над 22 000 тона.

Използването на природния газ допринася за изпълнението на ангажиментите на Общината, свързани с осигуряването на чистотата на въздуха в съответствие със Закона за чистотата на атмосферния въздух. Подобрено качество на въздуха оказва значителен ефект върху здравето на населението.

2. Изграждане на втори етап от газопреносна мрежа на територията на Бизнес зона „Перистър“ – доизграждане на 4 клона на вътрешна газопреносна мрежа.

Към 2019 година са изградени клонове №1 и №4 от вътрешна газопреносна мрежа на Бизнес зона „Перистър“ на стойност 30 000 лв. С оглед обезпечаване преноса на природен газ през ведомствена газопреносна мрежа до всички обекти на територията на Бизнес зона „Перистър“ (собственост на Община Разград) е изпълнена техническа процедура по повишаване налягането.

3. Благоустрояване и естетизиране на физическата среда в населените места в общината.

През 2019 г. бе финализиран проект „Паркоустрояване на зелените площи в кв. „Орел“ гр. Разград“. В резултат на изпълнението на дейностите по проекта са благоустроени следните обекти:

- Парк в кв. 615 на ж.к. „Орел“;

- Междублокови пространства в кв. „Орел“ - квартали 644, 645, 654, 652, 653, 646, 651, 650, 647, 632, 631, 612, 613, 614, 619, 618, 617, 616, 630, 629, 624, 625, 620, 621, 622, 623, 615, гр. Разград.

ОБЩИНА РАЗГРАД

Строително монтажните работи по реализация на проекта са изпълнени на 100% от планирания обем дейности по благоустрояване и паркоустрояване. Ориентировъчната стойност на изпълнените дейности през 2019 година е 3 403 000 лв., а общата им стойност за срока на реализация на проекта е 5 603 000 лв.

Четири села от община Разград (с. Побит камък, с. Раковски, с. Топчии и с. Гецово) изпълниха проекти по Национална кампания „За чиста околна среда“ 2019, финансирани от ПУДООС на обща стойност 40 000 лв. Изпълнени са дейности за почистване, озеленяване и благоустрояване (кътове за отдих, детски и спортни площадки).

През 2020 година със средства в размер на 178 000 лв. се извърши благоустрояване на прилежащото пространство около спортна зала „Абритус“ в гр.Разград, целящо създаване на естетична и достъпна среда за обитаване и повишаване качеството на живот.

Три села от община Разград (с. Благоево, с. Дянково и с. Липник) изпълниха проекти по Национална кампания „За чиста околна среда“ 2020, финансирани от ПУДООС на обща стойност 26 096 лв. Изпълнени са дейности за почистване, озеленяване и благоустрояване (кътове за отдих, детски и спортни и фитнес площадки).

Изградена е поливна система на зелени площи на площад „Стефан Стамболов“ в гр.Разград със средства от общинския бюджет в размер на 3 719 лв.

В зона за отдих „Пчелина“, в района на язовир „Пчелин 2“, е извършено реновиране, включващо изграждане на стъпала с предпазни метални парапети за подход към водната площ на язовира; почистване и насипване с пясък на плажната зона; изграждане на пътека с тротоарни плочи и с предпазен метален парапет до лятната „душ баня“; освежаване на спасителната вишка на стойност 6 945 лв. Извършена е доставка, монтаж и възстановяване на градинска мебел в зона за отдих „Пчелина“ в размер на 21 000 лв.

Реновирана е съществуваща детска площадка до хотел „Централ“ в Разград. Средствата са осигурени от Община Разград, Обществен дарителски фонд за Разград и сдружение „Лудогорие“. Сдружение „Лудогорие“ и Обществен дарителски фонд за Разград доставиха и монтираха ударопоглъщаща настилка и игровите съоръжения за деца с увреждания на стойност 30 535 лв. Останалите игрови съоръжения са доставени и монтирани на площадката от Община Разград на стойност 13 290 лева.

През 2021 г. със средства осигурени от ПУДООС по Национална кампания за „Чиста околна среда 2021 г.“ са изградени:

- Площадка за отдих и спорт в с.Дряновец на стойност 9 996 лв.
- Площадка за отдих и детска площадка в с.Киченица на стойност 9 998лв.;
- Площадка за спорт и фитнес на открито и кът за отдих в с.Мортагоново на стойност 10 000 лв.;
- Площадка за отдих и детска площадка в с.Стражец на стойност 9 990лв.;
- Площадка за отдих и детска площадка в с.Ясеновец на стойност 9 998лв.

Със собствени бюджетни средства на Община Разград през 2021 г. са:

ОБЩИНА РАЗГРАД

- реновирани три детски площадки в гр. Разград (ЖК „Орел до бл. 12, ЖК „Васил Левски“, кв. 157 до бл. „Чавдар“) на стойност 15 000 лв.

- изградени нови площадка за фитнес на открито и кът за отдих и детска площадка в с.Киченица на стойност 15 000 лв.;

- изградена нова спортна площадка в с. Благоево на стойност 9 720 лв.

През 2022 г. с финансиране от ПУДООС в рамките на Кампания „Чиста околна среда“, са реализирани следните проекти:

- „Ремонт на алеите в централния парк на селото, чрез насипването им с чакъл и валиране, възстановяване на парковото осветление чрез поставяне на LED – лампи, организиране на площадка за стрийт-фитнес, освежаване и възстановяване на съществуващи съоръжения, поставяне на допълнителни пейки и кошчета за отпадъци, засаждане на нови дръвчета и цветни градинки в имот №18589.501.194 от кадастралната карта на село Гецово“. Общата стойност на проекта е 14 990,00 лв.;

- „Почистване и изграждане на зона за спорт и отдих, чрез изграждане на спортна площадка за стрийт фитнес на открито в имот с №С-6 от 06.01.2022 г. парцел XV, квартал 33 от КК на с. Осенец, община Разград“. Общата стойност на проекта е 12 912,00 лв.;

- „Изграждане на спортна площадка на открито и кът за отдих в село Раковски, община Разград“. Обща стойност на проекта е 15 000,00 лв.

- „Зелен кът за отдих на площада в село Пороище, община Разград – гаранция за доброто екологично възпитание на местни и гости“ на обща стойност 14 509,52 лв.

Със средства, осигурени от бюджета на Община Разград, са извършени:

- доставка и монтаж на нови детски игрови съоръжения в с. Стражец на обща стойност 7 470,00 лв.;

- доставка и монтаж на нови футболни врати на спортни площадки в ЖК „Васил Левски“ и ЖК № 157 - 54 по КК на гр. Разград в гр. Разград на обща стойност 3 360 лв.;

- доставка и монтаж на нови детски игрови съоръжения на съществуващи детски площадки в ЖК „Майстор Манол“, ЖК „Млади семейства“, ЖК „Лудогорие“, ЖК № 179, ЖК № 54-157, ЖК „Абритус“ на обща стойност 18 720,00 лв.;

- полагане на саморазливна каучукова настилка на съществуващи детски площадки в ЖК „Майстор Манол“, ЖК „Васил Левски“, ЖК „Лудогорие“, ЖК № 54-157, ЖК „Абритус“ на обща стойност 14 886,60 лв.

4. Изграждане на паркинги и логистичен център за обслужване на транспортни средства, велоалеи, велостанции, шумозаглушителни екрани и други.

През 2019 г. е изграден паркинг (200 кв. м.) от решетъчни тела за увеличаване на паркоместата зад бл. 34 – 36 в ж.к. „Освобождение“ гр.Разград на стойност 17 989 лв.

Продължиха дейностите по засаждане на дървета покрай уличните мрежи и коритото на река Бели Лом в гр.Разград.

ОБЩИНА РАЗГРАД

През 2021 г. се разшири обхвата на зоната за кратковременно паркиране („Синя зона“) в гр. Разград, чрез включване на бул. „Бели Лом“ (северно платно) в участъка от кръстовище с ул. „Паркова“ до кръстовище с ул. „Васил Левски“.

През 2022 г. се осъществи постоянен контрол от страна Община Разград относно спазване на приетите правила за кратковременно паркиране в „Синя зона“ и платените паркинги в гр. Разград.

5. Реконструкция и поддръжка на транспортната инфраструктура в града, преасфалтиране на улици и модернизация на инфраструктурата.

През 2019 г. е извършен ремонт на улиците „Вардар“, „Анани Явашов“, „Трапезица“, „Руен“, „Ст. Караджа“, „Н. Пенев“ и „Жеравна“. Реновиран са над 11 558 кв.м. асфалтова настилка и 3 712 кв.м. тротоари на стойност 489 562 лв.

За поддръжка на републиканската пътна мрежа на територията на община Разград през календарната 2019 г. са изразходени общо 478 094 лв.

През 2020 година са изградени пешеходни алеи в Гробищен парк - Разград на стойност 30000 лв. Средства са осигурени от общинския бюджет.

Изградена е алейна мрежа на територията на Общински приют за кучета на стойност - 25 000 лв.

През 2020 г. е извършен текущ ремонт на уличната настилка в гр.Разград, включваща: „Полковник Парков“, „Плиска“, „Ахелой“, „Преспа“, „Околчица“, „Дондуков“, „Никола Пенев“, „Емил Димитров“, „Весела“, „Брегалница“, „Казанлък“, „Околчица“ до тенис кортове и „Перистър“ със собствени средства на Община Разград на стойност 337 474 лв., с обща площ 15 157 кв.м.

През 2021 г. за подобряване градската транспортна инфраструктура със средства от държавен бюджет в размер на 2 588 307,00 лв. и 400 000,00 лв. от общински бюджет е извършен ремонт на 5,860 км от уличната мрежа на гр. Разград. Извършени са:

- Основен ремонт на бул. „Априлско въстание“ в участъка от ул. „Пета“ до ул. „Перистър“ и ул. „Странджа“ от кръстовището на Била до ул. „Добруджа“;
- Реконструкция на ул. „Странджа“ и прилежащите кръстовища гр. Разград;
- Изграждане на кръгово кръстовище на бул. „Априлско въстание“ и ул. „Пета“ (до автогарата);
- Ремонт на улици в гр. Разград и междублокови пространства - бул. „Бели Лом“, ул. „Кресна“, ул. „Преслав“, ул. „Пещера“, междублокови пространства в ж.к. „Орел“ и улица „Симеон“ и алеи в гробищен парк;
- Ремонт ул. „Перистър“ от бул. „Априлско въстание“ до бул. „Бели Лом“;
- Местен път Пчелина /съвместно публично частно партньорство/.

През 2022 г. Община Разград възложи с договор изработването на „Генерален план за организация на движението в град Разград“, тъй като сега действащият е от 1989 г. По предмета на договора са проведени няколко обсъждания, касаещи уточнения, свързани с организацията на движението на автобусите, изпълняващи основните градски линии, промени

ОБЩИНА РАЗГРАД

на таксиметровите местостоянки, както и промени в организацията на движението на МПС в централната градска част. Стойността на договора е 36 000 лв. и изпълнението по него се очаква да приключи през първото тримесечие на 2023г.

За подобряване градската транспортна инфраструктура със средства от държавен и от общински бюджет през изминалата година са извършени:

- Локални ремонти по ул. „Добруджа“ (5 700 м²) и е положен асфалтобетон (стойност – 131 581,49 лв., държавен бюджет);

- Асфалтирани са улиците „Юмрукчал“ – 4 255 м², „Любен Каравелов“ – 2 200 м², „Алеи нов гробищен парк“ – 471 м², „Подход паркинг ОУ “И. С. Тургенев“ – 588 м², „Подход сграда КАТ“ – 2 046 м², ул. „Кирил и Методий“ 2 036 м², паркинг пред бл. „Рила“, вътрешно-комплексни улици в ж.к. „Орел“, алеи в м. „Пчелина“ – 1 000 м². Изразходеният финансов ресурс е в размер на 474 318,09 лв. (общински бюджет);

- Ремонтирани са тротоарите по улици: „Перистър“ (800 м²), „Росица“ (197 м²), „Д. Хранов“ (156 м²); Ремонтиран е прилежащ паркинг на бул. „Априлско въстание“ №17 в гр. Разград (41 м²). Демонтирани са повредените настилки и е положена нова настилка (стойност – 99 948,49 лв., общински бюджет);

- Ремонт на тротоари (2 064 м²) е извършен и по улица „Странджа“, бул. „Априлско въстание“, алеи до библиотека „Боян Пенев в гр. Разград (235 м²). Демонтирани са повредените настилки и е положена нова асфалтобетонова настилка (стойност 124 961,80 лв., общински бюджет).

През 2022 г. със средства от общински бюджет са асфалтирани улици: в селата: Благоево – 1 125 м², Раковски – 780 м², Просторно – 268 м², Топчии – 146 м², Пороище – 1 112 м², Радинград – 285 м², Ушинци – 280 м², Островче 616 м², Ясеновец – 959 м², Стражец 1 640 м², Гецово, Побит Камък – 1 081 м², Дянково – 1 452 м², Балкански – 650 м², Дряновец – 1 430 м², Осенец – 1 225 м². Стойността на дейностите е 388 954,11 лв.

Извършен е ремонт на тротоари в селата Ясеновец и Липник (100 м²). Ремонтиран е плочника около паметник в с. Топчии (1620 м²), като са демонтирани повредените настилки и е положена нова настилка (обща стойност 123 098,34 лв., от които 50 000,00 лв. от държавен бюджет). В с. Киченица с общински бюджетни средства са демонтирани повредените настилки по тротоарите и е положена нова асфалтобетонова настилка (16 232,32 лв.).

През изминалата година бяха извършени локални ремонти, положен бе асфалтобетон и маркировка на алея с трайна настилка за пешеходци, велосипедисти и хора с увредена мобилност Разград - Пчелина в гр. Разград (5 530 м). Изразходеният общински бюджетен ресурс е в размер на 266 399,88 лв.

По данни на АПИ „Областно пътно управление“ гр. Разград, през 2022 г. е стартирано изпълнение на строително-ремонтни дейности, финансирани от бюджета на Агенцията, както следва:

- Републикански път II-49 „Търговище - Разград - Кубрат – Тутракан“ в участъка от км 30+609 до км 33+330 и в участъка от км 37+663 до км 50+221, с обща приравнена дължина на пътните участъци 18,497 км. Стойността на разходите за извършения текущ ремонт за 2022 г. е 2 661 282 лв.

ОБЩИНА РАЗГРАД

- Републикански път III-4902 „II-49-Побит камък-Завет-III-205 /Веселец/“ в участъка от км 0+000 до км 28+761, с дължина 28,761 км. На територията на община Разград обектът е с дължина 8,60 км. (другата част - 20,161 км е на територията на община Завет). Стойността на извършените дейности през 2022 г. е 5 615 771 лв.

По отношение текущото поддържане на участъци от пътищата от републиканската пътна мрежа (дължина 142,7 км. на територията на община Разград) инвестираните средства от бюджета на АПИ са в размер на 986 652 лв.

6. Спазване на мерки към ОУП на град Разград.

През месец ноември 2019 г. Община Разград внесе на Експертния екологичен съвет в РИОСВ-Русе за разглеждане Доклад по Екологична оценка на Общ устройствен план на Община Разград. Издадено е Становище по екологична оценка № РУ 2-5/2019 за Общ устройствен план на Община Разград с разпоредителна част „Съгласувам“.

7. Стриктен контрол върху дейността на строителните фирми.

Преди откриване на строителна площадка и определяне на строителна линия на строежи Община Разград изисква одобрени от нейна страна Планове за управление на строителни отпадъци за съответните строежи. Определя маршрути за движение на строителната техника и следи за спазването на дадените указания.

8. Рехабилитация и изграждане на уличната инфраструктура, мостови съоръжения, подземни и паркинги.

През 2019 г. е извършен е ремонт на улици в населените места на община Разград: с. Ушинци, с. Радинград, с. Пороище, с. Дряновец, с. Осенец, с. Балкански, с. Благоево, с. Мортагоново, с. Островче, с. Стражец, с. Липник, с. Киченица, с. Просторно, с. Топчии, с. Побит камък, с. Дянково, с. Черковна, с. Недоклан, с. Гецово, с. Раковски с. Ясеновец. Общата стойността на изпълнените дейности е в размер на 1 732 289 лв.

През 2020 г. по ремонт и рехабилитация на общинската пътна мрежа са извършени следните дейности:

- ремонт на общински път RAZ 2116 /II-49, с. Манастирско – о.п.Разград/ с.Островче до границите общини /Разград – Лозница/ – Сейдол с квадратура 11 000 кв.м. на стойност - 169 999 лв.;

- ремонт на общински път RAZ 2118 /II-49, л – о.п.Разград – Киченица / – ж.п. гара Разград – Раковски Киченица /II-49 с квадратура 10 800 м2 на стойност - 169 994 лв.;

Извършен е текущ ремонт на улици в населените места на община Разград както следва: с. Раковски, с. Гецово, с. Островче, с. Киченица, с. Благоево, с. Балкански, с. Дряновец, с. Осенец, с. Побит Камък, с. Черковна, с. Просторно, с. Липник, с. Стражец, с. Ясеновец, с. Мортагоново, с. Пороище, с. Ушинци на обща стойност - 707 475 лв.

По данни на АПИ „Областно пътно управление“ гр. Разград, през 2021 г. на база на одобрен проект и задание от Агенция „Пътна инфраструктура“ гр. София е стартирало изпълнение на ремонтни дейности на::

ОБЩИНА РАЗГРАД

- Републикански път II-49 „Търговище - Разград - Кубрат – Тутракан“ в участъка от км 30+609 до км 33+330 и в участъка от км 37+663 до км 39+819, с обща приравнена дължина на пътните участъци 18,497 км. Строителните дейности са с краен срок на изпълнение до 30.06.2022 г., а стойността на извършените разходи през 2021 г. е 11 629 777,13 лв.

- Републикански път III-4902 „II-49-Побит камък-Завет-III-205 /Веселец/“ в участъка от км 0+000 до км 28+761, с дължина 28,761 км. На територията на община Разград обектът е с дължина 8,60 км, а другата част - 20,161 км е на територията на община Завет. Строителните дейности са с краен срок на изпълнение – 30.06.2022 г., а стойността на извършените дейности през 2021 г. е 217 011,84 лв.

По отношение изпълнението на строително-монтажни дейности по текущ ремонт и поддръжка, през 2021 г. са изразходени средства в размер на 690 000,00 лв. за 142,7 км пътища от републиканската пътна мрежа на територията на община Разград. Всички горепосочени дейности се финансират с бюджет на Агенция „Пътна инфраструктура“.

През 2021 г. е извършен ремонт улици в селата Балкански, Осенец, Гецово, Побит камък, Просторно, Раковски, Мортагоново, Ушинци, Пороище, Радинград, Островче, Липник, Стражец, Недоклан, Черковна, Ясеновец, Благоево, Киченица с дължина 4,907 км., за което е изразходен ресурс в размер на 454 314,00 лв. (360 000,00 лв. от държавен бюджет и 94 314,00 лв. общински средства).

9. Въвеждане на мерки за енергийна ефективност и прилагане на възобновяеми енергийни източници.

През 2019 г. по проект „Ремонт, обновяване на материално-техническата база и мерки за енергийна ефективност в образователните институции на територията на гр. Разград“, финансиран по ОПРР, бяха извършени строително-ремонтни дейности по внедряване на мерки за енергийна ефективност и рехабилитация и реконструкция на дворни пространства в 12 обекта на образователната инфраструктура в гр. Разград – 2 детски ясли, 7 детски градини, 2 училища и физкултурен салон. Проекта на обща стойност: 9 897 137,19 лв.

По Национална програма за енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради статусът на изпълнение към м. декември 2019 г. е както следва:

- одобрени средства по Програмата – 9 191 997,99 лв.;
- усвоени средства по Програмата – 6 263 778,41 лв.;
- регистрирани сдружения на собствениците – 21 бр.;
- сключени тристранни договори между Община Разград, Областен управител и ББР – 10 бр. (договорите са изпълнени);
- подадени искания за сключване на тристранни договори между Община Разград, Областен управител и ББР – 6 бр.;
- сгради, въведени в експлоатация – 10 бр.

През 2020 г. приключиха и бяха отчетени дейностите по изпълнението на проект „Ремонт, обновяване на материално-техническата база и мерки за енергийна ефективност в

ОБЩИНА РАЗГРАД

образователните институции на територията на гр. Разград“, който е най-големият проект от Инвестиционната програма на Община Разград 2020 с бюджет от 9 897 137 лв.

Чрез изпълнението на ремонтни дейности за подобряване на енергийната ефективност, чрез рехабилитация на прилежащите дворни пространства и изграждане на достъпна архитектурна среда, доставка на допълващо строителните дейности учебно, кухненско, спортно, офис и компютърно оборудване и обзавеждане, бе модернизирана материалната база на детски ясли, детски градини и училища, общо 12 на брой (детските градини „Райна Княгиня“, гр. Разград; „Славейче“, гр. Разград; „Митко Палаузов“, гр. Разград; „Шестте ястребинчета“, гр. Разград; „Зорница“, гр. Разград; „Приказка“, гр. Разград и „Незабравка“, гр. Разград; детските ясли „Слънчево детство“, гр. Разград; и „Звездици“, гр. Разград; ПГПЧЕ „Екзарх Йосиф“, гр. Разград - втори корпус и ОУ „Никола Й. Вапцаров, гр. Разград - първи и втори корпус и двуетажна сграда с два физкултурни салона за нуждите на двете училища).

10. Инициране от страна на община Разград на съвместни проверки с РИОСВ-Русе, компетентен орган по опазване на околната среда, със следната задача: Да се извърши проверка на всички предприятия на територията на град Разград, евентуални източници на неорганизиран емисии (сероводород).

През 2019 г. са извършени измервания на качеството на атмосферния въздух в гр. Разград от Мобилната автоматична станция на Регионална лаборатория Русе към Изпълнителната агенция по околна среда, на следните дати:

- от 28.02.2019 г. до 13.03.2019 г.;
- от 07.04.2019 г. до 17.04.2019 г.;
- от 04.07.2019 г. до 17.07.2019 г.;
- от 03.10.2019 г. до 16.10.2019 г.

По информация на РИОСВ – Русе данните от проведените от Мобилната автоматична станция на Регионална лаборатория Русе през м. април и м. май измервания на качеството на атмосферния въздух в гр. Разград не отчитат превишения на пределно допустимите концентрации на основните замърсители, включително и по замърсител сероводород.

През месец април по инициатива на експертната комисия за избор на система за мониторинг на атмосферния въздух в гр.Разград, която бе сформирана от Областния управител на Област Разград, на Община Разград безвъзмездно се предостави за тестов период устройство за мониторинг на атмосферния въздух, собственост на „А1 България“ ЕАД. Същото се монтира в ЖК „Лудогорие“ на ул. „Камчия“ № 1 гр.Разград и беше оборудван със сензори за измерване на следните параметри: азотен диоксид, въглероден окис, серен диоксид, озон, сероводород, финни прахови частици. На същото място през този период работеше Мобилната автоматична станция на Регионална лаборатория Русе. Данните от устройството на „А1 България“ ЕАД своевременно се публикуваха на интернет страницата на Община Разград, но се установи, че има несъответствия спрямо данните от Мобилната автоматична станция на Регионална лаборатория Русе. Поради тази причина Община Разград след приключване на тестовия период върна на собственика устройството за мониторинг на атмосферния въздух, тъй като измерените от него данни са индикативни.

ОБЩИНА РАЗГРАД

През месец август 2019 г. са получени многобройни сигнали за наличие на неприятни миризми в гр. Разград. В тази връзка, на 15.08.2019 год. РИОСВ – Русе са проверили две пречиствателни станции за отпадъчни води в града: заводската ПСОВ на „Биовет“ АД и ГПСОВ – Разград. Извън границите на проверените обекти е установена миризма, характерна за производствените им процеси. Двете станции са в експлоатационен режим на работа. От представител на РЛ – Русе е извършено пробонабиране на отпадъчни води от обектите, за които са издадени Протоколи от изпитване. Резултатите от физико-химичен анализ на взетите проби отпадъчни води от изход ПСОВ на „Биовет“ АД, показват отклонения от индивидуалните емисионни ограничения, определени в Комплексното разрешително на дружеството, по показателите: неразтворени вещества, АОХ, БПК 5 и ХПК.

В същия период през месец август арендаторите започнаха внасянето на птича тор в земеделски земи, преди започване на есенната им обработка. Появиха се сигнали от граждани за разнасяне на неприятни миризми в източната и югоизточната част на гр.Разград, както и в селата: Ясеновец, Недоклан, Радинград, Пороище, Ушинци и Мортагоново. Всички арендатори стопанисващи земеделски земи на територията на община Разград са писмено уведомени от Община Разград (*2017 г. след получаване на първия сигнал за миризми от торова маса*) предварително да информират населението, чрез Община Разград за землището на населеното място, което ще се третира и за периода на торене, както и за предприемане на незабавни действия за дълбочинна обработка на почвата, с цел ограничаване разнасянето на миризмите. Такива уведомления през този период в Община Разград постъпиха само от земеделската кооперация на с.Мортагоново.

През 2020 г. са извършени измервания за 51 денонощия на качеството на атмосферния въздух в гр. Разград от Мобилната автоматична станция на Регионална лаборатория Русе към Изпълнителната агенция по околна среда, на един пункт с адрес бул. „Бели Лом“ № 37А (до сградата на общинската администрация).

По информация на РИОСВ – Русе данните от проведените от Мобилната автоматична станция на Регионална лаборатория Русе не отчитат превишения на средно денонощните пределно допустимите концентрации на основните замърсители, включително и по замърсител сероводород.

В изпълнение на решение на ОбС-Разград е извършено предварително проучване за избор на система за мониторинг на въздуха в гр.Разград. В резултат на това е сключен договор с Техническият университет гр.София за изграждане и монтиране на система за мониторинг на въздуха в гр.Разград, включваща три пункта в различни райони на града: ДГ „Шестте ястребинчета“ (ЖК „Лудогорие“), ДГ „Детелина“ (ЖК „Абритус“) и ДЯ „Слънчево детство“ (ЖК „Орел“). Във всеки един ще се следят нивата на показателите: въглероден окис, азотни двуокиси, амоняк, серен двуокис, сероводород и фини прахови частици. Ще се отчитат и атмосферните условия – температура, влажност на въздуха, атмосферно налягане, посока и скорост на вятъра. Обобщената информацията от трите станции ще се визуализира на официалната интернет страница на Община Разград и ще може да се наблюдава от жителите в реално време. Договора включва двугодишен срок за поддръжка на системата за мониторинг и е на стойност 32 832 лв., които са осигурени от общинския бюджет. Към днешна дата системата е монтирана и е в експлоатация.

ОБЩИНА РАЗГРАД

През 2021 г. са извършени измервания за 59 денонощия на качеството на атмосферния въздух в гр. Разград от Мобилната автоматична станция на Регионална лаборатория Русе към Изпълнителната агенция по околна среда, на един пункт с адрес ул. „Камчия“ № 1 (в двора на ДГ № 6 „Шестте ястребинчета“) на следните дати:

- от 27.01.2021 г. до 08.02.2021 г.;
- от 16.04.2021 г. до 28.04.2021 г.;
- от 09.07.2021 г. до 21.07.2021 г.;
- от 07.10.2021 г. до 19.10.2021 г.;
- от 30.11.2021 г. до 06.12.2021 г.

По предоставените от РИОСВ – Русе протоколи от изпитвания на Мобилната автоматична станция на Изпълнителната агенция по околна среда няма данни за отчетени превишения на средно денонощните пределно допустими концентрации на основните замърсители, включително и по показател сероводород.

През календарната 2021 г. по сключен Договор № 304/24.11.2020 г. на Община Разград с „Технически университет-София Технологии“ ЕООД гр. София с предмет: „Разработване, доставка, монтаж и извършване на поддръжка на система за мониторинг на замърсяване на въздуха в гр.Разград“ е извършена целогодишна поддръжка на изградените в ЖК „Лудогорие“, ЖК „Абритус“ и ЖК „Орел“ системи за мониторинг в гр. Разград. По договора Община Разград плаща 60 лв. месечно за поддържане на системата.

Изградената система за мониторинг отчита следните показатели на въздуха с СО (въглероден оксид), NO₂ (азотен диоксид), H₂S (сероводород), O₃ (озон), SO₂ (серен диоксид), NH₃ (амоняк), ФПЧ (фини прахови частици). Същата е оборудвана с метеорологична станция за измерване на температура, влажност на въздуха, атмосферно налягане и посока и скорост на вятъра. Осигурен е свободен достъп до данните на системата чрез интернет страницата на Община Разград.

Във връзка с постъпилите през месец септември 2021 г. сигнали за замърсяване на река Бели Лом, РИОСВ – Русе съвместно с представители на БДДР, продължиха проверките по поречието на реката и на по-значимите източници на производствени отпадъчни води, функциониращи в гр. Разград и заустващи във водоприемника.

В района на село Дряновец, община Разград са установени води с тъмносив цвят, наличие на отлагания по бреговата ивица, придружени с неприятна миризма, характерна за преработката на царевича.

Извършена е проверка на ГПСОВ-Разград, включваща контрол на входящите потоци отпадъчни води и пътят им на пречистване до заустване във водоприемника.

На вход ГПСОВ-Разград е регламентирана точката на заустване на отпадъчните води от предприятието за преработка на царевича, стопанисвано от „АДМ Разград“ ЕАД, съгласно сключен договор с ВиК оператора и действащо Комплексно разрешително на дружеството. В същата точка е констатирано заустване на отпадъчни води от предприятието с тъмен цвят и неприятна миризма. При проверката, от представител на Регионална лаборатория-Русе са взети проби отпадъчни води. След извършен физико-химичен анализ на взетите проби

ОБЩИНА РАЗГРАД

отпадъчни води, са установени отклонения от максимално допустимите концентрации, по определени показатели. За констатираното нарушение, на дружеството е съставен АУАН и е издадено Наказателно постановление. Обходен е също аварийен канал на ГПСОВ-Разград, където са установени нарушени участъци. В участък от аварийния канал, непосредствено до първия савак към първичните утаители, е налице нарушаване (пропукване) на бетона и отклоняване на водния поток. В резултат на това, част от постъпващите на вход ГПСОВ отпадъчни води, вместо в първичните утаители, се отвеждат в открития аварийен канал, откъдето, посредством съществуваща канализационна връзка към реката, се осъществява заустване на непречистени отпадъчни води във водоприемник – р. Бели Лом. По цялата дължина на трасето, както и по бреговата ивица в мястото на заустване, са констатирани задържани утайки със сиво-черен цвят и неприятни миризми.

Установено е нерегламентирано заустване на непречистени отпадъчни води във водоприемника, което се явява втора точка на заустване, и е в отклонение от предвидените условия в разрешителното за заустване.

За установеното нарушение е съставен акт за установяване на административно нарушение, съгласно разпоредбите на чл. 200, ал.1, т. 2 от Закона за водите (обн. ДВ. бр. 67/1999г.), и е издадено наказателно постановление от Директора на РИОСВ-Русе.

Дадени са задължителни предписания за възстановяване на нарушените участъци и преустановяване заустването на непречистени отпадъчни води. Същите са изпълнени в указаните срокове, удостоверено при извършена последваща проверка на обекта през месец октомври През 2022 г. са извършени измервания за 56 денонощия на качеството на атмосферния въздух в гр. Разград от Мобилната автоматична станция на Регионална лаборатория Русе към Изпълнителната агенция по околна среда, на един пункт с адрес ул. „Камчия“ № 1 (в двора на ДГ № 6 „Шестте ястребинчета“) на следните дати:

- от 15.03.2022 г. до 28.03.2022 г.;
- от 01.06.2022 г. до 14.06.2022 г.;
- от 18.08.2022 г. до 31.08.2022 г.;
- от 19.10.2022 г. до 01.11.2022 г.

По предоставените от РИОСВ – Русе протоколи от изпитвания на Мобилната автоматична станция на Изпълнителната агенция по околна среда няма данни за отчетени превишения на средно денонощните пределно допустими концентрации на основните замърсителите.

През календарната 2022 г. по сключен Договор № 304/24.11.2020 г. на Община Разград с „Технически университет-София Технологии“ ЕООД гр. София с предмет: „Разработване, доставка, монтаж и извършване на поддръжка на система за мониторинг на замърсяване на въздуха в гр.Разград“ е извършена целогодишна поддръжка на изградените в ЖК „Лудогорие“, ЖК „Абритус“ и ЖК „Орел“ системи за мониторинг в гр. Разград.

Изградената система за мониторинг отчита следните показатели на въздуха с СО (въглероден оксид), NO₂ (азотен диоксид), H₂S (сероводород), O₃ (озон), SO₂ (серен диоксид), NH₃ (амоняк), ФПЧ (фини прахови частици). Същата е оборудвана с метеорологична станция за измерване на температура, влажност на въздуха, атмосферно

ОБЩИНА РАЗГРАД

налягане и посока и скорост на вятъра. Осигурен е свободен достъп до данните на системата чрез интернет страницата на Община Разград.

Срока на договора изтече в края на годината и в началото на настоящата година е сключен нов договор със същия изпълнител за поддържане на изградената система за мониторинг на въздуха.

През 2022 г. експертите на РИОСВ Русе продължиха да извършват проверки относно замърсяване водите на река Бели Лом, при които се установиха заустване на непречистени отпадни от дейността на:

- Градска ПСОВ – Разград;
- ПСОВ на „Биовет“ АД;
- Цех за обработка на плоско стъкло на „МТ Пласт“ ЕООД, гр. Разград.

На нарушителите са наложени санкции.

11. Засилване на контрола от страна на Община Разград при постъпване на нови инвестиционни предложения и последващо одобряване на инвестиционни проекти по реда на Закона за устройство на територията по отношение на Източници на емисии в атмосферния въздух и Отпадъчни води и начин за тяхното пречистване.

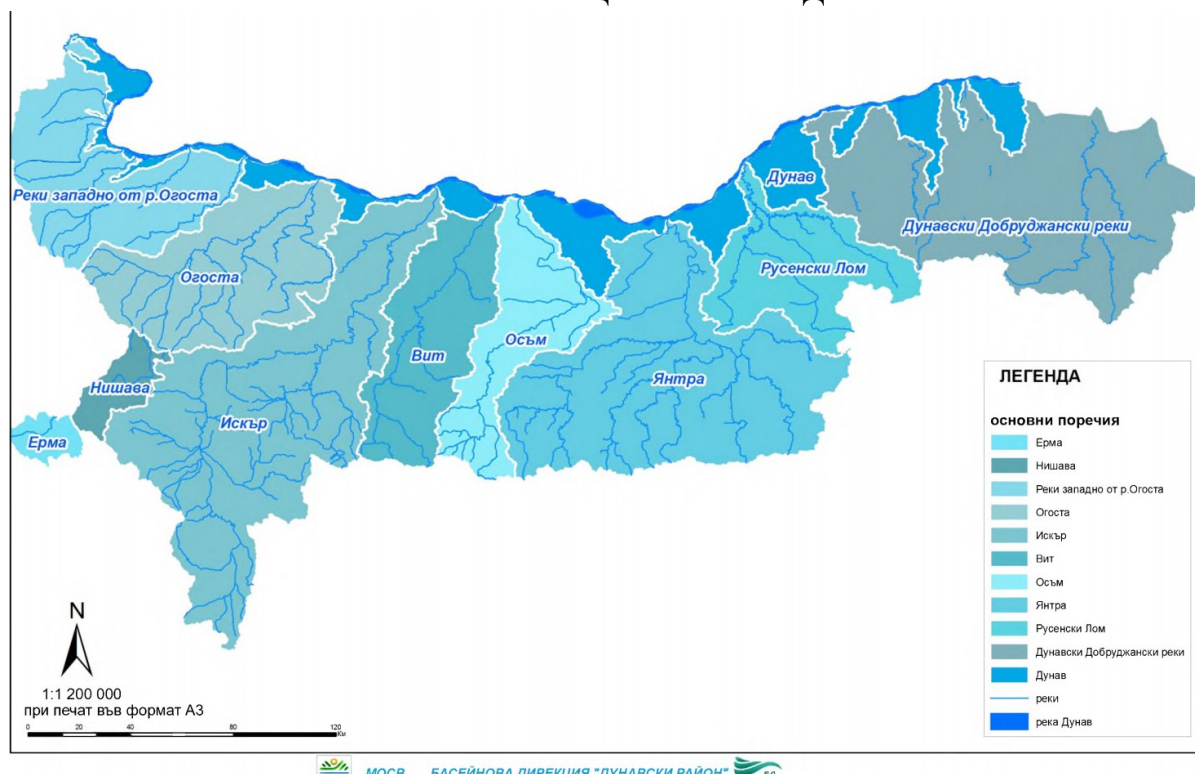
Не се допускат за одобрение строежи за инвестиционни проекти без проведена процедура по реда на Наредбата за условията и реда за извършване на оценка на въздействието върху околната среда. Инвестиционните проекти се одобряват от страна на Община Разград по реда на Закона за устройство на територията, след представяне на решение или становище за допустимост на инвестиционното предложение, издадени от компетентния орган определен в Наредбата за условията и реда за извършване на оценка на въздействието върху околната среда.

6.2. ВОДИ.

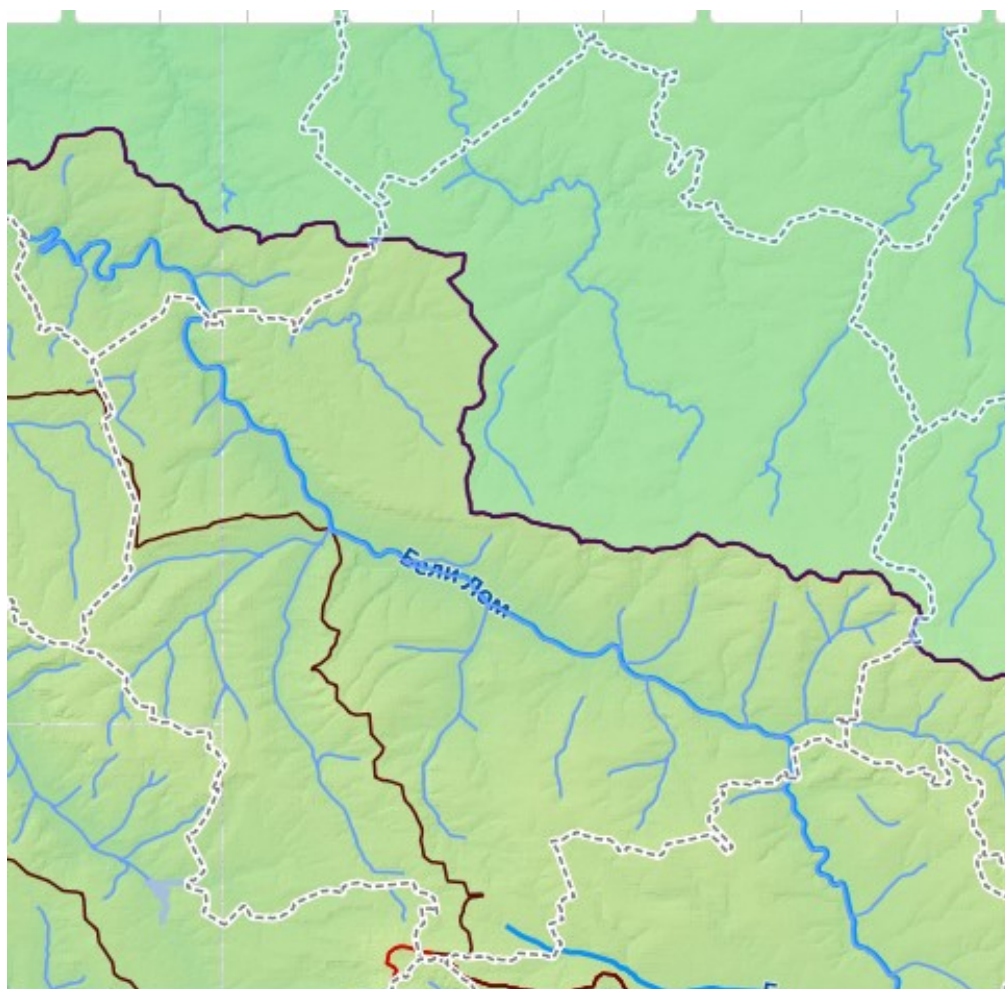
6.2.1. Повърхностни води.

Територията на община Разград е разположена на територията на две поречия - р. Русенски Лом и Дунавски Добруджански реки.

ОБЩИНА РАЗГРАД

Фиг. 6.2.1.-1 Основни поречия

Фиг. 6.2.1-2 Повърхностни водни тела на територията на община Разград

Основна отводнителна артерия за югозападната част на общината е река Бели Лом, която протича през град Разград. Тя води началото си от неголеми приточета южно от гр. Разград. Те са с полупланински характер и изворите им са на височина от 300—400 м над морското равнище. Водосборните им области са почти голи, незалесени и заети от обработваеми площи. Наклонът им е малък, като ширината на речното корито е средно от 3-4 м. Дъното е покрито с пясък и пръст. В близост на с. Гороцвет р. Бели Лом е вече оформена и взема посока към гр. Разград. В този участък на реката залесеността е много слаба, за да не се каже, че съвсем не съществува. Наблюдават се малки райони залесени с разредени широколистни гори. Бреговете са ниски, от скален произход и тясно корито. Това са особености, които значително улесняват появата на наводнения вследствие продължителни и интензивни валежи. Средногодишния отток на р. Бели Лом, при гр. Разград е 0.313 куб.м/с при минимална месечна стойност на оттока 0.106 куб.м/с. Средномесечният минимум на оттока се явява през периода юли-септември и по-често през август.

Добруджанските притоци на р. Дунав заемат най-горната североизточна част на България. Те водят началото си от обширните равнини на високите полета и слизат в речните суходолия. За тях е характерно наличие на повърхностен отток само в горното течение, след което се загубват в лъсовите образувания на Добруджа и следващите ги суходолия, като не формират повърхностен приток към р. Дунав.

На територията на общината такива реки с минимален до нулев средногодишен отток са река Без име, протичаща от с. Стражец до с. Киченица; река Чаирлек, която води началото си от с. Ясеновец, протича покрай с. Черковна и се влива в р. Царацар при с. Свещари, община Исперих; и река Топчийска – от с. Топчии до с. Каменово, община Кубрат. За последните две реки, само горните течения са на територията на община Разград.

Характерно за Добруджанските реки е, силно изменящ се средногодишен отток от почти нулеви стойности за сухите през огромната част от годината реки в долните им течения.

В землището на общината има няколко изкуствено създадени водоема, но поради неритмичните валежи и липсата на средства за почистването им, дъждовна вода не се задържа в тях. Тези водни площи благоприятстват развитието на поливно земеделие и пасищното животновъдство.

Това са язовир "Пчелин I" и язовир "Пчелин II", намиращи се в землището на гр. Разград в местността "Пчелина", язовир "Осенец" – в землището на с. Осенец, язовир "Липник" – в землището на с. Липник; язовир "Балкански" – в землището на с. Балкански и няколко по-малки водоема.

Язовирите "Пчелин"-1 и "Пчелин"-2 имот № 000672 с ЕКНМ 61710 се намират в местността "Кованлъка" в землището на гр. Разград, община Разград, публична общинска собственост и се стопанисват от община Разград. Язовир "Пчелин"-1- общ воден обем на завиряване 90 000м³, дължина на стената 165м, височина на стената 9,0м, основен изпускател ф-500мм. Язовир "Пчелин"-2- общ воден обем на завиряване 1 019 000м³, дължина на стената 211м, височина на стената 15,80м, основен изпускател ф-500мм. Водосборната площ е около 8,9 км². Язовирите се поддържат от общината и са посещаеми от гражданите за спортен риболов, отдих, къпане и други спортни мероприятия.

ОБЩИНА РАЗГРАД

Язовир “Осенец” имот № 10057 с ЕКНМ 54105 в землището на с. Осенец, публична общинска собственост, даден на концесия за срок от 15 години до 20.06.2020г. на “БУЛРИБ” ООД гр. Разград, с общ воден обем на завиряване 1 458 000м³, дължина на язовирната стена 305м, височина на стената 16 м, основен изпускател ф-500мм. Водосборната площ на язовира е около 5,4 кв.км. Язовирът се използва за рибовъдство.

Язовир “Липник” имот №100055 с ЕКАТЕ 43760 в землището на с. Липник публична общинска собственост. Язовирът е с общ воден обем на завиряване 480 000м³, дължина на язовирната стена 150 м, височина на стената 12.50 м, основен изпускател ф-400 мм. Водосборната площ на язовира е около 3,2 кв.км. Язовирът се използва за рибовъдство, чрез отдаване на концесия.

Язовир “Балкански” имот № 000292 с ЕКНМ 02476 в землището на с.Балкански публична общинска собственост. Язовирът е с общ воден обем на завиряване 556 000м³, дължина на язовирната стена 321м, височина на стената 9.10 м, основен изпускател ф-400мм. Водосборната площ на язовира е около 3,9 кв.км. Язовирът се използва за рибовъдство, чрез отдаване на концесия.

Язовир “Островче” имот № 000047 с ЕКМН 54420 в землището на с.Островче, община Разград, публична общинска собственост. Язовирът е с общ воден обем на завиряване 107 475 м³, дължина на стената 140 м, височина на стената 8,13 м, основен изпускател ф-400мм. Водосборната площ е около 7,2 км². Язовирът се използва за рибовъдство, чрез отдаване на концесия..

От изброените изкуствено създадени водоеми, единствено яз. Бели Лом е категоризиран като част от воден обект „езерен тип”.

✓ **Състояние на повърхностни води**

В момента се изпълняват дейности по актуализация на ПУРБ – 2022-2027 г.

Като част от тези дейности е и актуализация на състоянието на повърхностните и подземните водни тела, целите за опазване и на повърхностните и подземните води, както и мерките за тяхното постигане.

Съгласно параграф 6 от Преходните и Заключителните разпоредби към Закона за изменение и допълнение на Закона за водите (ДВ 20/2022 г.), планове ПУРБ 2016-2021 и ПУРН 2016-2021 се прилагат до приемането на актуализираните планове по реда на чл. 146о, ал. 3 от Закона за водите.

Към момента актуализираните планове с период на действие 2022-2027 не са приети с Решение на МС.

Текущото състояние и характеристиките на повърхностните и подземните води е извършено съгласно ПУРБ 2016-2021 г. в Дунавски район.

Територията на Община Разград попада в границите на следните водни тела:

Табл. 6.2.1-3 Повърхностни водни тела на територията на община Разград

ОБЩИНА РАЗГРАД

код водното тяло	име на воден обект	Географски обхват	Естествено / СМВТ / ИВТ	Екологично състояние/потенциал	Химично състояние
BG1DJ149R1002	ЦАРАЦАР	р. Царацар с притоци р. Лудня и р. Чаирлек от извор до вливане в р. Дунав при Тутракан	Естествено	добро	добро
BG1DJ900R1016	ТОПЧИЙСКА	р. Топчийска от извор до вливане в р. Дунав	Естествено	неизвестно	неизвестно
BG1RL900R1012	БЕЛИ ЛОМ	р. Бели Лом след язовир Бели Лом до вливане на р. Долапдере при Писанец, вкл. приток р. Наловска	СМВТ	Не добър	добро
BG1RL900L1009	яз. Бели Лом	язовир Бели Лом	СМВТ	Не добър	добро
Много малка част от BG1RL900R1112	БЕЛИ ЛОМ	Р. Бели Лом след вливане на р. Долапдере при Писанец, вкл. приток р. Долапдере	естествено	лошо	добро

✓ **Пунктове за мониторинг на повърхностни води:**

Пунктовете за контролен и оперативен мониторинг на повърхностни водни тела, на територията на община Разград са 3 броя, съгласно данни, публикувани в План за управление на речните басейни 2016-2021 г., както следва:

№	Наименование на пункта	Код на водното тяло	Забележка:
1	Р. Бели Лом след град Разград	BG1RL900R1012	-
2	Яз. Бели Лом	BG1RL900L1009	-
3	р. Чайрлък при с. Черковна	BG1DJ149R1002	-
4	р. Царацар след вливане на р. Войка при с. Малък Поровец	BG1DJ149R1002	извън територията на общината
5	р. Бели Лом след вливане на р. Долапдере при село Писанец, вкл. приток р. Долапдере	BG1RL900R1112,	извън територията на общината

ОБЩИНА РАЗГРАД

Качеството на водите на **язовир Бели Лом** се наблюдава в пункта разположен на стената на язовира с код BG1RL93979MS051. Язовирът е силномодифицирано водно тяло и в ПУРБ 2016-2021 е оценен в лош екологичен потенциал и добро химично състояние.

В периода 2019-2021 год. по физикохимични елементи за качество, водното тяло отговаря на изискванията за умерен потенциал. Констатирани са превишения на нормите за добро състояние на показатели - Общ азот; Общ фосфор; Азот амониев и БПК5. При анализа на специфичните замърсители са измерени концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние за показател алуминий. За последно яз. Бели Лом е бил включен в програмата за хидробиологичен мониторинг през 2019 г. Според получените резултати язовира е оценен в умерен екологичен потенциал. При извършения анализ на приоритетни вещества спрямо Наредбата за СКОС на резултатите от мониторинга показват, че химичното състояние на водното тяло е в добро химично състояние.

Водното тяло **BG1RL900R1012** включващо р. Бели Лом след язовир Бели Лом до вливане на р. Долапдере при Писанец, вкл. приток р. Наловска се наблюдава чрез **пункта на р. Бели Лом след гр. Разград**, код BG1RL09391MS100. Водното тяло е силно модифицирано.

Пунктът не е включен в последната мониторингова програма. Анализът на измерените физикохимичните показатели от предходните години показва запазване на умерен потенциал. Отклонение от СКОС за добро състояние се наблюдават при показатели - Азот амониев; Азот нитратен; Азот нитритен; БПК5; Електропроводимост; Общ азот; Общ фосфор; Ортофосфати и Разтворен кислород. При анализа на специфичните замърсители се наблюдават измерени концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние по показател манган. През 2021 г. не е извършван хидробиологичен мониторинг в това водно тяло. За периода на 2020 г. оценката, според анализираните биологични показатели (макрозообентос и фитобентос) отговаря на изискванията за много лош потенциал. При извършения анализ на приоритетни вещества спрямо Наредбата за СКОС на резултатите от мониторинга показват, че химичното състояние на водното тяло е в добро химично състояние.

ВТ с код **BG1RL900R1112**, и име р. Бели Лом след вливане на р. Долапдере при село Писанец, вкл. приток р. Долапдере се наблюдава чрез два пункта: - р. Бели Лом след вливане на р. Долапдере при село Писанец, МП с код BG1RL00931MS080; - р. Бели Лом след с. Писанец, МП с код BG1RL92931MS1040. МП продължава да се мониторира и през 2021-2022 год.

Анализът на резултатите от проведения мониторинг на физикохимичните елементи за качество от предходните години в МП с код BG1RL00931MS080, р. Бели Лом след вливане на р. Долапдере при село Писанец, показва че водата в пункта отговаря на умерено състояние. Констатирани са отклонения от нормите за добро състояние на показатели Азот нитратен и Ортофосфати. През периода 2019-2020 година пунктът е наблюдаван и по нитратната директива. При анализа на резултатите от физикохимичните елементи за качество от МП с код BG1RL92931MS1040 р. Бели Лом след с. Писанец е установено, че ВТ отговаря на изискванията за умерено състояние. Концентрации над изискванията, спрямо изискванията на Наредба Н-4, се наблюдават при показатели -Азот амониев; Азот нитратен; Електропроводимост; Общ фосфор и Ортофосфати. При анализа на специфичните замърсители от проведения мониторинг по програма 2021-2022 год. се наблюдават измерени

ОБЩИНА РАЗГРАД

високи концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние по показател алуминий в пункта р. Бели лом след с. Писанец. За целите на хидробиологичният мониторинг в това водно тяло се наблюдава само пункта р. Бели Лом при с. Писанец (с код BG1RL00931MS080). Според данните, получени от анализа и оценката на биологичните елементи за качество, пунктът се оценява в умерено състояние. Тази оценка съвпада с оценката от мониторинга проведен през предишни години. При извършения анализ на приоритетни вещества не се установяват резултатите над СКОС. Водното тяло отговаря на изискванията за добро химичното състояние.

За наблюдение на качеството на водата във водно тяло **BG1DJ149R1002** са разположени два мониторингови пункта: - река Царацар преди вливане на река Войка при село Малък Поровец, МП с код BG1DJ00043MS020; - река Чайрлек при село Черковна, МП с код BG1DJ00042MS040.

В последните две мониторингови програми за наблюдаване на водното тяло е използван МП с код BG1DJ00043MS020. От анализа на физикохимичните елементи за качество за периодите 2020-2021 и 2021- 2022, водното тяло отговаря на изискванията за умерено състояние по показатели общ азот, азот нитратен, БПК5, общ фосфор, ортофосфати (като Р) и електропроводимост. При анализа на специфичните замърсители в МП не се наблюдават измерени концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние. От изброените по-горе мониторингови пунктове за периода на 2021 г. не е бил включен нито един пункт. През 2020 г. от биологични елементи за качество е анализиран само фитобентос, като състоянието отговаря на изискванията за добро. Тази оценка съвпада с оценката от мониторинга проведен през предишни години. На база резултатите от измерените концентрации на приоритетни вещества, водното тяло е в добро химично състояние.

✓ **Мерки, предвидени в ПУРБ 2016-2021 г. за запазване и подобряване състоянието на повърхностните води:**

В плана за управление на речните басейни в Дунавския район 2016-2021 г. са предвидени следните основни мерки за запазване и подобряване състоянието на повърхностните води, валидни за всички повърхностни водни тела:

- Контрол на количеството и качеството на производствените отпадъчни води, зауствани в канализационните системи на населените места
- Обезвреждане на забранени, негодни за употреба и с изтекъл срок на годност пестициди
- Осигуряване на подходящо пречистване на отпадъчни води от населени места с под 2000 е.ж. /изграждане на подходящи ПСОВ, включване към по-голяма ПСОВ/
- Повишаване степента на възстановяване на разходите за водни услуги за животновъдството, в индустрията, за напояване
- Преразглеждане на програмата за собствен мониторинг на титуляри на разрешителни при констатирано влошаване на състоянието на водното тяло или при повишаване концентрации на замърсители
- Преразглеждане на издадените разрешителни с цел постигане на целите за водното тяло

ОБЩИНА РАЗГРАД

- Преразглеждане на комплексно разрешително и промяна на емисионните ограничения за достигане/ запазване на доброто състояние на водното тяло
- Прилагане на изискванията по чл.156 е от Закона за водите за всички инвестиционни предложения и проекти, свързани с ново изменение на физичните характеристики на повърхностни водни тела, вкл. черпене на повърхностни води
- Разработване на методи за анализ на приоритетни вещества в седименти и биота
- Разработване на методи за анализ на приоритетни вещества във води
- Забрана за складиране на пестициди, депониране и третиране на отпадъци в крайбрежните заливаеми ивици и принадлежащите земи на водохранилищата
- Спазване изискванията за оползотворяване на утайките от пречиствателни станции и пречиствателни съоръжения за отпадъчни води при употребата им в земеделието
- Забрана за включване на нови потребители, заустващи отпадъчни води към канализационните системи на населените места , селищните и куортните образувания в случаите, когато не може да се осигури отвеждането и/или пречистването им
- Забрана за внос, въвеждане и пускане на пазара или употребата на нерегистрирани торове, подобрители на почвата , биологично-активни вещества или хранителни субстрати
- Забрана за внос, въвеждане, движение и прилагане на биологични агенти, които не са утвърдени от МЗХ и МОСВ
- Забрана за внос, въвеждане и пускане на пазара, търговия, преупаковане и употреба на неразрешени или негодни продукти за растителна защита
- Забрана за въвеждане в експлоатация на обекти, формиращи отпадъчни води и осъществяването на дейности без приети по установения ред пречиствателни съоръжения, освен в случаите, когато са необходими
- забрана за депониране на приоритетни вещества, както и други дейности върху повърхността и в подземния воден обект, които могат да доведат до непряко отвеждане на приоритетни вещества в подземните води
- забрана за засаждането на трайни насаждения с плитка коренова система в крайбрежните заливаеми ивици и прилежащите земи на водохранилищата
- забрана за извършване на сондажна и/или минна дейност за проучване на подземни богатства на разстояние по-малко от 1 км от съоръжения за питейно-битово водоснабдяване на населението
- въвеждане на такси за замърсяване на водите от дифузни източници от селското стопанство
- забрана за изхвърляне на утайки от селищни пречиствателни станции в повърхностни води
- забрана за изхвърляне на отпадъци в крайбрежните заливаеми ивици и принадлежащите земи на водохранилищата

ОБЩИНА РАЗГРАД

- забрана за строителство на животновъдни ферми в крайбрежните заливаеми ивици и принадлежащите земи на водохранилищата
- въвеждане на такси за замърсяване от отпадъчни води от населените места, отчитащи вида на водоприемника, броя на заустванията и степента на пречистване
- забрана за строителство на стопански и жилищни постройки в крайбрежните заливаеми ивици и принадлежащите земи на водохранилищата
- Забрана за употреба на продукти за растителна защита извън обхвата на разрешенат употреба или в доза, която надвишава максималната разрешена доза на единица площ
- Забрана за употреба на продукти за растителна защита от професионална категория на употреба върху зони за защита, определени в Закона за водите, или други площи определени със заповед на МОСВ
- Забрана на миенето и обслужването на транспортни средства и техника в крайбрежните заливаеми ивици и прилежащите земи на водохранилищата
- Завършване на инвентаризацията на емисиите, заустванията и загубите на приоритетни и приоритетно опасни вещества
- Въвеждане на такси за замърсяване от отпадъчни води от промишлеността с отчитане броя на приоритетно опасните, приоритетните и специфичните вещества
- Закриване и рекултивация на депа за производствени отпадъци
- Извършване на инвентаризация на устойчиви органични замърсители пестициди и други залежали и с изтекъл срок на годност пестициди
- Изграждане на ПСОВ за производствени отпадъчни води
- Изграждане на съоръжения, възпрепятстващи разпространението на замърсители във водите
- Класифициране на предприятия и/или съоръжения с нисък или висок рисков потенциал по отношение на водите

В План за управление на речните басейни в Дунавския район 2016-2021 г. са предвидени следните **конкретни мерки по отношение на повърхностно водно тяло Бели Лом с код BG1RL900L1009:**

- Провеждане на проучвателен мониторинг за установяване източници на натиск при установено влошаване на състоянието на водното тяло и неустановен източник на този натиск
- Изпълнение на проучвателен мониторинг за валидиране на фоновите стойности на химични елементи и съединения в повърхностните води.

За останалите повърхностни водни тела в ПУРБ 2016-2021 не са предвидени конкретни мерки.

В момента се изпълняват дейности по актуализация на ПУРБ – 2022-2027 г.

Като част от тези дейности е и актуализация на състоянието на повърхностните и подземните водни тела, целите за опазване и на повърхностните и подземните води, както и мерките за тяхното постигане.

ОБЩИНА РАЗГРАД

Съгласно параграф 6 от Преходните и Заключителните разпоредби към Закона за изменение и допълнение на Закона за водите (ДВ 20/2022 г.), плановите ПУРБ 2016-2021 и ПУРН 2016-2021 се прилагат до приемането на актуализираните планове по реда на чл. 146о, ал. 3 от Закона за водите.

Към момента актуализираните планове с период на действие 2022-2027 не са приети с Решение на МС.

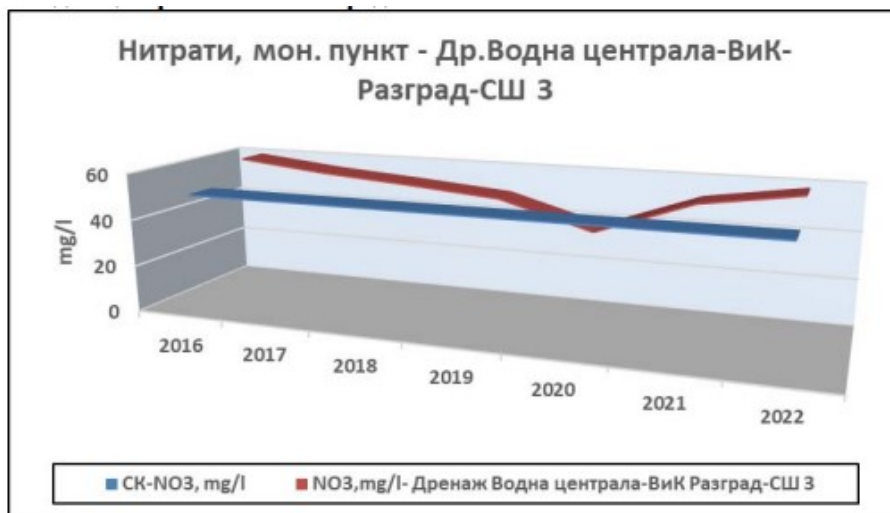
6.2.2. Подземни води

Подземните водни тела на територията на Община Разград са:

“Порови води в Кватернера – р. Русенски Лом и притоците му“ с код BG1G0000GAL021

Подземното водно тяло е в добро количествено и химично състояние. Екологичната цел за това тяло е: „Запазване на доброто състояние на подземните води“.

Мониторинг на състоянието на подземните води във водното тяло се извършва в МП 392 при гр.Разград, Дренаж „Водна централа - ВиК-Разград - СШ 3“, община Разград, област Разград. Пунктът е включен за първа година в програмата за мониторинг на подземни води в ДРБУ през 2016 г. Анализът на резултатите от проведените изпитвания през годините показва наднормени концентрации на показател „нитрати“. На изобразената по-долу диаграма се вижда изменението на концентрацията на нитратни йони през периода 2016 г.-2022 г. До 2020 г. тенденцията е била низходяща, но след 2021 г. отново се наблюдава леко покачване на концентрацията на нитратни йони.

„Карстови води в Русенската формация“ с код BG1G0000K1B041

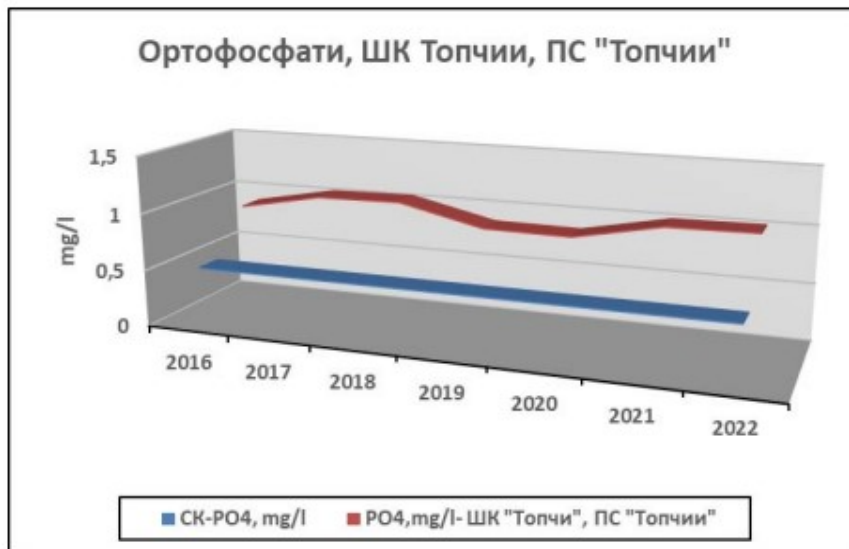
Подземното водно тяло е в добро количествено и лошо химично състояние. Екологичната цел за това тяло е: „Постигане на добро състояние на подземните води“.

На територията на община Разград са разположени два мониторингови пункта за наблюдение на качеството на водите в подземното водно тяло, както следва: МП 228 и МП 326.

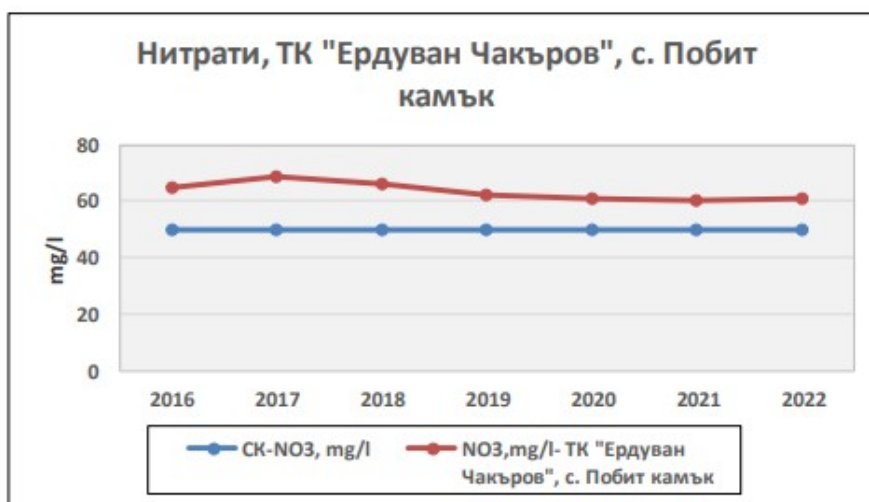
Пункт с код BG1G0000K1BMP228 и име ШК ПС „Топчий“ при с.Топчий, община Разград, област Разград. Анализът на резултатите от проведения през 2022 г. мониторинг

ОБЩИНА РАЗГРАД

показват, че традиционно високите концентрации на показател „ортофосфати“, отчитани в предходните години се наблюдават и в резултатите получени през 2022 г. На диаграмата по-долу е представена динамиката на концентрацията на „ортофосфати“ през годините. Наблюдава се тенденция към леко завишаване на концентрацията на ортофосфатите в сравнение с предходните две години.

Пункт с код BG1G0000K1BMP326 и име ТК „Ердуван Чакъров“ при с. Побит Камък, община Разград, област Разград. Резултатите от проведените през 2022 г. изпитвания на водата в пункта показват високи концентрации на показател „нитрати“. Мониторинговият пункт се намира в зона с обработваема земеделска земя, както и в зоната на няколко точкови източника, включително депа за отпадъци и животновъдни ферми. Предполагаема причина за констатираните наднормени концентрации на нитратни йони е дифузният натиск от извършваните в района на пункта земеделски дейности. На диаграмата по-долу е представена тенденцията в изменението на концентрацията на 70 нитратни йони от 2016 г. до 2022 г. Тенденцията към понижаване на концентрациите на нитрати след 2017 г. се запазва и през 2022 г.

ОБЩИНА РАЗГРАД

„Карстови води в Разградската формация“ с код BG1G000K1NB050

Подземното водно тяло е в добро количествено и лошо химично състояние. Екологичната цел за това тяло е: „Постигане на добро състояние на подземните води“.

Качеството на водите в подземното водно тяло се наблюдава в четири пункта за мониторинг МП / МР 229, МР 231, МР 232, МР 307 /, като няма пунктове, разположени на територията на община Разград. Водното тяло е с влошено състояние по съдържание на нитрати, които се установяват в МР 307 при с.Мировци, Каптаж „Мировци“, община Нови Пазар, област Шумен.

„Карстови води в Малм-Валанжския басейн“ с код BG1G0000J3K051

Подземното водно тяло е в добро количествено и химично състояние. Екологичната цел за това тяло е: „Запазване на доброто състояние на подземните води“.

Подземното водно тяло се наблюдава в девет пункта за мониторинг ПМ / МР 284, МР 303, МР305, МР 306, МР 418, МР 419, МР 420, МР 455, МР 456 /, като няма пунктове, разположени на територията на община Разград.

Водното тяло е с влошено състояние по съдържание на нитрати, амониеви йони и желязо.

✓ **Мерки, предвидени в ПУРБ 2016-2021 г. за запазване и подобряване състоянието на подземните води:**

В ПУРБ 2016-2021 са предвидени **основни мерки** за запазване и подобряване състоянието на подземните води, валидни за всички подземни водни тела:

- Извършване на контрол на разрешителни издадени от 2000 г. до сега, чиито срок е изтекъл, но не е изпълнена процедурата по извеждане от експлоатация и консервиране на съоръжението по чл.109 от Наредба 1 за проучване, ползване и опазване на подземните води

- Прилагане на процедура по ОВОС, при водовземане от водни тела, в които черпенето надвишава 60% от разполагаемия ресурс на подземното водно тяло

- Изпълнение на собствен мониторинг и измерване на водните нива във водовземните въоръжения и в съоръженията за реинжектиране/инжектиране и на количеството на черпените и реинжектираните/инжектираните води

- Оборудване на съоръженията за реинжектиране/инжектиране в подземните води със стационално монтирани в съоръжението нивомерни устройства и водомерни устройства

- Преразглеждане на издадените разрешителни с цел постигане на целите за водното тяло

- Забрана за издаване на разрешителни за изграждане на защитни и/или други съоръжения в повърхностни водни тела, които пречат за подхранването на подземните води от реката, с което се засягат вече разрешени водовземания от подземни води

- Забрана за издаване на разрешителни за водовземане, когато е налице риск от понижаване на водното ниво в пунктове от мрежата за мониторинг на количественото състояние на подземните водни тела

- Прилагане на добри земеделски практики за торене и съхранение на торове

ОБЩИНА РАЗГРАД

- Контрол на използването на пестициди в райони на подземни водни тела, формирани в карстови водни хоризонти, разкриващи се на повърхността
- Забрана за добив на подземни богатства в района на водовземане за питейно-битово водоснабдяване на населението, без да е доказано с конкретни проучвания и изследвания, че с добивната дейност на се понижава нивото на подземните води и няма опасност от влошаване на качеството им
- Забрана за издаване на разрешителни за реинжектиране/инжектиране на подземните води с води, качеството на които компроментира постигането на определените цели за опазване на околната среда на подземни водни тела
- Контрол при изграждането на съоръжения за подземни води за недопускане на смесването на подземни води от различни водни тела с различно качество
- Ликвидиране на съоръженията за подземни води, смесващи подземни води с различно качество и причиняващи влошаване на състоянието на подземното тяло или част от него
- издаване на разрешително по реда на Закона за водите за водовземане/ ползване на повърхностни/подземни води
- забрана за депониране на приоритетни вещества, както и други дейности върху повърхността и в подземния воден обект, които могат да доведат до непряко отвеждане на приоритетни вещества в подземните води
- Забрана за издаване на разрешителни за водовземане, когато общото водовземане надвишава разполагаемите ресурси на подземното водно тяло и/или максимално допустимото експлоатационно понижение на водното ниво
- адвизава определеното за водното тяло допустимо понижение на водното ниво
- Забрана за издаване на разрешителни за водовземане от подземни води за добив на хидрогеотермална енергия в случаите, в които не е осигурено реинжектиране на ползваните водни обеми
- Забрана за издаване на разрешителни за водовземане, когато се създава риск от влошаване на състоянието на сухоземни екосистеми пряко зависими от подземните води
- Разработване на програми за ограничаване и ликвидиране на замърсяването в уязвимите зони
- Извършване на контрол на задължително изпълнение на програми от мерки за ограничаване и предотвратяване на замърсяването с нитрати от земеделски източници в уязвимите зони
- Ежегодно определяне на разполагаемите ресурси на подземните водни тела
- Ежемесечно съставяне на баланс „разполагаеми ресурси – разрешено черпене“
- Забрана за издаване на разрешителни за водовземане, ако водовземните съоръжения са изградени без изискващото се разрешително или не са включени в регистъра на съоръженията за водовземане

ОБЩИНА РАЗГРАД

- Забрана за издаване на разрешителни за водовземане от подземни води, когато се създава риск от влошаване на състоянието на свързаните повърхностни водни тела
- Забрана за издаване на разрешителни за водовземане от подземни води, когато понижението на водното ниво и временното или постоянно изменение на посоката на потока в подземното водно тяло създават опасност от привличане на солени или замърсени води
- Преразглеждане, изменение или прекратяване на разрешителни за водовземане във водни тела, в които общото водовземане надвишава разполагаемите ресурси на подземните водни тела и/или максимално допустимото експлоатационно понижение на водното ниво във водовземните съоръжения надвишава определеното за водното тяло допустимо понижение на водното ниво
- Извършване на контрол един път на три години на разрешителните за водовземане от подземни води с разрешено количество от 30 000 до 150 000 куб.м.год.
- Извършване на контрол един път в срока на действие на ПУРБ на разрешителните за водовземане от подземни води с разрешено количество до 30 000 куб.м.год.
- Извършване на ежегоден контрол на разрешителните за водовземане от подземни води с разрешено количество над 150 000 куб.м.год.
- Забрана за издаване на разрешителни за пряко отвеждане на замърсители в подземните води

В ПУРБ 2016-2021 са предвидени следните конкретни мерки за опазване на подземно водно тяло **“Порови води в Кватернера – р. Русенски Лом и притоците му“** с код **BG1G0000GAL021:**

- Допълваща мярка: Изграждане на пункт за количествен мониторинг на подземни води – Баниска

В ПУРБ 2016-2021 са предвидени следните конкретни мерки за опазване на подземно водно тяло **„Карстови води в Разградската формация“** с код **BG1G000K1NB050:**

- Допълваща мярка: Изграждане на пункт за количествен мониторинг на подземни води – Хърсово
- Допълваща мярка: Изграждане на пункт за количествен мониторинг на подземни води – Подайва
- Допълваща мярка: Изграждане на пункт за количествен мониторинг на подземни води – Драгомъж

В ПУРБ 2016-2021 са предвидени следните конкретни мерки за опазване на подземно водно тяло **„Карстови води в Малм-Валанжския басейн“** с код **BG1G0000J3K051:**

- Допълваща мярка: Изграждане на пункт за количествен мониторинг на подземни води – Светослав.

В момента се изпълняват дейности по актуализация на ПУРБ – 2022-2027 г.

ОБЩИНА РАЗГРАД

Като част от тези дейности е и актуализация на състоянието на повърхностните и подземните водни тела, целите за опазване и на повърхностните и подземните води, както и мерките за тяхното постигане.

Съгласно параграф 6 от Преходните и Заключителните разпоредби към Закона за изменение и допълнение на Закона за водите (ДВ 20/2022 г.), планове ПУРБ 2016-2021 и ПУРН 2016-2021 се прилагат до приемането на актуализираните планове по реда на чл. 146о, ал. 3 от Закона за водите.

Към момента актуализираните планове с период на действие 2022-2027 не са приети с Решение на МС.

6.2.3. Зони за защита на водите

Зоните за защита на водите са регламентирани в чл. 119а, ал 1, т. 1 – 5 от Закона за водите и се определят и актуализират на всеки шест години с Плана за управление на речните басейни (ПУРБ).

Регистрите на зоните за защита на водите от компетентността на БДДР са последно актуализирани с приемане на ПУРБ 2016 – 2021 г. в Дунавски район за басейново управление (ДРБУ):

✓ **Зони за защита на подземни води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване**

Подземните водни тела са определени като зони за защита на подземните води за питейно-битово водоснабдяване с код на зоните BG1DGW0000QAL021, BG1DGW0000J3K051, които са оценени в добро състояние и BG1DGW0000K1041 и BG1DGW000K1HB050, оценени в лошо състояние. За зоните за защита на питейните води екологичната цел е: „Намаляване на необходимостта от пречистване на водите преди тяхното използване и осигуряване на проектното количество във водоземните съоръжения.

В ПУРБ 2016-2021 за зони за защита на подземните води за питейно-битово водоснабдяване с код BG1DGW0000QAL021, BG1DGW0000K1041, BG1DGW000K1HB050 са заложили следните мерки за опазване:

- Прилагане на правилата за добра земеделска практика за водни тела, определени като зони за защита на водите, предназначени за питейно водоснабдяване в райони в които е установен риск от замърсяване с нитрати

✓ **Санитарно-охранителни зони /СОЗ/ определени съгласно чл.119, ал.4, от ЗВ**

Учредени санитарно-охранителни зони на територията на Община Разград от БД „Дунавски район“ за водоизточници за питейно и битово водоснабдяване от подземни водни тела на територията на БДДР-Плевен:

№	Заповед №	водоползване	Водо-източник	Водно тяло	Населено място	ПОЯС I, дка	ПОЯС II, дка	ПОЯС III, дка
1	СОЗ-130/15.05.2007	ПБВ на "Ердуван Чакър"	ТК ЕС-1	BG1G0000 K1b041	с. Побит камък	2,563	38,142	108,386

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2024-2030 година

ОБЩИНА РАЗГРАД

2	СОЗ-153/ 18.03.2008	ПБВ на "БИОВЕТ Разград"	ШК11	BG1G0000Qa1021	Разград	2,352	14,127	66,183
3	СОЗ-154/ 18.03.2008	ПБВ на "БИОВЕТ Разград"	ШК12	BG1G0000Qa1021	Разград	2,321	15,987	общ соз 153
4	СОЗ-155/ 18.03.2008	ПБВ на "БИОВЕТ Разград"	ШК13	BG1G0000Qa1021	Разград	2,218	9,876	общ соз 153
5	СОЗ-158/ 07.04.2008	ПБВ на "БИОВЕТ Разград"	ШК10, резервен	BG1G0000Qa1021	Пороище	22,221	27,521	44,501
6	СОЗ-169/ 26.05.2008	ПБВ на "БИОВЕТ Разград"	ШК6	BG1G0000Qa1021	Ушинци	1,588	163,147	231,519
7	СОЗ-170/ 26.05.2008	ПБВ на "БИОВЕТ Разград"	ШК9	BG1G0000Qa1021	Ушинци	1,595	общ соз 169	общ соз 169
8	СОЗ-203/ 09.12.2008	ПБВ на "Пилко" ЕООД	ШК	BG1G0000K1b041	Побит камък	2,56	44,376	241,755
9	СОЗ-204/ 09.12.2008	ПБВ на "БИОВЕТ Разград"	ШК Карстов кладенец	BG1G0000Qa1021	Ушинци	0,458	11,393	330,254
10	СОЗ-480/23.08.2016	ПБВ на кв."Орел", гр.Разград	ТК"ДС Юрий Гагарин-ВиК Разград-Разград	BG1G0000J3K051	Разград	3,285	489,119	1272,881
11	СОЗ-481/07.09.2016	гр.Разград	"ШК ВиК Разград-ПС Ю. Гагарин"	BG1G000K1HB050	Разград	6,902	237,675	929,588
12	СОЗ-484/25.10.2016	гр.Разград	"ШК1 ВиК Разград – ПС Ю.Гагарин"	BG1G000K1HB050	Разград	1,387	243,189	935,037
13	СОЗ-485/20.12.2016	гр.Разград	ШК "Баба Ирина - ПС Ю. Гагарин-ВиК	BG1G000K1HB050	Разград	2,691	47,869	1130,505

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2024-2030 година

ОБЩИНА РАЗГРАД

			Разград"					
14	СОЗ-486/21.1 2.2016	гр.Разград	ШК2 "ПС -Ю. Гагарин- ВиК Разград"	BG1G000K1 HB050	Разград	0,982	31,756	97,12
15	СОЗ-487/22.1 2.2016	гр.Разград	ШК 3 "ПС Ю. Гагарин- ВиК Разград"	BG1G000K1 HB050	Разград	0.848	34,404	104,825
16	СОЗ-488/15.0 2.2017	гр.Разград	Каптаж "Козлука -ПС Ю. Гагарин- ВиК Разград"	BG1G000K1 HB050	Разград	2,5	73,472	225,418
17	СОЗ-621/25.0 5.2022	част от с. Мортагоно во и с. Ушинци	„ШК – Водоснаб- дяване Дунав – Мортаго- ново“	BG1G0000Q AL021	Мортагоно во	1,537	57,249	165,998
18	СОЗ-634/13.0 1.2023	с. Осенец	„КИ Малка Тодорица – ВиК Дунав – Осенец“	BG1G0000K1 B041	Осенец	1,14	179,96	332,639
19	СОЗ-635/13.0 1.2023	с. Осенец	„КИ ШК – ВиК Дунав – Осенец“	BG1G0000K1 B041	Осенец	1,464	90,252	188,79
20	СОЗ-636/13.0 1.2023	с. Осенец	„КИ Селище – ВиК Разград – Осенец“	BG1G0000K1 B041	Осенец	17,726	1550,97	2369,531
21	СОЗ-639/14.0 2.2023	с. Недоклан, с. Стражец и гр. Разград	“ТК-ВиК Разград- Дянково”	BG1G0000J3 K051	Дянково	0,891	18,8	179,6

Източник: БДП

Зони за отдих, водни спортове и/или за къпане

На територията на община Разград попада единствената зона с води за къпане на територията на Басейнова Дирекция Дунавски район.

ОБЩИНА РАЗГРАД

Европейски код на зоната за къпане	Име на зоната за къпане	Разположение на зоната	Компетентен орган по определяне, контрол и оценка на качеството	Код на повърхностното водно тяло, в което е разположена зоната	Име на реката/язовира	Географско описание на повърхностното водно тяло	Категория на повърхностното водно тяло	Дължина на реките, кт/ Площ на язовира, км ²
BG32426617 10017001	Язовир Пчелина 2	в почивна зона Пчелина югозападно от гр. Разград	РЗИ – Разград, http://www.rzi-razgrad.org/factor_water.php	BG1RL900R1012	Бели Лом	р. Бели Лом след язовир Бели Лом до вливане на р. Долапдере при Писанец, вкл. приток р. Наловска	река	75,877

Профил на зоната с води за къпане „Язовир Пчелина 2”

Зоната за къпане „Язовир Пчелина 2” е разположена в почивна зона Пчелина югозападно от гр. Разград. Дължината на бреговата ивица е около 50 м. максималната дълбочина на водата за къпане е около 3м. Цялата ивица е идентифицирана като зона за къпане в ЕС с пункт за вземане на проби посочен на картата в профила на водите за къпане. В съседство с язовира не се намират точкови или дифузни източници на въздействие върху водите за къпане. „Язовир „Пчелина 2” – Община Разград”, Област Разград, Република България.

Карта на зоната за къпане

Фиг. 6.2.3.
Карта на зона с
води за къпане
„Язовир Пчелина 2“

географски координати: ширина N 43°29'27" дължина E 26°28'14"

ОБЩИНА РАЗГРАД

Зони за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми

На територията на община Разград не са определени зони за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми.

Уязвими зони

Община Разград попада в уязвима зона, съгласно Заповед №РД – 146/25.02.2015 г. на Министъра на ОСВ за определяне на водите, които са замърсени с нитрати от земеделски източници и уязвими зони, в които водите се замърсяват с нитрати от земеделски източници.

“Уязвими зони” са области с определена почвено-геоморфоложка характеристика в близост до водни обекти, при които земеделската дейност води до риск за замърсяване на водите с нитрати. Те обхващат почти всички земи от низинния, равнинно-хълмистия и нископланинския пояс и, в сравнение с другите европейски държави, заемат значителна част от територията на страната.

Чувствителни зони

Територията на Община Разград попада в чувствителна зона Заповед №РД – 970/28.07.2003 г. на Министъра на ОСВ. Чувствителни зони в териториалния обхват на БДДР са: с начало „р. Дунав, от границата при с.Ново село“ и край „р.Дунав, до границата на гр.Силистра, както и всички водни обекти във водосбора на р.Дунав на територията на Р България.

Защитени територии и зони, обявени за опазване на водозависими местообитания и биологични видове

На територията на община Разград попадат следните защитени зони, обявени за опазване на воднозависими местообитания и биологични видове:

- Защитена зона „Ломове“ с код BG0000608 – за опазване на природни местообитания и на дивата флора и фауна;
- Защитена зона „Лудогорие“ с код BG0000168 - за опазване на природни местообитания и на дивата флора и фауна;
- Защитена зона „Островче“ с код BG0000173 – за опазване на природни местообитания и на дивата флора и фауна
- Защитена зона „Ломове“ с код BG0002025 – за опазване на птици
- Защитена зона „Лудогорие“ с код BG0002062 - за опазване на птици

За тези зони специфичната екологична цел е: „Осигуряване на устойчиво развитие развитие на водните екосистеми и свързаните с тях сухоземни екосистеми в зоните до 2021 г.

6.2.4. Райони със значителен потенциален риск от наводнения

Наводненията са природно явление, което не може да бъде предотвратено. Вероятността за тяхната поява и степента на пораженията им зависят от редица фактори, познаването и управлението на които позволява да се въздейства върху общите негативни последици от наводненията.

ОБЩИНА РАЗГРАД

Оценката и управлението на риска от наводнения е предмет на Директива 2007/60 на ЕС, позната още като Европейска Директива за наводненията, която е в сила от 26.11.2007 г. и е транспонирана в националното законодателство с изменението на Закона за водите през м. август 2010 г.

Директивата за наводненията и Законът за водите изискват прилагането на подход за дългосрочно планиране на три етапа, с цел намаляване на риска от наводнения, които се преразглеждат на всеки шест години в рамките на цикъл, координиран и синхронизиран с цикъла на прилагане на Рамковата директива за водите (РДВ). Етапите на разработване на ПУРН са следните:

1. Разработване на Предварителна оценка на риска от наводнения (ПОРН) за всеки район за басейново управление, определен в съответствие с член 146а на Закона за водите.

2. Разработване на карти на заплахата и риска от наводнения (КЗРН), според изискванията на член 146д от Закона за водите.

3. Разработване на планове за управление на риска от наводнения (ПУРН), включително и програма от мерки (ПоМ) към тях, с цел намаляване на риска от наводнения, в съответствие с изискванията на член 146и от Закона за водите. Планове за управление на риска от наводнения разглеждат всички аспекти на управлението на риска, като се съсредоточават върху предотвратяването, защитата, подготвеността, включително прогнозите за наводнения и системите за ранно предупреждение, и отчитат характеристиките на конкретния речен басейн или подбасейн.

В БДДР е разработен План за управление на риска от наводнение 2016-2021 г., в който са определени окончателните райони със значителен потенциален риск от наводнение за Дунавския район на управление на водите. Актуализация на ПУРН 2022-2027 г. е публикувана за консултации с обществеността на 15.12.2022 г.

Със Заповед № РД-803/10.08.2021 г. на Министъра на околната среда и водите са утвърдени районите със значителен потенциален риск от наводнения по смисъла на чл. 146 г от Закона за водите.

Територията на община Разград не попада в райони със значителен потенциален риск от наводнения, съгласно ПУРН 2016-2021, актуализиран с ПУРН 2022-2027 г.

6.2.5. Минерални води- местонахождение, характеристики, дебит, използване, потенциал.

На територията на община Разград няма регистрирани съоръжения за добив на минерални води.

6.2.6. Влияние на изпускани отпадъчни води върху питейни водоизточници.

Конкретните релефни и хидрогеоложки дадености на община Разград, обуславят изключително помпения начин на подаване на вода към населените места.

Общината се водоснабдява от 5 водоснабдителни системи (ВС), както следва:

- **ВС „Дунав“** – 6 бр. кладенци тип „Раней“; 5 бр. помпени станции с черпателни водоеми; 4 бр. облекчителни водоеми; напорен водоем с обем 40 000 м³; обща дължина на

ОБЩИНА РАЗГРАД

трасето от водоизточниците до гр. Разград – 65 569 м. Подавана вода - около 1 500 000 куб.м годишно.

Кладенците са разположени в терасата на река Дунав в землището на с. Ряхово, община Сливо поле, област Русе и не могат да се повлияят пряко от отпадъчните води, изпускани на територията на общината. Разкриват кватернерен водоносен хоризонт - BG1G0000Qa1010 – Порови води в кватернера – Бръшлянска низина. Водното тяло е определено в добро химично състояние.

- **ВС "Гецово"** - 10 бр. шахтови кладенци и дълбок сондаж; помпена станция с черпателен водоем; 3 бр. напорни водоеми.

- **ВС "Юрий Гагарин"** - 5 бр. шахтови кладенци, каптаж и дълбок сондаж; помпена станция с черпателен водоем; напорен водоем с обем 1000м³. Водоизточниците са разположени в землището на гр. Разград. Шаховите кладенци разкриват карстови води в Разградската формация - BG1G000K1NB050, определени в лошо химично състояние по показател нитрати. Източници на замърсяване – дифузни. С дълбокия сондаж се разкриват карстови води в малм-валанжския басейн - BG1G0000J3K051. Водното тяло е определено в добро химично състояние.

- **ВС „Черковна“** - 2 бр. шахтови кладенци, дренаж и дълбок сондаж; помпена станция с черпателен водоем; напорен водоем с обем 2000м³. Водоизточниците са разположени в землището на с. Черковна, община Разград и от тях се водоснабдяват селата Черковна, Ясеновец, Недоклан, Стражец, Мортагоново, Радинград, Ушинци, Гарова промишлена зона и част от гр. Разград. Те разкриват карстови води в Разградската формация - BG1G000K1NB050, определени в лошо химично състояние по показател нитрати. Източници на замърсяване – дифузни. С дълбокия сондаж се разкриват карстови води в малм-валанжския басейн - BG1G0000J3K051. Водното тяло е определено в добро химично състояние.

- **ВС „Водна централа“** - 2 бр. шахтови кладенци, дренажна галерия и тръбен кладенец; помпена станция с черпателен водоем; напорен водоем с обем 480м³.

Водоснабдителните системи се експлоатират от „Водоснабдяване Дунав“ ЕООД.

Други водоизточници за питейно-битово водоснабдяване на територията на общината са:

- ТК "Ердуван Чакъров" и ТК „ЕС 1 ПС - Киченица - Побит Камък“, разположени в землището на с. Побит камък и разкриващи води от BG1G0000K1b041 – Карстови води в Русенска формация, определено в лошо химично състояние по показатели нитрати и фосфати. Източници на замърсяване – дифузни.

- ШК “Пилко – Побит Камък”, разположен в землището на с. Побит камък, община Разград и разкриващ води от BG1G0000K1b041 – Карстови води в Русенска формация, определено в лошо химично състояние по показатели нитрати и фосфати. Източници на замърсяване – дифузни.

- За питейно-битово водоснабдяване на „Биовет” АД се ползват 4 броя шахтови кладенци, с учредени СОЗ, разположени в землището на гр. Разград. Разкриват BG00000Qa021 – порови води в кватернера – р. Русенски Лом и притоците му, определено в добро химично състояние.

ОБЩИНА РАЗГРАД

Значими натоварвания върху подземните водни тела са основно от земеделие и от населени места без канализации, въз основа на които биогенни и органични отпадъци, както и нитрати оказват неблагоприятно въздействие върху тях.

6.2.7. Източници на замърсяване на повърхностни води – на територията на общината и извън нея.

Източниците на замърсяване на територията на общината могат да се разделят в 2 категории – точкови и дифузни източници на замърсяване.

Точкови източници:

Към първата група принадлежат тези обекти, заустващи отпадъчни води директно в повърхностни водни обекти. Съгласно Доклади за състоянието на околната среда за 2018, 2019, 2020, 2021 и 2022 г., публикувани на сайта на РИОСВ – Русе, всички предприятия, емитиращи отпадъчни води имат изградени локални пречиствателни съоръжения.

В следната таблица са изброени обекти, разположени на територията на общината, заустващи отпадъчни води в повърхностни водни обекти:

Таблица 6.2.7. Обекти, заустващи отпадъчни води във водни обекти – точкови източници на замърсяване

Населено място	Обект	Дейност	Разрешителено за ползване на воден обект за заустване на отпадъчни води в повърхностни води № / Комплексно разрешително	Показатели Собствен мониторинг	Контролен мониторинг
гр. Разград	„АДМ Разград“ ЕАД	Инсталации за обработване и преработка на растителни суровини за производство на хранителни продукти	Комплексно разрешително № 471-Н1/2020 г. р. Бели Лом	Определени в КР	2022 г. – два пъти/год. Превишение на ИЕО по показател хлориди
гр. Разград	„Биовет“ ЕАД	Инсталация за основни фармацевтични продукти, вкл. фуражни добавки, премикси и козметични продукти	Комплексно разрешително № 10-Н1/2011 г. р. Бели Лом	Определени в КР	2018÷2022 г. - два пъти/год. Превишение на ИЕО по показатели: ХПК, неразтворен и вещества, общ фосфор, БПК5
гр. Разград	„Пилко“ ЕООД	Птицекланица	Комплексно разрешително № 479-Н0/2013 г. „сухо дере“	Определени в КР	2018÷2022 г. - два пъти/год. Превишение на ИЕО по

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2024-2030 година

ОБЩИНА РАЗГРАД

					показатели: общ азот, общ фосфор
гр. Разград	„Водстрой” АД	Бетонов център	РЗ № 13740052/17.01.2012 г. актуализирано водослив/дере, десен приток на р. Бели Лом	Определени в РЗ	2019÷2020 г. - един път /год. 2021÷2022 г. - два пъти/год. Превиишение на ИЕО по показатели: неразтворен и вещества и рН
гр. Разград	„Ейч енд Ес транспорт Бг” ЕООД	Депо за транспортни услуги и техническо обслужване	РЗ № 13740020/01.06.2009 г. актуализирано „сухо дере“	Определени в РЗ	2020 г. - един път /год. 2021÷2022 г. - два пъти/г. Превиишение на ИЕО по показатели: неразтворен и вещества, ХПК
гр. Разград	„Път консулт” ООД	Развлекателен комплекс	РЗ № 13140254/15.12.2014 г. р. Пчелинска, приток на р. Бели Лом	Определени в РЗ	2021÷2022 г. - един път/год. Без превиишения на ИЕО
с. Липник	„Имдо” ООД	МПП	РЗ № 13140041/17.12.2007 г. актуализирано „дере“, подхранващо повърхностните води на яз. Липник	Определени в РЗ	2018÷2019г. - един път /год. 2020÷2022 г. - два пъти/год. Превиишение на ИЕО по показатели: неразтворен и вещества, ХПК, БПК5
с. Островче	„Островче” ООД	Уелнес комплекс	РЗ № 13710065/15.03.2012 г. актуализирано	Определени в РЗ	2018÷2022 г. - един път/год.

ОБЩИНА РАЗГРАД

			дере/водослив на яз. Островче		Без пробовземан е, липсва поток отпадъчна вода и не работи
с. Стражец	„Строител” ЕАД	Бетонов център	РЗ № 13720020/08.01.2013 г. Прекратено дере/водослив, десен приток на р. Бели Лом	Определени в РЗ	2018÷2021 г. - един път/год. Без пробовземан е, не извършва производств ена дейност

Източник: РИОСВ – Русе, съгласно справка предоставена по Закона за достъп до обществена информация от РИОСВ – Русе.

- Дифузни източници на замърсяване:

За територията на РИОСВ-Русе на база наличната информация към момента в БДДР значими източници на замърсяване за територията на Община Разград са :

- Липсата на канализации в населените места

Голям процент от малките населени места на територията са без канализация или с частично изградена канализационна мрежа. Възможни емитирани замърсявания от този вид натиск към подземните води са повишените концентрации на амоний, нитрати и фосфати.

- Земеделие

Голяма част от територията на общината е заета от обработваеми земи. Интензивното земеделие включва използването на азот и фосфор съдържащи торове, необходими за развитието на културите. При обилни валежи, чрез инфилтрация през почвения слой се повишават концентрациите на нитрати, нитрити и фосфати в подземните води.

- Индустриални площадки

Промислеността е друг значим източник на замърсяване към подземните води. В зависимост от спецификата на производството, прилаганите технологии и използваните суровини и материали възможните замърсявания могат да бъдат от разнороден характер. Замърсяване от индустриалните производства към подземните води може да се получи вследствие от:

- ☐ неправилно съхранение на суровини и материали;
- ☐ разливи и течове ;
- ☐ аварийни замърсявания;
- ☐ нерегламентирано заустване на непречистени производствени отпадъчни води.

ОБЩИНА РАЗГРАД

Във всеки един от изброените случаи замърсителите чрез инфилтрация през почвения слой постъпват към подземните води.

- Депа за отпадъци и нерегламентирани сметища

6.2.8. Селищни пречиствателни станции за отпадъчни води.

Селищна пречиствателна станция за отпадъчни води е изградена и се експлоатира само в общинския център – гр. Разград. Тя е въведена в експлоатация през 1974 г., като след нея пречистените отпадъчни води заустват в река Бели Лом, водоприемник II-ра категория.

След изграждането на ПСОВ са извършвани реконструкции, модернизация и подмяна на някои от съоръженията в ГПСОВ

✓ **Експлоатационно състояние, особености и текущи проблеми на пречиствателната станция:**

ПСОВ-Разград е разположена в западна промишлена зона на гр. Разград. Пречистените отпадъчни води се заустват в р. Бели Лом. ПСОВ-Разград е проектирана и изградена в края на шестдесетте и началото на седемдесетте години и е в експлоатация от 1974 г. Станцията е проектирана да пречиства отпадъчните води от населението и промишлеността на гр. Разград до степен съгласно изискванията за заустване в р. Бели Лом, която към момента на проектиране е била категоризирана като приемник III категория. ПСОВ е изпълнена изцяло по първоначалния проект, като метантанковете никога не са изпълнявали функцията си и не е изградено газовото стопанство към тях. Понастоящем в ПСОВ постъпват отпадъчните води от населението и почти цялата промишленост на град Разград (44 689 жители, 78 200 еквивалент жители).

От направени анализи е установено, че постъпващото отпадъчно водно количество се разпределя както следва: 65% от население, 24% от промишленост и 11% от инфилтрация.

Основният проблем до края на 2012 г. е постъпването на отпадъчните води от „Биовет“ (производство на антибиотици). Те са с високи концентрации на органично замърсяване, което е пречиствано от съоръженията на ГПСОВ, но честото изпускане на химически замърсени води са създавали проблеми с органиката в Биостъпалото, която нееднократно е била унищожавана.

От края на 2012 водите на „Биовет“ се пречистват в собствена ПСОВ. От края на 2013 г. в ГПСОВ се приемат водите на „АДМ“ (бивш Амилум), които са с високи концентрации на органично замърсяване, но мониторинга на изход ПСОВ показва, че те не създават проблем за пречиствателния процес.

Другият основен проблем е свързан с третирането на утайките, формирани в процеса на пречистване. Понастоящем утайките, които се изваждат от първичните утаители представляват смес от сурови първични и излишни активни утайки. Без по-нататъшно третиране те се изпращат в лагуните и от там на съществуващите изсушителни полета, които са недостатъчни и претоварени. Метантанковете се използват частично като калосъбиратели. Градската пречиствателна станция е оразмерена за $Q_{ор} = 500 \text{ l/s}$ Основните проблеми при експлоатацията на пречиствателната станция са:

- Липса на съоръжения за задържане на нефтопродукти, плаващи вещества;

ОБЩИНА РАЗГРАД

- Липса на технология за третиране на биогенните елементи;
- Липса на съоръжения за стабилизиране и обезводняване на утайките;
- Амортизирано оборудване - помпи за рециркулираща активна утайка, помпи за първична утайка, помпи за вода с високо съдържание на пясък, саваци и др.;
- Амортизирани съоръжения – пясъкозадържатели, помпени станции, открити канали и др.;
- Работното ел. захранване е нестабилно; липсва резервно ел. захранване;
- Затруднено следене на работата на пречиствателната станция поради липса на съвременни прибори за измерване на водни количества и утайки, както и такива за пробовземане;
- Липса на оборудване за обеззаразяване на пречистените отпадъчни води. Съгласно Доклад за състоянието на околната среда на РИОСВ – Русе, всички предприятия, емитиращи отпадъчни води имат изградени локални пречиствателни съоръжения.

✓ **Селищни пречиствателни станции в населените места на община Разград**

Необходимо е изграждане на селищни канализационни системи и селищни пречиствателни станции с биологично стъпало в 6 населени места на територията на общината. Някои от агломерациите имат проектна готовност.

В табличен вид е дадена информация за населените места, наличието на канализационна система и селищна пречиствателна станция, проектна готовност или етап на строителството.

ТАБЛИЦА 6.2.8: Проектна готовност за изграждане на селищни канализационни системи и селищни пречиствателни станции с биологично стъпало в населените места на община Разград:

№	Населено място	Брой жители	Степен на изграденост на канализационната система	Проектна готовност
1	Дянково	3 049	Не е изградена	Не
2	Раковски	2 656	Не е изградена	Не
3	Ясеновец	2 644	Не е изградена	Не
4	Стражец	2 037	Не е изградена	Да, с довеждащи колектори до ГПСОВ - Разград
5	Гецово	1 871	Не е изградена	Да, с довеждащи колектори до ГПСОВ - Разград
6	Мортагоново	1 199	Не е изградена	Не

Източник: „Водоснабдяване Дунав” ЕООД гр. Разград, 2015 г.

Основни нерешени проблеми при пречистването на отпадъчните води от населените места:

- оставащата около 10% недоизградена канализационна система в гр. Разград;

ОБЩИНА РАЗГРАД

- необходимостта от реконструкция и модернизация на ГПСОВ в гр. Разград;
- необходимостта от изграждане на канализационни системи с ЛПСОВ в големите населени места на общината.

За периода 2019-2022 година от страна на община Разград са изпълнени следните действия по мерките на ПООС, касаещи компонент Води:

2019 година

1. Доизграждане на инфраструктурата в сектор водоснабдяване и канализация.

По ул. „Кичево“ в гр. Разград е изградена улична канализация с дължина 148,64 м. на стойност 42 767 и улична водопроводна мрежа (237,96 м.) на стойност 43 682,40 лв.

Изградена е отводнителна решетка (10 м.) на ул. „Казанлък“ в гр. Разград на стойност 14 956 лв.

2. Реконструкция и модернизация на градската пречиствателна станция, в това число в процеса на инвестиционното проектиране да бъде анализирана възможността за изграждане на ефективна когенерационна система за производство на възобновяема енергия от биогаз към градската пречиствателна станция за битови отпадни води.

На база на актуализирани от „Водоснабдяване – Дунав“ ЕООД, гр. Разград прединвестиционни проучвания, Община Разград възложи актуализация на идеен проект за реконструкция на съществуващата пречиствателна станция за отпадъчни води гр.Разград на стойност 136 800 лв.

Общата индикативна стойност на инвестиционния проект е 19 312 717 лв. без ДДС, разделена на етапи, както следва:

I ви етап – 4 246 418 лв.;

II ри етап – 5 600 306 лв.;

III ти етап – 4 892 203 лв.;

IV ти етап – 4 573 790 лв.

Проекта може да се изпълни на етапи, без да попречи на работата на действащата пречиствателна станция, но следва да се спазва последователността на изпълнение на етапите.

3. Ремонт, почистване и поддържане на язовирните стени на общински язовири.

Община Разград в качеството си на собственик на язовири е сключила договор с оператор на язовирна стена по смисъла на Закона за водите, относно техническото стопанисване на язовирните стени и съоръженията на тях от хидроспециалист. Указанията на оператора и държавните контролни органи за язовирите „Пчелин 1“, Пчелин 2“ в гр.Разград и язовир „Островче“ в с. Островче за поддържане в изправно техническо състояние са изпълнени от общинските предприятия „Паркстрой“ и „Ремонтстрой“. Останалите язовири „Осенец“, „Липник“ и „Балкански“ са отдадени на концесия и са поддържани в техническо изправно състояние от съответните концесионери.

През месец юни 2019 г. екип експерти от РИОСВ-Русе, Басейнова дирекция „Дунавски район“ и Регионална лаборатория – Русе извършиха съвместна проверка на язовир „Липник“, в с. Липник. Проверката е по сигнал на концесионера „Валли“ ООД за отлагане на замърсени

ОБЩИНА РАЗГРАД

води и оцветяване повърхността на язовира. При обход на дерето, подхранващо язовира и около водното му огледало не са открити следи от замърсявания, отлагания по брега или наличие на мъртва риба. В следствие е направена проверка в млекопреработвателно предприятие в с. Липник, собственост на „Имдо“ ООД гр. Разград. Взеи са проби от отпадъчни води, зауствани във воден обект. Резултатите от извършения физико-химичен анализ отчитат превишения на индивидуалните емисионни ограничения, определени в Разрешителното за заустване, за което на дружеството е наложена текуща месечна санкция. През следващите месеци сигналите за замърсяване и проверките за тях продължиха, поради което с Постановление на Районна прокуратура – Разград от 12.08.2019 г. е възложено извършването на проверка на млекопреработвателно предприятие в с. Липник, собственост на „Имдо“ ООД – гр.Разград. В тази връзка на 29.08.2019 г., съвместно с представители на БДДР – с център Плевен и ОД на МВР – Разград е извършена проверката на предприятието. Проверени са всички условия в Разрешителното за заустване, издадено на „Имдо“ ООД – гр. Разград, съгласно което пречистения поток отпадъчни води, след ЛПСОВ се зауства във дере, подхранващо язовир „Липник“. При извършения оглед не са установени наличие на замърсявания и отлагания, както в района на заустването, така и във водите на язовира. По указание на прокуратурата проверките продължиха през месец септември. На 16.09.2019 г. е установено прекратяване замърсяването на водния обект въз основа на което е отмяна на текущата месечна санкция.

4. Корекция на коритото на р. Бели Лом и прилежащи брегови ивици.

През 2019 г. продължиха дейностите свързани с почистване на речното корито на р. Бели Лом в гр. Разград от саморасла дървесна и храстовидна растителност, в необлицованата част на участъка между моста до Автогара - Разград и моста до НАР „Абритус“. За изпълнение на дейността са изразходени 20 000 лв. от бюджета на Община Разград.

2020 година

1. Доизграждане на инфраструктурата в сектор водоснабдяване и канализация.

С осигурен финансов ресурс от бюджета на Община Разград в размер 29 090 лв. е извършено проектиране (ново и актуализирано), както следва:

- актуализиране на проект улична канализация по улица „Кресна“ и упражняване на авторски надзор;
- актуализиране на проект улична канализация по улица „Бабуна“ и упражняване на авторски надзор;
- актуализиране на проект улична канализация по улица „Бенковски“ и упражняване на авторски надзор;
- актуализиране на проект улична канализация по улица „Преслав“ и упражняване на авторски надзор;
- актуализиране на проект улична канализация за повърхностни води с. Дянково и упражняване на авторски надзор;

ОБЩИНА РАЗГРАД

- проектиране улична канализация тупик от ул. „Странджа“ до ул. „Битоля“ (канализация от ОК 1643 в кв. 169 до връзка с канализация по ул. „Странджа“ и СКО към тангиращите имоти) и упражняване на авторски надзор;

- изменение на инвестиционен проект за реконструкция на бул. „Странджа“ и прилежащите кръстовища в гр. Разград по смисъла на чл. 154 от ЗУТ;

През 2020 г. в с. Недоклан е изградена канализационна система за отвеждане на повърхностните води със средства в размер на 15 400 лв.

2. Ремонт, почистване и поддържане на язовирните стени на общински язовири.

Община Разград в качеството си на собственик на язовири е сключила договор с оператор на язовирна стена по смисъла на Закона за водите, относно техническото стопанисване на язовирните стени и съоръженията на тях от хидроспециалист. Указанията на оператора и държавните контролни органи за язовирите „Пчелин 1“, Пчелин 2“ в гр.Разград и язовир „Островче“ в с. Островче за поддържане в изправно техническо състояние са изпълнени от общинските предприятия „Паркстрой“ и „Ремонтстрой“. Останалите язовири „Осенец“, „Липник“ и „Балкански“ са отдадени на концесия и са поддържани в техническо изправно състояние от съответните концесионери.

През 2020 г. приключи процедурата за отдаване на концесия на язовир „Островче“ в с. Островче и се сключи концесионен договор с „ДЕНИ ФИШ“ ЕООД гр.Варна.

През 2020 г. се изготви техническа документация за язовири: Пчелин1, Пчелин2, Островче, Балкански, Осенец и Липник на обща стойност 12 000 лв., включващи:

- геодезическо заснемане на облекчителните съоръжения на язовирите;
- проект за „Контролно измервателна система“ и проверка проводимостта на облекчителните съоръжения на хидротехническите обекти, при водно количество 1 %.

3. Корекция на коритото на р. Бели Лом и прилежащи брегови ивици.

През 2020 г. продължиха дейностите свързани с почистване от саморасла храстова и дървесна растителност по коритото на река Бели Лом в облицованата част от урбанизираната територия в град Разград, в участъка от моста на Автогара - Разград до моста на ул. „Добруджа“. Целта е подобряване проводимостта на река Бели Лом при високи води и преодоляване на бъдещи рискови ситуации при наводнения в резултат на проливни валежи. Разходите на изпълнените работи възлизат на 6 500 лв., средствата за които са осигурени от общинския бюджет.

2021 година

1. Доизграждане на инфраструктурата в сектор водоснабдяване и канализация.

През 2021 г. са реконструирани следните участъци от водопроводната мрежа на община Разград:

- Подмяна на водопроводна връзка от ДС „Гагарин“ до напорен водопровод НВ „Голям юг“ – 0,113 км – 11 472,40 лв.

- Подмяна на част от довеждащ водонапорен водопровод от ШК - Благоево до НВ-Благоево – 1,262 км – 23 388,73 лв.

ОБЩИНА РАЗГРАД

- Реконструкция на част от уличен водопровод бул. „Бели Лом“ – 0,222 – 29 055,15 лв.

- Реконструкция на част от уличен водопровод бул. „Княз Борис“ (гаров път - ел. подстанция) – 0,043 – 1 693,64 лв.

- Реконструкция на част от водопровод за Висока зона – м. „Пчелина“ – 0,025 км – 3 886,06 лв.

Със средства от бюджета на Община Разград е извършено изграждане на улични канализации по ул. „Бенковски“, ул. „Кресна“, ул. „Преслав“, ул. „Бабуна“ в гр. Разград - общо 0,666 км на стойност 471 045,00 лв.

Извършена е подмяна на част от площадкова канализация по бул. „България“ №1 – 0,023 км. на стойност 3 294,02 лв.

2. Реконструкция и модернизация на градската пречиствателна станция, в това число в процеса на инвестиционното проектиране да бъде анализирана възможността за изграждане на ефективна когенерационна система за производство на възобновяема енергия от биогаз към градската пречиствателна станция за битови отпадни води.

Въз основа на изготвени идейни проекти, през 2021 г. Община Разград изготви технически спецификации към тръжна документация за обявяване на обществена поръчка за инженеринг -проектиране, строителство и авторски надзор на обект: Реконструкция на пречиствателна станция за отпадъчни води град Разград. Общата индикативна стойност на инвестиционния проект е 19 312 717 лв. без ДДС, разделена на етапи със следните стойности:

I ви етап – 4 246 418 лв.;

II ри етап – 5 600 306 лв.;

III ти етап – 4 892 203 лв.;

IV ти етап – 4 573 790 лв.

Инвестиционния проект може да се изпълни на етапи, без да попречи на работата на действащата пречиствателна станция, но следва да се спазва последователността на изпълнение на етапите.

Стойността на възложената услуга за изготвяне на технически спецификации е 6 000 лв.

3. Ремонт, почистване и поддържане на язовирните стени на общински язовири.

През 2021 г. бяха почистени язовирните стени (сух и мокър откос) и крайбрежните ивици от прорасла дървесна и храстовидна растителност.

4. Корекция на коритото на р. Бели Лом и прилежащи брегови ивици.

По стопански начин чрез ОП „Паркстрой“ е почистено коритото на река „Бели Лом“ в гр. Разград в участъка от моста на „Автогара“ до моста на ул. „Перистър“. Премахната е самораслата растителност и наслоените наноси по голямото корито.

В регулацията на село Ушинци е почистено от саморасла растителност коритото на река „Бели Лом“. Дейността е изпълнена от ЕТ „Калакоч комерс-Живко Желев“ с.Ковачевец, община Попово.

ОБЩИНА РАЗГРАД

С писмо с изх. № 61-00-222-1/27.09.2021 г. до НСОРБ е представено предложение на Община Разград за включване на инфраструктурна инвестиция за адресиране на риска от наводнения и програмиране в „Програмата за околна среда за програмен период 2021-2027“ по мярка „Реконструкция и поддържане на корекции“ с предложена дейност „Реконструкция корекцията на река Бели Лом в урбанизираната част на гр. Разград с обща дължина 4000 метра, от които участък с дължина 2000 м за ремонт и възстановяване на малко корито, голямо корито и дънни прагове и друг участък с дължина от 2000м за оформяне и изграждане на малко корито, голямо корито и дънни прагове“ на стойност 20 милиона лева.

2022 година

1. Доизграждане на инфраструктурата в сектор водоснабдяване и канализация.

По данни на „Водоснабдяване – Дунав“ ЕООД през 2022 г. са реконструирани:

- 2 319 м. водопроводна мрежа;

- 15 м. канализационна мрежа.

Загубите на вода във водоснабдителната мрежа се измерват с 71,86%. Стъпка в посока намаляването на тези загуби е осигуреното от Министерството на регионалното развитие и благоустройството финансиране в размер на 2 652 569 лв. за реконструкция на водопроводи в югозападната част на град Разград. Предвидените за Община Разград средства представляват 50% от необходимия ресурс за реализацията на цялостния проект, който включва подмяна на 12 км. Водопроводи, заедно с около 10 км. сградни отклонения.

При благоустрояването на централния общински пазар е извършен ремонт на канализация по бул. „Бели Лом“ - полагане на отводнителни решетки, втори етап на стойност 9 336 лв.

2. Ремонт, почистване и поддържане на язовирните стени на общински язовири.

През 2022 г. бяха почистени язовирните стени (сух и мокър откос) и крайбрежните ивици от прорасла дървесна и храстовидна растителност.

6.3. ОТПАДЪЦИ.

Община Разград има изготвена и действаща “Програма за управление на отпадъците на община Разград” с период на действие 2021 – 2028 год. . Програмата е разработена основание изискванията на чл. 52 от Закона за управление на отпадъците (ЗУО).

Тя е изготвена в съответствие със структурата, целите и предвижданията на Националния план за управление на отпадъците (НПУО) и е с период на действие 2021 – 2028 година.

При разработването на Програмата за управление на отпадъците на Община Разград са спазени указанията за разработване на регионални и общински програми, получени с писмо изх. № 48-00-566/21.07.2021 г. на МОСВ.

Програмата включва необходимите мерки за изпълнение на задълженията на кмета на общината, регламентирани в Глава втора, Раздел III на ЗУО. Ходът на изпълнение на

ОБЩИНА РАЗГРАД

Програмата за управление на отпадъците ежегодно се контролира от общинския съвет чрез внасяне на отчети и предложения за актуализация.

Програмата за управление на отпадъците на Община Разград включва в обхвата си отпадъците, попадащи в приложното поле на Закона за управление на отпадъците, както следва:

- Битови отпадъци;
- Производствени отпадъци;
- Строителни отпадъци;
- Опасни отпадъци.

Програмата за управлението на отпадъците на Община Разград попада в обхвата на т.5.1. от Приложение № 2 на Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка (ЕО) на планове и програми и във връзка с чл.2, ал.2, т.1 от Наредбата подлежи на преценяване необходимостта от извършване на екологична оценка. Съгласно разпоредбите на чл.31, ал.1 от Закона за биологичното разнообразие и съгласно чл.2, ал.1, т.1 от Наредбата за оценка за съвместимост с предмета и целите на опазване на защитените зони, програмата следва да бъде подложена и на ОС.

За програмата е проведена процедура по Глава Шеста на ЗООС, приключила с **Решение № РУ-11-ЕО/2022 година** за преценяване на необходимостта от екологична оценка.

ОСНОВНА ЦЕЛ на “Програмата за управление на отпадъците на община Разград”
е

**ОБЩЕСТВО И БИЗНЕС, КОИТО ПОДОБРЯВАТ ПРИЛАГАНЕТО НА
ЙЕРАРХИЯТА НА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ ВЪВ ВСИЧКИ ПРОЦЕСИ И
НИВА**

Стратегическите цели, гарантиращи постигането на генералната стратегическа цел и съответстващите на тях програми от мерки, са:

ЦЕЛ	ПРОГРАМА
Цел 1: Намаляване на вредното въздействие на отпадъците чрез предотвратяване образуването им и насърчаване на повторното им използване	Общинска програма за предотвратяване образуването на отпадъци Подпрограма за предотвратяване на образуването на хранителни отпадъци
Цел 2: Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци	Програма за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци; Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради; Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на МРО с Подпрограма за управление на опаковките и отпадъците от опаковки
Цел 3: Намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци и други	Програма за намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци и други

ОБЩИНА РАЗГРАД

В рамките на Програмата за управление на отпадъците на Община Разград са разработени пет програми и две подпрограми, които чрез своите дейности водят до постигане на изпълнението както на конкретните програмни цели, така и на четирите стратегически цели на националния план.

За периода 2019-2022 година от страна на община Разград са изпълнени следните действия по мерките на ПООС, касаещи фактор Отпадъци:

2019 година

1. Продължава реализацията на проект „Проектиране и изграждане на компостираща инсталация и инсталация за предварително третиране на битови отпадъци за общините от РСУО Разград“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014-2020 г.“, на стойност 13 534 453 лв. През изминалата календарна година са изготвени идейни проекти за компостираща инсталация и инсталация за предварително третиране на битови отпадъци. Обявени са всички процедури за избор на изпълнители по проекта, в процес на оценки са постъпилите оферти за отделните процедури.

2. За изграждане трета клетка на Регионалното депо за неопасни отпадъци е изготвен инвестиционен проект като разходите за проектната документация са покрити от бюджета на общината и са в размер на 30 000 лв.

3. Изграден и въведен в експлоатация е Център за събиране на опасни отпадъци от домакинствата на ул. „Костур“ №28 в гр. Разград. Обектът е финансиран в рамките на проект „Пилотни модели за екологосъобразно събиране и временно съхраняване на опасни битови отпадъци“ по Българо-швейцарската програма за сътрудничество и е на стойност 1 448 707 лв.

4. Проведени са на общински и национални инициативи за почистване на населените места, като традиционното пролетно хигиенизиране на населените места, акция „Бонбони за смет“ за най-малките участници и националната инициатива „Да изчистим България заедно“. За тези дейности са изразходени 8000 лв.

5. За дейностите по събиране, транспортиране и обезвреждане на битови отпадъци, както и за поддържане чистотата на населените места са изразходени 4 262 201 лв., от които 1 351 369 лв. са внесени по сметка на РИОСВ – Русе за отчисления по реда чл.62 и чл.64 от Закона за управление на отпадъците. На регионалното депо са приети 47 724,290 тона отпадъци от територията на населените места на област Разград, от които битови отпадъци 47 498,410 тона., производствени неопасни отпадъци 29,800 тона и строителни отпадъци 196, 080 тона.

На 28.10.2019 г. около 21.00 часа е констатирано горене на отпадъци във втора клетка на Регионалното депо. Същото възниква в следствие от самозапалването на отпадъците. В съответствие с аварийния план за действие на обекта е подаден сигнал на национален телефон 112 и на Община Разград. В резултат на това РДПБЗН гр.Разград се отзоваха на сигнала и съвместно с техника предоставена от оператора (водоноска), започна гасенето на отпадъците. На следващия ден започна запръстяване на засегнатия участък. Окончателно пожара беше потушен на 03.11.2019 год. По време на възникналия инцидент, режима на експлоатация на обекта не бе нарушен, горенето беше локализирано в малък периметър, без да се допуска разрастване. С писмо с изх. № 32-00-25.3/08.11.2019 г. е уведомена РИОСВ – Русе за възникването на аварийната ситуация и предприетите действия от страна на оператора. На „Еф Си Си България“ ЕООД, в качеството му на оператор на депото е съставен АУАН.

6. Системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки на територията на община Разград се изпълнявана от ЕКОБУЛПАК АД. Към края на 2019 г. на територията на община

ОБЩИНА РАЗГРАД

Разград са разположени 145 броя ЖЪЛТИ контейнери за разделно събиране на отпадъци от хартиени, пластмасови и метални опаковки от типа БОБЪР ЖЪЛТ с обем 1100 л и 145 броя контейнери за стъклени опаковки тип ИГЛУ ЗЕЛЕНО с обем 1400 л.

Населението по настоящ адрес на община Разград според наличните данни в ГРАО към 15.12.2019 г. е 52 953 жители. Изчисленият необходим минимален обем на съдовете за разделно събиране на отпадъци от опаковки е 317 718 литра. Общият обем на разположените контейнери е 362 500 литра и надвишава изисквания обем с 44 782 литра.

Жълтите контейнери се обслужват от ЕКОКОМЕРС ЕООД с кратност веднъж седмично града и два пъти месечно селата, а зелените - от ЕКОРИСАЙКЪП ООД веднъж на три месеца. Предварителното третиране на отпадъците се извършва от фирма ЕКОКОМЕРС ЕООД на специализирана сепарираща площадка в Търговище.

Количеството на събраните отпадъци от опаковки чрез изградената от ЕКОБУЛПАК АД система и предадените за рециклиране материали, получени след сепарирането по видове са съответно:

- Постъпили през 2019 г. отпадъци от опаковки: 315.060 тона, от тях рециклируеми:
- хартия: 28.060 тона;
- пластмаса: 12.560 тона;
- метал: 0.000 тона;
- стъкло: 33.240 тона;
- ОБЩО рециклируеми отпадъци от опаковки: 73.860 тона.

2020 година

1. През месец юли 2020 г. бяха възобновени спрените поради обжалване на обществените поръчки дейности по изпълнението на проект „Проектиране и изграждане на компостираща инсталация и инсталация за предварително третиране на битови отпадъци за общините от РСУО Разград“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда“ 2014 - 2020 г., на стойност 13 534 453 лв. Сключен бе договорът за изпълнение на една от основните дейности по проекта - изготвянето на работно проектиране, строителство и упражняване на авторски надзор на компостиращата инсталация и инсталацията за предварително третиране на битови отпадъци. В процес на изготвяне са инвестиционните проекти във фаза „Работен проект“ за двете инсталации.

2. През 2020 г. бяха проведени съгласувателни процедури с компетентните органи, определени в ЗУТ във връзка с изготвения инвестиционен проект за изграждане на трета клетка на Регионалното депо за неопасни отпадъци. Изготвена е техническа спецификация за провеждане на обществената поръчка за строителство, проведено е общо събрание на Регионалното сдружение за управление на отпадъците, с което е взето решение строежа да се финансира от натрупаните отчисления на общините по сметка на сдружението в РИОСВ.

3. Продължава дейността на Центъра за събиране и временно съхранение на опасни отпадъци от домакинствата, находящ се на ул. „Костур“ № 28 в гр. Разград. По предварително обявен график със специализирани автомобили на центъра се събират опасни битови отпадъци от населението на всички 22 населени места включени в територията на Община Разград.

4. През 2020 г. е проведена обществена поръчка с предмет: Експлоатация на обект: Регионално депо за неопасни отпадъци за общините Разград, Лозница, Исперих, Завет, Кубрат, Самуил и Цар Калоян. С определения изпълнител „Еф Си Си България“ ЕООД е сключен договор за срок от 36 месеца и стойност до 1 800 000 лв.

ОБЩИНА РАЗГРАД

5. През 2020 г. е проведена обществена поръчка с предмет: Събиране и транспортиране на битови отпадъци, разполагане и поддръжка на съдове за битови отпадъци, лятно и зимно почистване на улици и други места за обществено ползване на територията на гр.Разград и населените места на община Разград. С определения изпълнител „Уейст Солюшънс България“ ЕООД е сключен договор за срок от 60 месеца и стойност до 9 500 000 лв.

6. Системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки на територията на община Разград се изпълнявана от ЕКОБУЛПАК БЪЛГАРИЯ АД. Към края на 2020 г. на територията на община Разград са разположени 145 броя ЖЪЛТИ контейнери за разделно събиране на отпадъци от хартиени, пластмасови и метални опаковки от типа БОБЪР ЖЪЛТ с обем 1100 л и 145 броя контейнери за стъклени опаковки тип ИГЛУ ЗЕЛЕНО с обем 1400 л.

Населението по настоящ адрес на община Разград според наличните данни в ГРАО към 15.12.2019 г. е 52 953 жители. Изчисленият необходим минимален обем на съдовете за разделно събиране на отпадъци от опаковки е 317 718 литра. Общият обем на разположените контейнери е 362 500 литра и надвишава изисквания обем с 44 782 литра.

Жълтите контейнери се обслужват от ЕКОКОМЕРС ЕООД с кратност веднъж седмично града и два пъти месечно селата, а зелените - от ЕКОРИСАЙКЪП ООД веднъж на три месеца. Предварителното третиране на отпадъците се извършва от фирма ЕКОКОМЕРС ЕООД на специализирана сепарираща площадка в Търговище.

Предварителен график за обслужване на контейнерите се публикува на интернет страницата на дружеството: ecobulpack.bg.

Количеството на събраните отпадъци от опаковки чрез изградената от ЕКОБУЛПАК АД система и предадените за рециклиране материали, получени след сепарирането по видове са съответно:

- Постъпили през 2020 г. отпадъци от опаковки: 304,520 тона, от тях рециклируеми:
- хартия: 22,500 тона;
- пластмаса: 10,860 тона;
- метал: 0,000 тона;
- стъкло: 30,400 тона;
- Общо рециклируеми отпадъци от опаковки: 63,760 тона.

7. Почистени са замърсени терени извън населените места, включително нерегламентирани сметища образувани на територията на общината във връзка с извършена прокурорска проверка на национално ниво, както и в селата Осенец, Стражец и Ясеновец.

8. През 2020 г. Община Разград сключи договор с Кронишпан България ЕООД за последващо оползотворяване на стари мебели и дървесни отпадъци, сформирани от територията на община Разград. Съгласно условията на договора дружеството поема всички разходи за транспортирането и последващото оползотворяване на отпадъка.

9. Срока на действащата Програма за управление на отпадъците на Община Разград за периода 2017-2020 г. изтече през 2020 г.

2021 година

1. Програма за управление на отпадъците на Община Разград.

Срокът на Програмата за управление на отпадъците на Община Разград за периода 2017-2020 г. изтече в края 2020 г. През 2021 година след приемане на Националния план за управление на отпадъците 2021-2028 г. е изготвена нова Общинска програма за управление на отпадъците на Община Разград за периода 2021-2028 г. Същата в края на 2021 г. е внесена в

ОБЩИНА РАЗГРАД

РИОСВ – Русе за определяне на необходимите действия по прилагане на Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми.

Проектът на Общинската програма за управление на отпадъците на Община Разград за периода 2021-2028 г. е публикувана на интернет страницата на Община Разград с цел предоставяне на възможност на заинтересованите страни да се запознаят със съдържанието на програмата и да могат да изразят мнения и/или становища относно предвидената политика на общината за управление на отпадъците.

2. Проект „Проектиране и изграждане на компостираща инсталация и инсталация за предварително третиране на битови отпадъци за общините от РСУО Разград”

Община Разград продължава изпълнението на дейностите по Проект „Проектиране и изграждане на компостираща инсталация и инсталация за предварително третиране на битови отпадъци за общините от РСУО Разград” по сключен Административен договор за безвъзмездна финансова помощ: № BG16M1OP002-2.002-0006-C01 от 30.11.2017 г. с Бенефициент: Водеща община - Община Разград и Партньори - Община Исперих, Община Кубрат, Община Самуил, Община Кубрат, Община Лозница и Община Завет. Срока на договора е 60 месеца и е на стойност 13 563 028,56 лв. Проекта се финансира от Европейски фонд за регионално развитие, Национално съ-финансиране, Собствен принос на бенефициента – Общини от РСУО Разград.

Към 31.12.2021 г. статуса по изпълнение на предвидените проектни дейности е:

Дейност 1. Подготовка на проектно предложение за кандидатстване по процедура BG16M1OP002-2.002 „Комбинирана процедура за проектиране и изграждане на компостиращи инсталации и на инсталации за предварително третиране на битови отпадъци“ по Оперативна програма „Околна среда 2014-2020 г.“.

За изпълнение на дейността е сключен Договор № 98 от 18.04.2017 г. с изпълнител: ДЗЗД „РАЗГРАД УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИ 2017“ гр.София с предмет на договора „Консултантска услуга за изготвяне на анализи и прединвестиционни проучвания за управление на отпадъците на регион Разград и подготовка на необходимата изискуема документация за кандидатстване по обявената от Оперативна програма „Околна среда 2014-2020 г.“ процедура № BG16M1OP002-2.002 „Комбинирана процедура за проектиране и изграждане на компостиращи инсталации и на инсталации за предварително третиране на битови отпадъци”“

Стойността на договора е 254 000 лв. без ДДС или 304 800 лв. с ДДС.

Дейността по предмета на договора е приключена на 21.04.2017 г., в резултат на това е подадено и одобрено проектно предложение за финансиране на проекта и е сключен административен договор за финансиране на проекта по Оперативна програма „Околна среда 2014-2020г.“.

Дейност 2. Подготовка на документации за възлагане на обществени поръчки.

За изпълнение на дейността е сключен Договор № АО-01-14-99 от 11.05.2018 г. с изпълнител „Европейски програми и консулт“ ЕООД с предмет Подготовка на документации за възлагане на обществени поръчки по проект „Проектиране и изграждане на компостираща инсталация и инсталация за предварително третиране на битови отпадъци за общините от РСУО Разград“, финансиран по ОПОС 2014-2020 г., Процедура BG16M1OP002-2.002 „Комбинирана процедура за проектиране и изграждане на компостиращи инсталации и на

ОБЩИНА РАЗГРАД

инсталации за предварително третиране на битови отпадъци“ по Оперативна програма „Околна среда 2014-2020 г.“, Приоритетна ос 2 „Отпадъци”.

Стойността на договора е 28 500 лв. без ДДС или 34 200 лв. с ДДС.

По предмета на договора са изготвени 4 броя документи за възлагане на обществени поръчки за услуги в рамките на проекта, включващи:

- за възлагане на Техническа помощ;
- за изготвяне на идейни проекти и за изготвяне на документи за възлагане на инженеринг, доставка на мобилно оборудване на инсталациите и доставка на съдове за разделно събиране при източника на образуване и техника за транспортиране на зелени отпадъци;
- за възлагане на инвеститорски контрол и строителен надзор;
- за възлагане на изпълнение на мерки за информация и комуникация.

Дейността по предмета на договора е приключена на 15.06.2018 г., в резултат на това са обявени обществените поръчки по проекта.

Дейност 3. Изготвяне на идейни проекти за компостираща инсталация и за инсталация за предварително третиране и площадкова инфраструктура и на документи за инженеринг, за доставка на мобилно оборудване и за доставка на съдове и техника за разделно събиране и транспортиране на зелени отпадъци.

За изпълнение на дейността е сключен договор № АО-01-14-227 от 17.10.2018 г. с изпълнител „БТ- Инженеринг ЕООД“ гр.София с предмет „Изготвяне на идейни проекти за компостираща инсталация и инсталация за предварително третиране на битови отпадъци и изготвяне на документи за възлагане на следните задачи а) проектиране, авторски надзор и строителство на компостираща инсталация и на инсталация за предварително третиране на битови отпадъци, строителство на площадкова инфраструктура и доставка на оборудване, съоръжения и техника, необходими за експлоатация на изградените инсталации; б) доставка на мобилно оборудване за инсталациите; в) доставка на съдове и камиони за разделно събиране и транспортиране на зелени отпадъци” по проект „Проектиране и изграждане на компостираща инсталация и инсталация за предварително третиране на битови отпадъци за общините от РСУО Разград“.

Стойността на договора е 280 000 лв. без ДДС или 336 000 лв. с ДДС.

Дейността по предмета на договора е приключена на 22.02.2019 г., в резултат на това са изготвени идейни проекти за изграждане на компостираща инсталация и инсталация за предварително третиране на битови отпадъци за общините от РСУО Разград (в т.ч. сметна документация и геодезическо заснемане) и тръжни документи.

Дейност 4. Проектиране и строителство на компостираща инсталация за разделно събрани зелени отпадъци и на инсталация за предварително третиране на битови отпадъци

За изпълнение на основната дейност е сключен Договор № 235/15.09.2020г. с изпълнител: ДЗЗД „Магинженеринг 2019“ с предмет „Избор на изпълнител за проектиране, строителство и авторски надзор на компостираща инсталация и инсталация за предварително третиране на битови отпадъци на общините от РСУО Разград“.

Стойността на договора е 7 349 000 лв. без ДДС или 8 818 800 лв. с ДДС.

Дейността по предмета на договора се изпълнява. Изготвен е инвестиционен проект в работна фаза. Издадено е Разрешение за строеж № РС-002/20.10.2021 г. от Областния

ОБЩИНА РАЗГРАД

управите на Област Разград. В началото на 2022 г. е започнато на изпълнение на останалите дейности по предмета на договора, а именно:

- изпълнение на СМР;
- осъществяване на авторски надзор;
- доставка, монтаж и въвеждане в експлоатация на оборудване.

По тази дейност са проведени са и други поръчки за доставки на оборудване по проекта, както следва:

1. „Избор на изпълнител за доставка на мобилно оборудване за инсталациите по проект: „Проектиране и изграждане на компостираща инсталация и инсталация за предварително третиране на битови отпадъци за общините от РСУО Разград“, финансиран ОПОС 2014-2020 г. по шест обособени позиции:

- Обособена позиция № 1: „Доставка на трактор“;
- Договор № 243/25.08.2021 г.
Изпълнител: „Златекс“ ООД
Стойност: 79 990 лв. без ДДС или 95 988 лв. с ДДС.

Дейността по предмета на договора е изпълнена.

За останалите позиции:

- Обособена позиция № 2: „Доставка на ремарке“;
- Обособена позиция №3: „Доставка на мини товарач“;
- Обособена позиция №4 „Доставка на челен товарач“;
- Обособена позиция №5 „Доставка на контейнери“;
- Обособена позиция №6 „Доставка на мотокар“;

поръчките са прекратени поради съществени пропуски и несъответствия в офертите, включително и отказ от страна на отделни определени изпълнители за сключване на договори за доставки. Същите са обявени повторно.

2. „Избор на изпълнител за доставка на съдове и техника за разделно събиране и транспортиране на зелени битови отпадъци от териториите на общините членки на РСУО Разград за нуждите на проект: „Проектиране и изграждане на компостираща инсталация и инсталация за предварително третиране на битови отпадъци за общините от РСУО Разград“, финансиран ОПОС 2014-2020 г.

Дейността се изпълнява, като е сключен е договор № 296 от 17.09.2021 г. с изпълнител: „Екоджен“ ООД на стойност: 364 480 лв. без ДДС или 437 376 лв. с ДДС.

Дейност 5. Инвеститорски контрол и строителен надзор при изпълнение на проекта.

За изпълнение на дейността е сключен Договор № 27/29.01.2021 г. с изпълнител ДЗЗД „Надзор Разград“ с предмет „Избор на изпълнител за Инвеститорски контрол и строителен надзор при изпълнение на проект „Проектиране и изграждане на компостираща инсталация и инсталация за предварително третиране на битови отпадъци за общините от РСУО Разград“

Стойността на договора е 142 800 лв. без ДДС или 171 360 лв. с ДДС.

Дейността по предмета на договора се изпълнява.

Дейност 6. Изпълнение на мерки за информация и комуникация

За изпълнение на дейността са сключени два договора по следните обособени позиции:

- За Обособена позиция 1 е сключен Договор № 78/31.03.2020 г. с изпълнител „Ди Ем Ай Дивелопмънт“ ЕООД с предмет „Изработка и доставка на рекламни и информационни материали, включени в списъка по чл. 12, ал.1, т.1 от ЗОП“.

ОБЩИНА РАЗГРАД

Стойността на договора е 1 950 лв. без ДДС или 2 340 лв. с ДДС.

Дейността по предмета на договора се изпълнява.

- За Обособена позиция 2 е сключен Договор № 77/31.03.2020 г. с изпълнител: „Издателска къща АБ“ ЕООД с предмет „Изпълнение на мерки за информация и комуникация“.

Стойността на договора е 6 500 лв. без ДДС или 7 800 лв. с ДДС.

Дейността по предмета на договора се изпълнява.

Дейност 7. Организация и управление на проекта.

Дейността се изпълнява от екип на Община Разград и външен изпълнител.

За изпълнение на дейността от външен изпълнител е сключен Договор № 219/27.08.2020 г. с изпълнител „Консултантска инженерна група“ ООД с предмет: Техническа помощ за организация и управление на проект: „Проектиране и изграждане на компостираща инсталация и инсталация за предварително третиране на битови отпадъци за общините от РСУО Разград“, финансиран по ОПОС 2014-2020г.

Стойността на договора е 331 250 лв. без ДДС или 397 500 лв. с ДДС.

Дейността по предмета на договора се изпълнява.

Друга част от дейността се изпълнява от Екип за управление на проекта назначен със Заповед № 1314/19.10.2020 г. на Кмета на Община Разград в състава на който са включени служители на Община Разград.

3. Разширение на Регионално депо за неопасни отпадъци – Разград.

Одобрени са инвестиционните проекти за строеж: „Изграждане на трета клетка на обект „Регионално депо за неопасни отпадъци за общините Разград, Лозница, Исперих, Завет, Кубрат, Самуил и Цар Калоян““. Издадено е Разрешение за строеж № РС-003 /10.12.2021 г. от Областния управител на Област Разград за строителството на обекта.

Обявена е обществена поръчка за избор на изпълнител за изпълнение на строежа. Финансирането на обекта ще се извърши със средствата от внесените от общините включени в “Регионално сдружение за управление на отпадъците за регион Разград” отчисления по реда на чл. 64, ал.1 от Закона за управление на отпадъците в РИОСВ – Русе.

3. Центъра за събиране и временно съхранение на опасни отпадъци от домакинствата – Разград.

През 2021 г. продължава дейността на Центъра за събиране и временно съхранение на опасни отпадъци от домакинствата, находящ се на ул. „Костур“ № 28 в гр. Разград. По предварително обявен график със специализирани автомобили на центъра се събират опасни битови отпадъци от населението на всички 22 населени места включени в територията на Община Разград. Количеството на събраните от населението и получени в центъра през 2021 г. опасни отпадъци са 2 295,364 кг.

През 2021 г. Центъра за разделно събиране и временно съхранение на опасни отпадъци от бита в Разград достави рекламни и информационни материали свързани с дейността на центъра на стойност 1 500 лв. Средствата са осигурени от собствени бюджетни средства на Община Разград. Рекламно- информационните материали са предоставени на населението на Община Разград и посетителите на центъра. Проведени са извън класни форми на обучения в центъра сред учениците от гр.Разград, относно необходимостта от разделно събиране на опасните битови отпадъци с цел придобиване на навици и умения сред подрастващото население за опазване на околната среда.

ОБЩИНА РАЗГРАД

4. Регионално депо за неопасни отпадъци за общините Разград, Лозница, Исперих, Завет, Кубрат, Самуил и Цар Калоян.

По сключен договор № 206 от 31.07.2020 г. между Община Разград и „ЕФ Си Си България“ ЕООД, гр.София с предмет „Експлоатация на обект: Регионално депо за неопасни отпадъци за общините Разград, Лозница, Исперих, Завет, Кубрат, Самуил и Цар Калоян“, през 2021 г. на депото са приети и депонирани общо 49 974 тона отпадъци, от които 29 539 тона са от територията на Община Разград.

Извършена е проверка от РИОСВ – Русе за спазване условията на Комплексно разрешително № 248-НО/2008 г. за изграждане и експлоатация на Регионално депо за неопасни отпадъци за общините – Разград, Лозница, Исперих, Завет, Кубрат, Самуил и Цар Калоян. Нарушения, пропуски и несъответствия по време на проверката не са установени.

5. Събиране и транспортиране битовите отпадъци.

Дейността се изпълнява по сключен договор № 266 от 22.10.2020 г. между Община Разград и "Уейст Солюшънс България" ЕООД, гр.София с предмет „Събиране и транспортиране на битови отпадъци, разполагане и поддръжка на съдове за битови отпадъци, лятно и зимно почистване на улици и други места за обществено ползване на територията на гр.Разград и населените места на община Разград.“. Сметосъбирането се извършва на територията на всички населени места с контейнери тип „Бобър“ от 1,1 куб.м. с честота на събиране и извозване определена със Заповед № 1369/28.10.2020 г. на кмета Община Разград.

През 2021 г. от контейнерите за битови отпадъци са събрани 20 393 тона битов отпадък. Събрания отпадък от почистване на териториите за обществено ползване, включително и изхвърлени отпадъци на нерегламентирани места са общо 6 781 тона.

6. Система за разделно събиране на отпадъци от опаковки на територията на община Разград.

Дейността се изпълнявана от ЕКОБУЛПАК БЪЛГАРИЯ АД. Към края на 2021 г. на територията на община Разград са разположени 145 броя ЖЪЛТИ контейнери за разделно събиране на отпадъци от хартиени, пластмасови и метални опаковки от типа БОБЪР ЖЪЛТ с обем 1100 л и 145 броя контейнери за стъклени опаковки тип ИГЛУ ЗЕЛЕНО с обем 1400 л.

Населението по настоящ адрес на община Разград според наличните данни в ГРАО към 15.12.2020 г. е 52 542 жители. Изчисленият необходим минимален обем на съдовете за разделно събиране на отпадъци от опаковки е 317 718 литра. Общият обем на разположените контейнери е 362 хил. литра и надвишава изисквания обем с 47 хил. литра.

Жълтите контейнери се обслужват с кратност веднъж седмично в града и два пъти месечно селата, а зелените веднъж на три месеца.

Предварителен график за обслужване на контейнерите се публикува на интернет страницата на дружеството: ecobulpack.bg.

Количеството на събраните отпадъци от опаковки чрез изградената от ЕКОБУЛПАК АД система и предадените за рециклиране материали, получени след сепарирането по видове са съответно:

- Постъпили през 2021 г. отпадъци от опаковки: 370,000 тона, от тях рециклируеми:
- хартия: 26,280 тона;
- пластмаса: 12,580 тона;
- метал: 0,000 тона;
- стъкло: 28,600 тона;

ОБЩИНА РАЗГРАД

Общо рециклируеми отпадъци от опаковки: 67,460 тона.

7. Система за разделно събиране на битови отпадъци от облекла и текстилни материали в гр. Разград.

През 2021 г. е въведена система за разделно събиране на битови отпадъци от облекла и текстилни материали в гр. Разград, обхващаща следните райони: ЖК „Орел“, ЖК „Абритус“, ЖК „Васил Левски“, ЖК „Лудогорие“ и централна градска част. В посочените райони са поставени специални съдове за разделно събиране на облекла, обувки и др. текстилни материали от населението.

Дейността се изпълнява от ”М-ТЕКС РЕЦИКЛИРАНЕ НА ТЕКСТИЛ” ООД гр. Габрово въз основа на сключен Договор № 134 от 03.06.2021 г. с Община Разград. Всички разходи по изпълнение на дейностите по договора са за сметка на изпълнителя.

8. Почистване на замърсени терени извън населените места.

За почистване на замърсени терени извън населените места, включително нерегламентирани сметища образувани на територията на общината е сключен Договор № 82/15.04.2021 г. с „Петстрой“ ЕООД, гр. Разград. По предмета на договора са почистени обществени територии замърсени с отпадъци в землищата на гр. Разград и селата Благоево, Балкански, Осенец и Ясеновец. За изпълнение на дейността са изразходени средства в размер на 7 500 лв.

2022 година

1. Програма за управление на отпадъците на Община Разград.

С Решение № 457 по Протокол № 33 от 15.04.2022 г. на Общински съвет– Разград е приета Общинска програма за управление на отпадъците на Община Разград за периода 2021-2028 г.

Същата е публикувана на интернет страницата на Община Разград с цел предоставяне на възможност на заинтересованите страни да се запознаят със съдържанието на програмата относно предвидената политика на общината за управление на отпадъците.

2. Проект „Проектиране и изграждане на компостираща инсталация и инсталация за предварително третиране на битови отпадъци за общините от РСУО Разград”

Община Разград продължава изпълнението на дейностите по Проект „Проектиране и изграждане на компостираща инсталация и инсталация за предварително третиране на битови отпадъци за общините от РСУО Разград” по сключен Административен договор за безвъзмездна финансова помощ: № BG16M1OP002-2.002-0006-C01 от 30.11.2017 г. с Бенефициент: Водеща община - Община Разград и Партньори - Община Исперих, Община Кубрат, Община Самуил, Община Кубрат, Община Лозница и Община Завет. Срока на договора е 60 месеца и е на стойност 13 563 028,56 лв. Проекта се финансира от Европейски фонд за регионално развитие, Национално съ-финансиране, Собствен принос на бенефициента – Общини от РСУО Разград.

Към 31.12.2022 г. статуса по изпълнение на предвидените проектни дейности по сключените договори е:

- Договор № 98 от 18.04.2017 г. между Община Разград и ДЗЗД „РАЗГРАД УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИ 2017“ гр.София с предмет: „Консултантска услуга за изготвяне на анализи и прединвестиционни проучвания за управление на отпадъците на

ОБЩИНА РАЗГРАД

регион Разград и подготовка на необходимата изискуема документация за кандидатстване по обявената от Оперативна програма “Околна среда 2014-2020 г.” процедура № BG16M1OP002-2.002 “Комбинирана процедура за проектиране и изграждане на компостиращи инсталации и на инсталации за предварително третиране на битови отпадъци” на стойност 304 800 лева с ДДС. Дейността по предмета на договора е приключена.

- Договор № АО-01-14-99 от 11.05.2018 г. между Община Разград и „Европейски програми и консулт“ ЕООД с предмет: Подготовка на документации за възлагане на обществени поръчки по проект „Проектиране и изграждане на компостираща инсталация и инсталация за предварително третиране на битови отпадъци за общините от РСУО Разград“, финансиран по ОПОС 2014-2020 г., Процедура BG16M1OP002-2.002 „Комбинирана процедура за проектиране и изграждане на компостиращи инсталации и на инсталации за предварително третиране на битови отпадъци“ по Оперативна програма „Околна среда 2014-2020 г.“, Приоритетна ос 2 „Отпадъци“ на стойност 34 200 лева с ДДС. Дейността по предмета на договора е приключена.

- Договор № АО-01-14-227 от 17.10.2018 г. между Община Разград и „БТ- Инженеринг ЕООД“ гр.София с предмет: „Изготвяне на идейни проекти за компостираща инсталация и инсталация за предварително третиране на битови отпадъци и изготвяне на документации за възлагане на следните задачи а) проектиране, авторски надзор и строителство на компостираща инсталация и на инсталация за предварително третиране на битови отпадъци, строителство на площадкова инфраструктура и доставка на оборудване, съоръжения и техника, необходими за експлоатация на изградените инсталации; б) доставка на мобилно оборудване за инсталациите; в) доставка на съдове и камиони за разделно събиране и транспортиране на зелени отпадъци” по проект „Проектиране и изграждане на компостираща инсталация и инсталация за предварително третиране на битови отпадъци за общините от РСУО Разград“ на стойност 336 000 лева с ДДС. Дейността по предмета на договора е приключена.

- Договор № 78 от 31.03.2020 г. между Община Разград и „Ди Ем Ай Дивелопмънт“ ЕООД с предмет: „Изработка и доставка на рекламни и информационни материали, включени в списъка по чл. 12, ал.1, т.1 от ЗОП” за дейност изпълнение на мерки за информация и комуникация по проекта на стойност 2 340 лева с ДДС. Дейността по предмета на договора се изпълнява.

- Договор № 77 от 31.03.2020 г. между Община Разград и „Издателска къща АБ“ ЕООД с предмет: „Изпълнение на мерки за информация и комуникация” за дейност изпълнение на мерки за информация и комуникация по проекта на стойност 6 500 лева с ДДС. Дейността по предмета на договора се изпълнява.

- Договор № 219 от 27.08.2020 г. между Община Разград и „Консултантска инженерна група“ ООД с предмет: Техническа помощ за организация и управление на проект: „Проектиране и изграждане на компостираща инсталация и инсталация за предварително третиране на битови отпадъци за общините от РСУО Разград“, финансиран по ОПОС 2014-2020г. на стойност 397 500 лева с ДДС. Дейността по предмета на договора се изпълнява.

- Договор № 235 от 15.09.2020 г. между Община Разград и ДЗЗД „Магинженеринг 2019“ с предмет: „Избор на изпълнител за проектиране, строителство и авторски надзор на

ОБЩИНА РАЗГРАД

компостираща инсталация и инсталация за предварително третиране на битови отпадъци на общините от РСУО Разград“ на стойност 8 818 800 лева с ДДС. В началото на месец февруари 2022 г. е започнато изпълнение на строителните работи на обекта след подписване на протокол за откриване на строителна площадка и определяне на строителна линия и ниво за строежи на техническата инфраструктура. Дейността по предмета на договора се изпълнява.

- Договор № 27 от 29.01.2021 г. между Община Разград и ДЗЗД „Надзор Разград“ с предмет: „Избор на изпълнител за Инвеститорски контрол и строителен надзор при изпълнение на проект „Проектиране и изграждане на компостираща инсталация и инсталация за предварително третиране на битови отпадъци за общините от РСУО Разград“ на стойност 171 360 лева с ДДС. Дейността по предмета на договора се изпълнява.

- Договор № 243 от 25.08.2021 г. между Община Разград и „Златекс“ ООД с предмет: „Доставка на трактор“ за дейност доставка на мобилно оборудване за инсталациите по проекта на стойност 95 988 лева с ДДС. Дейността по предмета на договора е приключена.

- Договор № 194 от 29.06.2022 г. между Община Разград и „ИНЖКОНСУЛТ“ ЕООД с предмет: „Доставка на мини товарач“ за дейност доставка на мобилно оборудване за инсталациите по проекта на стойност 81 480 лева с ДДС. Дейността по предмета на договора е приключена.

- Договор № 195 от 29.06.2022 г. между Община Разград и „ИНЖКОНСУЛТ“ ЕООД с предмет: „Доставка на мотокар“ за дейност доставка на мобилно оборудване за инсталациите по проекта на стойност 69 480 лева с ДДС. Дейността по предмета на договора е приключена.

- Договор № 196 от 29.06.2022 г. между Община Разград и „МАГ“ ООД с предмет: „Доставка на контейнери“ за дейност доставка на мобилно оборудване за инсталациите по проекта на стойност 56 808 лева с ДДС. Дейността по предмета на договора се изпълнява.

- Договор № 296 от 17.09.2021 г. между Община Разград и „Екоджен“ ООД с предмет: „Избор на изпълнител за доставка на съдове и техника за разделно събиране и транспортиране на зелени битови отпадъци от териториите на общините членки на РСУО Разград за нуждите на проекта“ на стойност 437 376 лева с ДДС. На 04.05.2022 г. договора е прекратен, поради неизпълнение (Дружеството престана да развива дейност след като почина управителя, който е един от съдружниците). В последствие два пъти последователно са обявени нови обществени поръчки. Първата е прекратена поради липса на класиран участник. По последната обявена поръчка със същия предмет е сключен Договор № 4 от 09.01.2023 г. между Община Разград и „СИС МЕТАЛ“ ЕООД на стойност 539 724 лв. с ДДС. Дейността по предмета на договора се изпълнява.

- Договор № 179 от 15.06.2022 г. между Община Разград и „СТРОЙМОНТАЖ“ ЕООД гр. Пазарджик с предмет: „Изграждане на път за достъп до ПИ 61710.19.277 и ПИ 61710.19.279 – Регионално депо за отпадъци на общините от РСУО Разград, по част „Пътна“ на инвестиционен проект за строеж „Проектиране, строителство и авторски надзор на компостираща инсталация и на инсталация за предварително третиране на битови отпадъци за общините от РСУО Разград“ на стойност 616 760,53 лева с ДДС. Дейността по предмета на договора се изпълнява.

ОБЩИНА РАЗГРАД

През 2022 г. за изпълнение на проекта към изпълнителите на договорите са извършени плащания на обща стойност: 3 374 119 лв. с ДДС. Средствата са осигурени от Оперативна програма "Околна среда 2014-2020 г." и събраните от общините включени в РСУО Разград отчисления по чл. 64 от Закона за управление на отпадъците.

3. Разширение на Регионално депо за неопасни отпадъци – Разград.

На 06.10.2022 г. започна строителството на трета клетка на обект „Регионално депо за неопасни отпадъци за общините Разград, Лозница, Исперих, Завет, Кубрат, Самуил и Цар Калоян“ със съставянето на протокол за откриване на строителна площадка и определяне на строителна линия и ниво на строежа. СМР на обекта са в процес на изпълнение.

Към 31.12.2022 г. статуса по изпълнение на дейностите по сключените договори е:

- Договор за обществена поръчка № 248 от 15.08.2022 г. между Община Разград и „Автомострали Черно море“ АД с предмет: Изграждане на трета клетка на обект „Регионално депо за неопасни отпадъци за общините Разград, Лозница, Исперих, Завет, Кубрат, Самуил и Цар Калоян“ на стойност 6 509 096,96 лева с ДДС. Дейността по предмета на договора се изпълнява.

- Договор за обществена поръчка № 283 от 30.09.2022 г. между Община Разград и „Баугрундинститут Книрим“ ООД с предмет: Упражняване на авторски надзор при изграждане трета клетка на обект „Регионално депо за неопасни отпадъци за общините Разград, Лозница, Исперих, Завет, Кубрат, Самуил и Цар Калоян“ на стойност 54 200,00 лева с ДДС. Дейността по предмета на договора се изпълнява.

- Договор за обществена поръчка № 417 от 30.12.2021 г. между Община Разград и „ТСТ Експерт консулт“ ЕООД с предмет: Упражняване на строителен надзор по време на строителство на обект: Изграждане трета клетка на обект „Регионално депо за неопасни отпадъци за общините Разград, Лозница, Исперих, Завет, Кубрат, Самуил и Цар Калоян“ на стойност 23 700,00 лева с ДДС. Дейността по предмета на договора се изпълнява.

През 2022 г. са извършени авансови плащания към изпълнителите на трите договора на обща стойност: 1 320 515,39 лв. с ДДС. Средствата са осигурени от събраните от общините включени в РСУО Разград отчисления по чл. 64 от Закона за управление на отпадъците.

4. Центъра за събиране и временно съхранение на опасни отпадъци от домакинствата – Разград.

През 2022 г. продължава дейността на Центъра за събиране и временно съхранение на опасни отпадъци от домакинствата, находящ се на ул. „Костур“ № 28 в гр. Разград. По предварително обявен график със специализирани автомобили на центъра се събират опасни битови отпадъци от населението на всички 22 населени места включени в територията на Община Разград. Количеството на събраните от населението и получени в центъра през 2022 г. опасни отпадъци са 2 643 кг.

5. Регионално депо за неопасни отпадъци за общините Разград, Лозница, Исперих, Завет, Кубрат, Самуил и Цар Калоян.

По сключен договор № 206 от 31.07.2020 г. между Община Разград и „ЕФ Си Си България“ ЕООД, гр.София с предмет „Експлоатация на обект: Регионално депо за неопасни

ОБЩИНА РАЗГРАД

отпадъци за общините Разград, Лозница, Исперих, Завет, Кубрат, Самуил и Цар Калоян“, през 2022 г. на депото са приети и депонирани общо 47 046 тона отпадъци, от които 27 629 тона са от територията на Община Разград.

Извършена е проверка от РИОСВ – Русе за спазване условията на Комплексно разрешително № 248-НО/2008 г. за изграждане и експлоатация на Регионално депо за неопасни отпадъци за общините – Разград, Лозница, Исперих, Завет, Кубрат, Самуил и Цар Калоян. Нарушения, пропуски и несъответствия по време на проверката не са установени.

6. Събиране и транспортиране битовите отпадъци.

Дейността се изпълнява по сключен договор № 266 от 22.10.2020 г. между Община Разград и "Уейст Солюшънс България" ЕООД, гр.София с предмет „Събиране и транспортиране на битови отпадъци, разполагане и поддръжка на съдове за битови отпадъци, лятно и зимно почистване на улици и други места за обществено ползване на територията на гр.Разград и населените места на община Разград.“. Сметосъбирането се извършва на територията на всички населени места с контейнери тип „Бобър“ от 1,1 куб.м. с честота на събиране и извозване определена със Заповед № 1548/22.10.2022 г. на кмета Община Разград.

През 2022 г. от контейнерите за битови отпадъци са събрани 18 801 тона битов отпадък. Събрания отпадък от почистване на териториите за обществено ползване, включително и изхвърлени отпадъци на нерегламентирани места са общо 7 741 тона.

7. Система за разделно събиране на отпадъци от опаковки на територията на община Разград.

Дейността се изпълнявана от ЕКОБУЛПАК БЪЛГАРИЯ АД. Изградената система се състои от ЖЪЛТИ КОНТЕЙНЕРИ за събиране на хартиени, пластмасови и метални отпадъци от опаковки и ЗЕЛЕНИ КОНТЕЙНЕРИ за отпадъци от стъклени опаковки. Според Наредбата за опаковките и отпадъците от опаковки ЕКОБУЛПАК БЪЛГАРИЯ АД има задължение да разположи на територията на общината и да обслужва контейнери за разделно събиране на отпадъци от опаковки с минимален обем 311 328 литра при регистрирано население по НАСТОЯЩ АДРЕС 51888 жители в община РАЗГРАД според данните в ГРАО от 15.12.2021 г.

Към края на 2022 г. общият обем на разположените контейнери е 362 500 литра и надвишава изисквания обем с 51 172 литра. Контейнерите са съответно: БОБЪР ЖЪЛТ с обем 1100 л - 145 броя и ЗЕЛЕНО ИГЛУ с обем 1400 л -145 броя.

ЕКОКОМЕРС ЕООД обслужва ЖЪЛТИТЕ контейнери за хартиени, пластмасови и метални опаковки с кратност веднъж седмично града и два пъти месечно селата, а ЕКОРИСАЙКЪЛ ООД обслужва ЗЕЛЕНИТЕ контейнери за стъклени опаковки веднъж на три месеца. Фирмите - подизпълнители имат действащи разрешения за дейности с отпадъци и договори с ЕКОБУЛПАК БЪЛГАРИЯ АД.

Събраните отпадъци се предават на фирма ЕКОКОМЕРС ЕООД за предварително третиране на сепариращата инсталация в Търговище. Получените количества след сепарирането на тези отпадъци са предадени в рециклиращи заводи, а оставащите негодни за рециклиране отпадъци са предадени на посочено от общината депо за твърди битови отпадъци.

ОБЩИНА РАЗГРАД

В таблицата са обобщени данните за количествата отпадъци от опаковки, събрани и сепарирани от ЕКОБУЛПАК БЪЛГАРИЯ АД от системата за разделно събиране в Община Разград за 2022г.

Постъпили отпадъци от опаковки	(тона)	332,520
от тях рециклируеми:		
Хартия	(тона)	20,600
Пластмасови продукти за еднократна употреба бутилки до 3 литра	(тона)	1,460
Пластмаса	(тона)	11,440
Съкло	(тона)	33,580
ОБЩО рециклируеми отпадъци от опаковки	(тона)	67,080

През изминалата година ЕКОБУЛПАК БЪЛГАРИЯ изпълняваше информационно-образователните си програми за популяризиране на системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки чрез следните дейности:

- предоставяне на чували и информационни материали за разделно събиране в общините;
- изпращане на картонени контейнери и информационни плакати и брошури с цел подкрепа при организиране на разделното събиране в административни и търговски обекти, училища и детски градини;
- публикуване и излъчване на материали и становища в различни електронни медии - БНР, Дарик радио, онлайн медии;
- участия в специализирани семинари.

ЕКОБУЛПАК БЪЛГАРИЯ подкрепи общините при провеждане на ежегодните кампании за почистване на населените места, като през 2022 год. предостави на община Разград 300 броя чували за разделно събиране и 30 броя информационни афиши.

ЕКОБУЛПАК БЪЛГАРИЯ АД поддържа интернет страница, където гражданите могат да намерят актуална информация за местоположението и графика на обслужване на контейнерите и горещ телефон за подаване на сигнали и мнения. В допълнение, ЕКОБУЛПАК БЪЛГАРИЯ АД поддържа Фейсбук и Инстаграм страница - бързи и удобни платформи за комуникация с гражданите. На страниците се публикува информация за провеждани информационни кампании и образователни инициативи, а също така и призови за разделно събиране на отпадъците и разумно използване на ресурсите.

8. Система за разделно събиране на битови отпадъци от облекла и текстилни материали в гр. Разград.

Системата за разделно събиране на битови отпадъци от облекла и текстилни материали в гр. Разград, обхващаща следните райони: ЖК „Орел“, ЖК „Абритус“, ЖК „Васил Левски“, ЖК „Лудогорие“ и централна градска част. В посочените райони са поставени специални съдове за разделно събиране на облекла, обувки и др. текстилни материали от населението.

ОБЩИНА РАЗГРАД

Дейността продължава и през 2022 г. да се изпълнява от ”М-ТЕКС РЕЦИКЛИРАНЕ НА ТЕКСТИЛ” ООД гр. Габрово въз основа на сключен Договор № 134 от 03.06.2021 г. с Община Разград. Всички разходи по изпълнение на дейностите по договора са за сметка на изпълнителя.

9. Почистване на замърсени терени извън населените места.

През 2022 г. Община Разград упражни постоянен контрол за недопускане на замърсявания с отпадъци в землищата на населените места и при констатирани случаи на нерегламентирано изхвърлени отпадъци реагира своевременно за тяхното почистване. Почистването на тези терени се извърши чрез:

- Договор № 169/09.06.2022 г., сключен между Община Разград и „Петстрой“ ЕООД с предмет: „Услуга по даване под наем на строителни машини с оператор, включващи багер товарач и самосвал за хигиенизиране на територии извън регулациите на населените места“;

- Договор № 197/30.06.2022 г., сключен между Община Разград и „САВ-РАЗГРАД“ ООД с предмет: „Механизирано почистване на битови отпадъци от общинската пътна мрежа – пътни канавки, отбивки, банкети и други прилежащи територии, чрез наем на строителни машини и оборудване, с оператор“;

Общо по предметите на двата договора са изпълнени дейности на стойност 19 360 лв.

6.4. ПОЧВИ И НАРУШЕНИ ТЕРЕНИ.

Почвите са акцептор на всички вредни въздействия в околната среда и като такива създават потенциален риск за здравето на населението. Степента на замърсяване и разрушаване на почвите се обуславя от промишлеността, транспорта, прекомерното използване на изкуствени торове и пестициди в земеделието, естествените процеси (ветрова ерозия, други екзогенни фактори), експлоатацията на подземни богатства и депонирането на отпадъците.

Община Разград попада в Източна Дунавскоравнинна и Хълмистопредбалканска провинция. Характеризира се с богато разнообразие на типовете почви, което обуславя развитието на земеделието в района.

Почвените класове са горски почви и черноземи. Почвено-климатическата характеристика на общната създава възможност за отглеждането на всички култури на умерения климат.

Според Атласа на почвите в България, почвите в района на Община Разград са:

- Клас: Черноземи

Тип: Карбонатни черноземи слабомощни

Тип: Излужени черноземи

Тип: Типичен чернозем

- Клас: Горски почви

Тип: Сиви горски почви

Тип: Тъмносиви горски почви

ОБЩИНА РАЗГРАД

- Клас: Азонален почвен тип

Тип: Хумусно-карбонатна почва

Клас черноземи

Черноземните почви са разпространени в Дунавската равнина (западна и средна част), Южнодобружанското плато и Лудогорието. Привързани са към равнино-хълмистия релеф на равнината и льосовата покривка, и сухия умерено-континентален климат и сухолюбива растителност. Характеризират се с повишена мощност на хумусния хоризонт (60-80 см), но с ниско хумусно съдържание (2-4%). Поделят се на: карбонатни, типични, излужени и деградирали.

Карбонатните черноземи - характеризират се с различна мощност и хумусен хоризонт (40-60 см). Съдържат специфични образowania - карбонатни мицели, разположени на дълбочина 20-150 см.

Типичните черноземи - формирани са върху разкъсана льосова основа, при по-хълмист и по-дълбоко разчленен релеф. В морфологично отношение не се различават съществено от карбонатните черноземи, с тази разлика, че карбонатите при тях се наблюдават във височинния интервал 25-60 см. Мощността на хумусния хоризонт е 50-70 см. Поради идентичните свойства на типичните черноземи с тези на карбонатните те се обединяват в една обща агро-производствена група.

Излужените черноземи - формирани са върху льосовиден и песъчливо-глинест субстрат, умерено-континентален климат, дъбови гори и ливадно-степна растителност. В сравнение с карбонатните и типичните черноземи, тези почви са с по-добри агро-производствени свойства. Това се дължи на тежкия механичен състав и по-висока водозадържаща способност. Тези почви са едни от най-плодородните почви.

Клас горски почви

Сиви горски почви - развити са върху хълмист и нископланински релеф, дълбоко разчленен и изграден от кредни и терциерни седименти - мергели, варовити пясъчници, мергелни варовици. Формирани са при по-влажен умерено-континентален климат и широколистна растителност. Отличават се с глинесто съдържане във вертикалния почвен профил, по-високо хумусно съдържание (2-5%), и по-малка дебелина на хумусния хоризонт от черноземните почви. Сивите горски почви се поделят на тъмносиви, сиви и светлосиви горски почви.

Тъмносивите горски почви се срещат в съчетание с деградираните черноземи и сивите горски почви. Образувани са върху льосовиден субстрат и редки смесени широколистни гори, при преобладаващото участие на ливадно-степна растителност. Те са с най-мощен хумусен хоризонт (до 45 см) и мощен алувиален хоризонт (до 110 см). Характеризират се с тежък механичен състав.

Сивите горски почви са свързани с по-активното почвообразуващо участие на горската растителност и по-малка мощност на хумусно-елувиалния хоризонт на почвообразувания субстрат.

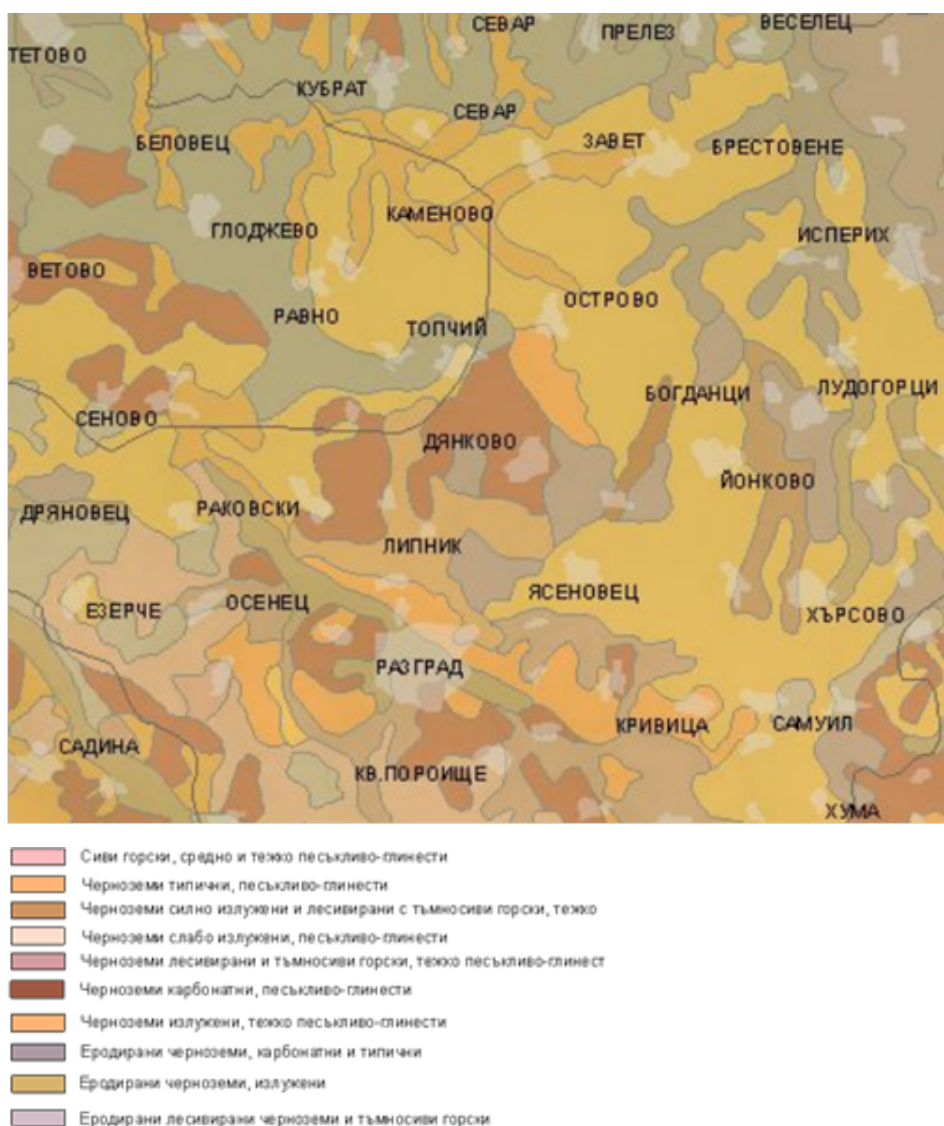
Клас азонални почвени типове

ОБЩИНА РАЗГРАД

Това са почвени типове които не се подчиняват на хоризонтално и вертикално разпределение.

Хумусно-карбонатните почви съпътстват всички зонални почвени типове. Образувани са върху карбонатна скална основа. Характеризират се с добре оформен хумусен хоризонт и съдържание на хумус от 3 до 7%.

Голямото почвено разнообразие трябва да се има предвид при изготвянето на проекти за земеделие, които да се основават на предварително проучване и картиране на почвите по тяхното плодородие и пригодност за отглеждане на основни земеделски култури в отделните землища на района.

Фиг. 6.4.-1 Карта, показваща срещащите се почвени типове на територията на община Разград

Регионална инспекция по околна среда и води, Русе извършва контрол по опазване почвите на територията на областите Русе, Разград и Силистра.

6.4.1. Замърсени почви с тежки метали, пестициди, нефтопродукти, нитрати и други замърсители. Собственост на земите, източници на замърсяване – проблеми.

ОБЩИНА РАЗГРАД

От локалните източници, представляващи заплаха за състоянието на почвите са извършени наблюдения по отношение на складовете, съхраняващи забранени продукти за растителна защита. Складовете с негодни за употреба пестициди са обект на ежегодна инвентаризация от ИАОС/МОСВ, НСРЗ/МЗХ и МВР/ГД „Пожарна безопасност и защита на населението”. Съгласно общоприетата на национално ниво класификация тези места се делят на 3 вида - централни общински складове, складове за негодни за употреба пестициди и ББ кубове.

На територията на Община Разград са налични следните складове за съхранение на излезли от употреба препарати за растителна защита:- град Разград, село Балкански, село Дряновец.

Към момента, в склада в гр. Разград не са налични пестициди с изтекъл срок на годност.

В общински склад с. Балкански– съхраняват се 13 000 кг пестициди;

В частен склад с. Дряновец – съхраняват се 1 563 кг пестициди;

Община Разград е предприела действия за безопасното съхранение на пестицидите с изтекъл срок на годност.

На територията на Община Разград се наблюдават два пункта за почвен мониторинг- № 338-село Ясеновец и № 320 – с. Раковски.

При извършените анализи до момента не са регистрирани наличия на тежки метали над ПДК, както засоляване и вкисляване на почвите. Това се дължи на воденето от земеделските кооперации и арендатори на добри земеделски практики, правилна употреба на пестициди и торове, и сеитбооборот.

6.4.2. Заблатени почви – причини.

Излишъкът на вода в почвата може да се създаде в резултат на продължителни силни валежи, на топенето на дълбок сняг, при заливане на обработваемите площи от придошлите реки, а също така от пренапояване. Много често в такива случаи се създава обстановка на заблатяване. Тя влошава условията в почвата поради две основни причини:

1. влошаване на газовия състав на почвения въздух
2. намаляване на запаса и достъпността на хранителните вещества.

Влошаването на газовия състав на почвения въздух се изразява в намаляване на количеството на кислорода, вследствие на което се образува голямо количество възстановени съединения и особено съединения на мангана и желязото. Увеличава се количеството на CO₂.

Излишъкът на вода оказва влияние върху запаса и достъпността на хранителните елементи. Излишъкът на вода е свързан с три явления:

- повърхностното измиване;
- излужването;
- високо ниво на подпочвените води или други условия, поддържащи относително висока влажност в почвата.

ОБЩИНА РАЗГРАД

За борба срещу заблатяването могат да се използват както предпазни мероприятия, така и такива за възстановяване на повредени от този неблагоприятен за растенията фактор. Предпазни мероприятия са дренирането на почвите и внасянето в тях на въглища, подходящи торове и др. С дрениране се цели да се създадат условия, при които водата да не се задържа и по такъв начин да се подобри въздушният режим на почвата. Въглищата се използват с цел да се погълне част от CO_2 от почвения въздух и така да се подобри съотношението между него и O_2 , което има важно значение за поведението на корените при влошена аерация. Характерът на използваните торове може да влияе за повишение на устойчивостта на растенията срещу излишъка на вода. Във връзка с това се изтъква положителното влияние на нитратните торове.

Излишъкът на вода в почвата (заблатяването) нанася много по-малки щети на растениевъдството, но въпреки това той не бива да се подценява не само като природно явление, но и като резултат от неправилното напояване.

На територията на община Разград не съществуват условия за трайно формиране на заблатени почви.

Съгласно данни, публикувани в Доклади за състоянието на околната среда на РИОСВ-Русе не са установени заблатени почви на територията на община Разград.

6.4.3. Ерозирали почви – причини.

Ерозията на почвата е физично явление, свързано с отделяне и пренасяне на почвени частици чрез вятър, дъждовни и поливни води, при протичане на поредица от естествени и/или антропогенни процеси.

Ерозията на почвата е един от най-сериозните глобални проблеми на природната среда и се проявява в различни **форми**: (1) *водна* – площна (струйчеста и междуструйчеста); ровинна; ерозия при снеготопене; брегова ерозия в реки и езера; (2) *ветрова*; (3) *иригационна*; (4) *следствие на дислокация и транслокация*: при почвообработка; при подравняване на терена; при утъпкване и разравяне; (5) *абразия*; (6) свлачищни и наносни потоци; (7) вътрешна ерозия, предизвикана от подземни потоци.

Според официалните статистически данни на ИАОС:

- около 70 % от обработваемите земеделски земи в Северна и Южна България са подложени на водна ерозия, а 29 % - на ветрова ерозия;
- около 50 % от напояваните земи са застрашени от ерозия;
- оценката на действителния риск от водна ерозия показва риск от ерозия на повече от 5 тона/ха/годишно за 24 % от обработваемите земи и 65 % от овощните градини и лозята. Средногодишната интензивност на ерозията варира в зависимост от земеползването, но може да надхвърли 12 тона/ха/годишно за овощни градини и лозя;
- Средногодишната загуба от почвената ерозия е около 32000000 тона, 2/3 от които са загубите от обработваемите земи.

Ветрова ерозия

Ветровата почвена ерозия се изразява в отнасяне на почвените частици от силни въздушни течения. В района на Разград тя се проявява в слаба степен, поради незначителни движения на въздуха. Това е така наречената ежедневна ветрова ерозия, която в засушливите

ОБЩИНА РАЗГРАД

райони се наблюдава постоянно. Прашните бури, които са най-страшното и опасно проявление на ветровата ерозия нанасят огромна вреда на земеделските земи. Те често се проявяват на територията на Община Разград.

Ветрова ерозия на територията на землищата:	
<i>Източник: Математически модел за изчисляване на ерозионния риск по WEQ (http://www.weru.ksu.edu/nrcs/weq.html)</i>	
<i>* Изчисленията са за обработваемите и земеделските земи (не се включват населени места, скали водни площи).</i>	
Балкански	В 38% от територията на землището ерозионният риск е много слаб и има интензитет до 0.5 т/ха/г. Останалата територия е без риск от ветрова ерозия.
Благоево	В 67% от територията на землището ерозионният риск е много слаб и има интензитет и до 0.5 т/ха/г. Останалата територия е без риск от ветрова ерозия
Черковна	В 78% от територията на землището ерозионният риск е много слаб и има интензитет и до 0.5 т/ха/г. Останалата територия е без риск от ветрова ерозия
Дряновец	В 48% от територията на землището ерозионният риск е много слаб и има интензитет до 0.5 т/ха/г.; в 7.5% от територията на землището ерозионният риск е слаб и има интензитет от 0.5 до 1.0 т/ха/г.; в 6.2% от територията на землището ерозионният риск е слаб до умерен с интензитет до 1.0 до 5.0 т/ха/г. Останалата територия е без риск от ветрова ерозия.
Дянково	В 76% от територията на землището ерозионният риск е много слаб и има интензитет до 0.5 т/ха/г. Останалата територия е без риск от ветрова ерозия
Гецово	В 51% от територията на землището ерозионният риск е много слаб и има интензитет до 0.5 т/ха/г. Останалата територия е без риск от ветрова ерозия
Киченица	В 87% от територията на землището ерозионният риск е много слаб и има интензитет до 0.5 т/ха/г. Останалата територия е без риск от ветрова ерозия
Липник	В 79% от територията на землището ерозионният риск е много слаб и има интензитет до 0.5 т/ха/г. Останалата територия е без риск от ветрова ерозия
Мортагоново	В 66% от територията на землището ерозионният риск е много слаб и има интензитет до 0.5 т/ха/г. Останалата територия е без риск от ветрова ерозия
Недоклан	В 71% от територията на землището ерозионният риск е много слаб и има интензитет до 0.5 т/ха/г. Останалата територия е без риск от ветрова ерозия
Осенец	В 30% от територията на землището ерозионният риск е много слаб и има интензитет до 0.5 т/ха/г.; в 9% от територията на землището ерозионният риск е слаб и има интензитет от 0.5 до 1.0 т/ха/г.; в 17% от територията на землището ерозионният риск е слаб до умерен с интензитет до 1.0 до 5.0 т/ха/г. Останалата територия е без риск от ветрова ерозия.
Островче	В 26% от територията на землището ерозионният риск е много слаб и има интензитет до 0.5 т/ха/г. Останалата територия е без риск от ветрова ерозия
Побит камък	В 43% от територията на землището ерозионният риск е много слаб и има интензитет до 0.5 т/ха/г. Останалата територия е без риск от ветрова ерозия
Пороище	В 72% от територията на землището ерозионният риск е много слаб и има интензитет до 0.5 т/ха/г. Останалата територия е без риск от ветрова ерозия
Радинград	В 60% от територията на землището ерозионният риск е много слаб и има интензитет до 0.5 т/ха/г. Останалата територия е без риск от ветрова ерозия
Раковски	В 45% от територията на землището ерозионният риск е много слаб и има интензитет до 0.5 т/ха/г. Останалата територия е без риск от ветрова ерозия
Разград	В 77% от територията на землището ерозионният риск е много слаб и има

ОБЩИНА РАЗГРАД

	интензитет до 0.5 т/ха/г. Останалата територия е без риск от ветрова ерозия
Топчии	В 83% от територията на землището ерозионният риск е много слаб и има интензитет до 0.5 т/ха/г. Останалата територия е без риск от ветрова ерозия
Ушинци	В 61% от територията на землището ерозионният риск е много слаб и има интензитет до 0.5 т/ха/г. Останалата територия е без риск от ветрова ерозия
Ясеновец	В 81% от територията на землището ерозионният риск е много слаб и има интензитет до 0.5 т/ха/г. Останалата територия е без риск от ветрова ерозия

Водна ерозия

Водната почвена ерозия възниква под влияние на течащите по земната повърхност води. Водата като ерозионен фактор се изразява главно в отделяне и транспортиране на почвените частици, с което тя подпомага силата на тежестта при денудацията.

Факторите, които контролират проявяването и интензитета на водната ерозия на почвата, са дъждовете, почвите, топографските особености на терена, видът на растителността и начинът на стопанско ползване на земята – климат, релеф, растителност.

Водоплощна ерозия на територията на землищата:

с. Балкански		
Степен на ерозионен риск	Площ (ha)	Загуба почва (t)
Без риск	878	0
Слаб (< 1 t/ha/y)	101	101
Слаб до умерен (1.01 - 5 t/ha/y)	487	1 614
Умерен (5.01 - 10 t/ha/y)	765	5 732
Умерен до висок (10.01 - 20 t/ha/y)	641	8 879
Висок (20.01 - 40 t/ha/y)	298	8 167
Много висок (> 40.01 t/ha/y)	3	133
Количество ерозирана почва (t/ha/y)	24 626.00	
Средно годишна интензивност на водоплощната ерозия (t/ha/yr)	7.76	

с. Благоево		
Степен на ерозионен риск	Площ (ha)	Загуба почва (t)
Без риск	1170	0
Слаб (< 1 t/ha/y)	209	209
Слаб до умерен (1.01 - 5 t/ha/y)	1021	3668
Умерен (5.01 - 10 t/ha/y)	1122	10373
Умерен до висок (10.01 - 20 t/ha/y)	719	9151
Висок (20.01 - 40 t/ha/y)	140	3677

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2024-2030 година

ОБЩИНА РАЗГРАД

Много висок (> 40.01 t/ha/y)	7	304
Количество ерозирана почва (t/ha/y)	27 382.00	
Средно годишна интензивност на водоплощната ерозия (t/ha/yr)	6.24	

с. Черковна

Степен на ерозионен риск	Площ (ha)	Загуба почва (t)
Без риск	913	0
Слаб (< 1 t/ha/y)	26	26
Слаб до умерен (1.01 - 5 t/ha/y)	668	1973
Умерен (5.01 - 10 t/ha/y)	137	1101
Умерен до висок (10.01 - 20 t/ha/y)	181	2741
Висок (20.01 - 40 t/ha/y)	13	425
Много висок (> 40.01 t/ha/y)	1	46
Количество ерозирана почва (t/ha/y)	6 312	
Средно годишна интензивност на водоплощната ерозия (t/ha/yr)	3.26	

с. Дряновец

Степен на ерозионен риск	Площ (ha)	Загуба почва (t)
Без риск	1215	0
Слаб (< 1 t/ha/y)	405	405
Слаб до умерен (1.01 - 5 t/ha/y)	1442	4548
Умерен (5.01 - 10 t/ha/y)	168	1366
Умерен до висок (10.01 - 20 t/ha/y)	1305	19230
Висок (20.01 - 40 t/ha/y)	207	5775
Много висок (> 40.01 t/ha/y)	75	4769
Количество ерозирана почва (t/ha/y)	36 093	
Средно годишна интензивност на водоплощната ерозия (t/ha/yr)	7.49	

с. Дянково

Степен на ерозионен риск	Площ (ha)	Загуба почва (t)
Без риск	1999	0

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2024-2030 година

ОБЩИНА РАЗГРАД

Слаб (< 1 t/ha/y)	896	896
Слаб до умерен (1.01 - 5 t/ha/y)	1627	4314
Умерен (5.01 - 10 t/ha/y)	287	2283
Умерен до висок (10.01 - 20 t/ha/y)	206	2932
Количество ерозирана почва (t/ha/y)	10 425	
Средно годишна интензивност на водоплощната ерозия (t/ha/yr)	2.08	

с. Гецово

Степен на ерозионен риск	Площ (ha)	Загуба почва (t)
Без риск	843	0
Слаб (< 1 t/ha/y)	198	198
Слаб до умерен (1.01 - 5 t/ha/y)	1019	3544
Умерен (5.01 - 10 t/ha/y)	670	5329
Умерен до висок (10.01 - 20 t/ha/y)	975	15240
Висок (20.01 - 40 t/ha/y)	204	6431
Много висок (> 40.01 t/ha/y)	18	918
Количество ерозирана почва (t/ha/y)	31 660.00	
Средно годишна интензивност на водоплощната ерозия (t/ha/yr)	8.06	

с. Киченица

Степен на ерозионен риск	Площ (ha)	Загуба почва (t)
Без риск	344	0
Слаб (< 1 t/ha/y)	335	335
Слаб до умерен (1.01 - 5 t/ha/y)	253	617
Умерен (5.01 - 10 t/ha/y)	248	1960
Умерен до висок (10.01 - 20 t/ha/y)	143	1719
Количество ерозирана почва (t/ha/y)	4 631.00	
Средно годишна интензивност на водоплощната ерозия (t/ha/yr)	3.46	

с. Липник

Степен на ерозионен риск	Площ (ha)	Загуба почва (t)
---------------------------------	------------------	-------------------------

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2024-2030 година

ОБЩИНА РАЗГРАД

Без риск	274	0
Слаб (< 1 t/ha/y)	123	123
Слаб до умерен (1.01 - 5 t/ha/y)	430	921
Умерен (5.01 - 10 t/ha/y)	107	879
Умерен до висок (10.01 - 20 t/ha/y)	26	312
Количество ерозирана почва (t/ha/y)	2 235	
Средно годишна интензивност на водоплощната ерозия (t/ha/yr)	2.33	

с. Мортагоново

Степен на ерозионен риск	Площ (ha)	Загуба почва (t)
Без риск	854	0
Слаб (< 1 t/ha/y)	37	37
Слаб до умерен (1.01 - 5 t/ha/y)	420	1727
Умерен (5.01 - 10 t/ha/y)	291	2603
Умерен до висок (10.01 - 20 t/ha/y)	750	11780
Висок (20.01 - 40 t/ha/y)	135	4189
Много висок (> 40.01 t/ha/y)	61	3606
Количество ерозирана почва (t/ha/y)	23 942.00	
Средно годишна интензивност на водоплощната ерозия (t/ha/yr)	9.40	

с. Недоклан

Степен на ерозионен риск	Площ (ha)	Загуба почва (t)
Без риск	0	352
Слаб (< 1 t/ha/y)	9	9
Слаб до умерен (1.01 - 5 t/ha/y)	479	140
Умерен (5.01 - 10 t/ha/y)	781	100
Умерен до висок (10.01 - 20 t/ha/y)	3469	233
Висок (20.01 - 40 t/ha/y)	2376	76
Много висок (> 40.01 t/ha/y)	541	10
Количество ерозирана почва (t/ha/y)	920.00	
Средно годишна интензивност на водоплощната ерозия (t/ha/yr)	0.12	

ОБЩИНА РАЗГРАД

с. Осенец		
Степен на ерозионен риск	Площ (ha)	Загуба почва (t)
Без риск	1205	0
Слаб (< 1 t/ha/y)	331	331
Слаб до умерен (1.01 - 5 t/ha/y)	1294	4452
Умерен (5.01 - 10 t/ha/y)	510	4189
Умерен до висок (10.01 - 20 t/ha/y)	1102	14737
Висок (20.01 - 40 t/ha/y)	501	12937
Много висок (> 40.01 t/ha/y)	126	6411
Количество ерозирана почва (t/ha/y)	43 057.00	
Средно годишна интензивност на водоплощната ерозия (t/ha/yr)	8.49	

с. Островче		
Степен на ерозионен риск	Площ (ha)	Загуба почва (t)
Без риск	826.0000	0.0000
Слаб (< 1 t/ha/y)	79.0000	79.0000
Слаб до умерен (1.01 - 5 t/ha/y)	639	2374
Умерен (5.01 - 10 t/ha/y)	173	1380
Умерен до висок (10.01 - 20 t/ha/y)	67	737.0000
Висок (20.01 - 40 t/ha/y)	11	231.0000
Количество ерозирана почва (t/ha/y)	4 801.00	
Средно годишна интензивност на водоплощната ерозия (t/ha/yr)	2.67	

с. Побит камък		
Степен на ерозионен риск	Площ (ha)	Загуба почва (t)
Без риск	1170	0
Слаб (< 1 t/ha/y)	209	209
Слаб до умерен (1.01 - 5 t/ha/y)	1021	3668
Умерен (5.01 - 10 t/ha/y)	1122	10373
Умерен до висок (10.01 - 20 t/ha/y)	719	9151
Висок (20.01 - 40 t/ha/y)	140	3677
Много висок (> 40.01 t/ha/y)	7	304

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2024-2030 година

ОБЩИНА РАЗГРАД

Количество ерозирана почва (t/ha/y)	14 673.00
Средно годишна интензивност на водоплощната ерозия (t/ha/yr)	3.15

с. Пороище

Степен на ерозионен риск	Площ (ha)	Загуба почва (t)
Без риск	551	0
Слаб (< 1 t/ha/y)	107	107
Слаб до умерен (1.01 - 5 t/ha/y)	455	1576
Умерен (5.01 - 10 t/ha/y)	824	6950
Умерен до висок (10.01 - 20 t/ha/y)	388	5979
Висок (20.01 - 40 t/ha/y)	66	1816
Много висок (> 40.01 t/ha/y)	5	325
Количество ерозирана почва (t/ha/y)	16 753.00	
Средно годишна интензивност на водоплощната ерозия (t/ha/yr)	6.99	

с. Радинград

Степен на ерозионен риск	Площ (ha)	Загуба почва (t)
Без риск	110	0
Слаб (< 1 t/ha/y)	5	5
Слаб до умерен (1.01 - 5 t/ha/y)	225	837
Умерен (5.01 - 10 t/ha/y)	80	726
Умерен до висок (10.01 - 20 t/ha/y)	342	4614
Висок (20.01 - 40 t/ha/y)	38	1208
Много висок (> 40.01 t/ha/y)	9	450
Количество ерозирана почва (t/ha/y)	7 840.00	
Средно годишна интензивност на водоплощната ерозия (t/ha/yr)	9.69	

с. Раковски

Степен на ерозионен риск	Площ (ha)	Загуба почва (t)
Без риск	1271	0
Слаб (< 1 t/ha/y)	202	202

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2024-2030 година

ОБЩИНА РАЗГРАД

Слаб до умерен (1.01 - 5 t/ha/y)	1610	4123
Умерен (5.01 - 10 t/ha/y)	512	4521
Умерен до висок (10.01 - 20 t/ha/y)	195	3254
Висок (20.01 - 40 t/ha/y)	1	23
Много висок (> 40.01 t/ha/y)	1	63
Количество ерозирана почва (t/ha/y)	12 186	
Средно годишна интензивност на водоплощната ерозия (t/ha/yr)	3.21	

гр. Разград

Степен на ерозионен риск	Площ (ha)	Загуба почва (t)
Без риск	2339	0
Слаб (< 1 t/ha/y)	515	515
Слаб до умерен (1.01 - 5 t/ha/y)	2561	8503
Умерен (5.01 - 10 t/ha/y)	2406	18626
Умерен до висок (10.01 - 20 t/ha/y)	1228	17686
Висок (20.01 - 40 t/ha/y)	286	8014
Много висок (> 40.01 t/ha/y)	11	503
Количество ерозирана почва (t/ha/y)	53 847.00	
Средно годишна интензивност на водоплощната ерозия (t/ha/yr)	5.76	

с. Топчин

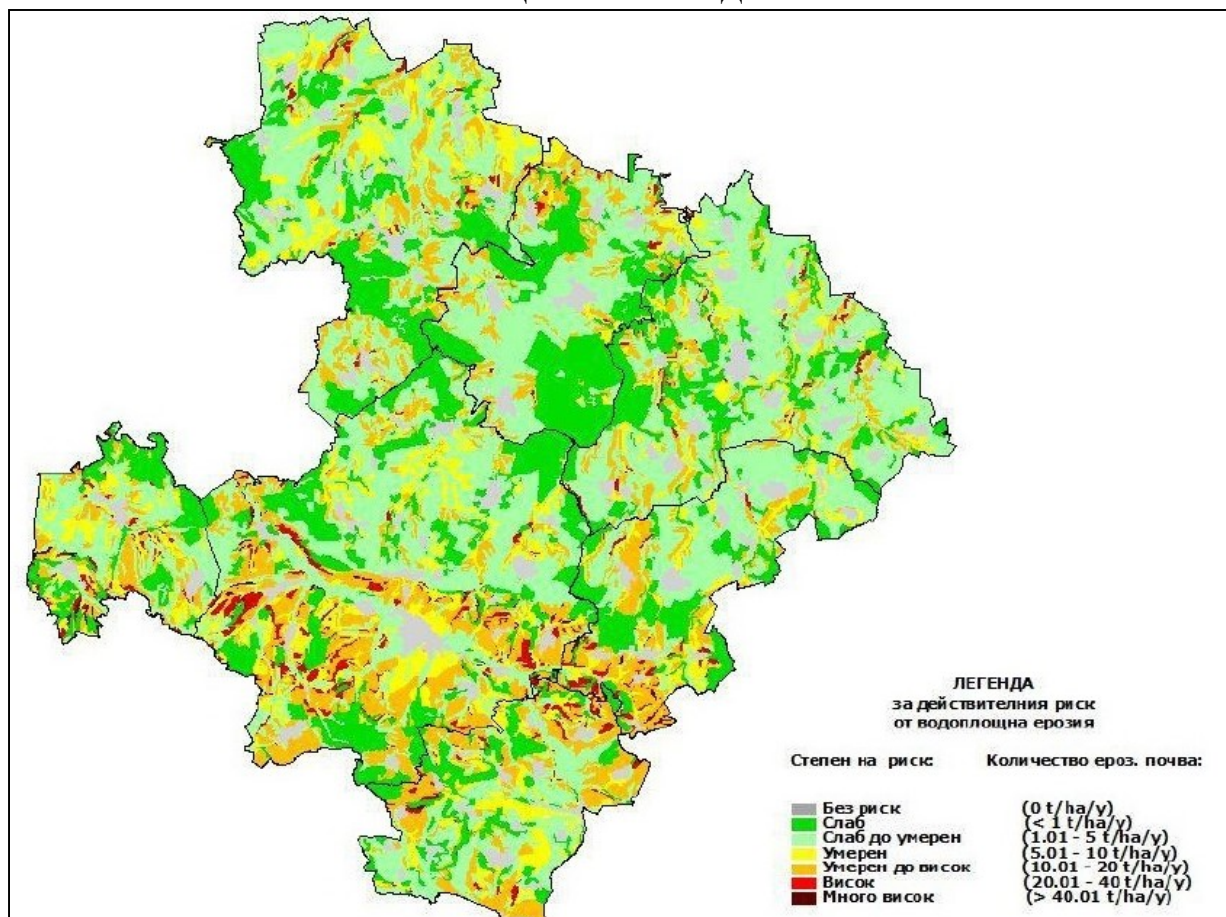
Степен на ерозионен риск	Площ (ha)	Загуба почва (t)
Без риск	1218	0
Слаб (< 1 t/ha/y)	341	341
Слаб до умерен (1.01 - 5 t/ha/y)	1456	4490
Умерен (5.01 - 10 t/ha/y)	285	2519
Умерен до висок (10.01 - 20 t/ha/y)	338	4482
Висок (20.01 - 40 t/ha/y)	10	221
Количество ерозирана почва (t/ha/y)	12 053.00	
Средно годишна интензивност на водоплощната ерозия (t/ha/yr)	3.30	

ОБЩИНА РАЗГРАД

с. Ушинци		
Степен на ерозионен риск	Площ (ha)	Загуба почва (t)
Без риск	266.0000	0.0000
Слаб (< 1 t/ha/y)	162.0000	162.0000
Слаб до умерен (1.01 - 5 t/ha/y)	544	1935
Умерен (5.01 - 10 t/ha/y)	185	1487
Умерен до висок (10.01 - 20 t/ha/y)	357	5184
Висок (20.01 - 40 t/ha/y)	133	3971
Много висок (> 40.01 t/ha/y)	32	1833
Количество ерозирана почва (t/ha/y)	14 572.00	
Средно годишна интензивност на водоплощната ерозия (t/ha/yr)	8.68	

с. Ясеновец		
Степен на ерозионен риск	Площ (ha)	Загуба почва (t)
Без риск	589	0
Слаб (< 1 t/ha/y)	193	193
Слаб до умерен (1.01 - 5 t/ha/y)	1683	5369
Умерен (5.01 - 10 t/ha/y)	152	924
Умерен до висок (10.01 - 20 t/ha/y)	340	5156
Висок (20.01 - 40 t/ha/y)	33	1066
Много висок (> 40.01 t/ha/y)	5	345
Количество ерозирана почва (t/ha/y)	13 053.00	
Средно годишна интензивност на водоплощната ерозия (t/ha/yr)	4.36	

ОБЩИНА РАЗГРАД

Фиг. 6.4.3.-1. Действителен риск от водоploщна ерозия на територията на област Разград

Противоерозионни практики

Това са мерки с почвозащитно и оттокорегулиращо действие за интегрирано опазване на почвите и водите, специфично за дадени почвено-климатични и топографски условия, с цел:

- осигуряване на защитна покривка на почвената повърхност от растителност или растителни остатъци в периодите с висока ерозионност на валежите и вятъра;
- повишаване на инфилтрационната способност на почвата;
- поддържане и възстановяване на структурата на почвата;
- повишаване на запасите от почвено органично вещество;
- използване на машини и технологии за почвообработка с минимален натиск върху почвената повърхност.

Индикатори

Промените в природните условия и различни човешки дейности (движещи сили) упражняват натиск върху компонентите на околната среда и променят техните качества (състояние).

Движещи сили:

- плътност на населението;

ОБЩИНА РАЗГРАД

- земеделие;
- туризъм;
- транспорт;
- природни условия (климат, почви, топография).

Натиск:

- растителна покривка;
- промени в климатичните условия

Състояние:

- ерозия;
- загуба на почва;
- промяна в качеството на почвата.

Въздействие – пряко:

- промени в почвените функции;
- замърсяване на повърхностни води

Въздействие – косвено:

- промени в другите компоненти на околната среда;
- промени в екосистемите;
- социални промени.

Отклик (мерки за опазване на почвите от ерозия):

- първични (политика за опазване на почвата от ерозия);
- вторични (мерки за опазване на почвата на почвата от ерозия).

Видове индикатори

- *за движещи сили:*

- начин на земеползване и управление на земите;
- динамика на населението;
- динамика на туризма;
- валежи: сума, сезонно разпределение, честота на проливни валежи;
- наклон на терена;
- податливост на почвите към ерозиране.

- *за натиск:*

- трайна покривка – тип и промени;

ОБЩИНА РАЗГРАД

- площи без растителна покривка;
- земеползване – тип и промени;
- агроекосистеми – състояние;
- брой тревопасни животни на единица площ;
- валежи: сума, сезонно разпределение, честота на проливни валежи.
- *за състояние:*
 - брой линейни ерозионни форми на единица площ;
 - площ засегната от ерозия;
 - интензитет на площната водна ерозия.
- *за пряко въздействие:*
 - намалена мощност на хумусния слой на почвата;
 - намалени продуктивни водни запаси;
 - натоварване на водоеми и водни течения със седименти;
 - намалено производство на биомаса.
- *за косвено въздействие:*
 - намаляване на плътността и разпределение на населението;
 - промени в биоразнообразието;
 - опустиняване;
 - воден стрес;
 - отлагане на седименти.

Съгласно разработените индикатори за оценка на състоянието на почвите, разработени на основание чл. 11, ал. 2 от Наредбата за мониторинг на почвите потенциалният риск от площна **ветрова ерозия** на територията на Община Разград е **много слаб**, а **водната - слаб**.

Практически цели:

- Подпомагане на земеделски стопани и групи от земеделски производители при изпълнение на подходящи мерки за намаляване на риска от почвена водна и ветрова ерозия върху „компактни” блокове земя (т.е. група от съседни парцели)
- Прекратяване на деградационните процеси в селскостопанските земи, застрашени или засегнати от ерозия
- Принос към опазването, възстановяването и подобряване на почвеното плодородие и екологичните функции на почвения слой

Мерки при управлението на земеделските земи:

- Участие на всички земеделски производители в:

ОБЩИНА РАЗГРАД

- определяне на ерозионните проблеми в общината;
- определяне на причините за тази ерозия;
- избор на агрономически и технически мерки за контролиране на почвената ерозия от изброените по-долу:
 - разораването да се извършва по контурите;
 - поясно редуване на културите - поясите, широки 30-100 м, с редуващи се окопни и слятопокровни култури, се разполагат напречно или контурно на склона, за борба с водната ерозия и напречно на преобладаващите ветрове, за да контролират ветровата ерозия. Експериментално е потвърдено, че чрез поясното редуване производствените разходи нарастват с 10-15% в резултат на непълния захват на машините по границите на поясите, увеличените празни ходове, частично незасетите площи и др. Ефектът от поясната обработка е многостранен и включва защита на почвите от ерозия, увеличаване на добивите, подобряване на условията в местообитанията на дивите животни и птици, намаляване риска от пожари и т.н.;
 - буферни ивици - прокарват се напречно на склона на разстояние 20-80 м в зависимост от наклона на терена, почвения тип и други фактори. Ширината на ивиците е около 8 м. Те не само защитават почвата от ерозия, но затревените буферни ивици осигуряват много по-добри условия за местообитаване на различни диви животни и птици. В зависимост от разстоянието между тях и ширината им те заемат от 10-30% от обработваемата площ;
 - превръщането на обработваемите земи в пасища;
 - подобрителни мероприятия в пасищата - почистване на пасищата от камъни, храсти и друга вредна растителност, освен това може да се извърши частично засяване и подхранване на пасищата, което в някои райони носи реални приходи;
 - оттокоотвеждащи бразди - браздите се прокарват напречно на склона с известен наклон сеитба на слятопокровни култури. Разстоянието между тях е 20-40 м;
 - наорни тераси - изграждат се чрез 5-6 застъпващи се наоравания напречно на склона. Този подход се използва, когато наклонът на склона е по-голям от 12- 13%;
 - засаждане на ветрови пояси (от подходящи дървета и храсти, засадени по определен ред в комбинация с бързо или бавно растящи сортове).

6.4.4. Вкислени и засолени почви – причини.

Засоляването и алкализирането на почвите е свързано освен с природни причини и с антропогенни фактори. В повече от наблюдаваните пунктове се наблюдават сезонни изменения в съдържанието на водоразтворимите соли. Измиване на солите по дълбочина – през пролетния период и леко увеличаване – през есенния сезон.

Киселинността на почвата се проявява в процеса на изветряването на първичните минерали и е свързана с тяхната хидратация и с излужването на освободените от състава на кристалните решетки алкалоземни и алкални катиони.

Съгласно справка от РИОСВ – Русе, предоставена по Закона за достъп до обществена информация, на територията на Община Разград е определен един пункт в село Ясеновец, в

ОБЩИНА РАЗГРАД

който се наблюдава показател киселинност на почвата. От извършените анализи до момента не са констатирани превишения от ПДК.

На територията на Общината няма почви, които са определени като кисели.

6.4.5. Физически нарушени почви. Нарушени терени от добивни дейности, от изкопни работи.

По данни на общината почти цялата територия на град Разград е представена от антропогенни почви. Останалите почви са типично урбаногенни, в т.ч. антропогенните почви от зелената система на града. Те са с лек механичен състав, ниско съдържание на биогенни елементи и нарушена ензимна и микробиална активност.

При рекултивация на нерегламентирани сметища е изменен профилът на почвите и е нарушен ландшафтът. Получени са територии с изменено ниво. Подобни ефекти се наблюдават и при строителство на масивни сгради.

Добивът на полезни изкопаеми е основната причина за нарушаване целостта на почвената покривка и на природните ландшафти. Откритият способ на полезни изкопаеми води до нарушаване на почвата, почвообразуващата скала (или глинестата подпочва) и основните скали, изграждащи геоложкия профил.

Територията на общината е бедна на полезни изкопаеми. Експлоатирани са:

- открита кариера в местността „Боаза” – за добив на ломен и трошен камък;

Кариера “Боаза” се намира в централната част на Лудогорското плато, на надморска височина от 200 m до 250 m и заема позитивна форма на релефа в близост до града. Тази част на Лудогорието има хълмисто-ридов и платовиден релеф, представен от плитки вододели, с наклон на север към р. Дунав и на запад - към долината на р. Бели Лом. Долините на Лудогорските реки са в повечето случаи суходолия, чиито начални части навлизат в очертанията на платовидните вододели.

Кариера „Боаза” е на отстояние 5 км от центъра на гр.Разград /по Републикански път Русе – Шумен /Е-70/ с отклонение за с. Пороище/. Находището е проучено през 1966 г. Цялата площ, върху която е разположена кариерата е 85,9 дка, в това число нарушена площ- 75 дка. Причините за нарушената площ са разработка на кариера за добив на скална маса. Кариерата се експлоатира от „Тертер“ ЕООД – гр. Разград. Дружеството е разработило проект за рекултивация на нарушената площ. Същият ще бъде изпълнен след приключване на минните дейности. До момента е извършвана рекултивация на външния отвал.

- кариера „Топчии – по реката“, с. Топчии – за добив на трошенно-каменни фракции за основи на пътна настилка , скална маса за укрепване на брегови ивици, свлачища.

Експлоатира се от „Скални материали“ АД. Намира на 1,5 км северозападно от село Топчии, на десния бряг на река Топчийска, в местността “Саите” и “Калето” и попада в землищата на с.Топчии и с. Каменово. Концесионната площ възлиза на 900 932 дка. Отчуждения терен е 90 дка, в т.ч нарушения от кариерната дейност терен е 16 дка. Извън територията на кариера на 16 дка е разположена производствена площадка с ТСИ. За кариерата има разработен цялостен проект за експлоатация и рекултивация. До момента не са извършвани дейности по рекултивация на нарушените терени.

ОБЩИНА РАЗГРАД

При извършване на контрол на заложените мерки в проектите за добив от страна на РИОСВ – Русе не са констатирани добив или замърсявания, извън определените концесионни площи.

На територията на общината липсват други територии, нарушени вследствие строителство или изкопни работи.

6.5. ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ И БИОРАЗНООБРАЗИЕ.**6.5.1. БИОРАЗНООБРАЗИЕ****6.5.1.1. Растителен свят**

По метода на горско-растителното райониране на България, районът на община Разград попада в пояса на дъбовете и черния бор и в равнино - хълмистия дъбов подпояс от 0,0 м до 300,0 м надморска височина - Дунавски район. Типовото месторастене се определя в равнино-хълмистия подпояс, в района на умерено-континенталния климат. Съгласно флористичното делене на страната общината попада в Крайдунавския фитогеографски район. Растителната покривка във района се е формирала под влиянието на континенталния климат. Пресеченият релеф и голямото разнообразие от топлинни, хидрографски и почвени условия са създали подходящи условия за развитие на повече от 600 растителни вида. Високата степен на биоразнообразие е следствие на разнообразието на местообитанията. В района на общината най-голямо е участието на дървесно-храстовите съобщества - 50 вида дървета, храсти и увивни растения, като 30 от тях са основни. Средната възраст на дървостоя е 60 години, а пълнотата на насажденията е 08. Срещат се индивиди с възраст над 100 години. По крайнините растат шипка (*Rosa canina*), трънка (*Prunus spinosus*) и др. Увивни: повет (*Clematis vitalba*), бръшлян (*Hedera helix*), див хмел (*Humulus lupulus*), брей (*Tamus communis*), както и червено куче грозде (*Solanum dulcamara*). В горите са добре изразени дървесен и храстов етаж. В тревния етаж (едно-, дву- и многогодишни) се наброяват към 500 вида. Особен интерес във връзка с флористичното богатство на района представляват степните заселници и петрофилни видове по скалните венци заемащи широк понякога само няколко метра периметър. От папратовидните се намират: волски език (*Scolopendrium vulgare*), страшниче (*Asplenium trichomanes*), скално изтравниче (*A. rutamuraria*). Храсти, освен като естествена съставна част на горите, се срещат и във вид на чисти асоциации по скалите - характерен елемент на цялостната флора, варовико-, топло- и сухолюбива, с водещ вид келявия габър (*Carpinus orientalis*). От гледна точка на геоботаниката, това съобщество се именува *Carpinetyum orientalis*. Тук се срещат още: драка (*Paliurus aculeatus*), люляк (*Syringa vulgaris*), смрадлика (*Cotynus coggygia*), махалебка (*Prunus mahaleb*), мъждрян (*Fraxinus ornus*), мехурник (*Colutea arborescens*). Това храстово съобщество заема участъците по външните и вътрешни склонове на завоите и освен декоративна има и почвозадържаща функция. На много места са извършени изкуствени залесявания с акация (*Robinia pseudoacacia*).

6.5.1.2. Животински свят

Фаунистичното богатство също е много голямо. От пеперудите се срещат лястовича опашка (*Papilio podalirius*), полумесец (*P. machaon*), голямо нощно пауново око (*Saturnia pyri*), малък черен аполон (*Parnassius mnemosyne*). От земноводните до сега са установени: дъждовник - *Salamandra atra*; червенокоремна бумка - *Bombina orientalis*.

ОБЩИНА РАЗГРАД

чесновица - *Pelobates fuscus*; голяма крастава жаба - *Bufo bufo*; жаба дървесница - *Hyla arborea*; голяма водна жаба - *Rana ridibunda*; зелена водна жаба - *R. klepton esculenta*.

Срещаните влечуги са блатна костенурка - *Emys orbicularis*; шипоопашата костенурка - *Tesrudo hermanni*; шипобедрена костенурка - *T. Graeca*; стенен гушер - *Podarcis murali*; кримски гушер - *P. Taurica*; горски гушер - *Lacerta praticola*; зелен гушер - *L. Viridis*; ливаден гушер - *L. Agilis*; жълтокореман смук - *Coluber jugularis*; смук мишка - *Elaphe longissima*; обикновена водна змия - *Natrix natrix*; сива водна змия - *N. Tessellat*; пепелянка - *Vipera ammodytes*.

Птици. Заедно с естествените гори, орнитофауната е най-голямото богатство на региона. Интерес представляват скалообитаващите: скален орел - *Aquila chrysaetos*; орел змиар - *Circus gallicus*; белоопашат мишелов - *Buteo rufinus*; обикновена ветрушка - *Falco tinnunculus*; степна ветрушка - *Falco naumanni*; ръждив ангъч - *Tadorna ferginea*; скален гълъб - *Columba livia*. В горите гнездят: малък креслив орел - *Aquila pomarina*; осояд - *Pernis apivorus*; горската улулица - *Strix aluco*; черният кълвач - *Dryocopus martini*; бело гръб кълвач - *Picoides leucotos*; голям пъстър кълвач - *Picoides major*; среден пъстър кълвач - *Picoides medius*; малък пъстър кълвач - *Picoides minor*; сирийски пъстър кълвач - *Picoides syriacus*; сив кълвач - *Picus canus*; зелен кълвач - *Picus viridis*; чухал - *Otus scops*; горската ушата сова - *Asio otus*. Водните площи привличат значителен брой водолюбиви птици гмурци, различни чапли, водобегачи и др.

От бозайниците се срещат всички присъщи за Лудогорието видове: балгороден елен - *Cervus elaphus*; сърна - *Capreolus capreolus*; дива свиня - *Sus scrofa*; заек - *Lepus europaeus*; вълк - *Canis lupus*; лисица - *Vulpes vulpes*; чакал - *Canis aureus*; дива котка - *Felis silvestris*; язовец - *Meles meles*; черен пор - *Mustela putorius*; пъстър пор - *Viverra zibethica*; невестулка - *Mustela nivalis* и др. Най-многочислената група сред тях са гризачите. Следват прилепите. Хищниците са третата по брой група.

6.5.1.3. Видове, обект на ловен туризъм.

В Приложение № 1 към чл. 5, ал. 2, т. 1 и ал. 5 от Закон за лова и опазване на дивеча (ДВ. бр.78 / 2000г., изм. ДВ2 /2001г. са определени следните живорински видове, обект на ловен туризъм за територията на страната:

СПИСЪК на бозайници и птици - обект на лов

I. Бозайници:

A. ЕДЪР ДИВЕЧ

1. Благороден елен (*Cervus elaphus* L.)
2. Елен лопатар (*Cervus dama* L.)
3. Сърна (*Capreolus capreolus* L.)
4. Дива свиня (*Sus scrofa* L.)
5. (доп. - ДВ, бр. 88 от 2005 г., отм. - ДВ, бр. 91 от 2008 г.)
6. (отм. - ДВ, бр. 77 от 2002 г.)
7. Муфлон (*Ovis montanus* Pall.)

ОБЩИНА РАЗГРАД

8. Зубър (*Bison Bonasus* L.)
9. Тибетски як (*Bos mutus* P.)
10. Алпийски козирог (*Capra idex* L.)
11. Вълк (*Canis lupus* L.)

Б. ДРЕБЕН ДИВЕЧ

12. Див заек (*Lepus europaeus* Pall.)
13. Катерица (*Sciurus vulgaris* L.)
14. Ондатра (*Ondatra zibethica* L.)
15. Нутрия (*Miocastor coypus* Mol.)
16. Чакал (*Canis aureus* L.)
17. Лисица (*Vulpes vulpes* L.)
18. Енотовидно куче (*Nictereutes procyonoides* Greg)
19. (доп. - ДВ, бр. 88 от 2005 г., отм. - ДВ, бр. 91 от 2008 г.)
20. Бялка (*Martes foina* L.)
21. Черен пор (*Mustela putorius* L.)
22. Язовец (*Meles Meles* L.)

II. Птици:

А. ЕДЪР ДИВЕЧ

1. Глухар (*Tetrao urogallus* L.)
2. Дива пуйка (*Meleagris gallopavo* L.)

Б. ДРЕБЕН ДИВЕЧ

3. Колхидски фазан (*Phasianus colchicus* L.)
4. Ловни фазани (*Phasianus* sp.)
5. Яребица (*Perdix perdix* L.)
6. (изм. - ДВ, бр. 91 от 2008 г.) Планински кеклик (*Alectoris graeca*)
7. (изм. - ДВ, бр. 91 от 2008 г.) Тракийски кеклик (*Alectoris chukar*)
8. Пъдпъдък (*Coturnix coturnix* L.)
9. Токачка (*Numida meleagris* L.)
10. Гривяк (*Columba palumbus* L.)
11. Гургулица (*Streptopelia turtur* L.)
12. Гугутка (*Streptopelia decaocto* Friv.)
13. Голяма белочела гъска (*Anas albifrons* Scop.)

ОБЩИНА РАЗГРАД

14. Зеленоглава патица (*Anas platyrhynchos* L.)
15. Полудива патица (*Anas platyrhynchos* L.)
16. Лятно бърне (*Anas guerguedula* L.)
17. Зимно бърне (*Anas crecca* L.)
18. Фиш (*Anas penelope* L.)
19. Лопатарка-клопач (*Anas clypeata* L.)
20. Черна качулата потапница (*Aythya/ Nycora/fuligula* L.)
21. Шилоопашата патица (*Anas acuta* L.)
22. Черна лиска (*Fulica atra* L.)
23. (отм. - ДВ, бр. 77 от 2002 г.)
24. Горски бекас (*Scolopax rusticola* L.)
25. Обикновена бекасица (*Callinago gallinago* L.)
26. Скорец (*Sturnus vulgaris* L.)
27. Сврака (*Pica pica* L.)
28. Сива врана (*Corvus cornix* L.)
29. Посевна врана (*Cornus frugilegus* L.)
30. Чавка (*Coloeus monedula* L.)

Забележка: Видове от приложение № 3 на Закона за биологичното разнообразие, предмет на изключение по реда на чл. 48 и чл. 49, ал. 1, т. 1:

Дива котка (*Felis silvestris* Schreb.)

Дива коза (*Rupicapra Rupicapra* L.)

Мечка (*Ursus arctos*).

Дивечовият състав на територията на община Разград е разнообразен. Характерни за района са благородни елени, лопатари, сърни, диви свине, муфлони, зубри (във „Воден Ири Хисар“), лисици, чакали, зайци, различни видове птици – фазани, яребици, диви патици, пъдпъдци и др. В областта има развъдна дейност и на други диви животни, които са в групата на нетрадиционните и имат стопанско и екологично значение.

В язовирите на общината се развъждат предимно шаран, толстолоб, сом. През последните години данните от провежданите таксации показват трайно намаляване на едрия дивеч. Това се дължи на браконьерството, което е основен проблем за фауната.

Държавно ловно стопанство „Воден – Ири Хисар“ със седалище в с. Острово, Община Завет е със специален статут, на пряко подчинение на Министерството на земеделието и храните. Носи наименованието на бившето Горско стопанство „Воден“ и предаденият към него през 1969 г. технически участък „Ири Хисар“. Обхваща 15 000 ха горски, водни и пасищни площи в землищата на общините Разград и Завет. На север и на изток граничи с Държавно ловно стопанство „Сеслав“, а на югозапад с Горско стопанство

ОБЩИНА РАЗГРАД

„Разград”. В него се развива ловен туризъм с отстрелване на дивеч за трофеи от местни и чуждестранни граждани. Разполага с луксозна база за отдых сред красива природа.

Горското стопанство, ловът и риболовът на областта имат добра перспектива за развитие. Налице са възможности за запазване и разширяване на горския фонд, който ще подпомага не само задоволяването на потребностите от дървесина, но и поддържането на климатичните условия, поддържането и развитието му е приоритет не само от икономически интереси, но и за туристическа дейност.

6.5.2. ЛЕЧЕБНИ РАСТЕНИЯ.

Настоящият раздел е разработен в съответствие с изискванията на чл. 55. (1) от Закона за лечебните растения.

6.5.2.1. Описание на местоположението на естествените находища на лечебните растения, условията в местообитанията, количеството и състоянието на ресурсите

Количеството на лечебните растения на Земята, които се употребяват в медицината, достига около 12000 вида. Малко от тях обаче са официално признати за лечебни растения. Техният брой заедно с употребяваните в народната медицина възлиза на около 200-250 вида. На територия на общината на първо място се явява находището на Иберийско ботурче, което е обособено като Природна забележителност. Намира се в землището на с. Осенец – на 1 км южно от населеното място. Иберийското ботурче, известно още като циклама, пролетно ботурче или коум (*Cyclamen coum* Mill. или *C. ibericum* Stev.) е многогодишно тревисто растение от семейство Игликови. Цъфти рано през пролетта и е отровно. Цветовете му са суровина в парфюмерийната индустрия, а грудките се употребяват в народната медицина. Най-разпространените лечебни растения, които са обект на разглеждане в устройвания обект представляват дървестни видове. Насажденията и културите са основно издънкови, като в тях единично или на групи се срещат следните лечебни дървестни видове:

- Благун (*Quercus frainetto*) – отд. 85 е, ж; 128 – г; 174 – г и др.
- Обикновен габър (*Carpinus betulus*) – отд. 47-ж, 126-а, 211-а, 319-б, 335-и и др.
- Бяла бреза (*Betula pendula*) – среща се единично в култури от черен бор и сребролиста липа в отдели 38-г, 84-о1, 206-ф, 310-ф и др.
- Полски бряст (*Ulmus minor*) – участва единично в чисти или смесени издънкови насаждения от габър, цер, сребролиста липа и космат дъб в отдели 36-с, 44-ж, 51-в, 52-н, 57-д и др.
- Обикновен бук (*Fagus silvatica*) – среща се единично в издънкови насаждения от габър, зимен дъб, среброслиста липа, цер и др. широколистни видове в отдели 223-а, 331-г, 377-а, 398-а и др.
- Бала върба (*Salix alba*) – съществуват две насаждения на богати месторастения в отдели 167-а и 167-п.
- Летен дъб (*Quercus robur*) – среща се единично или в състава на издънкови насаждения от цер, благун и келяв габър в отдели 53-н, 160-г, 187-в, 216-з, 225-а и др.

ОБЩИНА РАЗГРАД

- Обикновенна леска (*Corilus avellana*) – естествените ѝ находища са в ограничено количество. Среща се единично в издънкови насаждения от келяв габър, акация, полски бряст, мъждрян, клен и орех в отдели 21-а2, 46-а, 213-к, 217-ц, 316-о.
- Махалебка (*Pinus mahaleb*)- отдели 21-ц, 57-г, 58-л, 154-а, 310-щ и др.
- Мекиш (*Acer tataricum*) – участва като подлес, единично или в състава на издънкови насаждения от цер, зимен дъб, клен, благуи и акация в отдели 124-г, 135-а, 135-в, 142-г. 154-в и др.
- Мъждрян (*Fracinus ornus*) – участва единично или в състава на издънкови насаждения от цер, келяв габър, космат дъб, акация и сребролиста липа в почти всеки отдел на горите, собственост на община Разград.
- Трепетлика (*Populus tremula*) – участва единично в култури от черен бор, бреза и сребролиста липа, и в издънкови насаждения от габър, сребролиста липа в отдели 84-л, 321-а, 368-а, 370-а, 399-б и др.
- Шестил (*Acer platanoides*) - участва единично в издънковите насаждения в почти всеки отдел на горите, собственост на община Разград.
- Бял бор (*Pinus silvestris*) – участва единично в състава или преобладава в култури от черен бор и зелена дугласка, както и в чисти бялоборови култури в отдели 182-д, 201-п, 206-г, 218-ж, 317-а и др.
- Сребролистна липа (*Tilia argentea*) – участва единично в състава и преобладава в издънковите насаждения и културите на почти всеки отдел на цялата територия на горите, собственост на община Разград,

Насажденията и културите от изброените до тук дървестни видове, фигуриращи в списъка на лечебните растения, са създадени и използвани основно с дървопроизводителна и много малка част с указана цел.

От храстовите видове лечебни растения най-големи са естествените находища от Червен глог (*Crataegus monogyna*), Смарадлика (*Cotinus coggigria*) и в по-малка степен се среща Обикновения дрян (*Corus mas*). Те се срещат повсеместно като подлес в издънковите насаждения, но се настаняват и върху голите дървопроизводителни площи. В по-гъстите насаждения се среща Бръшлян (*Hedera helix*) и Бял имел *Viscum album*).

На повечето от откритите места в сечищата, край пътищата и просеките се среща Полската къпина (*Rubus caesius*), Обикновената шипка (*Rosa canina*), Обикновения повет (*Clematis vitalba*), Копривата (*Urtica urens*) и много други.

На голите горски площи - поляни, голини и сечища, се срещат единично и в популации следните тревисти лечебни растения: Обикновено глухарче (*Taraxacum officinale*), Магарешки бодил (*Carduus acanthoides*), Лайка езичесоцветна (*Chamomilla*), Еньовче (*Galium oboratum*), Киселец (*Rumex acetosa*), Полско великденче (*Veronika arvensis*), Среден и голям живовляк (*Plantago media* и *Plantago major*), Червена мъртва коприва (*Lamium purpureum*), Овчарска торбичка (*Cpsella bursa-pastoris*), Бял равнец (*Achillea milleofolium*), Жълт кантарион (*Hypericum perforatum*), Обикновен риган (*Origanum vulgare*), Ливадна детелина (*Trifolium pratense*) и други, които са важна съставка за редица лекарства.

ОБЩИНА РАЗГРАД

Извън горските площи, повечето селскостопански територии представляват обработваеми ниви, лозя и овощни градини, където разнообразието на лечебни растения е незначително. Освен описаните по-горе видове, на територията се срещат още около 20 вида с ограничено разпространение в необработваеми земеделски площи.

Предназначение и използване на билките

"Билки" са отделни морфологични растителни части или цели растения, както и плодове и семена от тях, които в свежо или изсушено състояние са предназначени за лечебни и профилактични цели, за производство на лекарствени средства, за хранителни, козметични и технически цели.

"Билки за лични нужди" са количества билки в свежо състояние, събрани от едно лице в рамките на един ден, както следва:

- а) корени, коренища, луковици или грудки - до 1 кг.
- б) стръкове - до 2 кг.
- в) листа - до 1 кг
- г) кори - до 0,5 кг
- д) цветове - до 0,5 кг
- е) семена - до 0,1 кг
- ж) плодове - до 10 кг
- з) пъпки -до 0,5 кг
- и) талус - до 1 кг

На територията на община Разград, съгласно справка от РИОСВ – Русе, предоставена по Закона за достъп до обществена информация, функционират 14 броя пунктове за изкупуване на билки, разположени по населени места, както следва: град Разград – 4 пункта, с. Топчии – 2 пункта, с. Ясеновец – 2 пункта и по 1 пункт в селата Благоево, Балкански, Дряновец, Мортагоново, Просторно и Пороище.

Изкупените количества билки за периода 2018-2022 от билкозаготвителните пунктове на територията на община Разград са представени в таблица 6.5.3.1.-1. Информацията е предоставена от РИОСВ – Русе и се базира на данни от годишните справки за изкупените, реализираните и наличните количества билки, предоставени от билкозаготвителите. Не са конкретизирани териториите, от които са събирани билките, т. е. дали са събирани от поземлен или горски фонд, както и на територията на кое населено място и коя община.

ТАБЛИЦА 6.5.2.1.-1

Наименование на билката	Количество изкупени билки (кг свежо тегло)				
	2018	2019	2020	2021	2022
Коприва върхар	-	-	-	6129	4832
Коприва корен	10594	-	-	3918	1292

ОБЩИНА РАЗГРАД

Наименование на билката	Количество изкупени билки (кг свежо тегло)				
	2018	2019	2020	2021	2022
Коприва стрък	-	-	-	-	5883
Глог цвят (с листа)	1582	11 873	13950	8841	4869
Липа листа	4968	17 978		7873	31 703
Липа цвят	15 396	13 773	12 702	10792	9 787
Цвят бъз	-	4600	460	-	898
Пелин - стрък	-	3000	-	-	-
Конски кестен - плод	-	6260	-	-	7619
Жаблек	-	-	-	-	13 099

Източник РИОСВ – Русе

6.5.2.2. Лечебни свойства на най-добиваните и изкупувани лечебни растения на територията на Община Разград

Липа (Tilia)

Високи до 25-30 м дървета, разклонени, с гъста корона. Листата са последователни, с неправилно сърцевидна форма, назъбени покрай, с дълги дръжки, с прилистници в основата. Листата на дребнолистната липа отгоре са тъмозелени, отдолу — синкавозелени, при едролистната липа те са еднакво зелени от двете страни, а при сребролистната — отгоре са зелени, а отдолу бели, покрити с власинки. Цветовете са събрани в полусенник, чиято дръжка е сраснала с главната жилка на присъцветника, който е ланцетен, целокраен, кожест, с мрежесто жилкуване. Присъцветникът на дребнолистната липа е гол, на едролистната — покрит със звездовидни власинки, а при сребролистната — с белезникави власинки. Съцветията на дребнолистната и сребролистната липа са дребни, обикновено са от 5 до 7, дори до 15 цветчета, а на едролистната — от 2 до 5, най-често 3 едри цветчета. Чашката на всички е петлистна, венчето е светложълто, петлистно. Тичинките са многобройни. Плодът е едносеменно меко орехче при дребнолистната липа и с твърда, вдървена обвивка при останалите два вида. Дребнолистната липа цъфти най-късно към средата на лятото — след едролистната и сребролистната.

Находище - Сребролистната липа е най-широко разпространена в страната ни, докато останалите два вида са разпространени по-рядко в горите, по каменистите склонове на предпланинските и планинските области. Различни видове липи се отглеждат като декоративни дървета.

ОБЩИНА РАЗГРАД

Използване - Използват се съцветията с присъцветниците (Flores Tiliae cum bracteis) и без присъцветниците (Flores Tiliae sine bracteis), събрани по време на цъфтене. Цветовете съдържат около 0,06% етерично масло с главна съставка алкохола фарнезол; флавоноидния гликозид тилирозид (производно на кемпферола и р-кумарова киселина) и флавоноиди, производни на кверцетина. В прицветниците се съдържат слузно вещество, танини, производни на β -амирина, аскорбинова киселина и др.

Действие - Цветовете на липата (липов цвят) притежават потогонно, леко дезинфекционно (противомикробно), противоспастично, противовъзпалително и диуретично действие.

Глог (*Crataegus monogyna*)

Разклонено дърво или храст, висок до 5 м, с последователни, най-често разсечени на 3-5 дяла листа; дяловете са неравномерно назъбени, в повечето случаи заоблени. Цветовете са бели. Събрани в щитовидни съцветия. Цветът е правилен, с 5 чашелистчета и 5 венчелистчета. Тичинките са много. Плодът е червен, топчест, месест, с една костилка. Цъфти през пролетта.

Находища - Расте из горите и храсталаците на цялата страна до 1500 м надморска височина.

Използване - Използват се листата с цветовете (Flores Crataegi cum folio) ИЛИ само цветовете (Flores Crataegi), или плодовете. Главните действащи вещества са флавоноидите хиперозид, кверцетин, витексин и др. — общо над 15 на брой. От другите фенолни съединения се съдържат кафена и хлорогенова киселина, един левкоцианидин, както и катехини.

Действие - Използва се за лечение на сърдечносъдови заболявания — леки форми на хипертония, сърдечни неврози, гръдна жаба, атеросклероза, безсъние и нервна възбуда, повишена функция на щитовидната жлеза и др.

Черен бяз (*Sambucus nigra*)

Разклонен храст или дърво, до 3 м високо (рядко до 8-10 м), със силно развита коренова система. (Да не се смесва с дивия бяз, който е многогодишно тревисто растение!) Стъблото и клоните са сивокафяви, с тънка грапава кора, със светли лещанки по нея, и с бяла шуплеста сърцевина. Листата са срещуположни, нечифтоперести, дълги до 35 см, с 3-9 листчета, яйцевидно продълговати, назъбени по края. Цветовете са жълтеникавобели, дребни, с петделно венче и петзъбна чашка, събрани в сложно съцветие като щит на върха на цветоносни клонки. тичинките са 5, с едри жълти прашници. Плодът е черновиолетова сочна ягода, най-често с 3 кафяви семена. Цъфти през май-

юни.

Има го по парковете в София, край реките и водоемите, среща се и край селските пътища.

Находища - Расте покрай реките, из храсталаците и в населени места из цялата страна.

Използване - За лечебна цел се използват най-често цветовете, изсушени и пресети през сито, така че да преминат само цветовете, а цветните дръжки да се отстранят. Цветовете съдържат малко етерично масло, съставено предимно от терпени, флавоноидите рутин, хиперозид, изокверцитрин и полифенолните киселини кафена, хлорогенова и ферулова, както и гликозидни вещества (самбунигрин) с потогонно действие, холин, провитамин А, витамин С, смоли, танини, органични киселини, захари, слюзни и малко дъбилни вещества. Коренът, листата, кората и плодът съдържат подобни съединения. Химичният състав на билката не е добре проучен.

Действие - Цветовете имат потогонно, омекчаващо, отхрачващо, понижаващо температурата действие. Прилага се при простудни заболявания, пневмонии, бронхит, туберкулоза, кашлица, хрема, ангина, пресипнал глас. Цялото растение се употребява за регулиране обмяната на веществата.

Коприва (*Urtica dioica* L.)

Многогодишно травесто растение, високо до 150 см, с дълго, пълзящо коренище. Стъблото е четириръбесто, изправено, вдървенено в основата. Листата са срещуположни,

продълговато сърцевидни, към върха заострени, с напилен ръб. Цялото растение е покрито с парливи власинки. Цветовете са еднополови, дребни, жълтозелени, групирани в увиснали съцветия — сложни реси. Растението е двудомно. Плодът е едносеменно орехче. Цъфти от май до септември. Да не се смесва с гръцката коприва (*Urtica urens* L.), чието стъбло е ниско, а листата са с дълбоко нарязан ръб и са по-дребни от тези на обикновената коприва. Имат малки прилистници.

Находища - Рудерално растение, широко разпространено из цялата страна.

Използване - С лечебна цел се използват листата (*Folia Urticae*) и коренищата (*Rhizoma Urticae*). Листата се събират от май до септември, а коренищата — от септември до ноември. Стъблата се окосяват и листата се обират, докато растението е още свежо. Коренищата се изкопават, изчистват се от пръст и тънки коренчета и се измиват веднага.

Действие - Листата съдържат дъбилни вещества, витамин С, К, каротеноиди, пантотенова киселина, ситостерол, виолаксантин, хистамин и др., а корените — дъбилни вещества, нишесте и др. Кръвоспиращо, диуретично, омекчаващо, антианемично.

Хвоц полски (*Equisetum arvense*)

ОБЩИНА РАЗГРАД

Многогодишно тревисто растение с дълго разклонено коренище и два вида надземни стъбла: пролетно и лятно. Пролетното стъбло е неразклонено, кафяво, завършващо на върха със спороносно класче. Листата са редуцирани и сраснали, разположени във възли.

Находища - Расте по влажни места, насипи, из ливади и по нивите като плевел в цялата страна до 1500 м надморска височина.

Използване - Използва се лятното зелено стъбло, отрязано на около 20 см от върха. Да не се смесва с другите разпространени у нас видове хвощ, някои от които са отровни!

Действие - Пикочогонно, кръвоспиращо, запичащо, противовъзпалително и реминализиращо.

Бял равнец (*Achillea millefolium*)

Многогодишно тревисто растение с пълзящи подземни издънки, с право, неразклонено стъбло, с последователни, ланцетни, двойно или тройно пересто нарязани листа. Приосновните листа са с дълга дръжка, стъблените — седящи. На върха на стъблото цветните кошнички са събрани в гъст щит. Всяка кошничка се състои от 5 периферни, бели, езичести цветове и от 3 до 10 жълтокафяви, тръбести. Обвивните листчета на кошничките са керемидоподобно наредени, по ръба си са люспести, червеникавокафяви, а в средата — зелени. Цъфти от юни до септември.

Находища - Расте по тревистите места, край пътищата, по ливадите, между храстите в цялата страна и над 1000 м надморска височина.

Използване - За лечебна цел се използват цветните кошнички (*Flores Millefolii*) и надземната част (*Herba Millefolii*), отрязана 15-20 см от върха. В надземната част се съдържа от 0,20 до 0,50% етерично масло, чиято главна съставка е хамазуленът (50%), образуващ се от горчивия сесквитерпенов лактон матрицин (0,05—0,10%) при дестилация на растението с водни пари. Освен хамазулен етеричното масло съдържа сесквитерпена α -кариофилен и други моно- и бициклични терпени: α - и β -пинен, циенол, туйон, камфора, борнеол, сложни естери. Билката съдържа още горчивото вещество ахилеин, дъбилни вещества, алкалоиди, флавоноида лутеолин-7-гликозид, органични киселини, витамин С и К, аспарагин, нитрати и др.

Действие - Притежава противовъзпалително действие за лечение на фебрилни състояния. Подобрява кръвоснабдяването, спомага за понижаване на кръвното налягане.

Използва се за лечение на рани, при вътрешни и външни кръвоизливи, при хемороиди. Има известно ободряващо и болкоуспокояващо действие

Жълт кантарион (*Hypericum perforatum*)

Многогодишно тревисто растение, високо 30-100 см, е изправено, голо, силно разтворено в горната си част стъбло, с две надлъжни ребра. Листата са срещуположни, без дръжки приседнали, овално елипсовидни до овално ланцетни, целокрайни, дълги 1-3 см. Гледани срущу светлината, те са пунктирани (перфорирани) поради наличието на вместилища с етерично масло. Цветовете са жълти, събрани на върха на

ОБЩИНА РАЗГРАД

стъблото в съцветие - метлица. Чашката се състои от 5 продълговато заострени, свободни, целокрайни листчета. Венчето има 5 яркожълти листчета, два пъти по-дълги от тези на чашката. Тичинките са много, сраснали в основата си в 3 снопчета. Плодът е яйцевидна тригнездна кутийка. Цъфти от май до септември.

Находища - Расте из цялата страна по тревисти места, из храсталаците и сечищата, край пътищата и из нивите. В нашата страна се срещат около 22 вида звъника.

Използване - Надземната част (*Herba Hyperici*) се събира в началото или през времето на цъфтенето чрез отрязване на облистените стъбла с цветовете и пъпките на около 20 см от върха. Не трябва да се събират прецъфтели стръкове. Растението съдържа 0,5% хиперицин и псевдохиперицин, които са кондензирани . антрахинонови производни. Намерени са също флавоноидите хиперозид (около 1%), рутин, кверцитрин, изокверцитрин, кверцетин и др., смолисти вещества (до 10%), 5-10% катехинови дъбилни вещества до 0,10% етерично масло — оцветено в зелено и съставено предимно от сесквигерпени, каротен, никотинова киселина, ксантони и др.

Действие - Изброените съставки на билката определят нейните разнообразни и много полезни свойства — противовъзпалително, противомикробно, адстрингентно, ранозаздравяващо и противоязвено действие, тонизиране на нервната система, подчертан кръвоспиращ ефект чрез уплътняване на капилярната стена, подобряване на оросяването на сърдечния мускул, засилване на сърдечната дейност, леко повишаване на артериалното налягане, диуретичен ефект.

Маточина (*Melissa officinalis*)

Многогодишно тревисто растение с приятна лимонена миризма. Стъблото е четириръбесто, разклонено, 30-80 см високо, покрито с жлезисти и прости власинки. Цветовете са бледожълти, бели или розови. Листата са срещуположни, с дръжки, широко яйцевидно ромбични или продълговати. Плодът е съставен от 4 едносеменни, яйцевидни орехчета. Цъфти юни-септември.

Находища - Расте из храсталаци и редки гори по тревисти и каменисти места из цялата страна.

Използване - Използват се листата и цъфтящите върхни части на стъблото. Съдържа етерично масло, в състава, на което влизат цитрал, цитронелол, гераниол, линалол и др. Седативното действие се дължи на цитрала. Освен това в дрогата се съдържат тритерпеновите урзолова и олеанолова киселина, 5% дъбилни вещества и захарта стахиоза.

Действие - Действието на листата е болкоуспокояващо, спазмолитично върху гладката мускулатура и нервно тонизиращо и ободряващо. Използва се за стимулиране на апетита и подобряване на храносмилането, за отстраняване задръжката на газове и за облекчаване на болки и спазми предимно при заболявания на храносмилателната и дихателната система. Намира приложение и при нервни и кожни заболявания.

ОБЩИНА РАЗГРАД

Левурда (*Allium ursinum*)

Многогодишно луковично растение с продълговата, около 1 см дебела, единична луковица. Стъблото е 15-40 см високо, тристенно. Листата са две, елипсовидно ланцетни заострени на върха. Цъфти през април-юни.

Находища - Расте из цялата страна в сенчести широколистни гори до 1200 м надморска височина.

Използване - Използват се стръковете и луковиците.

Действие - Разширяване на кръвоносните съдове. Сnižава артериалното налягане, намалява нивото на холестерола в кръвта и отлагането му в стените на кръвоносните съдове, усилва сърдечните съкращения и забавя сърдечния ритъм. Притежава силно фитоцидно действие - убива причинителите на различни инфекционни заболявания (стрептококи, стафилококи, причинители на грипа, на дизентерията и др.)

Мащерка (*Thymus*)

Многогодишно тревисто растение или полухраст с пълзящи или полегнали стъбла и възходящи цветоносни клонки, високи до 20 см. Цветовете са розови, лилави или бели, събрани в съцветия. Чашките и венчето са двуустни. Цъфти през юни-септември.

Находища - Има голям брой видове и форми, които трудно се различават. У нас са разпространени около 15 вида. Срещат се по тревисти и скалисти припечни места из горските поляни и пасища, а по-рядко в ливадите из цялата страна. Най-широко са разпространени в предпланинските и средно високите части на планината.

Използване - Използват цъфтящите надземни части.

Действие - Поради богатото съдържание на етерично масло притежава отхрачващо, антисептично, противовъзпалително, спазмолитично и газогонно действие. Има известно болкоуспокояващо действие, успокоява нервната система.

Шипка (*Rosa canina*)

Храст с прави или извити стъбла, стигащи на дължина до 3 м и покрити с твърди бодливи, сърповидно извити шипове. Цветоносните стъбла понякога са без шипове. Цветовете са розови или бели. Плодчетата са едносеменни орехчета, затворени в месесто цветно легло, което се разраства и образува яркочервен, яйцевиден до сферичен плод - шипка. Цъфти май-юли, а плодовете узряват през есента.

Находища - Расте из храсталаци и редки гори, край реките, по тревисти склонове и синури, в равнините и планините до 2000 м надморска височина.

Използване - Използват се шипките.

Действие - Подобрява окислително-редукционните процеси в клетките, уплътнява капилярите, действа диуретично.

Бръшлян (*Hedera helix* L.)

ОБЩИНА РАЗГРАД

Вечно зелена увивна лиана и катерлива лиана. Стеблото вдървенияло, разклонено, до 20 м дълго, с многобройни добавни (за катерене) корени. Листата на дръжки, последователни, 3-5-делни или цели, кожести, лъскави, голи. Съцветията сенико видни, събрани в гроздове. Цветовете двуполови зеленикавожълти. Чашката и венчето 5-делни. Плодът сферична лъскава тъмновиолетова до синьочерна ягода с 3—5 закръглено тристенни семена. Цъфти август — октомври (плодовете узряват до следващото лято).

Находища - Расте из умерено влажни и сенчести широколистни и смесени гори, по скалисти и храсталачни места. Разпространено из цялата страна докъм 1800 м надморска височина. Среща се в Западна, Централна и Южна Европа.

Използване - Листата на бръшляна, брани по време на цъфтеж (Folia Hederas helicis).

Действие - Противовъзпалително при вътрешно и външно прилагане, отхрачващо и секретолитично.

Змийско мляко — *Chelidonium majus* L.

Многогодишно тревисто растение с оранжев млечен сок. Стъблата са разклонени, 30—60 см високи. Листата са пересто наделени, отгоре зелени, отдолу сивозелени; приосновните са с разширени в основата влакнести дръжки, а стъбловите — с къси дръжки или почти приседнали, най-често с 2—3 двойки странични дялове. Цветовете са жълти, събрани по 2—6 в сениковидни съцветия с дълги дръжки. Чашелистчетата са 2, опадващи при разтварянето на цвета. Венчето е четирилистно, а тичинките са многобройни. Плодът е 3—5 см дълга едnogнездна шушулковидна кутийка, разпукваща се от основата към върха на два дяла, с многобройни чернокафяви семена.

Находища - Разпространено е из каменливи, влажни, сенчести места, из храсталаци и разредени гори, най-често като рудерално около жилища, край стари зидове и огради в цялата страна.

Използване - Използват се стръковете (Herba Chelidonii). Събира се цялата надземна част малко преди разцъфтяване, докато цветовете не са се разтворили.

Действие - Съдържа около 20 изохинолинови алкалоида, от които най-важни са хелидонин, хемохелидонин, хелиритрин, сангвинарин и берберин. Освен алкалоиди в дрогата се съдържат органични киселини (хелидонова, ябълчна, лимонена и янтарна), флавоноиди, сапонини, етерично масло, витамин С и др. Спазмолитично, успокояващо, жлъчегонно, противовъзпалително.

Местоположението на находищата на лечебните растения на територията на Община Разград е представено в таблица 6.5.2.1-2.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2024-2030 година

ОБЩИНА РАЗГРАД

ТАБЛИЦА 6.5.2.1.-2 МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ НА ЕСТЕСТВЕНИТЕ НАХОДИЩА НА ЛЕЧЕБНИТЕ РАСТЕНИЯ, УСЛОВИЯ В МЕСТООБИТАНИЯТА, КОЛИЧЕСТВОТО И СЪСТОЯНИЕТО НА РЕСУРСИТЕ В ТЕРИТОРИЯТА НА ПОЗЕМЛЕНИЯ ФОНД НА ОБЩИНА РАЗГРАД

Вид		Местонахождение	Срещаемост	Прогнози и количес т ав тона	Разрешени количеств а за ползване в тона	Период за възстановяван е
Българско наименование	Латинско наименование					
Дървесни видове						
Върба бяла	Salix alba L.	с.Балкански, с.Гецово, с.Топчии, с.Дряновец, гр.Разград, с.Ушинци.	По единично	Кора – 10 Листа - 1	Кора – 5 Листа – 0.5	не е необходим не е необходим
Дъб	Quercus sp.	Всички населени места	По единично	Кора – 5	Кора – 2	не е необходим
Липа сребролиста	Tilia tomentosa	Всички населени места	По единично	Цвят -30 Листа – 10	Цвят – 10 Листа – 7	не е необходим не е необходим
Бреза обикновена	Betula pendula Roth.	Всички населени места	По единично	Листа – 5	Листа – 2	не е необходим
Кестен конски	Aesculus hippocastanum L.	Всички населени места	По единично, на групи	Плод -70	Плод -40	не е необходим
Храстови и полухрастови видове						
Трънка	Prunus spinosa	Всички населени места – покрай полски пътища	На групи	Плод – 15	Плод – 10	не е необходим
Смрадлика	Cotinus coggygria	Всички населени места – в защитни пояси	На групи	Листа – 10	Листа – 5	1 година
Черен бъз	Sambucus nigra L.	Всички населени места – покрай водоеми и поречия на местни реки	По единично, на групи	Цвят – 8 Плод - 1	Цвят – 4 Плод - 0.3	не е необходим не е необходим
Зимзелен малък	Vinca minor L.	Всички населени места – покрай гробищни паркове	На групи	Стрък – 1	Стрък – 0.6	1 година

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2024-2030 година

ОБЩИНА РАЗГРАД

Вид		Местонахождение	Срещаемост	Прогнози и количеств ав тона	Разрешени количеств а за ползване в тона	Период за възстановяван е
Българско наименование	Латинско наименование					
Шипка	Rosa canina	Всички населени места – в защитни пояси, пасища	По единично, на групи	Плод – 60	Плод -30	не е необходим
Глог червен	Crataegus monogyna	Всички населени места – в сипеи, защитни пояси, пасища	На групи	Плод – 40 Листа – 8 Цвят - 20	Плод - 25 Листа – 5 Цвят - 20	не е необходим не е необходим не е необходим
Къпина	Rubus caesius L.	Всички населени места – разорана угар, покрай ЖП линии	На петна	Листа – 18	Листа - 6	1 година
Тревисти видове						
Бръшлян	Hedera helix	с.Благоево, с.Островче, с.Топчии, с.Побит Камък	По единично, на групи	Листа – 10	Листа – 5	не е необходим
Бъзак	Sambucus ebulus	Всички населени места – пасища, покрай полски пътища	На групи	Плод – 400	Плод -200	не е необходим
Бъз черен	Sambucus nigra	Всички населени места – покрай влажни и сенчести места	На петна	Цвят – 10 Плод - 5	Цвят – 7 Плод - 2	не е необходим не е необходим
Великденче	Veronica off.	Всички населени места – градини, мери	На петна	Стрък – 22	Стрък -15	не е необходим
Глухарче	Taraxacum off.	Всички населени места – покрай полски пътища, площи засети с люцерна	На групи	Корени – 10 Стрък – 60 Листа – 30	Корени -5 Стрък -30 Листа -15	не е необходим не е необходим не е необходим
Дяволска уста	Leunuris cardiaca L.	Всички населени места – покрай пътища и огради	По единично, на групи	Стрък – 20	Стрък – 10	не е необходим
Еньовче същинско	Galium verum	Всички населени места – покрай пътища	На петна	Стрък – 2	Стрък – 1	1 година
Жиловлек	Plantago sp.	Всички населени места – мочурища и	На групи	Листа – 3	Листа -1	не е необходим

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2024-2030 година

ОБЩИНА РАЗГРАД

Вид		Местонахождение	Срещаемост	Прогнози и количеств ав тона	Разрешени количеств а за ползване в тона	Период за възстановяван е
Българско наименование	Латинско наименование					
теснолист		влажни места				
Жълт кантарион	Hyperikum perforatum	Всички населени места – суходолия, пояси, необработени ниви	На групи	Стрък – 50	Стрък – 30	не е необходим
Жиловлек широколист	Plantago sp	Всички населени места – мочурища и влажни места	На петна	Листа – 15	Листа -5	не е необходим
Змийско мляко	Chelidonium majus	Всички населени места – сенчести места, покрай дерета	На групи	Стрък – 50	Стрък -30	не е необходим
Комунига жълта.	Melilotis off	Всички населени места – пасища, изоставени и неизорани ниви	На групи, на петна	Стрък – 30	Стрък – 10	не е необходим
Коприва	Urtica dioica L.	Всички населени места – масово разпространен	На петна	Стрък – 100 Корени – 40	Стрък - 70 Корени -25	не е необходим не е необходим
Камшик	Agrimonia eupatoria	Всички населени места – сипеи, мери	На групи	Стрък – 25	Стрък – 8	1 година
Лайка	Matricaria chamomila l.	Всички населени места – поляни	На групи, на петна	Цвят – 10	Цвят - 6	не е необходим
Лопен гъстоцветен	Verbascum densiflorum	Всички населени места – сипеи, мери	На групи	Листа – 10	Листа –5	2 години
Мащерка	Thymus sp.	Всички населени места – сипеи, мери	На групи	Стрък – 25	Стрък – 15	не е необходим
Медунца.	Pulmonaria off. L	с.Раковски – до горския фонд	единично	Листа – 8	Листа - 4	1 година
Овчарска торбичка	Capsella bursa pastoris	Всички населени места – покрай пътища, площи засети с люцерна, мери, изоставени ниви	На петна, масово	Стрък – 50	Стрък – 10	не е необходим

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2024-2030 година

ОБЩИНА РАЗГРАД

Вид		Местонахождение	Срещаемост	Прогнози и количеств ав тона	Разрешени количеств а за ползване в тона	Период за възстановяван е
Българско наименование	Латинско наименование					
Оман чер	Symphytum off	Всички населени места – мочурища и влажни места	На групи	Листа – 30 Корен - 10	Листа – 20 Корен – 6	не е необходим не е необходим
Пелин обикновен	Artemisia vulgaris	Всички населени места – покрай пътища, мери, защитни пояси	На петна, на групи	Стрък – 25	Стрък – 15	не е необходим
Пчелник	Marrubium vulgare L.	Всички населени места – покрай плетища и нивя	На групи	Стрък – 20	Стрък -10	не е необходим
Равнец бял	Achilea millefolium	Всички населени места – покрай пътища, сипеи, изоставени ниви	На групи	Стрък – 30 Цвят – 3	Стрък – 15 Цвят – 1	не е необходим не е необходим
Репей обикновен	Arctium lappa	Всички населени места – мочурища и влажни места	На групи	Стрък – 10 Корен - 5	Стрък – 5 Корен - 2	не е необходим не е необходим
Росопас лечебен	Fumariae officinalis. L.	Всички населени места – необработваеми ниви, овощни градини	На петна	Стрък - 15	Стрък – 5	не е необходим
Синя жлъчка	Cihorium intubus	Всички населени места – покрай пътища	На групи	Стрък – 12	Стрък – 3	не е необходим
Подбел	Tussilago farfara	Всички населени места – покрай извори и течащи води	По единично	Листа – 5	Листа – 1	не е необходим
Хвощ	Equsetum arvense	Всички населени места – площи засети с окопни култури	На групи	Стрък – 50	Стрък -25	не е необходим

Лечебни растения под специален режим на опазване и ползване

Със Заповед N РД-74 от 30 януари 2023 година Министерът на околната среда и водите забранява събирането на описаните в таблица 6.5.2.1.-3 билки от естествени находища на територията на цялата страна.

ТАБЛИЦА 6.5.2.1-3

Наименование на билката	Информация за находища на територията на община Разград	Възможни единични екземпляри
Бенедиктински трън, пресечка (Cnicus benedictus L.)	НЕ	НЕ
Волски език (Phyllitis scolopendrium (L) Newm.)	НЕ	ДА
Горицвет пролетен (Adonis vernalis L.)	НЕ	ДА
Дилянка лечебна, валериана (Valeriana officinalis L.)	НЕ	ДА
Залист бодлив (Ruscus aculeatus L.)	НЕ	ДА
Изтравниче, страшниче (Asplenium trichomanes L.)	НЕ	ДА
Исландски лишей (Cetraria islandica (L.) Ach.)	НЕ	НЕ
Исоп лечебен (Hyssopus officinalis L.ssp.aristatus)	НЕ	НЕ
Какула едрочветна (Salvia tomentosa Mill.)	НЕ	НЕ
Копитник (Asarum europaeum L.)	НЕ	НЕ
Мечо грозде (Arctostaphylos uva-ursi (L.) Spreng)	НЕ	НЕ
Момина сълза (Convallaria majalis L.)	НЕ	ДА
Оман бял (Inula helenium L.)	НЕ	ДА
Папаронка жълта, жълт мак (Glaucium flavum Crantz)	НЕ	ДА
Пелин сантонинов (Artemisia santonicum L.)	НЕ	НЕ
Пирински чай (Sideritis scardica Grisb.)	НЕ	НЕ
Пищялка панчичева (Angelica pancici Vand)	НЕ	НЕ
Плаун бухалковиден (Lycopodium clavatum L.)	НЕ	ДА
Риган бял (Origanum vulgare L. Ssp.Hitum (Link) Ietswaart)	НЕ	НЕ
Ружа лечебна (Althaea officinalis L.)	НЕ	НЕ
Салеп (Orchis sp.diversa)	НЕ	ДА
Смил жълт (Helichrysum arenarium (L.) Moench.)	НЕ	НЕ
Хуперция иглолистна, плаун обикновен (Huperzia inundata (L.) Bernh=L.selago)	НЕ	НЕ
Цистозира (Cystoseira barbata (Good et Vood) Ag.)	НЕ	НЕ

ОБЩИНА РАЗГРАД

Обща информация за билките, попадащи под режим на забрана, с изкл. на количествата, събирани за лични нужди:

БЕНЕДИКТИНСКИ ТРЪН, ПРЕСЕЧКА (*Cnusus benedictus* L.)

Бенедиктинският трън е едногодишно тревисто растение, което има силно разклонено още от основата стъбло. Листата на растението са продълговати, двойно назъбени, с шипове по издадените части и силно изразено жилкуване. Цветовете на растението са разположени по върховете на стъблата и разклоненията им, като също имат шипове. Бенедиктинският трън цъфти през май-юни.

Разпространение: Расте по сухи и тревисти места. У нас се среща по Черноморското крайбрежие, Странджа, Източни и Средни Родопи, Югоизточна България и южната част на Струмската долина.

ВОЛСКИ ЕЗИК (*Phyllitis scolopendrium* (L) Newm)

Многогодишно тревисто растение с късо коренище. Листата са 15-50 см дълги и 3-6 см широки, кожести, широко линейни, целокрайни, с дръжки. Сорите са линейни, 8-18 мм дълги. Спорите се образуват през юли-август.

Разпространение: Расте из сенчести и влажни скалисти места в горите, най-често в дъбовия пояс.

ГОРИЦВЕТ ПРОЛЕТЕН (*Adonis vernalis* L.)

Многогодишно тревисто растение, високо до 40 см, с гъсто облистени стъбла. Листата са тройно до четворно пересто нарязани, заострени. Цветовете са едри, златистожълти. Плодът е сборен, овален, съставен от сивозеленикави плодчета. Цъфти през април-май.

Местообитание: По сухи места в ливади, пасища, храсталаци и разредени гори, докъм 1100 метра надморска височина.

Разпространение: Установен е в следните фитогеографски райони на страната: Черноморие (северно), Североизточна България, Дунавска равнина, Предбалкан, Стара планина (източна), Софийски район, Знеполски район, Витоша, Тунджанска хълмиста равнина. Общото разпространение на вида включва Централна, Източна и Южна Европа, Кавказ и Сибир [Панов & Асенов, 1970].

ОБЩИНА РАЗГРАД

ДИЛЯНКА ЛЕЧЕБНА, ВАЛЕРИАНА (*Valeriana officinalis* L.)

Многогодишно тревисто растение с късо коренище, и многобройни светлокафяви сочни корени, излъчващи силна характерна миризма. Листата са нечифтопересто нарязани. Цветовете са бледорозови, бели или лилави и са събрани в съцветия. Плодът е светлокафяв, едносеменен. Цъфти май-юли.

Разпространение: Расте по влажни сенчести места из горите и храсталаците в цялата страна до 1500 м надморска височина

ЗАЛИСТ БОДЛИВ (*Ruscus aculeatus* L.)

Вечнозелено, двудомно, бодливо полухрастче с пълзящо коренище. Стъблото е 30-60 cm високо, изправено, разклонено. Крайните клонки са листовидни (филокладии) елиптично ланцетни или тясно ланцетни, до 2,5 cm дълги и 1-1,5 cm широки, последователни, приседнали, тъмнозелени, твърдо кожести, на върха бодливо заострени. Листата са силно редуцирани, люсповидни, ципести. Цветовете са еднополови, разположени по 1-2 в пазвите на ципести, ланцетни прицветни листчета

върху горната или по-рядко върху долната повърхност на листовидните клонки. Околоцветникът на цветовете е до 2 mm дълъг, зеленикав, 6-делен, с разперени дялове, от които вътрешните по-тесни и по-къси от външните. Мъжките цветове са с 3-тичинки; женските с 3-гнезден яйчник и късо стълбче. Плодовете са червена месеста сферична ягода [Асенов & кол., 1998]. Цъфти февруари-април.

Местообитание: В гори [Делипавлов & кол., 2003. Определител на растенията в България. Аграрен университет. Пловдив].

Разпространение в България: Установен е във всички флористични райони, между 0 и 1000 метра надморска височина [Делипавлов & кол., 2003].

ИЗТРАВНИЧЕ, СТРАШНИЧЕ (*Asplenium trichomanes* L.)

Многогодишна тревиста папрат висока до 0,3 m. Листата са един път перести. Дръжките на листата са черно-кафяви. Спороноси юни-юни [Делипавлов & кол., 2003].

ОБЩИНА РАЗГРАД

Местообитание: Сенчести скали и скални пукнатини [Делипавлов & кол., 2003].

Разпространение в България Установен е във всички флористични райони, между 0 и 1700 метра надморска височина [Делипавлов & кол., 2003].

ИСЛАНДСКИ ЛИШЕЙ (Cetraria islandica (L.) Ach.)

В исландския лишей са обединени два растителни организма - гъба и водорасло, които се намират в симбиоза. Талусът е плосък, неправилно вилужно разклонен, понякога с тръбовидни завити дялове. Горната му повърхност е кафявозелена, а долната - сивобелезникава. По повърхността на талуса се намират плоски, овални, спороносни плодни тела.

Разпространение: Среща се из гористите и скалисти области на по-високите планини у нас.

ИСОП ЛЕЧЕБЕН (Hyssopus officinalis L.ssp.aristatus)

Многогодишно тревисто растение, с влакнест корен, четириръбесто, 50-80 см високо стебло, със срещуположни, линейно-ланцетни, приседнали листа; стеблото и клончетата са покрити с къс мъх, а листата с трихоми; цветовете са синьо-гълбови, рядко розови, разположени в редки снопчета в пазвите на листата и сближени в продълговато, едностранно съцветие, чашката е тръбеста, с 5 почти равни зъбци; венчето е двуустно, с двуделна горна и триделна долна устна, четири тичинки, плодът е 4 дългнести орехчета.

Разпространение: Расте по сухите варовити скали, най-често в Западна България

КОПИТНИК (Asarum europaeum L.) – Многогодишно тревисто растение с дълги, разклонени и пълзящи коренища. Стъблата са къси, влакнести, приповдигнати, вкореняващи се продължения на коренищата. Листата са едри, презимуващи, със закръглена бъбрековидна форма, отгоре са тъмнозелени и гладки, отдолу власинчести и червено-зелени.

Разпространение: Среща се в планинските пояси на букови гори предимно от северозападната част на страната.

МЕЧО ГРОЗДЕ (Arctostaphylos uva-ursi (L.) Spreng)

Вечнозелено пълзящо храстче с приповдигащи се крайни разклонения. Листата са последователни, с къси дръжки, с клиновидна основа, кожести, целокрайни. Цветовете са бели или розови, разположени на върха на стъблото. Чашката и венчето са петделни. Плодът е яркочервен. Цъфти през юни-юли.

Разпространение: Расте по сухи каменливи и скални поляни в пояса на иглолистните гори в почти всички наши по-високи планини, надморска височина между 1500 и 2900 метра.

МОМИНА СЪЛЗА (Convallaria majalis L.)

ОБЩИНА РАЗГРАД

ОМАН БЯЛ (*Inula helenium* L.)

Многогодишно тревисто растение с пълзящо коренище. Цветоносното стъбло е 15-30 см високо, тънко, неразклонено, безлистно. Листата са приосновни към върха заострени. Съцветието е върхно. Цветовете са бели. Цъфти през април-юни.

Разпространение: Расте из светли широколистни гори и храсталаци, в равнините и планините от 100 до 1400 м надморска височина из цялата страна. Отглежда се често из градините като декоративно растение.

Многогодишно тревисто растение с дебело, късо, месесто коренище и дълги кафяви корени. Стъблата са 100-150 см високи, разклонени на върха. Листата са последователни, влакнести. Цветовете са жълти. Цъфти от юни до септември.

Местообитание Тревисти и храсталачни места [Делипавлов & кол., 2003].

Разпространение в България Видът е установен в следните флористични райони: Черноморско крайбрежие, Североизточна България, Дунавска равнина, Стара Планина, Знеполски район, Родопи, Тракийска низина и Тунджанска хълмиста равнина между 0 и 800 метра надморска височина [Делипавлов & кол., 2003]. Растението на снимките в сайта е снимано в околностите на село Донино, община Габрово, което попада във флористичен район Пребалкан.

ПАПАРОНКА ЖЪЛТА, ЖЪЛТ МАК (*Glaucium flavum* Crantz)

Многогодишно тревисто, синкаво до сиво-зелено растение с дебел корен. Стъблото изправено, вдървено в долната част, високо 20-50 (100) cm, дебело до 1,5 cm, разклонено от основата. Приосновните листа са едри, месести, на дръжки, лировидно перестонаделени с широки хрущялни власинки; стъбловите по-дребни, приседнали, стъблообхващащи, последователно разположени, от едро назъбени до пересто изрязани. Цветовете едри, единични, с къси дръжки, разположени в пазвите на стъбловите листа; венчелистчетата 4, от лимонено- до златистожълти или от оранжево-жълти до керемиденочервени с жълтеникава основа; тичинките многобройни (над 30). Плодът удължена права или дъговидно извита, жълтеникава, гола кутийка, разпукваща се откъм върха. Семената дребни, (1,3-1,8 mm), черни, бъбрековидни. Растението е отровно! Цъфти май-юли (до октомври) [Митрев, А. 1995. *Glaucium flavum* Miller. - Папаронка В: Хорологичен атлас на лечебните растения в България. София].

Местообитание Расте по крайморски пясъци, на скалисти и каменисти места, върху силно ерозиран почви, докъм 500 m надморска височина [Митрев, 1995].

ОБЩИНА РАЗГРАД

Разпространение в България Черноморско крайбрежие, Тунджанска хълмиста равнина, Дунавска равнина, Софийски район и Североизточна България [Делипавлов & кол., 2003. Определител на растенията в България. Аграрен университет. Пловдив].

ПЕЛИН САНТОНИНОВ (Artemisia santonicum L.)

Многогодишно сивовлакнесто тревисто растение с характерна приятна миризма. Цветоносните стъбла са до 69 см високи, разклонени, в основата вдървенели. Приосновните и долните стъблови листа са 2 до 3 пъти пересто нарязани, с дръжки, а средните и горните са приседнали. Цветните кошнички са дребни, продълговато елипсовидни, с къси дръжки, увиснали или изправени, събрани в металичести съцветия. Всички цветове са тръбести, жълти или червеникави.

Цъфти от юни до септември.

Разпространение: Разпространено е на пясъчливи места по Черноморското крайбрежие и по-рядко из вътрешността на страната.

ПИРИНСКИ ЧАЙ (Sideritis scardica Griseb.)

Многогодишно тревисто растение от семейство устоцветни, достигащо до 50 см. Цветовете са жълтеникави, разположени прешленовидно в пазвите на лимоненожълти, ципести прицветници в класовидни съцветия.

Разпространение в България: Славянка, Пирин (Ю.), Родопи; от 1000 до 2200 м. н. в.

ПИЩЯЛКА ПАНЧИЧЕВА (Angelica pancici Vand)

Двегодишно или многогодишно тревисто растение. Рядък вид. Балкански ендемит.

Разпространение Разпространено е в Родопите.: Обитава влажни сенчести места край потоци и реки върху развити почви от различен тип в буковия, иглолистния и субалпийския растителен пояс (от 700 до 2000 м н.в.).

ПЛАУН БУХАЛКОВИДЕН (Lycopodium clavatum L.)

Спорово васкуларно растение, обикновено плъзящо по земята със стъбла, достигащи 1 m дължина. Стъблата са разклонени и гъсто покрити с малки спирално подредени листа. Те са с дължина 3-5 mm и ширина 0,7-1 mm, стесняващи се към върха. Спороносните разклонения на стъблото се издигат на 5-15 cm над земята и имат по-малко листа от хоризонталните разклонения. Спорофилите са жълто-зелени, дълги 2-3 cm и широки 5 mm. Хоризонталните

стъбла образуват корени на малки интервали по дължината си, като по този начин могат да растат на неограничено разстояние. Среща предимно в незасегнати от земеделието местности и в някои райони е застрашен вид.

ОБЩИНА РАЗГРАД

РИГАН БЯЛ (*Origanum vulgare* L. *Ssp. Hitum* (Link) Ietswaart)

Многогодишно тревисто растение с пълзящо коренище. Стъблата са 30-80 см високи, изправени. Листата са срещуположни с дръжки. Цветовете са много дребни, светлочервени или розововиолетови. Събрани са в класовидни групи, които образуват щитчета. Чашката е тръбеста с 5 зъбчета. Венчето е двуустно. Цъфти през юли-септември.

Разпространение: Из храсталаци, по каменливи места и в редки гори предимно в предпланините и планините из цялата страна до 1600 м надморска височина. Белият риган в естествени находища е разпространен в източните скалисти склонове на Родопите, а също Беласица, Струмската долина и Кресненското дефиле.

РУЖА ЛЕЧЕБНА (*Althaea officinalis* L.)

Многогодишно сивозелено тревисто растение с късо дебело коренище и дълги до 50 см белезникави корени. Листата са последователни, 5-15 см дълги, с дръжки. Цветовете са бледорозови до почти бели, 2-3 см в диаметър, с къси дръжки. Плодът е плосък, дисковиден. Цъфти през юли-август.

Разпространение: По влажни крайречни и мочурливи места в цялата страна.

САЛЕП (*Orchis sp. diversa*) – Многогодишно тревисто грудкообразуващо растение. Стъблата са изправени, цилиндрични, неразклонени, облистени, високи до 40 см, на върха със съцветие. Листата са удължени, обратнойцевидни до ланцетни, целокрайни, с дъговидно жилкуване, гладка повърхност. Цветовете са събрани в гъсти класовидни или гроздовидни съцветия.

Разпространение: Срещат се единични растения из влажните ливади в равнините, предпланинските и планинските райони на страната.

СМИЛ ЖЪЛТ (*Helichrysum arenarium* (L.) Moench.)

Многогодишно сивозелено до сребристо, влакнесто тревисто растение. Стъблата са прави или възходящи с височина до 30 см. Листата са последователни, приседнали, линейно ланцетни, 2-6 см дълги, заострени. Цветните кошнички са кълбовидни, 5-6 мм диаметър. Всички цветове са тръбести, оранжеви. Цъфти юни - септември.

Разпространение: Среща се по песъчливи, каменисти и тревисти места по Черноморското крайбрежие, в Югоизточна България, Кюстендилско.

ХУПЕРЦИЯ ИГЛОЛИСТНА, ПЛАУН ОБИКНОВЕН (*Huperzia inundata* (L.) Bernh=*L. selago*)

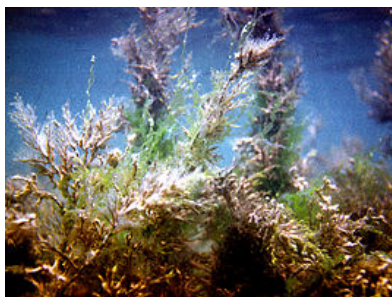
ОБЩИНА РАЗГРАД

Стъблата му са дълги от десетина до тридесетина сантиметра. Те са пълзящи (вкоренени са само от място на място), многократно виловидно разклонени и от тях се издигат многобройни, също виловидно разклонени, еднакво дълги клонки, високи от 5 до 15 см.

Листата му са линейно-ланцетни (наподобяват игловидните листа на червената хвойна), остри, дълги от 4 до 8 мм, възтвърди, лъскави, отначало тъмозелени, после стават жълтеникави. Те са гъсто наредени в 8 реда и във връхните части на клонките са керемидообразно прилегнали, а надолу са по-силно или по-слабо разперени встрани.

Разпространение: Обикновеният плаун се среща само високо в Западна и Средна Стара планина, Витоша, Рила, Пирин и Западните Родопи, между 1500 и 2800 м над м.в. Разпространен е по влажните, обърнати на север скалисти места и между скалните блокове.

ЦИСТОЗИРА (Cystoseira barbata (Good et Vood) Ag.)

Многогодишно водорасло. Има силно разклонена храстовидна форма, с височина до 1 м. Прикрепя се към подводни скали. Разпространение: Югозападното крайбрежие на Черно море.

В плана за действие към настоящата програма, община Разград е предвидила картотекиране на находищата на лечебни растения в общината, вкл. характеристика на популацията /площ, общо състояние и брой екземпляри на квадратен метър/. При извършване на подробното картотекиране на находищата ще бъде извършено проучване и за:

- Налични видове лечебни растения, описани в Таблица 6.5.2.1-3, включващо и описание на местата, където са забелязани единични екземпляри от видовете;
- Проучване за находища на описаните в таблица 6.5.2.1.-3 видове, включително единични екземпляри.

След приключване на подробното картотекиране на находищата община Разград ще разполага с достатъчно данни за извършване на ежегодните анализи за определяне на количествата лечебни растения, които да бъдат разрешени през текущата година.

6.5.2.2. Анализ на дейностите за опазване на екосистемите, включващи лечебни растения, за осигуряване на устойчивото им ползване и опазване на ресурсите

Въз основа на анализа, извършен при картотекиране на находищата на лечебни растения на територията на общината и необходимият период за възстановяване на популациите, следва да се определи режим на ползване на лечебните растения, в т.ч. и временни ограничения за добиване за следните билки:

Необходим период за възстановяване – 1 година

ОБЩИНА РАЗГРАД

Находище на Медунца (*Pulmonaria off. L.*) - с. Раковски – до горския фонд;
Смрадлика (*Cotinus coggygria*) - всички населени места – в защитни пояси;
Зимзелен малък (*Vincetoxicum L.*) - всички населени места – покрай гробищни паркове;
Къпина (*Rubus caesius L.*) - всички населени места – разорана угар, покрай ЖП линии;

Еньовче същинско (*Galium verum*) - всички населени места – покрай пътища;

Камшик (*Agrimonia eupatoria*) - всички населени места – сипеи, мери;

Необходим период за възстановяване - 2 години:

Лопен гъстоцветен (*Verbascum densiflorum*) - всички населени места – сипеи, мери.

Необходимо е проучване на отделните находища и установяване състоянието на популациите в тях.

В случай на установяване на намаляване на популацията, следва да се анализират факторите и причините, които и влияят негативно.

Да се предприемат конкретни мерки и действия за възстановяване на популациите позволяващо нормалното им ползване.

6.5.2.3. Приоритетни мерки за опазване на ресурсите и разнообразието на лечебните растения, включително на редки или застрашени от изчезване видове;

Целта на приоритетните мерки при ползването на лечебни растения е опазването на находищата им, с оглед на природосъобразно и устойчиво ползване на ресурсите им.

За целта следва да се спазват основни изисквания при събиране на билки, а именно:

- да се събират от находища, чиито популации са в добро състояние;
- да се събират само растителните части, които се използват като билки;
- да не се допуска увреждане на находищата в резултат на дейността;
- събирането да се извършва след издаване на разрешително за ползване по реда на чл. 21, ал. 2 от Закона за лечебните растения;
- при събиране на надземни растителни части да не се допуска изкореняване на растенията;
- цветовете, плодовете и семената да се събират, без да се увреждат другите части на растенията;
- да се оставят част от най-добрите екземпляри за естествено семенно размножаване;
- при наличие на узрели плодове и семена същите да се разпръскват за подпомагане на естественото семенно размножаване;
- повторно събиране на билки от определен район или находище да се извършва след възстановяване на популацията;
- да не се събират билки от млади, недобре развити или увредени лечебни растения;

ОБЩИНА РАЗГРАД

При ползването на лечебни растения за лични нужди стриктно трябва да се спазват горепосочените основни изисквания при събиране на билки, за целта населението трябва да се информира по подходящ начин /чрез средствата за масово осведомяване, чрез съдействието на НПО и др./

Организирано събиране на билки следва да се осъществи под ръководството и контрола на лица, поименно записани в разрешително, издадено на билкозаготвител и той провежда контрол на тези лица по отношение спазване на условията в разрешителното.

С цел осигуряване на устойчиво ползване на лечебни растения и запазване състоянието на популациите в находищата, позволяващо нормалното им ползване и самовъзстановяване, ежегодно общинската администрация, следва да определи годишни квоти на видове лечебни растения за територията на общината, подлежащи на ползване по местонахождения.

Годишните количества на издадените разрешителни по реда на чл.22, т.2 от Закона за лечебните растения да не надвишават определените квоти.

При ползването на лечебните растения стриктно да се спазват изискванията на НАРЕДБА № 2 за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения.

Компетентните органи да контролират билкозаготвителите за изкупени и продадени количества лечебни растения, които да се удостоверяват единствено с издадено разрешително за ползване.

6.5.2.4. Избор и регламент на територии, които не са защитени, но изискват подходящо управление с цел устойчиво ползване на лечебните растения в тях;

Съгласно баланса на територията на община Разград, около 22.59 % от площта на общината заемат горски територии и около 67.86 % - земеделски територии.

С ОУП на община Разград, за всички горски територии е предвиден устройствен режим за забрана на промяна на предназначението.

Площта на териториите за природозащита - защитени територии и зони е 17.04% от общата площ на общината.

Обособена е естройствена зона «Защитени гори» в м. Пчелина – 379 ха.

По този начин общината ще запази местообитанията на територията на местността, вкл. и ще се постигне устойчиво ползване на лечебните растения в тях.

След извършване на подробното картотекиране на находищата на територията на общината, ще бъде направен анализ за необходимостта от допълнителна защита на други територии в общината.

6.5.2.5. Предложения за разработване на местни нормативни актове за начините на земеползване съобразно изискванията на нормативните актове и плановите документи от по-висока степен.

ОБЩИНА РАЗГРАД

1. Картотекиране на лечебните растения в общината по видове, местонахождение и характеристика на популацията /площ, общо състояние и брой екземпляри на квадратен метър/.

2. Определяне на общинска тарифа на таксите за ползване на лечебни растения от земи, гори, води и водни обекти - общинска собственост по реда на чл.24, ал.2 от Закона за лечебните растения.

3. Изготвяне заповед на кмета на общината с посочени инструкции за правилата и изискванията за събиране на лечебни растения, съобразени с НАРЕДБА № 2 от 20.01.2004 г. за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения.

4. Ежегодно изготвяне на заповеди на кмета на общината за специалния режим на опазване и ползване на лечебните растения съобразен със заповедта на министъра на околната среда и водите издадена по реда на чл. 10, ал.,1, 2 и 3 от Закона за лечебните растения.

5. Издаване на разрешително за ползване на лечебни растения по реда на чл. 22, т. 2 от Закона за лечебните растения, съобразно годишната заповед по т. 4 и данните от картотекитането по т. 1

За периода 2019-2022 година от страна на община Разград са изпълнени следните действия по мерките на ПООС, касаещи компонент Биоразнообразие:

2019 година

1. Планиране на дейности за възстановяване на унищожени или антропогенно повлияни местообитания.

По отношение разработването и изпълнението на горските дейности в общинските горски територии, собственост на Община Разград, през стопанската 2019 година от Общинско предприятие „Разградлес“ са извършени планираните лесокултурни мероприятия, в т.ч. залесяване и попълване на горски култури върху 41 дка.

2. Картотекиране на находищата на лечебни растения в общината, вкл. характеристика на популацията /площ, общо състояние и брой екземпляри на квадратен метър/.

Местоположението на находищата и характеристика на популациите на лечебните растения на територията на Община Разград е предствено в таблица 6.5.2.1-3 на програмата за опазване на околната среда.

Извършени са 2 проверки на защитени територии по смисъла на Закона за защитените територии – ЗМ „Находище на пролетно ботурче” – с. Осенец, община Разград.

През месец февруари 2019 г. представители на РИОСВ – Русе извършиха проверка на място за оценка на състоянието на защитена местност „Находище на пролетно ботурче“ в с. Осенец, опазващ пролетната циклама (*Cyclamen coum*). По време на проверката не са установени следи от посегателства, бране или изкореняване на ценния вид. Популациите са много добро състояние. Мониторингът отчита около 30-35 екземпляра на квадратен метър.

ОБЩИНА РАЗГРАД

През 2019 г. са издадени 35 бр. позволителни за събиране на недървесни горски продукти (трюфели), 14 бр. за лечебни растения (левурда - 115 000 кг, липа цвят - 18 500 кг и липа лист - 20 500 кг).

3. Мерки за предотвратяване на горски пожари, забрана за палене на стърнища и гори.

В изпълнение на Заповед № РД-20-008/22.03.2019 г. на Обласния управител на Област Разград, относно създаване на ефективна организация за осигуряване пожарна безопасност, прекратяването и гасенето на пожари в горските територии на Област Разград, са спазени относимите към дейността на Община Разград нареждания посочени в заповедта за определения пожароопасен сезон в горските територии за времето от 01.04.2019 г. до 15.11.2019 г.

4. Стриктен контрол в обособената устройствена зона Защитени гори в м. Пчелина.

Опазването на обособената устройствена зона Защитени гори в м. Пчелина, както и на други горски територии с обща площ от 13 696,5 ха се осъществява от Общинско предприятие „Разградлес” гр.Разград. Общинското предприятие е създадено с Решение № 586 от 27.03.2006 година на Общински съвет гр.Разград с предмет на дейност – управление, стопанисване, възпроизводство, опазване и други дейности свързани с стопанисване на общинските гори.

2020 година

1. Планиране на дейности за възстановяване на унищожени или антропогенно повлияни местообитания.

По отношение разработването и изпълнението на горските дейности в общинските горски територии, собственост на Община Разград, през стопанската 2020 г. от Общинско предприятие „Разградлес” са извършени планираните лесокултурни мероприятия, в т.ч. залесяване и попълване на горски култури 5 000 бр. фиданки от черен бор върху 14 дка.

2. Картотекиране на находищата на лечебни растения в общината, вкл. характеристика на популацията /площ, общо състояние и брой екземпляри на квадратен метър/.

Представители на РИОСВ – Русе извършиха планови проверки на:

- защитени територии по смисъла на Закона за защитените територии – ЗМ „Находище на пролетно ботурче” – с. Осенец, общ. Разград;
- по Закона за биологичното разнообразие на пазари за цветя в гр. Разград.

При проверките не са констатирани нарушения.

През 2020 г. са издадени са 71 бр. позволителни за събиране на недървесни горски продукти (трюфели), 59 бр. за лечебни растения (левурда - 70 000 кг, липа цвят - 14 000 кг и липа лист - 62 000 кг).

ОБЩИНА РАЗГРАД

На 24.09.2020 г. „Зоокът гр. Разград“ получи лиценз от МОСВ с което е удостоверен годността на обекта за опазване на диви животински видове извън естествената им среда, чрез отглеждането и размножаването им при контролирани условия.

3. Мерки за предотвратяване на горски пожари, забрана за палене на стърнища и гори.

Община Разград има изготвен План за защита от пожари, който е публикуван на интернет страницата на Общината. Планът включва и опазването на горски и полски масиви от възникването на пожари, със съответните превантивни дейности, мерки и действия за ограничаване на възникването и защита на населението.

2021 година

1. Планиране на дейности за възстановяване на унищожени или антропогенно повлияни местообитания.

По отношение разработването и изпълнението на горските дейности в общинските горски територии, собственост на Община Разград, през стопанската 2021 г. от Общинско предприятие „Разградлес“ са извършени планираните лесокултурни мероприятия, в т.ч.: ново залесяване - 6290 броя фиданки от акация върху 17 дка и залесяване в зрели гори с 4897 броя фиданки от дървесен вид топола върху площ от 59 дка.

ОП „Паркстрой“ са извършени дейности за възстановяване на премахната и изсъхнала растителност чрез засаждане на дървета и храсти в гр.Разград: ЖК „Орел“ (450 бр. дървета и храсти), Северен градски парк (12 бр. дървета) и ЖК „Абритус“ №17 (3 бр. дървета).

Извършено е залесяване с 200 броя фиданки по крайбрежните площи на река Бели Лом в извън урбанизирана част на населените места в землищата на гр. Разград и село Дряновец. Дейността е изпълнена от служители на Община Разград с безвъзмездно предоставени фиданки.

2. Картотекиране на находищата на лечебни растения в общината, вкл. характеристика на популацията /площ, общо състояние и брой екземпляри на квадратен метър/.

През 2021 г. представители на РИОСВ – Русе извършиха планова проверка на защитена територия по смисъла на Закона за защитените територии – ЗМ „Находище на пролетно ботурче” – с. Осенец, общ. Разград. При проверката не са констатирани нарушения.

През 2021 г. са издадени следните разрешителни за събиране на недървесни горски продукти и лечебни растения:

- 56 броя разрешителни за събиране на недървесни горски продукти – за трюфели;
- 16 броя разрешителни за лечебни растения, от които левурда /80 000кг/, липа цвят /33000кг/, други лечебни растения /26 500 кг/.

3. Мерки за предотвратяване на горски пожари, забрана за палене на стърнища и гори.

ОБЩИНА РАЗГРАД

В изпълнение на мярката е издадена Заповед № 392/02.04.2021 г. на Кмета на Община Разград за организиране и провеждане на превантивни мероприятия за предотвратяване възникването на пожари през летните месеци, ограничаване на тяхното развитие и разпространение, осигуряване на условия за своевременното им откриване и успешно гасене, както и за осигуряване на пожарна безопасност в поземления и горски фонд и защитените територии през пожароопасния сезон в периода 01.04.2021 г. – 31.10.2021 г.

Заповедта е сведена до знанието на ОП „Разградлес“ и всички кметове на кметства и кметски наместници на населени места за сведение и изпълнение.

2022 година

1. Планиране на дейности за възстановяване на унищожени или антропогенно повлияни местообитания.

По отношение стопанисването на общинските горски територии, собственост на Община Разград и изпълнението на горските дейности, които се осъществяват от Общинското предприятие „Разградлес“, през стопанската 2022 година са извършени лесокултурни мероприятия в общински гори – попълване с тополови фиданки на площ от 21 дка.

От Общинското предприятие „Паркстрой“ са изпълнени дейности за възстановяване на премахната и изсъхнала растителност чрез засаждане на дървета и храсти в гр.Разград:

- засаждане на 19 бр. дървета около механа „Лятно кино“;
- засаждане на 59 бр. фиданки, съвместно с ПТГ „Шандор Петьофи“ в Северен градски парк (дарение от Група Гората.бг).

2. Картотекиране на находищата на лечебни растения в общината, вкл. характеристика на популацията /площ, общо състояние и брой екземпляри на квадратен метър/.

През 2022 г. представители на РИОСВ – Русе извършиха планова проверка на защитена територия по смисъла на Закона за защитените територии – ЗМ „Находище на пролетно ботурче“ – с. Осенец, общ. Разград. При проверката не са констатирани нарушения в режимите на дейности, регламентирани в съответните заповеди за обявяване на териториите.

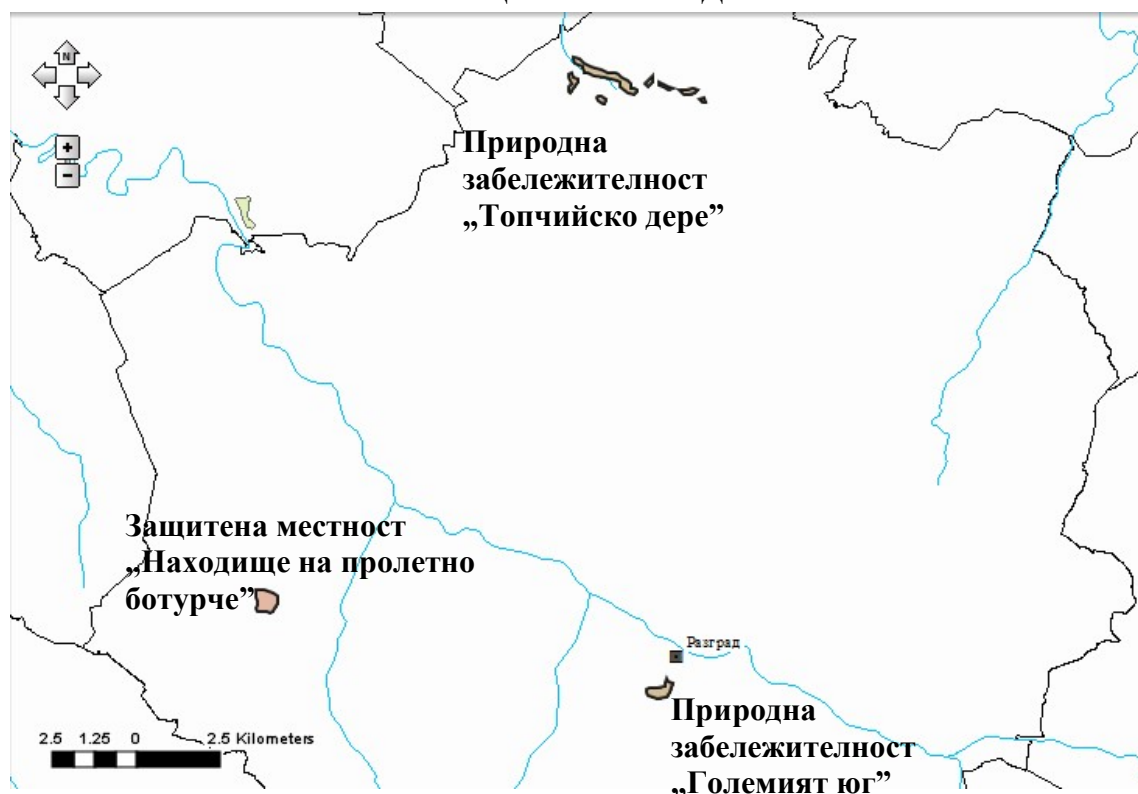
През 2022 г. са издадени разрешителни за събиране на недървесни горски продукти и лечебни растения от ОП „Разград лес“.

6.5.3. Елементи на НАЦИОНАЛНАТА ЕКОЛОГИЧНА МРЕЖА

6.5.3.1. Защитени територии – вид, собственост, обхват, посещаемост, изходни туристически пунктове.

На територията на община Разград са разположени следните природни забележителности и защитени местности:

ОБЩИНА РАЗГРАД

ПРИРОДНА ЗАБЕЛЕЖИТЕЛНОСТ „ТОПЧИЙСКО ДЕРЕ“

Местоположение: село Топчии, село Побит камък, община Разград и село Каменово, община Кубрат.

Площ: 72.0 ха, горски и поземлен фонд.

Заповед за обявяване: Заповед № 1187 от 19.04.1976 г. на министъра на горите и горската промишленост.

Държавен регистрационен номер: ПЗ № 262.

Режими: Забранява се сечене, кастрене и повреждане на дърветата; изкореняване на растения; паша на добитък; преследване на диви животни, птици и техните малки и разваляне на гнездата или леговищата им; разкриване на кариери за инертни и други материали; чупене, драскане и повреждане на скалните образувания; извеждане на голи и интензивни главни сечи; строителство.

Посещаемост: Около 1095 души.

ОБЩИНА РАЗГРАД

Изходни туристически пунктове: Близките населени места. Достъпността на територията е посредством пешеходни пътеки.

ПРИРОДНА ЗАБЕЛЕЖИТЕЛНОСТ „ГОЛЕМИЯТ ЮГ”

Местоположение:

град Разград, община Разград, област Разград

Площ: 627.698 дка, горски фонд. Стопанисва се от Държавно горско стопанство “Разград”.

Заповед за обявяване: Заповед № 3702 от 29.12.1972 г. на Министъра на горите и горската промишленост. Актуализирана площ и режим на дейности със Заповед № РД-402/

18.06.2009 г. на Министъра на околната среда и водите.

Държавен регистрационен номер: ПЗ № 156.

Забранено е: да се сечат, кастрят и повреждат дървета, освен при извършване на санитарни сечи; късане или изкореняване на всякакви растения; паша на домашен добитък; преследване на диви животни; разваляне на гнезда; разкриване на кариери.

Посещаемост: Няма данни за интензивността на посещаемост на природната забележителност.

Изходни туристически пунктове: Достъпността на територията е посредством пешеходни пътеки.

ЗАЩИТЕНА МЕСТНОСТ „НАХОДИЩЕ НА ПРОЛЕТНО БОТУРЧЕ”

Местоположение: с. Осенец, община Разград, област Разград.

Площ: 613.043 дка, горски и поземлен фонд. Стопанисва се от Държавно горско стопанство „Разград”.

Заповед за обявяване: Заповед № 879 от 25.11.1980 г. на председателя на Комитета за опазване на природната среда и прекатегоризирана със Заповед №

ОБЩИНА РАЗГРАД

РД-1202 от 24.09.2003 г. на министъра на околната среда и водите. Актуализирана площ със Заповед № РД-553/ 12.07.2007 г. на министъра на околната среда и водите от 618.000 дка на 613.043 дка.

Държавен регистрационен номер: ЗМ № 408.

Режими: Забранено е повреждането на дърветата - нараняване на стъблата, кастрене, чупене на клони и др.; влизането, преминаването и паркирането на моторни превозни средства; пашата на домашни животни; безпокоене на дивите животни; разрушаване на гнездата на птиците; разкри

ване на кариери; извеждане на сечи, освен отгледни и санитарни; строителството.

Посещаемост: Около 915 души.

Изходни туристически пунктове: Близкото населено място. Достъпността на територията е посредством пешеходни пътеки. Забранено е навлизане с моторни превозни средства.

Местност „ПЧЕЛИНА” – природен парк с местно значение

Местоположение: землище на гр. Разград и с. Благоево, община Разград, област Разград.

Площ: 120 000 дка, горски и поземлен фонд. Стопанисва се от Община Разград, Държавно горско стопанство „Разград”, частна собственост.

Концепция за развитие:

“Превръщане на местността “Пчелина” в атрактивна зона за отдых, туризъм и спорт, посредством използване и запазване природните дадености”. Екологосъобразно развитие на територията със статут на общински природен парк „Пчелина“; съхраняване на природните и археологическите дадености и развитието им като туристически ресурс; възобновяване и развитие на разнообразни съвременни форми на отдых и туризъм; създаване на условия за трениране на спортисти и развитие на професионални спортни дейности; създаване на

ОБЩИНА РАЗГРАД

условия за организиране на масови събирания за етнокултурен обмен; стабилизиране и подкрепа на местния бизнес; насърчаване на инвестиционните интереси в парка „Пчелина“ и контактните му територии; осигуряване на сезонна, временна и постоянна работна заетост; повишаване на общата икономическа активност в региона, възвращаемост на инвестициите и реинвестиране на печалбите.

Посещаемост: Съществува традиция жителите на Разград почти целогодишно да използват възможностите на „Пчелина“ за задоволяване на нуждите си от краткотраен отдих спортни и туристически развлечения.

Изходни туристически пунктове: Изградена е около 6 км пътна и алейна мрежа с трайна настилка, туристически пешеходни и велоалеи. Територията е достъпна и с автомобилен транспорт. Пътната инфраструктура на местността, като цяло е в лошо техническо състояние. Пътищата са тесни, което затруднява потока от МПС, през почивните дни. Няма обособени паркоместа, за почиващите. В резултат на реализацията на проекти по ФАР и „Красива България“ в местност „Пчелина“ са възстановени съществуващите туристически маршрути и еко пътеки, плажната ивица на язовир „Пчелин 2“ и алейното осветление. Изградени са няколко заслона, места за отдих с маси и пейки, както и място за къмпирване при „Дядо миньовата чешма“.

Част от територията на община Разград попада в обхвата на защитени зони за опазване местообитанията на видовете и за опазване на птиците по Натура 2000.

ВЕКОВНИ ДЪРВЕТА на територията на община Разград

№	Дървесен вид	обявяване	Местоположение	Възраст , години	Височина, м	Обиколка, м	Диаметър, м
552	Дъб (летен)	Заповед 3701/1972	с.Благоево	230	23	4,20	-
888	Черница (бяла)	Заповед 1571/1976	с.Топчии, мах.Тарапклук на р.Топчийско дере	160	16,50	3,12	-
1131	Черница (бяла)	Заповед 657/1979	двора на културните дейци, гр.Разград	200	22	2	-

6.5.3.2. Описание на защитените зони, местообитанията, видовете и целите на опазването им:

Територията на община Разград попада отчасти в границите на следните защитени зони:

Защитени зони по директивата за местообитанията:

№	Наименование	Документ	Площ, дка	Обхваща землищата на:
1	33 Ломовеце BG 00000608	ЗАПОВЕД № РД-1024 от 17 декември 2020 г.	324 889,312 дка	Дряновец, Осенец, Раковски

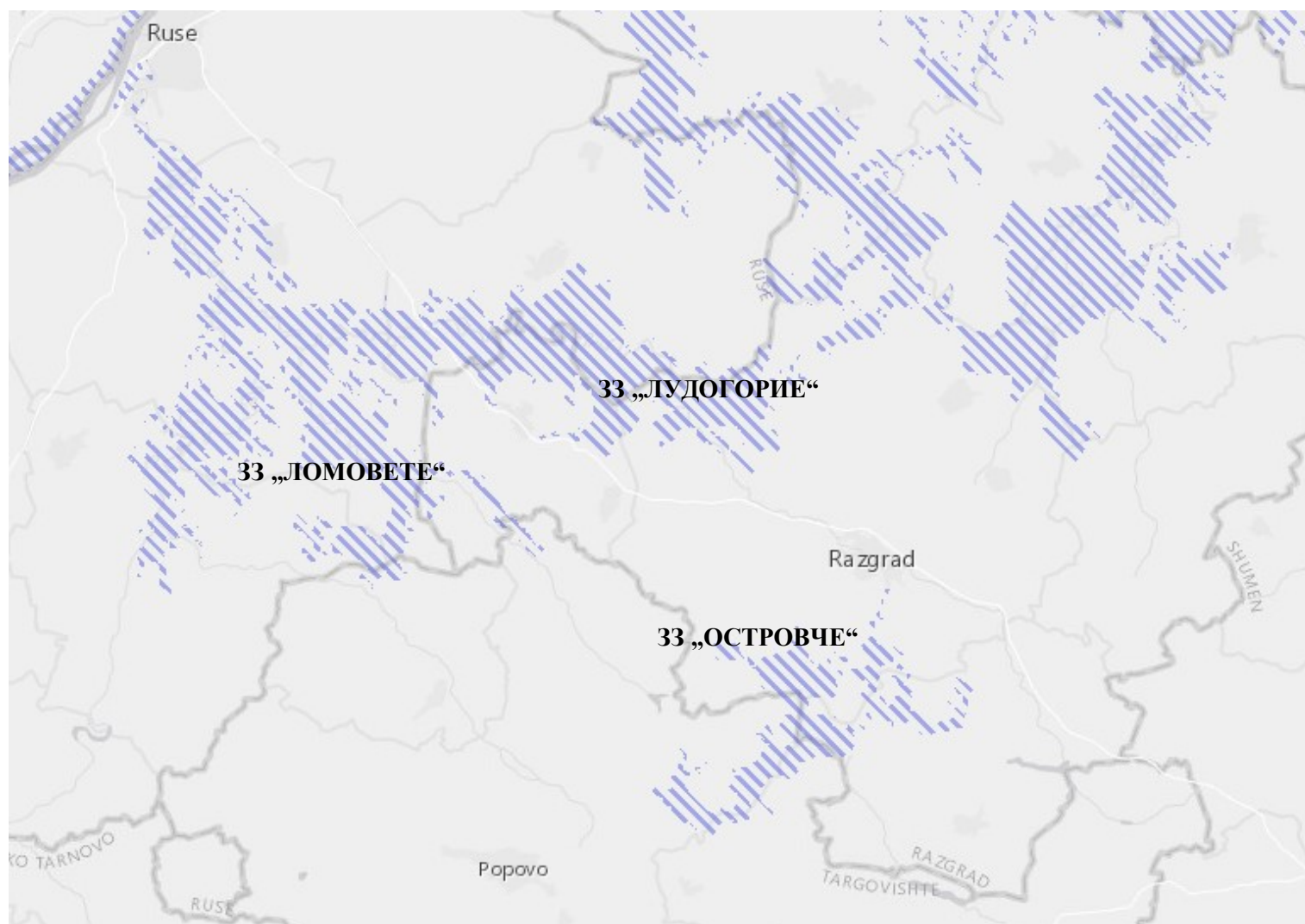
ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2024-2030 година

ОБЩИНА РАЗГРАД

2	33 Лудогорие BG 0000168	ЗАПОВЕД № РД-1034 от 17 декември 2020 г.	594 474,858 дка	Дянково, Побит камък, Черковна и Ясеновец
3	33 Островче BG 0000173	ЗАПОВЕД № РД-1014 от 17 декември 2020 г	67 491,853 дка.	Благоево, Пороище, Разград

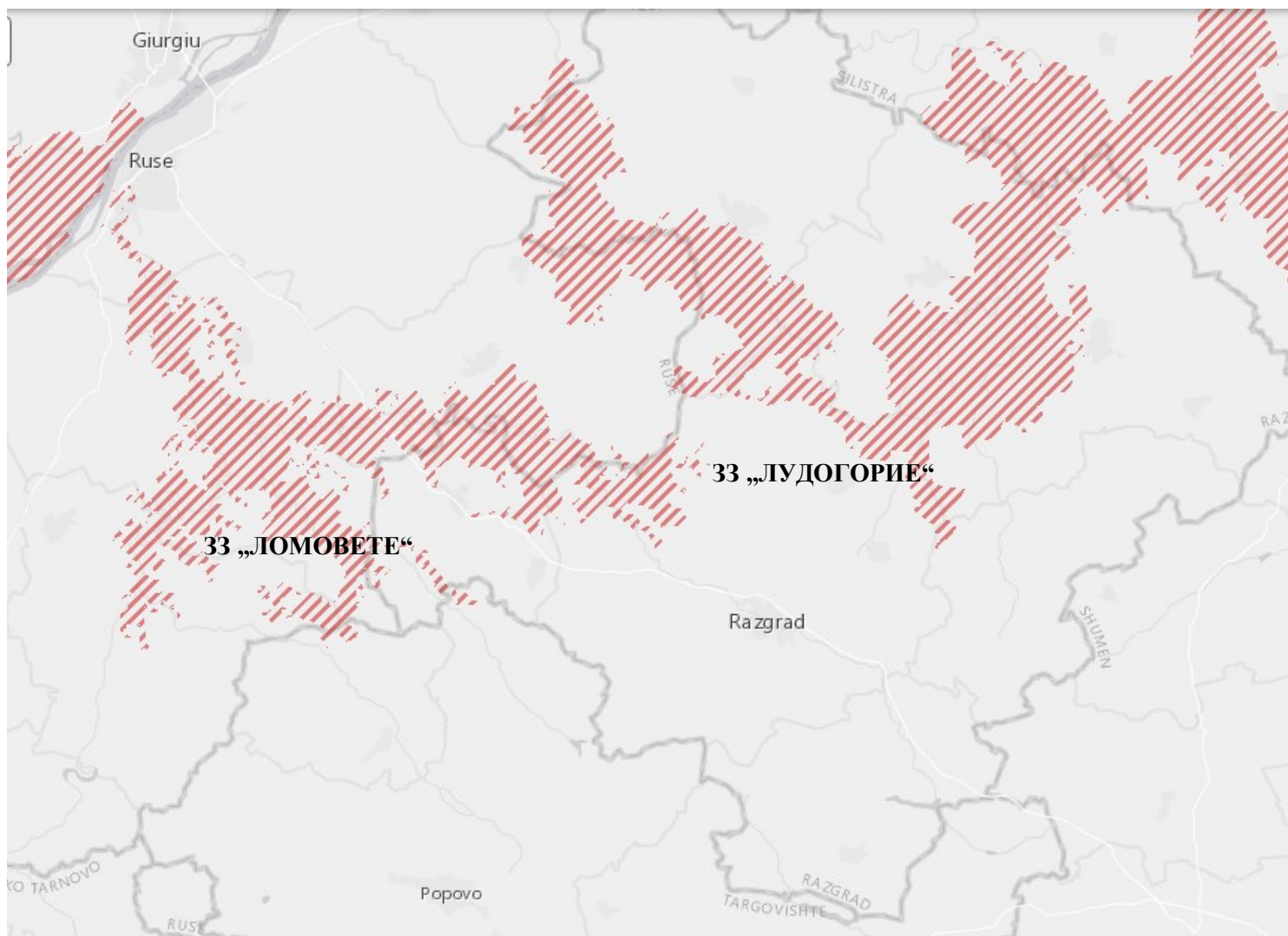
Защитени зони по директивата за птиците:

№	Наименование	Документ	Площ, ha	Обхваща землищата на:
1	33 Ломовеце BG 00002025	Заповед № РД- 562/05.09.2008 г. на МОСВ, изм. със Заповед № РД- 382/19.04.2013 г. на МОСВ.	33 451.13	Дряновец, Осенец, Раковски
2	33 Лудогорие BG 0002062	Заповед № РД- 837/17.11.2008 г. на МОСВ, изм. със Заповед № РД- 79/28.01.2013 г.	91 389.06	Дянково, Побит камък, Черковна и Ясеновец

Фиг. 6.5.3.2.-1 Граници на защитените зони по директивата за местообитанията

ОБЩИНА РАЗГРАД

Фиг. 6.5.3.2-2 Граници на защитените зони по директивата за птиците

ОБЩИНА РАЗГРАД

Предмет и цели на опазване в защитените зони:

✓ **33 за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна „Ломове“ (BG0000608).**

Предмет на опазване в 33 са следните природни местообитания:

- 6210 Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (Festuco-Brometalia) (*важни местообитания на орхидеи);
- 6430 Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс;
- 9170 Дъбово-габърови гори от типа GalioCarpinetum;
- 9180 * Смесени гори от съюза Tilio-Acerion върху сипеи и стръмни склонове;
- 91E0 * Алувиални гори с Alnus glutinosa и Fraxinus excelsior (Alno-Pandion, Alnion incanae, Salicion albae);
- 91H0 * Панонски гори с Quercus pubescens;
- 91I0 * Евро-сибирски степни гори с Quercus spp.;
- 91M0 Балкано-панонски церово-горунови гори;
- 91Z0 Мизийски гори от сребролистна липа;

Предмет на опазване в 33 са природните местообитания на следните бозайници:

Barbastella barbastellus Широкоух прилеп

**Canis lupus* Европейски вълк

Vormela peregusna Пъстър пор

Земноводни и влечуги:

Bombina bombina Червенокоремна бумка

Elaphe sauromates Пъстър смок

Emys orbicularis Обикновена блатна костенурка

Testudo graeca Шипобедрена костенурка

Testudo hermanni Шипоопашата костенурка

Triturus karelinii Голям гребенест тритон

Предмет на опазване в 33 са природните местообитания на следните риби:

Cobitis taenia Обикновен щипок

Предмет на опазване в 33 са природните местообитания на следните безгръбначни:

* *Osmoderma eremita* Осмодерма

Bolbelasmus unicornis Еднорог болбелазмус

ОБЩИНА РАЗГРАД

Lycaena dispar Лицена (Голяма огневка)

Cerambyx cerdo Обикновен сечко

Lucanus cervus Бръмбар рогач

Morimus funereus Буков сечко

**Rosalia alpine* Алпийска розалиа

✓ **33 за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна „Лудогорие“ (BG0000168).**

Предмет на опазване в 33 са следните природни местообитания:

6110* Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от *Alyso-Sedion albi*

6210* Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (*Festuco-Brometalia*) (*важни местообитания на орхидеи)

6240 * Субпанонски степни тревни съобщества;

6250 * Панонски льосови степни тревни съобщества

8310 Неблагоустроени пещери

9180* Смесени гори от съюза *Tilio-Acerion* върху сипеи и стръмни склонове

91G0* Панонски гори с *Quercus petraea* и *Carpinus betulus*

91I0 * Евро-сибирски степни гори с *Quercus* spp.

91M0 Балкано-панонски церово-горунови гори

91Z0 Мизийски гори от сребролистна липа

Предмет на опазване в 33 са природните местообитания на следните бозайници:

**Canis lupus* Европейски вълк

Lutra lutra Видра

Mesocricetus newtoni Добруджански (среден) хомяк

Miniopterus schreibersi Дългокрил прилеп

Barbastella barbastellus Широкоух прилеп

Myotis bechsteini Дългоух нощник

Myotis blythii Остроух нощник

Myotis capaccinii Дългопръст нощник

Myotis emarginatus Трицветен нощник

Myotis myotis Голям нощник

Rhinolophus euryale Южен подковонос

Rhinolophus ferrumequinum Голям подковонос

ОБЩИНА РАЗГРАД

Rhinolophus hipposideros Малък подковонос

Spermophilus citellus Лалугер

Vormela peregusna Пъстър пор

Земноводни и влечуги:

Bombina bombina Червенокоремна бумка

Elaphe sauromates Пъстър смок ,

Emys orbicularis Обикновена блатна костенурка

Testudo graeca Шипобедрена костенурка

Testudo hermanni Шипоопашата костенурка

Triturus dobrogicus Добруджански тритон

Triturus karelinii Голям гребенест тритон

Риби:

Cobitis taenia Обикновен щипок

Безгръбначни:

Bolbelasmus unicornis Еднорог болбелазмус

Lycaena dispar Лицена (Голяма огневка)

Cerambyx cerdo Обикновен сечко

Lucanus cervus Бръмбар рогач

Morimus funereus Буков сечко

* *Euplagia (Callimorpha) quadripunctaria* Четириточкова меча пеперуда

Euphydryas (Hypodryas) maturna Хидриас

✓ **33 за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна „Островче“ (BG0000173).**

Цели на опазване:

- Запазване на площта на природните местообитания и местообитанията на видове и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона.
- Запазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата.
- Възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видове, както и на популации на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

ОБЩИНА РАЗГРАД

Предмет на опазване:

Природни местообитания:

91E0* Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (*Alno-Pandion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)

6110* Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от *Alysso-Sedion albi*

6210* Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (*Festuco-Brometalia*) (*важни местообитания на орхидеи)

6510 Низинни сенокосни ливади

9180* Смесени гори от съюза *Tilio-Acerion* върху сипеи и стръмни склонове

91G0* Панонски гори с *Quercus petraea* и *Carpinus betulus*

91H0 * Панонски гори с *Quercus pubescens*

91I0 * Евро-сибирски степни гори с *Quercus spp.*

91M0 Балкано-панонски церово-горунови гори

91Z0 Мизийски гори от сребролистна липа

Бозайници:

**Canis lupus* Европейски вълк

Lutra lutra Видра

Spermophilus citellus Лалугер

Vormela peregusna Пъстър пор

Земноводни и влечуги:

Bombina bombina Червенокоремна бумка

Elaphe quatuorlineata Ивичест смок

Emys orbicularis Обикновена блатна костенурка

Testudo graeca Шипобедрена костенурка

Testudo hermanni Шипоопашата костенурка

Triturus dobrogicus Добруджански тритон

Triturus karelinii Голям гребенест тритон

Риби:

Cobitis taenia Обикновен щипок

Rhodeus sericeus amarus Европейска горчивка

Безгръбначни:

Lycaena dispar Лицена

Polyommatus eroides Полиоматус

ОБЩИНА РАЗГРАД

Hypodryas maturna Хидриас

Bolbelasmus unicornis

Cerambyx cerdo Обикновен сечко

Lucanus cervus Бръмбар рогач

Morimus funereus Буков сечко

**Osmoderma eremita* Осмодерма

**Rosalia alpina* Алпийска розалиа

✓ 33 за опазване на дивите птици „Ломовец“ (BG0002062).

Цели на обявяване:

- Опазване и поддържане на местообитанията на видовете птици, предмет на опазване, за постигане на тяхното благоприятно природозащитно състояние;
- Възстановяване на местообитания на видовете птици, предмет на опазване, за които е необходимо подобряване на природозащитното им състояние.

Предмет на опазване:

Видове птици предмет на опазване в зоната, включени в Приложение I на Директива 2009/147/ЕО:

Малък воден бик (*Ixobrychus minutus*), Черен щъркел (*Ciconia nigra*), Бял щъркел (*Ciconia ciconia*), Червен ангъч (*Tadorna ferruginea*), Осояд (*Pernis apivorus*), Черна каня (*Milvus migrans*), Египетски лешояд (*Neophron percnopterus*), Орел змияр (*Circus gallicus*), Тръстиков блатар (*Circus aeruginosus*), Ливаден блатар (*Circus pygargus*), Късопръст ястреб (*Accipiter brevipes*), Белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*), Малък креслив орел (*Aquila pomarina*), Малък орел (*Hieraetus pennatus*), Белошипа ветрушка (*Falco naumanni*), Вечерна ветрушка (*Falco vespertinus*), Ловен сокол (*Falco cherrug*), Ливаден дърдавец (*Crex crex*), Бухал (*Bubo bubo*), Козодой (*Caprimulgus europaeus*), Земеродно рибарче (*Alcedo atthis*), Синявица (*Coracias garrulus*), Сив кълвач (*Picus canus*), Черен кълвач (*Dryocopus martius*), Сирийски пъстър кълвач (*Dendrocoros syriacus*), Среден пъстър кълвач (*Dendrocoros medius*), Горска чучулига (*Lullula arborea*), Полска бърбрица (*Anthus campestris*), Ястребогушо коприварче (*Sylvia nisoria*), Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), Черночела сврачка (*Lanius minor*), Градинска овесарка (*Emberiza hortulana*), Белочела сврачка (*Lanius nubicus*);

Редовно срещащи се мигриращи птици, които не са включени в Приложение I на Директива 2009/147/ЕО:

Голям корморан (*Phalacrocorax carbo*), Сива чапла (*Ardea cinerea*), Ням лебед (*Cygnus olor*), Зимно бърне (*Anas crecca*), Зеленоглава патица (*Anas platyrhynchos*), Малък ястреб (*Accipiter nisus*), Обикновен мишелов (*Buteo buteo*), Черношипа ветрушка (*Falco tinnunculus*), Сокол орко (*Falco subbuteo*), Воден дърдавец (*Rallus aquaticus*), Зеленоножка (*Gallinula chloropus*), Малък червеноног водобегач (*Tringa totanus*), Голям горски водобегач (*Tringa*

ОБЩИНА РАЗГРАД

ochropus), Обикновен пчелояд (*Merops apiaster*), Брегова лястовица (*Riparia riparia*), Жълтокрака чайка (*Larus cachinnans*), Бял ангъч (*Tadorna tadorna*).

✓ **33 за опазване на дивите птици „Лудогорие“ (BG0002062).**

Цели на обявяване:

- Опазване и поддържане на местообитанията на видовете птици, предмет на опазване, за постигане на тяхното благоприятно природозащитно състояние;
- Възстановяване на местообитанията на видовете птици, предмет на опазване, за които е необходимо подобряване на природозащитното им състояние.

Предмет на опазване:

Видове птици предмет на опазване в зоната, включени в Приложение I на Директива 2009/147/ЕО:

Ixobrychus minutus Малък воден бик, *Ardea purpurea* Червена чапла, *Ciconia nigra* Черен щъркел, *Ciconia ciconia* Бял щъркел, *Tadorna ferruginea* Червен ангъч, *Pernis apivorus* Осояд, *Milvus migrans* Черна каня, *Circus gallicus* Орел змияр, *Circus pygargus* Ливаден блатар, *Accipiter brevipes* Късопръст ястреб, *Buteo rufinus* Белоопашат мишелов, *Aquila pomarina* Малък креслив орел, *Aquila heliaca* Царски орел, *Hieraaetus pennatus* Малък орел, *Crex crex* Ливаден дърдавец, *Bubo bubo* Бухал, *Caprimulgus europaeus* Козодой, *Coracias garrulous* Синявица, *Picus canus* Сив кълвач, *Driocopus martius* Черен кълвач, *Dendrocopos syriacus* Сирийски кълвач, *Dendrocopos medius* Среден пъстър кълвач, *Lullula arborea* Горска чучулига, *Anthus campestris* Полска бълбрица, *Sylvia nisoria* Ястребогушо коприварче, *Ficedula semitorquata* Полубеловрата мухоловка, *Lanius collurio* Червеногърба сврачка, *Lanius minor* Черночела сврачка, *Emberiza hortulana* Градинска овесарка

Редовно срещащи се мигриращи птици, които не са включени в Приложение I на Директива 2009/147/ЕО:

Tachybaptus ruficollis Малък гмурец, *Podiceps nigricollis* Черногуш гмурец, *Accipiter gentilis* Голям ястреб, *Accipiter nisus* Малък ястреб, *Buteo buteo* Обикновен мишелов, *Falco tinnunculus* Черношипа ветрушка, *Falco subbuteo* Орко, *Rallus aquaticus* Воден дърдавец, *Gallinula chloropus* Зеленоножка, *Vanellus vanellus* Обикновена калугерица, *Actitis hypoleucos* Късокрил кюкавец, *Merops apiaster* Обикновен пчелояд.

6.5.4. ГОРИ – състояние, видово разнообразие, собственост, използване за рекреационни цели, за дърводобив, за други цели и т.н.

Горските територии заемат площ от 14 765.6 ха или около 22.6% от територията на общината. Предвид стопанското, рекреационното, екологичното и естетическо значение на горите,

Плошта на горите в землищата на община Разград е разпределена по следния начин:

- град Разград - 1412,79 ха (9,57% от горските територии в община Разград)
- село Балкански - 912,88 ха (6,18% от горските територии в община Разград)

ОБЩИНА РАЗГРАД

- село Благоево - 964,89 ха (6,53% от горските територии в община Разград)
- село Гецово - 728,44 ха (4,93% от горските територии в община Разград)
- село Дряновец - 1430,96 ха (9,69% от горските територии в община Разград)
- село Дянково - 1557,33 ха (10,54% от горските територии в община Разград)
- село Киченица - 9,12 ха (0,06% от горските територии в община Разград)
- село Липник - 36,19 ха (0,24% от горските територии в община Разград)
- село Мортагоново - 603,60 ха (4,08% от горските територии в община Разград)
- село Недоклан - 296,21 ха (2,01% от горските територии в община Разград)
- село Осенец - 961,76 ха (6,51% от горските територии в община Разград)
- село Островче - 722,29 ха (4,89% от горските територии в община Разград)
- село Побит Камък - 1082,79 ха (7,33% от горските територии в община Разград)
- село Пороище - 486,84 ха (3,29% от горските територии в община Разград)
- село Радинград - 92,95 ха (0,62% от горските територии в община Разград)
- село Раковски - 1074,59 ха (7,27% от горските територии в община Разград)
- село Топчии - 927,60 ха (6,28% от горските територии в община Разград)
- Ушинци - 232,06 ха (1,57% от горските територии в община Разград)
- село Черковна - 807,20 ха (5,46% от горските територии в община Разград)
- село Ясеновец - 425,75 ха (2,88% от горските територии в община Разград)

По вид на горите преобладават широколистните, като те заемат над 90% от общата площ на горския фонд. Иглолистните гори са млади насаждения от бял и черен бор.

Характерно за община Разград е относително ниския процент на горски територии, които заемат 22.6 % от площта на общината, при средна стойност за страната – 33.5%. Горите са разположени в горски масиви и полезащитни пояси.

ОБЩИНА РАЗГРАД

Държавните гори се стопанисват и управляват от ДГС "Разград", което обхваща част от землищата на общини гр. Разград, гр.Лозница, гр.Цар Калоян и с. Самуил, както следва: Община гр. Цар Калоян - землищата на селата Езерче, Костанденец и град Цар Калоян; Община гр. Разград - землищата на град Разград и селата Балкански, Благоево, Гецово, Дряновец, Дянково (част), Киченица.

Горите, общинска собственост се стопанисват и управляват от общинско предприятие „Разград лес”.

Основно добитият дървен материал се използва за производство на целулоза, полуцелулоза, плочи от дървесни частици и плочи от дървесни влакна, както и за дърва за горене от населението.

Защитните и рекреационните гори изпълняват основно водоохранни, противоерозионни, мелиоративни, рекреационни и други функции и се подразделят на:

- * Водоохранни - вододайни зони, водосбори на водоеми и водни течения и райони около отделни извори;

- * Противоерозионни - ерозиран горски земи; земи на урвести и каменливи терени; нелесопригодни горски площи, обрасли с дървесна и храстова растителност; поройни горски земи и гори, създадени по технически проекти за борба с ерозията;

- * Мелиоративни - защитни горски пояси, гори за защита на инженерни съоръжения и гори около центровете с промишлено замърсяване

- * Рекреационни - курортни гори и местности, пещери, горски паркове и зелени зони извън урбанизираните територии

- * Други - семепроизводствени насаждения и градини; горски разсадници; географски култури; дендрариуми; гори, попадащи в териториалния обхват на единични и групови паметници на културата и техните охранителни зони; до 200м около туристическите хижи и манастирите; бази за интензивно развъждане на дивеча.

На територията на Община Разград има гори с мелиоративни функции. Такива са полезащитните горски пояси в подотдели 32-б, в; 34-д; 39-л, м, н, о; 43-а, б; 53-с; 55-а; 58-с; 85-а, б, в; 139-с, т, у, ф, х; 154-и, к; 158-3, и; 160-д, е; 161-н; 167-а, б, в, г, д, м; 192-е, ж, з; 196-п; 199-з, и, к, л; 225-е, ж; 382-ч; 385-з; 401-г; 405-а с обща площ 114,2 ха, както и горите за защита на инженерно - технически съоръжения като стометровите ивици край газопроводите - подотдели 159-ж, и, к, м, 2, 8; 206-ш, щ; 208-а, 1; 209-ж, з, и, к, т, у, ф, 1, 2, 3 с обща площ 40 ха, стометровите ивици от двете страни на жп линията Русе - Варна - подотдели 209-а, б, в, г; 210-а, б, в, г; 212-а; 213-л, 1; 218-м, н; 223-в, д, ж, з; 237-г, 2; 238- 239-в с обща площ 73,1 ха и петдесет метровата ивица на първокласния път Русе* - Варна -подотдел 84-е1 с площ 1,7 ха.

Горският фонд на общината се състои от около 50 вида дървета, храсти и увивни. Основните дървесни видове, които дават облика на естествената растителност, са цер, липа и габър. Разпространени са повсеместно, като образуват предимно чисти церови или смесени с благу, зимен дъб, габър и сребролистна липа насаждения, чисти липови насаждения или в

ОБЩИНА РАЗГРАД

смес със зимен дъб, габър, цер и планински ясен, чисти габъррови или смесени със сребролистна липа, зимен дъб и цер насаждения, насаждения с преобладание на зимен дъб, смесени с цер и габър, чисти благунови или смесени с цер насаждения.

На по-бедните месторастения се срещат космат дъб, мъждрян и келяв габър. Единично участие в състава на насажденията имат клена, бряста, мекиша и др. В резултат на извършените от лесничейството залесявания, са създадени култури от акация, черен бор, сребролистна липа, тополи, червен дъб, явор, планински ясен, гледичия, бял бор, смърч, зелена дуглъзка и др. От изкуствено внесените дървесни видове най-голямо разпространение има акацията. Създадени са и култури от орех. В състава на растителните формации участват редица храстови и тревни видове, като най-широко разпространение имат глог, дрян, птиче грозде, аморфа, житни, детелина и др.

Горската растителност в Община Разград в проценти е както следва:

Естествени насаждения - 59,7% в т.ч.: Липови насаждения - 8,5%; Церови насаждения - 13,7%; Дъбови насаждения - 9,6%; Габъррови насаждения - 26,6%; Други - 1,3%.

Култури - 29,6% в т.ч.: Иглолистни - 6,0%.

Основните насоки за развитието на горските територии се определят от лесоустройствените проекти на лесничействата. Проектите осигуряват добри предпоставки за стопанисване и ползване на горския фонд. Най-важните лесокултурни дейности са: залесяването след сечи, реконструкция на насажденията за попълване на редини, подпомагане на естественото възобновяване и др. Наред с лесокултурните дейности се работи и за запазване и обогатяване на видовото разнообразие на дивеча в горските територии: изграждане на ловностопански съоръжения и провеждане на биотехнически мероприятия, опазване и охрана на дивеча. Всички мероприятия в горския фонд са насочени към повишаване устойчивостта на горите, постигане на непрекъснатост и равномерност в ползванията, максимален стопанско-икономически, екологичен и рекреационен ефект.

6.6. ШУМ.

Шумът и вибрациите по своето хигиенно значение са на едно от първите места сред неблагоприятно действащите фактори в работната и околна среда.

Граничните стойности на нивата на шум за различните територии и урбанизирани зони в зависимост от предназначението им за дневен, вечерен и нощен период, са регламентирани в Наредба No.6 от 26.06.2006 г. за показателите за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, методите за оценка на стойностите по показателите за шум и на вредните ефекти от шума върху здравето на населението (ДВ 58/2006 г.). Представени са в Таблица 6.6.-1.:

ТАБЛИЦА 6.6.-1. Еквивалентно ниво на шум в различните видове територии и устройствени зони в урбанизираните територии и извън тях

Територии и устройствени зони в урбанизираните територии и извън тях	Еквивалентно ниво на шум (dBA)
--	--------------------------------

ОБЩИНА РАЗГРАД

	ден	вечер	нощ
Жилищни територии и зони	55	50	45
Централни градски части	60	55	50
Територии, подложени на въздействието на интензивен автомобилен трафик	60	55	50
Територии, подложени на въздействието на железопътен и трамваен трафик	65	60	55
Територии, подложени на въздействието на авиационен шум	65	65	55
Производствено-складови територии и зони	70	70	70
Зони за обществен и индивидуален отдих	45	40	35
Зони за лечебни заведения и санаториуми	45	35	35
Зони за научно-изследователска и учебна дейност	45	40	35
Тихи зони извън агломерациите	40	35	35

6.6.1. Мониторинг на шум

Регионалните здравни инспекции (РЗИ) изготвят ежегодни шумови характеристики на населените места. Чрез тези характеристики се извършва комплексна оценка на шумовото натоварване на всички областни градове в страната, включително и на някои други по-големи населени места. По същество шумовата характеристика на населеното място представлява ежегоден доклад, който РЗИ предоставят на МЗ и общините. Тези доклади по-нататък се използват за вземане на решения от контролните органи и общинските власти за предприемане на мерки за намаляване на шума.

Най-голям дял в шумовото замърсяване в населените места има **автомобилният транспорт**. Непрекъснато нарастващият трафик от моторните превозни средства и грешките в градоустройственото планиране формират неблагоприятната акустична обстановка в урбанизираните територии.

Контролът на шумовото замърсяване от автотранспорта в населените места се извършва от Националната система за мониторинг на шума в урбанизираните територии.

РЗИ - Разград, като областна структура, участва в системата чрез ежегодни наблюдения, анализ, оценка и контрол на транспортното шумово натоварване.

Изготвен е списък на пунктовете за мониторинг на шума в град Разград. В определените и утвърдени 15 стационарни пункта за мониторинг на уличния шум се провеждат ежегодно измервания на имисионните му нива.

Броят и местата на пунктовете не са променяни, за да има сравнимост на данните за пет поредни години. Измерването на шумовите нива се провежда през един и същ период на годината.

За всеки пункт на измерване са отчетени вида и състоянието на пътното покритие, наклона на улицата, вида на околните сгради, наличието на озеленяване.

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2024-2030 година

ОБЩИНА РАЗГРАД

Местоположението и разпределението на пунктовете е следното:

- 7 пункта са разположени на улици с интензивно движение (47% от общия брой);
- 4 пункта в жилищни зони и територии с неутежнен акустичен режим (27 % от общия брой);
- 2 пункта в зони за обществен и индивидуален отдих (13 % от общия брой);
- 2 пункта в зони на лечебни заведения и санаториуми (13 % от общия брой).

ТАБЛИЦА 6.6.1-1 Резултати от мониторинг на шум 2018-2022 г.

Пункт №	Местоположение	Еквивалентно ниво на шума, dB (A)					Гранични стойности
		Средни дневни еквивалентни нива на шум					
		2018	2019	2020	2021	2022	
Територии, подложени на въздействието на интензивен автомобилен трафик							
1	блок „Ягода”, жк Васил Левски	63-67	63-67	68-72	68-72	68-72	60
2	Държавен архив, ул. „Княз Борис” 33	63-67	63-67	63-67	63-67	63-67	60
3	Дом на техниката, бул. „България”	63-67	63-67	63-67	63-67	63-67	60
4	Регионален военен сектор, бул. „Априлско въстание”	68-72	68-72	63-67	68-72	63-67	60
5	Хотел „Централ”	63-67	63-67	63-67	63-67	63-67	60
6	СОУ „Христо Ботев”, ул. „Велес”	63-67	68-72	68-72	68-72	68-72	60
7	ОУ „Отец Паисий”, ул. „Св.Климент”	63-67	63-67	63-67	63-67	58-62	60
Територии, подлежащи на усилена шумозащита							
В жилищни зони и територии с неутежнен акустичен режим							
8	ЦДГ № 7, ул. „Гаврил Кръстевич” 28	58	под 58	под 58	под 58	под 58	55
9	жк Орел срещу бл. 19	58-62	68-72	58-62	63-67	58-62	55
10	Ул. „Цар Симеон” 5	63-67	63-67	58-62	63-67	58-62	55
11	ПС Водна централа, ул. Св. Климент № 100	63-67	58-62	58-62	58-62	58-62	55
В зони за обществен и индивидуален отдих							
12	Градска градинка с часовникова кула / фонтан/	58	58-62	под 58	58-62	под 58	45
13	Парк жк Орел	58	под 58	под 58	под 58	под 58	45
В зони за лечебни заведения и санаториуми							
14	МБАЛ „Св. Иван Рилски“, ул. Коста Петров №2	58	под 58	под 58	под 58	под 58	45
15	Дом за стари хора с отделение за лежачо болни, ул. „Хаджи Димитър” 30	63-67	58-62	63-67	63-67	63-67	45

Източник: РЗИ - Разград

ОБЩИНА РАЗГРАД

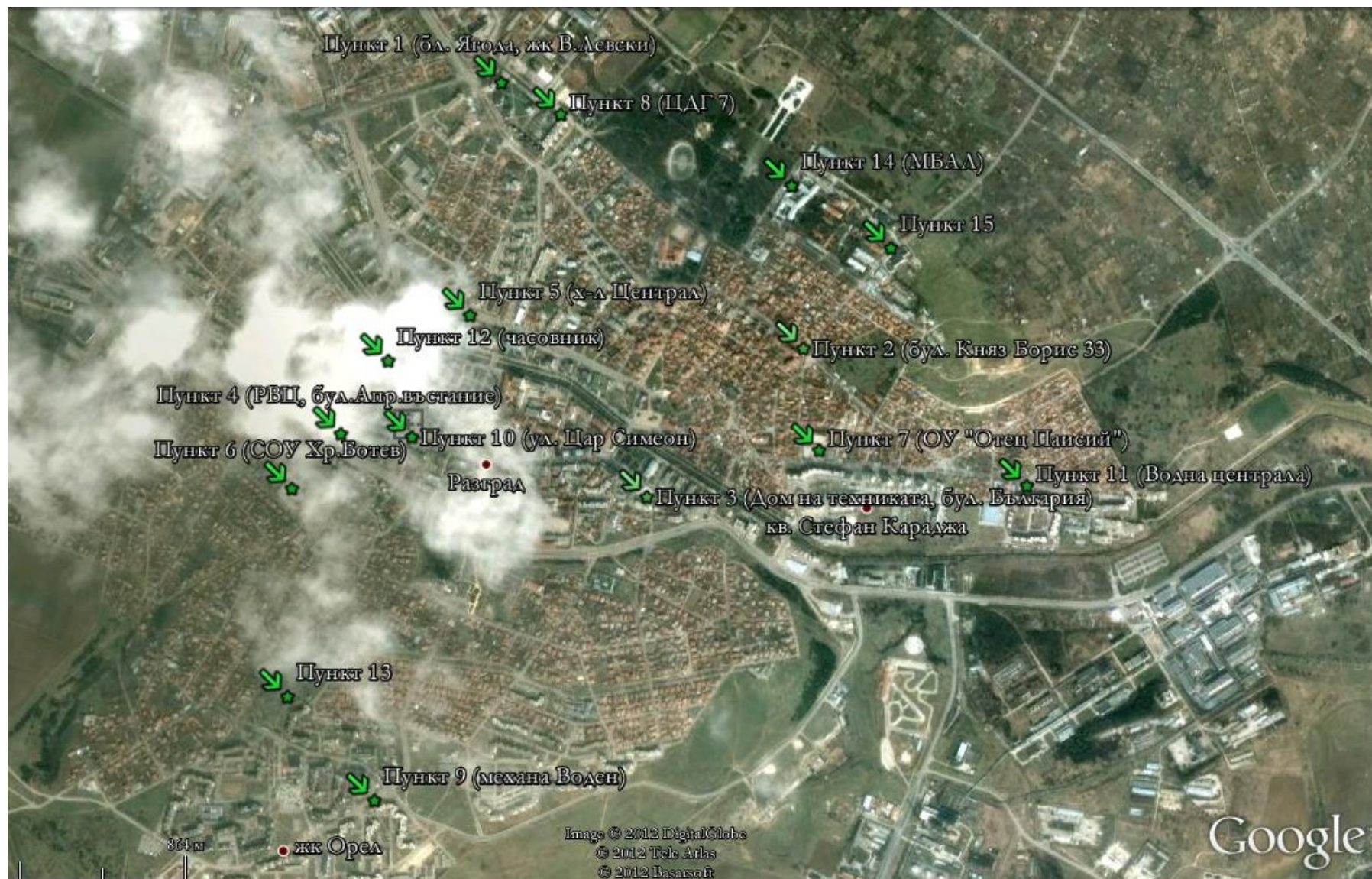
Анализът на получените резултати показва, че не са установени средни стойности на шума в диапазоните над 82 dB(A), 78-82dB (A) и 73-77 dB(A), на нито един пункт на територията на гр.Разград.

През 2022 г. на пункт № 6 не са регистрирани промени в средните стойности на измерените средни дневни еквивалентни нива на шума спрямо 2021 г.

В 3 пункта средните стойности на измерените средни дневни еквивалентни нива на шума са по-високи спрямо предходната година. Повишението е с 2 dB (A) за пункт № 8, повишението е с 2 dB (A) за пункт № 13 повишението е с 1 dB (A) за пункт № 15. През 2022 г. по-ниски стойности на шума в сравнение с 2021 г. са регистрирани в 11 пункта.

През 2022 г. резултатите от измерванията показват, че в 14 пункта (от всичките 15) средните шумови нива превишават граничните стойности, които са определени с Наредба № 6 на МЗ и МОСВ публ. В ДВ бр. 58/2006 г.

На фиг. 6.6.1-1 е представена Карта с разположение на пунктовете за мониторинг на шум на територията на град Разград.

Фиг. 6.6.1.-1 Местоположение на пунктовете за мониторинг на шум на територията на град Разград

Източници на шум от промишлена дейност

Дружества на територията на община Разград, които подлежат на контрол по фактор „Шум“ или такива, с издадени комплексни разрешителни.

- „Селур Фарма“ ЕООД – предприятие за производство на хранителни добавки. Извършвани са контролни измервания на нивата на шум. Източници: чилър, охладителна кула.
- „Рока Со“ ООД – предприятие за производство и съхранение на фуражи. Извършвани са контролни измервания на нивата на шум. Източници: елеватори, редлери, вътрешно-площадков транспорт.
- Регионално депо за неопасни отпадъци за общините Разград, Лозница, Исперих, Завет, Кубрат, Самуил, Цар Калоян. Депото е с комплексно разрешително №248-Н0/2008 г. Съгласно условие № 12 операторът извършва СПИ на нивата на шум веднъж на две последователни календарни години. Източници: компактор, сметоизвозващи машини.
- „Новал – 1“ ЕООД – предприятие за топене и леене на алуминий от отпадъци. Предприятието е с комплексно разрешително №480-Н1/2020 г. Съгласно Условие №12 операторът извършва СПИ на нивата на шум веднъж на две последователни календарни години. Извършвани са и контролни измервания. Източници: металообработващи машини, пещи, вентилатори, вътрешно-площадков транспорт.
- „Млин 97“ АД – предприятие за производство на брашна и солети. Извършвани са контролни измервания на нивата на шум. Източници: мелница, аспирации, редлери, климатична система.
- Ди Ес Смит България“ АД, площадка Разград – предприятие за производство и рециклиране на опаковки. Извършвани са СПИ измервания на нивата на шум. Източници: слотер и щанцови машини, пелетизатор, вътрешно-площадков транспорт.
- „Грийнбърн“ ЕООД – инсталация за изгаряне на опасни и неопасни отпадъци. Предприятието е с комплексно разрешително №532-Н0-И0-А4/2021 г. Съгласно Условие №12 операторът извършва СПИ на нивата на шум веднъж на две последователни календарни години. Извършвани са и контролни измервания. Източници: горивна инсталация, шнекове, хидрофор, вътрешно-площадков транспорт.
- „АДМ Разград“ ЕАД – предприятие за производство на глюкозо-фруктозни сиропи и етилов спирт от царевича. Предприятието е с комплексно разрешително №471-Н1/2020 г. Съгласно условие №12 операторът извършва СПИ на нивата на шум веднъж на две последователни календарни години. Извършвани са и контролни измервания. Източници: ПСОВ, чукова мелница, парокотелна централа, производствено оборудване, вътрешно-площадков транспорт.
- „Биовет“ АД, клон Разград – предприятие за производство на фармацевтични продукти за животновъдството. Предприятието е с комплексно разрешително №10-Н1-И1-А10/2021 г. Съгласно условие №12 операторът извършва СПИ на нивата на шум веднъж на две последователни календарни години. Извършвани са и контролни измервания. Източници: охладителни водни кули, компресори, аспирации, вътрешно-площадков транспорт.

Резултатите от извършваните контролни и собствени измервания на нивата на шум, излъчван в околната среда, не са показали превишение над граничните нива, съгласно Наредба №6/2006 г.

От изложеното до тук можем да направим заключение, че **промишлените предприятия не са основен източник на шумово замърсяване за град Разград.**

Изводи:

ОБЩИНА РАЗГРАД

Запазва се тенденцията на високи шумови замърсявания на територии подлежащи на въздействието на интензивен автомобилен трафик, които са в близост или са разположени в жилищни райони. Автотранспортният шум е в пряка зависимост от интензивността на движението. Движение в режим на тръгване и спиране и неспазване на ограниченията за скорост по основните булеварди. Структурата на транспортния поток, пропускателната способност на пътните артерии, възрастта на автомобилния парк, вида и качеството на пътната настилка. Основният шумов фон се създава от автомобилите – леки и товарни. През последните години в резултат на масовия внос на автомобили предимно «втора употреба» автомобилният парк е подменен. Въпреки че повечето от автомобилите са втора употреба, нивото на излъчвания от тях шум е значително по-ниско от използваните преди това, но същевременно техният брой се увеличава интензивно.

6.6.2. Източници на шум.

Източници на шум от транспорт

Основните източници на шум в град Разград са транспортните средства. Интензивният автомобилен трафик е основния фактор, който влияе върху акустичната среда на града.

Автотранспортният шум е в пряка зависимост от интензивността на движението, скоростта и структурата на транспортния поток, пропускателната способност на пътните артерии, възрастта на автомобилния парк, вида и качеството на пътната настилка, ситуационното и нивелетно разположение на пътя и характера на терена встрани от него.

Основният шумов фон се създава от автомобилите – леки и товарни, и тези на масовия градски транспорт. През последните години в резултат на масовия внос на автомобили предимно “втора употреба” автомобилният парк е основно подменен. Въпреки че повечето от автомобилите са втора употреба, нивото на излъчвания от тях шум е значително по-ниско от използваните преди това, но същевременно техният брой се увеличава интензивно. Най-високи нива на шума, макар и импулсни, се предизвикват от средствата на масовия градски транспорт, особено от много остарелите автобуси, от товарните камиони и др. такива.

Източници на шум от битов характер

На второ място са локалните източници на шум и шум от битов характер – строителни и ремонтни дейности, товаро-разтоварни работи, събиране на сметта, игри на деца (училища, детски градини, детски площадки), разговори, викове, и др.

Следващият по значение фактор, който влияе върху акустичната среда на града, е шумът, излъчван от заведенията за обществено хранене, увеселителните заведения, различните сервиси и авторемонтните работилници, разположени в непосредствена близост до жилищните сгради.

Индустриален шум

Шумът от производствените дейности е на трето място. В голямата си част те са обособени в промишлените зони и/или са извън границите на населеното място.

6.6.3. Население, подложено на шумово въздействие.

ОБЩИНА РАЗГРАД

Националният доклад за състоянието на околната среда за 2021, публикуван на страницата на ИАОС към МОСВ, отчита че през 2021 г. в 503 бр. (спрямо 498 бр. през 2020 г.) от контролните пунктове в страната са установени стойности над допустимите, което представлява 68,44% от общия брой контролирани зони (68,13% през 2020 г.).

Наднормени стойности са отчетени в 221 бр. от пунктовете, разположени във територии и зони подлежащи на усилена шумозащита, което представлява 43,94% от пунктовете с измерени нива над граничната стойност. През 2021 г. отново са констатирани стойности до 71 dB(A) на пунктове, разположени в жилищни територии, при норма 55 dB(A). Данните са аналогични с отчетените през 2020 г.

Като цяло нивата на измереното еквивалентното дневно ниво на шума в по-голямата част от изследваните пунктове надхвърлят граничните стойности за съответните населени територии и зони, регламентирани в горесцитираната Наредба № 6 от 2006 г.

В по-голямата част от контролните пунктове, измерените еквивалентни нива на шум все още надвишават граничните стойности. С оглед намаляване на нивата на шума в околната среда е необходимо да се спазват изискванията за правилно функционално планиране на територията, в т.ч. разположението на жилищните и промишлените райони, на скоростни магистрали, летища и др., да се оценява съответствието с изискванията за защита от шум при източника на шум (промишлено предприятие, търговски център, автомагистрала, железопътна линия и др.) в съответствие с действащите нормативни актове.

Основните източници на шум продължават да бъдат изключително натовареният транспортен трафик на автомобили, липсата на обходни маршрути за транзитно преминаващите транспортни средства извън градовете, минималното разстояние между сградите и пътните платна, липсата на достатъчно места за паркиране, което затруднява трафика на МПС; недостатъчното екраниране на транспортния шум; шумът от увеселителни заведения.

Обстановката в град Разград не се различава от констатираната за страната. Преобладаващи са диапазоните 63-67 dB при норма 55-60 dB.

Точният брой на населението, подложено на въздействие от превишаване на средните шумови нива в областния град, би могъл да се определи чрез изготвяне на стратегическа карта за шума за град Разград. Град Разград не попада в обхвата на определението „агломерация“ съгласно Допълнителните разпоредби на Закона за защита от шума в околната среда.

Към момента на актуализация на настоящия документ можем да отчетем, че в 14 от общо 15 пункта на територията на областния град са регистрирани средни шумови нива над граничните стойности, определени с Наредба № 6.

6.6.4. Предприети мерки.

През 2019 г. с Решение № 734 по Протокол № 56 от 30.05.2019 г. на Общински съвет – Разград се прие Програма за опазване на околната среда на Община Разград за периода

ОБЩИНА РАЗГРАД

2018-2023 година, която включва раздел „Шум“ с анализ на акустичната обстановка и с препоръки за намаляване на източниците на шум, които включват:

- стриктен контрол на техническата изправност на МПС;
- подходящи гладки улични настилки и малък наклон на улиците;
- подходяща организация на движението - ограничени и забранени за движение на МПС улици и зони, забрана за форсиране на двигателите, забрана за движение на мотоциклети и тежки камиони в определени райони и часове;
- включване на екологичните въпроси при възлагане на обществени поръчки;
- насърчаване придвижването пеша и с велосипеди;
- залесяване на свободни площи и изграждане на озеленителни пояси;
- правилно зонироване на населеното място, като не се допуска улична мрежа с транзитно движение в микрорайона;
- достатъчно отстояние на сградите от улиците;
- екраниране и поглъщане на транспортния шум;
- при планиране на жилищни сгради, разположени на улици, към тях да са обърнати сервизните им помещения;
- преразглеждане и преустройство на комуникационната мрежа с цел разтоварване на някои особено обременени с интензивен транспорт участъци;
- разглеждане на вътрешно градското автомобилно движение с цел извеждане на транзитния и тежкотоварен транспортен поток от жилищните комплекси и райони в централната градска част.

Предприетите през 2020г. мерки от страна на Община Разград за ограничаване на шума са свързани с ремонт на улична и пътна мрежа, на обща стойност около 1 100 000лв. продължава възстановяване на улици и увредени участъци от уличните и тротоарни площи, предстои изграждане на две кръгови кръстовища.

Предприетите през 2021 г. мерки от страна на Община Разград за ограничаване на шума в гр. Разград са свързани с:

1. Във връзка с изграждане и опазване на зелената система на територията на гр. Разград бяха засадени дръвчета в зелените площи и между блокови пространства в централната част и жк. „Орел“, целящо създаване на естетична и достъпна среда за обитаване и повишаване качеството на живот.

2. Извършено бе пролетно залесяване от служители на Община Разград - бяха засадени 50 тополи в район извън регулация - по северния скат край река Бели Лом от стадион „Антибиотик“ до моста на „Априлско въстание“.

3. В последните години се забелязва нараснала интензивност на движението в гр. Разград. С цел подобряване безопасността на автомобилния и пешеходен трафик, както и по-равномерното разпределяне на транспортните потоци се извършиха ре- хабилитация на

ОБЩИНА РАЗГРАД

настилка и организация на движението. Бяха изградени две кръгови кръстовища на пресичащите се бул. „Априлско въстание“ и ул. „Пета“ в гр. Разград, които се намират в източната част на града и са връзка с изходните артерии към гр. Търговище, гр. Русе и гр. Исперих. Кръстовището е триклонно, регулирано с неравномерна интензивност в трите клона. Булевард „Априлско въстание“ е градска магистрала втори клас, съгл. Наредба 12 за организация на движението по общинските пътища и улици на територията на Община Разград.

4. Второто изградено кръгово кръстовище е на ул. „Странджа“ и ул. „Дунав“ (до „Билла“) извършен бе и ремонт на участъка от 490 метра от това кръстовище до кръстовището с бул. „Априлско въстание“. С ремонта на ул. „Странджа“, включващ и изграждане на кръгово кръстовище до магазин „Билла“, който завърши по-рано тази година, общата стойност на ремонтите на улици в населените места в Община Разград през 2021 г. надвишава 3 милиона лева без ДДС.

През 2021 г. се извърши Основен ремонт на уличната настилка от първостепенната улична мрежа, в гр. Разград който включва:

- бул. „Априлско въстание“
- ул. „Странджа“,
- ул. Бели Лом (от ул. Перистър - сервиз Мотор Ойл до фирма Спиди)“

- ул. Преслав (от трафопост Млади семейства до ул. Сливница)“, с цел подобряване на пътната инфраструктура бяха изградени седем повдигнати пешеходни пътеки по бул. „Априлско въстание“ и една по ул. „Странджа“ в град Разград.

Извършени са текущи ремонти на ул. „Кресна“, ул. „Пещера“ гр. Разград, зад блоково пространство на ул. „Симеон“. Асфалтираха се паркинги и междублокови пространства в жк. „Орел“.

Предстои асфалтиране и на още две натоварени улици в града - „Юмрукчал“ и „Любен Каравелов“. То ще се извърши със средства от очаквани икономии от планирани средства за целева субсидия за капиталови разходи - 141 600 лв., решението за това бе взето на сесията на Общински съвет - Разград на 19 октомври.

През 2022 г. за намаляване на шумовото натоварване са изпълнени дейности по следните мерки:

Мярка. „Изграждане на паркинги и логистичен център за обслужване на транспортни средства, велоалеи, велостанции, шумозаглушителни екрани и други“.

Във връзка с изграждане и опазване на зелената система на територията на Община Разград бяха засадени дръвчета в зелените площи и между блокови пространства на гр. Разград. Извърши се почистване и облагородяване на района около мемориалния паметник в Северен Градски парк, гр.Разград. Извършено бе залесяване в Северен Градски парк, гр.Разград от ученици на НПТГ „Шандор Петьофи“.

Бе направен текущ ремонт включващ асфалтиране на велоалеята до „Пчелина“, оформени са банкетите и се постави маркировка върху новия асфалт.

ОБЩИНА РАЗГРАД

През 2022г. са планирани и изпълняват текущи ремонти на тротоари по

- ул. „Перистър“/източна част/ - от бул. „Априлско въстание“ до ул. „Кресна“;
- ул. „Росица“ /източна част от ул. „Осъм“ до ул. „Княз Борис“ гр. Разград;
- ул. „Димитър Хранов“ от ул. „Свети Климент“ до площада на църквата „Св. Николай Чудотворец“;
- ул. „Цар Калоян“ гр. Разград /отклонение от ул. „Перистър“ към БЗ „Перистър“;
- улица в село Киченица;
- ул. „Странджа“ – от ул. „Дунав“ до ул. „Добруджа“.

Изпълнява се текущ ремонт на прилежащ паркинг, обслужващ административна сграда на бул. „Априлско въстание“ 17 гр. Разград и са асфалтирани алеите в градинката до РБ „Проф. Боян Пенев“ гр. Разград.

Мярка. „Реконструкция и поддръжка на транспортната инфраструктура в града, преасфалтиране на улици и модернизация на инфраструктурата“.

В последните години се забелязва нараснала интензивност на движението в гр.Разград. С цел подобряване безопасността на автомобилния и пешеходен трафик, както и по-равномерното разпределяне на транспортните потоци се извършиха рехабилитация на настилка и организация на движението.

През 2022г. са планирани и изпълнени текущи ремонти на уличната настилка в гр.Разград и населените места на община Разград, които включват:

- основен ремонт/рехабилитация на ул. „Ивайло“ гр. Разград в участъка от бул. „Априлско въстание“ до ул. „Юмрукчал“;
- улица към паркинга на ОУ „Ив. Тургенев“ /ТГХТБ „Мария Кюри“;
- подходи към сградата на КАТ;
- ул. Ропотамо гр. Разград;
- междублокови пространства ж.к. Орел гр. Разград;
- ул. „Кирил и Методий“;
- ул. Москва в с. Стражец/от ул. „Ком“ до ул. „Юндола“;

Извършиха се текущи ремонт по пътните участъци в жк „Орел“ гр. Разград. Асфалтира се в района на Пенсионерския клуб в „Орел“ и вътрешният двор до блок 7, както и по маршрута на автобусна линия № 5 при денонощния паркинг и вътрешноквартална връзка между ул. „Добровска“ и околновръстното пред денонощния паркинг, както и свързване на вече прокарани трасета.

През 2022 г. е планиран ремонт на общинската пътна мрежа, в община Разград който включва път RAZ 2110, разположен в участъка между общински път / RAZ 1113, о.п Разград – Дянково/ и републикански път ЖП прелез Ясеновец /III – 205/, обслужващ регионално депо за твърди битови отпадъци и депо за промишлени отпадъци на „Биовет“ АД.

ОБЩИНА РАЗГРАД

В околностите на гр. Разград се рехабилитираха и част от Републикански пътища:

- Побит камък – Завет – Веселец с начало при отбивката от Разград-Кубрат /28.761 км/,
- Балкански-Благоево, с начало при разклона от главния Е-70 /12.172 км/,
- Разград-Исперих, от кръстовището с Русе-Варна до отбивката за село Недоклан /4.750 км/.

Четири села от община Разград (с.Гецово, с.Осенец, с.Раковски и с.Пороище) се изпълняват проекти по Национална кампания „За чиста околна среда“ 2022, финансирани от ПУДООС на обща стойност над 57 420 лв. Изпълняват се дейности за почистване, озеленяване и благоустрояване на територии за обществено ползване в съответните населени места (кътове за отдих, детски и спортни и фитнес площадки). Продължава реновирането на съществуващи детски площадки в ЖК „Бели Лом“, ЖК „Млади семейства“, ЖК „Лудогорие“, ЖК „Абритуc“ и до блок „Чавдар“ в гр. Разград.

През 2023 г. е извършан ремонт на шест паркинга в западната част на жк „Орел“ с обща площ 5401 кв.м. и подходи към тях с площ от 400 кв.м и един паркинг на ул. „Мебелна“ в „Бизнес зона „Перистър““.

Изпълнени са ремонтно-възстановителни дейности на Северен градски парк Разград, включващи следните видове работи:

- ремонт и рехабилитацията на алеите;
- озеленяване с дървесна растителност;
- доставка и монтаж на нова паркова мебел;
- възстановени спортна и детска площадка, чрез доставка и монтаж на нови игрови съоръжения.

Изградени са алеи в „Нов гробищен парк“.

Мярка. „Реконструкция и поддръжка на транспортната инфраструктура в града, преасфалтиране на улици и модернизация на инфраструктурата“.

През 2023 г. в град Разград са изпълнени ремонтни работи включващи:

- текущ ремонт на ул. „Софроний Врачански“;
- текущ ремонт на бул. „Бели Лом“ от паркинга на бл. „Чайка“ до кръстовището с ул. „Н. Икономов“;
- текущ ремонт на бул. „Бели Лом“ от кръстовището с ул. „Н. Икономов“ до кръстовището с ул. „Любен Каравелов“;
- текущ ремонт на паркинга от източната страна на спортна зала „Абритуc“;
- асфалтиране на ул. „Мебелна“;
- направа на неравности за ограничаване на скоростта на територията на Бизнес зона „Перистър“;

ОБЩИНА РАЗГРАД

- ремонт на тротоари по ул. „Ивайло“;
- ремонт на околновръстен път за ЖК „Орел“.

Ремонти на улици са изпълнени и в останалите населените места на територията на община Разград, включващи: с. Балкански, с. Благоево, с. Гецово, с. Дряновец, с. Дянково, с. Киченица, с. Мортагоново, с. Осенец, с. Островче, с. Побит камък, с. Пороище, с. Просторно, с. Радинград, с. Раковски, с. Стражец, с. Топчии, с. Ушинци и с. Ясеновец.

В селата Дянково и Липник са изпълнени проекти по Национална кампания „За чиста околна среда“ 2023, финансирани от ПУДООС. Изпълнени са дейности за почистване, озеленяване и благоустрояване на територии за обществено ползване, като в село Дянково е изградена детска площадка, в село Липник спортна площадка.

Реновирана е съществуваща детска площадка в ЖК „Орел“, гр. Разград.

Препоръки

С цел създаване на благоприятна и здравословна акустична среда е необходимо прилагането на разнообразни архитектурно-градоустройствени, хигиенни/технически, организационни, пътнотранспортни, лесозащитни и др. мероприятия от всички заинтересовани страни.

За намаляване на източниците на шум се препоръчва:

- стриктен контрол на техническата изправност на МПС;
- подходящи гладки улични настилки и малък наклон на улиците;
- подходяща организация на движението - ограничени и забранени за движение на МПС улици и зони, забрана за форсиране на двигателите, забрана за движение на мотоциклети и тежки камиони в определени райони и часове.
- Включване на екологичните въпроси при възлагане на обществени поръчки.
- Насърчаване придвижването пеша и с велосипеди.
- Залесяване на свободни площи и изграждане на озеленителни пояси.

За ограничаване на разпространението на шума в жилищните зони се препоръчва:

- правилно зонироване на населеното място, като не се допуска улична мрежа с транзитно движение в микрорайона;
- достатъчно отстояние на сградите от улиците;
- екраниране и поглъщане на транспортния шум;
- при планиране на жилищни сгради, разположени на улици, към тях да са обърнати сервизните им помещения.

С Решение на ОбС-Разград през февруари 2023 година е приет предварителен проект на Генерален план за организация на движението на гр. Разград.

ОБЩИНА РАЗГРАД

Главна цел на ГПОД е постигане на цялостна организация на движението на територията на гр. Разград. Това се постига чрез осигуряване на:

- бърз, безопасен и икономичен транспорт на пътници и товари;
- удобство на участниците в пътното движение;
- ефективно използване на пропускателната способност на изградената пътна мрежа;
- спазване на изискванията за опазване на околната среда и ограничаване на вредните въздействия от автомобилния транспорт, в т.ч. въздействия от шум, вибрации, газове и други;
- осигуряване на пълна и достоверна информация на участниците в пътното движение за пътнотранспортната обстановка.

В допълнение към главната цел на ГПОД, изготвилият го екип си поставя още следните цели:

- постигане на трайна пътна безопасност;
- оптимизиране на възможностите за развитие на различни видове придвижване с приоритизиране на пешеходното и велосипедното движение, както и на обществения транспорт;
- създаване на условия за пълна достъпност и мобилност на територията на населеното място чрез подходящи транспортни връзки.

За постигане на поставените цели, в ГПОД Разград се изпълняват следните комплексни задачи:

- оценка на структурата на разработваната територия – функционално зонироване, пътна мрежа, осъществявани връзки, проблеми;
- оценка на съществуващата пропускателна способност на пътищата или отделни участъци от тях и изследване на възможността за оптимизирането ѝ чрез методите на организиране на движението;
- очертаване на насоки за ефективно планиране и проектиране на пътната инфраструктура, основано на европейските стандарти за устойчива, зелена и мобилна среда, както насоки за планиране и проектиране на ясно разпознаваема пътна инфраструктура, съгласно принципите на „безопасната система“;
- при възможност – извеждане на транзитното автомобилно движение извън населеното място или в неговата периферия;
- спазване на принципите за интермодалност между отделните видове транспорт;
- осигуряване на оптимални и безопасни условия за паркиране;
- регламентиране на транспортния (пешеходен, велосипеден, автомобилен и др.) достъп до отделни територии и обекти.

Краен продукт на ГПОД са (схемни) проектни решения за организация на движението на територията на гр. Разград.

6.7. ЗЕЛЕНИ ПЛОЩИ В НАСЕЛЕНИТЕ МЕСТА.

Зелените площи на територията на град Разград заемат площ от 1 768 дка. Най-голямото зелено петно е Градският парк, който заема територия от 100 000 кв.м. Вторият по големина е "Младежкия парк". Зелени площи има и пред хотел "Абритус" – Градската градина, парка "Кладенец" и Ларгото. Любимите места за разходки на разградчани са парковете, както и местността "Пчелина". Много от междублоковите пространства в града бяха облагородени и финансирани частично от общината.

Зелените площи в града според начин на поддържане се разделят на:

- Зелени площи с представително поддържане с обща площ 83 дка:

1. Градска градина до часовниковата кула, разположена пред териториално данъчно управление;
 2. Зелени площи около Общински културен център, Хуманитарна гимназия „Илия Петров” и НЗОК;
 3. Зелени площи и клонове на пл. "Момина чешма", от двете страни на стълбите от х-л Разград до пл."Момина чешма", пред и около Средношколско общежитие.
 4. Зелени площи от двете страни на бул. "България" от джамията до ул. "Странджа".
 5. Градина пред х-л "Централ" и градина западно от "БИЛЛА".
 6. Зелени площи по ул. "Дунав" от ул. "Паркова" до ул."Странджа".
 7. Градина пред Държавен архив.
 8. Зелени площи и клонове на пл. "Възраждане".
 9. Зелени площи и клонове по бул. "Бели Лом" от РБ "Б.Пенев" до х-л Централ".
 10. Зелени площи по бул. "Бели Лом" от Пазара до ул."Цар Асен", клоца до Окръжен съд и площите до Паспортна служба.
 11. Градина и зелени площи на пл. "Независимост".
 12. Зелени площи и клонове от двете страни на ул. "В.Левски" от ул. "Дунав" до ул."Княз Борис".
 13. Зелени площи и клонове по ул. "Паркова" от пл. „Възраждане" до входа на Северен градски парк".
 14. Зелени площи пред Дом на техниката и ДМШ "Илия Бърнев".
 15. Зелени площи около спортна зала "Лудогорец".
- Зелени площи с интензивно поддържане – над 400 дка:**
1. Зелени площи по ул. "Свети Климент" от кв. "Абритус" до Храм "Св.Николай".
 2. Площи и междублокови пространства от Автогарата до пл."Независимост".

ОБЩИНА РАЗГРАД

3. Зелени площи от двете страни и в средата на бул. "Априлско въстание" от Автогарата до Селскостопанския техникум.
 4. Зелени площи по ул. "Княз Борис" от Исперихски път до ул. "В. Левски".
 5. Зелени площи, междублокови пространства между бул. "Априлско въстание", ул. "Перистър", ул. "Добруджа", ул. "Мраморно море" и ул. "В.Левски".
 6. Зелени площи около Младежки дом и междублокови пространства в ЖК "В.Левски".
 7. Северен градски парк - терена между главния вход, Пантеона, Спортен к-с "Д.Стефанов" и МБАЛ.
 8. Зелени площи по ул. "П.Берон".
 9. Северен градски парк /южна част/.
- Зелени площи с екстензивно поддържане – над 600 дка**
1. Северен градски парк /северна част/ над Пантеона и МБАЛ.
 2. Храсти от двете страни на входната магистрала от Главния път за Варна до Автогарата.
 3. Квартал "Абритус" - междублокови пространства, улици и прилежащи терени до Източен градски парк.
 4. Път за ЖП Гара от Опасен завой до надлеза на околновръстния път.
 5. Терени в Промислена зона.
 6. Скат над Автогара Разград и околновръстния път до ЖК „Орел".
 7. Озеленени терени в ЖК „Орел".
 8. Озеленени терени от двете страни на р. Бели Лом, във вътрешността на кварталите, незастроени общински терени и др..

Дейностите по поддържане и почистване на зелените площи на територията на град Разград се изпълняват от Общинско предприятие „Паркстрой”, гр. Разград.

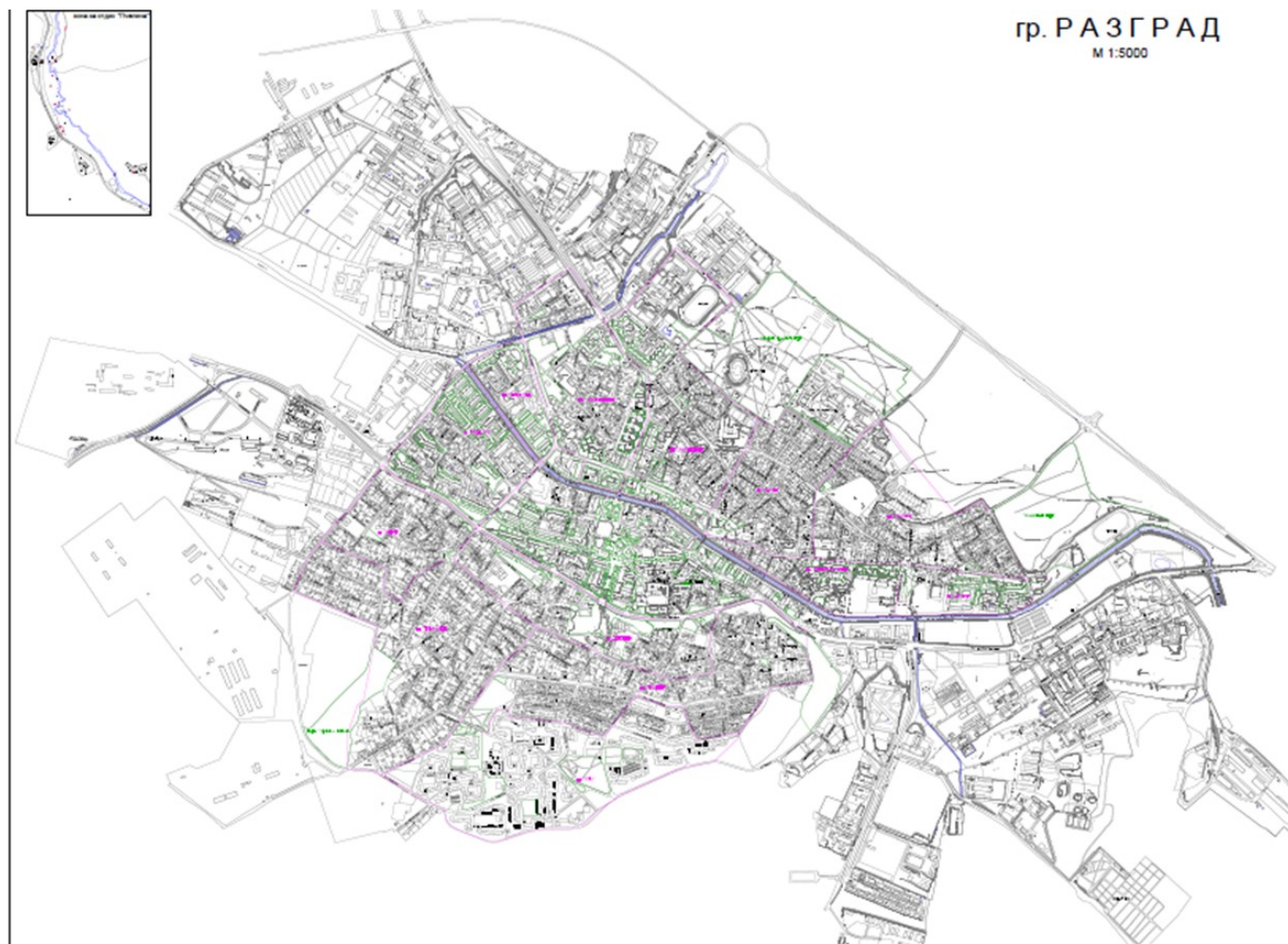
Територия на зелените площи в град Разград по райони:

Северен градски парк	- 277 дка
Младежки парк	-186,6 дка
Парк „Христо Ботев“	-63,5 дка
жк“Добровски“	-0 дка
жк“Запад“	-3,6 дка
жк“Орел“	-51,3 дка
жк“Оборище“	-39,6 дка
жк“Житница“	-48,2 дка

ОБЩИНА РАЗГРАД

жк“Бели Лом“	-33,6 дка
жк“Лудогорие“	-14,6 дка
жк“Освобождение“	-44,7 дка
жк“Възраждане“	-33,5 дка
жк“Варош“	-9,9 дка
жк“Стефан Караджа“	-12,4 дка
жк“Хърсате“	-2,8 дка
жк“Абритус“	-17,6 дка
Централна градска част	-55,7 дка

На фиг. 6.7.-1 е показана устройствена схема на град Разград, на която са обозначени зелените площи в града.

Фиг. 6.7.-1 Зелени площи на територията на град Разград

На територията на по-големите населени места от общината също има оформени паркови пространства. В почти всички случаи те са разположени в центъра на селата и са малки по площ. Поддържането на тези площи обаче от години е предоставено на кметствата, които нямат необходимия капацитет да осъществяват тази дейност. Като резултат в тези паркове се извършват само неотложни дейности като напр. борба с вредители, косене на тревните площи и непрофесионално кастрене на клони и саморасляци. Жителите на тези населени места са възрастни и доброволчеството не е по силите им.

Друга важна част от зелената система на всеки град са междублоковите пространства. Проектите за озеленяване на тези пространства почти във всички случаи са професионални и естетически издържани. Община Разград е разработила Програма за реализация на благоустройствени мероприятия по реда на публично-частно партньорство.

6.7.2. Зелени площи в населените места – показатели (кв.м.на жител, състояние).

С Наредба 7/22.12.2003 г. за правила и нормативи за устройство на отделните видове територии и устройствени зони се определят нормативите за необходимата земя за застрояване, с оглед ефективно използване на територията и поддържане на природното равновесие. Глава седма от Наредбата третира въпроса за устройство на озеленените територии. Съгласно чл.30 озеленените територии в населените места и извън тях се определят с общите и подробни устройствени планове. Зелената система на едно населено място включва обществените озеленени площи – паркове, градини, улично озеленяване, извънселищни паркове, гробищни паркове, ботанически градини, дендрариуми, защитени насаждения и разсадници. В тази наредба са регламентирани нормативите за площта на обществените озеленени площи за широко и специфично ползване в градовете, с различен брой население. За големите градове нормата е 20 кв.м/жител.

За град Разград се падат 55,2 кв.м. зелени площи на жител. Показателят значително надвишава нормативно изискуемият.

Ежегодно за поддръжка на зелените площи на територията на община Разград се предвиждат средства от общинския бюджет за територията на град Разград и за територията на населените места, разположени на територията на общината..

6.7.3. Наличие на паркове за отдих извън населените места – статут, състояние, инфраструктура, посещаемост, осигуреност с транспорт.

Най- големият парк за отдих на територията на община Разград е „Пчелина”. Местността „Пчелина” обхваща част от землищата на гр. Разград, с. Благоево и с. Островче, община Разград. Тя се намира на около 6 км югозападно от град Разград и източно от път 204 Разград-София. Общата площ на територията на местността е 1 200 ha, от които 91 ha –държавна и 8.1 ha-частна собственост, а останалата част на територията е общинска собственост.

ОБЩИНА РАЗГРАД

В м. "Пчелина" има изградени 17 обекта за обществено обслужване и частно ползване, от които 12 са обитаеми, това са предимно почивни бази за отдих. Изградена е водопроводната, телефонната и ел. мрежата към съществуващите имоти. Има имот отреден за Помпена станция, два имота за водоеми. Всички обществени имоти имат достъп до път.

В северната част на м. "Пчелина" се намират два язовира „Пчелин 1" и „Пчелин 2" с обща площ 19 ха. Състоянието на хидротехническите съоръжения към момента е добро.

От южната до северната част на местността минава река, която я разделя на две части и се влива в язовир „Пчелин 2". Реката се явява основен водоизточник на язовирите в местността.

На запад от реката, територията попада в Защитена зона „Островче".

Към момента в местността е изградена около 6км пътна и алейна мрежа с трайна настилка. Пътната инфраструктура на местността, като цяло е в лошо техническо състояние. Пътищата са тесни, което затруднява потока от МПС, през почивните дни. Няма обособени паркоместа, за почиващите. Необходимо е да се реконструират /разширят/ съществуващите пътища, за да се улесни движението на МПС и да осигурят определен брой паркоместа.

В края на седемдесетте и началото на осемдесетте години местността „Пчелина" е една от най – благоустроените зони за краткотраен отдих в някогашния Разградски окръг. Изградени са профилакториуми на водещите предприятия от общината, почивни станции с обща леглова база над 300 легла и ресторантите „Горски кът" и „Колибите".

На единия язовир е изградена водна база с добре развити водни спортове – водни ски, гребане, леководолазно дело, подводно ориентиране, надбягване със скутери. Възможност за прохлада и развлечение създаваше плажната ивица, лятната къпалня и спортните съоръжения.

Покрай Пчелинска река и сега са разположени басейнът със затопляща се вода, местата с възможности за пикник и аматьорски състезания по тенис, федербал, футбол и др..

В резултат на реализацията на проекти по ФАР и „Красива България" в местност „Пчелина" са възстановени съществуващите туристически маршрути и еко пътеки, плажната ивица на язовир „Пчелин 2" и алейното осветление. Изградени са няколко заслона, места за отдих с маси и пейки, както и място за къмпирене при „Дядо миньовата чешма".

В местността Пчелина са обособени няколко функционални зони:

Зона без строителна намеса. Това са горски територии: курортни гори и цветни поляни, дивечови ниви, пчелини, площадки за дърводобив.

Зона за дълготраен отдих. Тя се развива на места със съществуващи сгради, които е необходимо да бъдат обновени и модернизирани. Предвиждат се и нови средства за подслон като хотели, клуб-хотел в централното ядро, мотел при Студената чешма, вилно селище, туристическо селище при туристическа хижа „Пчелина“, вили и къщи, бунгала и къмпинги при Туристическата чешма.

ОБЩИНА РАЗГРАД

Предвидени са и обекти за търговия и услуги, многофункционална зрителна зала с 300 места, заведения за хранене и отдих. Поляна за фестивални събори и концерти с природен амфитеатър (седловидна теренна форма) при Дядо-Минева чешма се използва за развитие на място за отдих.

Зони за туризъм и туристически маршрути. Това са зона за екотуризъм, обвързана с различни туристически маршрути, зона за автотуризм, развита в буферни автомобилни паркинги за краткотрайния отдих, зона за активен отдих и спорт, зона за развлекателни спортни игри, за здравно възстановяване.

6.8. РАДИАЦИОННА ОБСТАНОВКА И ВЛИЯНИЕ НА НЕЙОНИЗИРАЩИ ЛЪЧЕНИЯ.

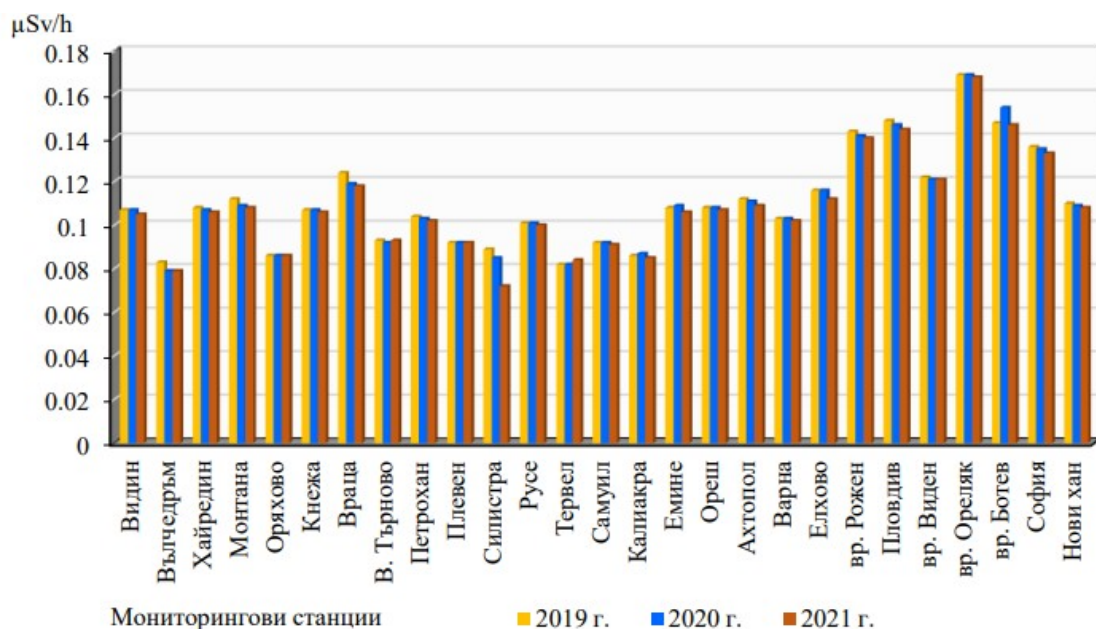
На територията на община Разград няма разположен пункт от Националната автоматизирана система за непрекъснат контрол на радиационния гама-фонд. Най-близко разположеният пункт е в с. Самуил, което се намира на около 15 км по въздух от град Разград.

6.8.1. Данни от единната система за радиационен мониторинг.

6.8.1.1. Радиационен гама фон.

За периода 2019-2021 година за пункт Самуил не са наблюдавани стойности, различни от характерните за пункта. В пункта за този период са измерени средногодишни стойности $< 80 \text{ nGy/h}$. (виж Фиг. 6.8.1.1.-1)

Видно от представената графика на фиг. 6.8.1.1.-1 е, че няма повишение на стойностите за периода 2019 – 2021 година в пункт Самуил.

Фиг. 6.8.1.1.-1

6.8.1.2. Атмосферна радиоактивност.

Наличието на естествени и техногенни радионуклиди в атмосферния въздух, служи като индикатор за определяне на атмосферната радиоактивност.

ОБЩИНА РАЗГРАД

Оценката на атмосферната радиоактивност се основава на измервания на обемната активност на естествени и техногенни радионуклиди, отложени върху стъкловлакнести филтри, чрез автоматично пробонабиране на аерозоли (обем над 1500 m³) в стационарни станции и последващ гама-спектрометричен анализ.

По програма автоматичното пробонабиране се извършва два пъти месечно в градовете: София, Бургас, Варна, Враца, Монтана и ежемесечно - в Свищов, Бухово и Яна.

На територията на община Разград не се извършват измервания на атмосферната радиоактивност.

Извършените анализи на територията на страната установяват, че през 2021 г. в страната не се наблюдава тенденция на повишаване на обемната специфичната активност на естествените и техногенни радионуклиди в атмосферния въздух в наблюдаваните пунктове от мрежата за радиологичен мониторинг на ИАОС в сравнение с предходни години, като стойностите им са значително под границата на средногодишната обемна активност на атмосферен въздух в жилища и на открито, определени за критична група от населението, съгласно *Наредба за радиационна защита, (приета с ПМС № 20 от 14.02.2018 г., обн. ДВ, бр. 16 от 20.02.2018 г., изм. и доп. ДВ, бр. 110/29.12.2020 г.)*

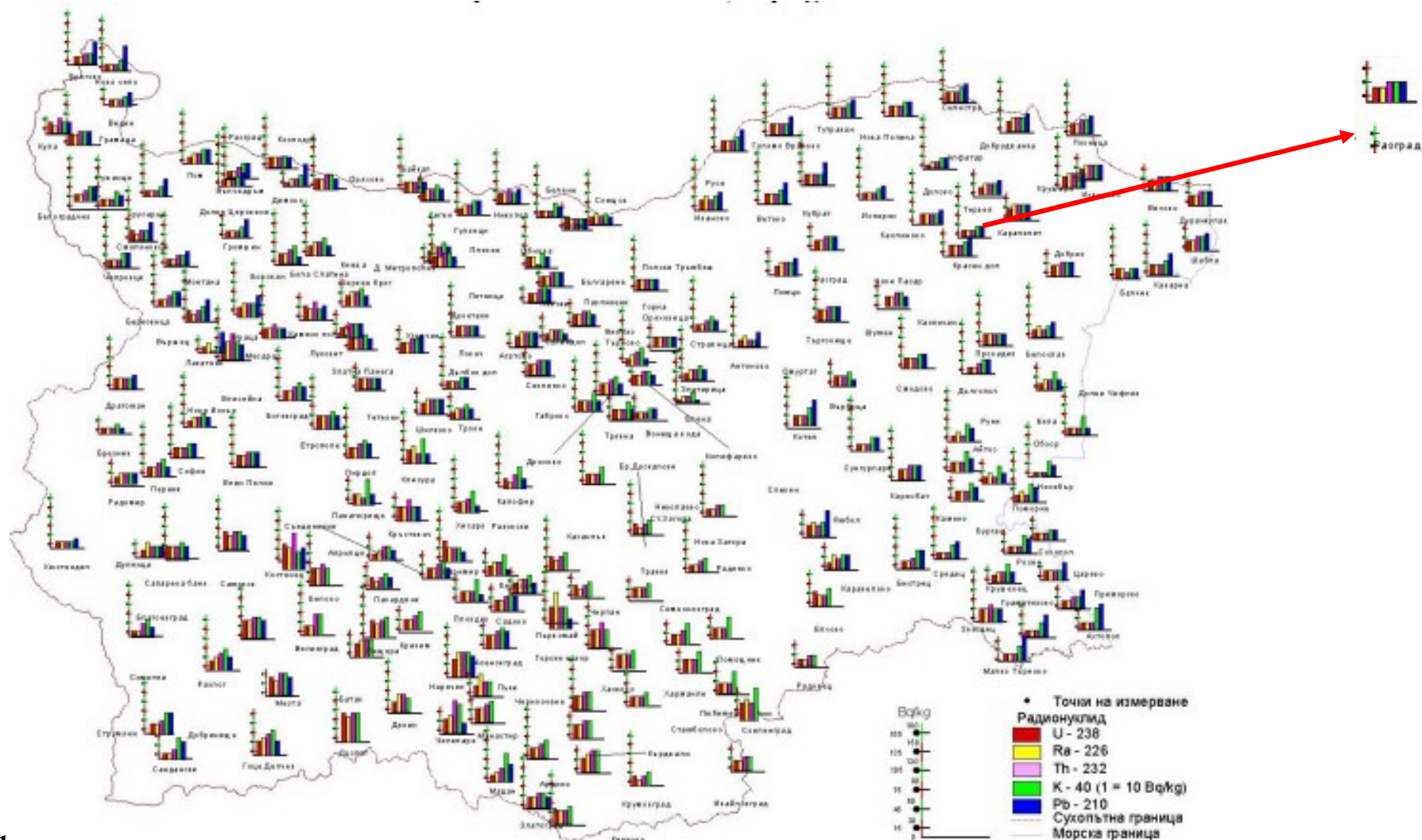
6.8.1.3. Радиационно състояние на необработваемите почви.

От извършения фонов мониторинг и оценка на специфичната активност на естествените и техногенни радионуклиди в почви, неповлияни от стопанска дейност през 2021 година в района на община Разград не са констатирани надфоновы стойности.

Характерните специфични активности на естествените радионуклиди за повърхностния почвен слой (0 ÷ 20 cm) за община Разград са представени на фиг.6.8.1.3-1.

ОБЩИНА РАЗГРАД

Фиг. 6.8.1.3.-

ОБЩИНА РАЗГРАД

Данните за специфичната активност и динамика на техногенния ^{137}Cs , отложен вследствие аварията в Чернобил, за района на община Разград са между 0-50 Bq/kg. В общината не се наблюдават петнисти замърсявания на почвите (виж фиг. 6.8.1.3.-2).

Фиг. 6.8.1.3.-2

При сравнение на получените резултати, с тези от предходни години, се наблюдава тенденция към общо снижаване на специфичната активност на техногенния ^{137}Cs , което се обяснява с глобалното му преразпределение при естествените миграционни процеси.

Естествените радионуклиди, съдържащи се в проби от необработваеми почви, запазват стойностите на специфичните си активности.

6.8.2. Източници на нейонизиращи лъчения.

Съгласно действащото законодателство в Република България нейонизиращите лъчения в жилищни, производствени, обществени сгради и урбанизирани територии са фактори на жизнената среда и подлежат на регистрация и контрол, а обектите, източници на нейонизиращи лъчения са обекти с обществено предназначение и като такива подлежат на държавен здравен контрол.

Съгласно чл. 36, ал. 3 от Закона за здравето регионалните здравни инспекции създават и поддържат публичен регистър на обектите с обществено предназначение, в т.ч. обектите, източници на нейонизиращи лъчения.

В регистъра на обектите с обществено предназначение на РЗИ – Разград към 2022 г. са регистрирани 131 станции на мобилни оператори. Разпределението им по собственици и общини е:

ТАБЛИЦА 6.8.2. Регистрирани обекти в РЗИ – Разград, източници на нейонизиращи лъчения

	Брой станции на мобилни оператори	Разпределение на обектите източници на ЕМП, според собственика			
		„Йетел България“ ЕАД	„А1 България“ ЕАД	„Виваком“ (БТК) ЕАД	„Булсатком“ ЕАД
Община Разград	59	22	14	19	3
Област Разград	131	54	31	42	3

ОБЩИНА РАЗГРАД

ОБЕКТИ, ПОДЛЕЖАЩИ НА МОНИТОРИНГ:

През 2022 г. обект на мониторинг и оценка са детски, учебни и лечебни заведения, които попадат или са разположени по границите на хигиенно - защитната зона и 10 % от всички обекти източници на нейонизиращи лъчения, разположени на територия с голяма концентрация на население и жилищни сгради.

В област Разград антените на мобилните оператори са разположени както следва:

- 55 – в райони с голяма концентрация на население;
- 32 – в райони с малка концентрация на население;
- 44 – извън населени места.

Резултати от мониторинг:

През 2022 година от РЗИ-Разград е осъществен контрол на 17 базови станции на мобилни оператори, от които 4 разположени в близост до детски и учебни заведения и 13 базови станции в околна среда. Стойностите на плътност на мощност $S[\mu W/cm^2]$ в пунктовете на измерване съответстват на изискванията на Наредба № 9, ДВ бр.35/1991 г.

Съгласно данни на РЗИ-Разград за периода 2019 – 2022 година, публикувани в Доклади с анализ на резултатите от мониторинга и контрола на нейонизиращи лъчения, като фактор на жизнената среда и на обектите, източници на нейонизиращи лъчения:

- резултатите от измерванията на ЕМП на базови станции за мобилна комуникация на територията на област Разград показват, че измерените стойности **съответстват на изискванията** на Наредба №9, ДВ бр.35/1991 г.

- обследваните антени на мобилни оператори не представляват здравен риск за населението, живеещо в близост до тях.

На територията на община Разград няма изградени и експлоатирани ядрени съоръжения. Отстоянието на община Разград (по въздух) е:

- от АЕЦ Козлодуй – над 290 км;
- от АЕЦ Белене – над 100 км;
- ПХРАО Нови хан – над 250 км.

В общината източниците на йонизиращи лъчения са разположени предимно в медицинските заведения. Съгласно публичен регистър на Агенция за ядрено регулиране лицата, извършващи дейности с източници на йонизиращи лъчения на територията на община Разград е МБАЛ „Св.Иван Рилски”, гр. Разград – използване на източници на йонизиращи лъчения за медицински цели.

Всички източници на йонизиращи лъчения са разположени в специално оборудвани помещения, с подходяща защита срещу проникване в околната среда.

7. АДМИНИСТРАТИВЕН КАПАЦИТЕТ НА ОБЩИНАТА.

7.1. Общинска структура, отговаряща за дейностите – отговорности и задачи.

Общинската администрация има ключова роля в планирането и организирането на дейностите по опазване на околната среда на територията на общината, на база на задълженията, вменени от националното законодателство.

Общински съвет

Законодателният орган на местното самоуправление, който определя политиката на община Разград за развитието ѝ, в т.ч. и по проблемите на околната среда, е общинския съвет.

В Правилника за организацията и дейността на Общински съвет са определени основните дейности, функциите, правата, задълженията и отговорностите, органите за управление, организацията за тяхната работа и взаимодействието им с общинската администрация.

Съгласно чл. 25. (1) от този правилник „Комисиите са работен орган на общинския съвет, изпълняващи инициативни, съвещателни и контролни функции. Комисиите на общинския съвет са постоянни и временни.“. По въпроси, свързани с околната среда, е създадена и функционира **Постоянна комисия по околна среда, селско, горско, водно и ловно стопанство.**

Общинският съвет приема общинската програма за околна среда, както и всички други програми, свързани с компонентите и факторите на околната среда и контролира изпълнението им (чл. 79, ал. 4 от ЗООС).

Общинска администрация

Общинската администрация е изпълнителен орган на местното самоуправление и се представлява от кмета на общината. Функциите на кмета на общината по отношение на околната среда са подробно разписани в чл. 15 от ЗООС.

Кметът на общината е компетентния орган, отговарящ за разработването, в т.ч. актуализирането на ПУО, като ежегодно внася в общинския съвет отчет за изпълнението на програмата, а при необходимост - и предложения за нейното допълване и актуализиране.

Отчетът се представя за информация и в РИОСВ – Русе. До настоящия момент община Разград стриктно спазва тези свои законови задължения.

От съществено значение за постоянното подобряване на социално-икономическата среда и устойчивото развитие в общината е ефикасното и ефективно управление на процесите и ресурсите, в т.ч. по околна среда.

Община Разград разполага с добре изградена административна структура и има нужния човешки ресурс и капацитет за изпълнение на своите отговорности. Структурата на Общината отговаря на функционалните направления, по които осъществява своята дейност.

ОБЩИНА РАЗГРАД

Дирекция „Екология, ред и сигурност“ е на пряко подчинение на заместник-кмета по строителство и устройство на територията. Дирекцията се ръководи от директор и осъществява следните функции в областта на екологията:

Осъществява контрол върху опазването и възстановяването на елементите на околната среда на територията на общината, чрез изготвяне стратегии, планове и програми за устойчиво развитие, подобряване, опазване и поддържане на околната среда;

Осъществяване дейности по изграждане и поддръжка на зелената система, съобразно действащите планове и упражнява редовен контрол по опазване на зелените площи в съответствие с действащата нормативна уредба. Организира съставянето и актуализирането на публичен регистър на озеленените площи, на дълготрайните декоративни дървета и на дърветата с историческо значение в общината;

Организира и контролира чистотата, поддържането, опазването и разширяването на селищните зелени системи в населените места и крайселищните територии, както и опазването на биологичното разнообразие и ландшафта;

Ръководи система за управление на отпадъците, осъществява дейностите по сметопочистване и сметоизвозване, в това число за екологосъобразното управление на отпадъците на територията на общината;

Осъществява дейности по опазване на биологичното разнообразие, като интегрира опазването на биологичното разнообразие и устойчивото управление на биологичните ресурси във всички общински и регионални планове, проекти, програми, политики и стратегии;

Отговаря за законосъобразно осъществяване на процедура за издаване на разрешителни по чл. 52, ал. 1, т. 3 от Закона за водите;

Организира почистването на речните легла в границите на урбанизираната територия на населените места;

Осигурява поддръжката и експлоатацията на язовири – публична общинска собственост, които се стопанисват от общината;

Отговаря за разработване на стратегическите карти за шум, както и план за действие за агломерациите и упражнява контрол за спазване изискванията на Закон за защита от шума в околната среда в тихите зони и урбанизираните територии;

Контролира дейностите, свързани с ограничаване на шумовите нива в околната среда;

Спира дейности в предоставени за ползване гори, земи и водни площи в защитени територии - общинска собственост, извършвани в нарушение на утвърдените планове за управление и устройствени и технически планове и проекти по реда на Закона за защитените територии;

Разработва и контролира заедно с другите органи и звена от общинската администрация планове за ликвидиране на последствията от аварийни и залпови замърсявания на територията на общината; организира управлението на отпадъци на територията на общината;

ОБЩИНА РАЗГРАД

Участва по компетентност при осъществяване на контрол относно изграждането, поддържането и правилната експлоатация на пречиствателните станции за отпадъчни води;

Определя и оповестява публично лицата, отговорни за поддържането на чистотата на улиците, тротоарите и други места за обществено ползване на територията на населените места, и контролира изпълнението на техните задължения;

Разработва програми за опазване на околната среда, както и ежегодно внася в общинския съвет отчет за изпълнението на програмата за околна среда, а при необходимост - и предложения за нейното допълване и актуализиране;

Обявява инвестиционни предложения, за които е необходимо оповестяване и информиране на заинтересованите лица, съгласно действащото екологично законодателство;

Разработва и изпълнява общинска програма за управление на отпадъците и съгласува Плановите за управление на строителни отпадъци преди одобряването им от кмета на общината;

Отговаря за осигуряването на съдове за събиране на битовите отпадъци - контейнери, кофи и други; събирането на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за оползотворяването и/или обезвреждането им; почистването на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване; избора на площадка, изграждане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или на други инсталации или съоръжения за оползотворяването и/или обезвреждане на битови отпадъци;

Организира събирането, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата на територията на съответната община, както и разделното събиране на битови отпадъци на територията на общината най-малко за следните отпадъчни материали: хартия и картон, метали, пластмаси и стъкло;

Организира дейностите по разделно събиране на масово разпространени отпадъци и/или оказва съдействие на организациите за оползотворяване на масово разпространени отпадъци, в т.ч. определя местата за разполагане на необходимите елементи на системите за разделно събиране и местата за предаване на масово разпространени отпадъци;

Отговаря за изпълнението на решенията по чл. 26, ал. 1 Закон за управление на отпадъците на общото събрание на регионалните сдружения по чл. 24, ал. 1 от същия закон и съдейства за създаване на центрове за повторна употреба, поправка и подготовка за повторна употреба;

Организира разделно събиране на опасните битови отпадъци извън обхвата на наредбите по чл. 13, ал. 1 Закон за управление на отпадъците и предаването им за оползотворяване и/или обезвреждане;

Отговаря за разделното събиране и съхраняването на битови биоразградими отпадъци, в т.ч. определя местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране на отпадъците и предаването им за компостиране или анаеробно разграждане;

ОБЩИНА РАЗГРАД

Отговаря за осигуряването на площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци и други във всички населени места с население, по-голямо от 10 000 жители на територията на общината, и при необходимост в други населени места;

Осигурява информация на обществеността по чл.19, ал.3, т. 1 - 12, 14 и 15 от Закон за управление на отпадъците чрез интернет страницата на общината, както и по друг подходящ начин;

Поддържа регистър на площадките за предаване на отпадъци от пластмаси, стъкло, хартия и картон на територията на общината;

Организира и контролира дейностите, свързани с образуване, събиране, включително разделното, съхраняване, транспортиране, третиране на битови и строителни отпадъци;

Извършва дейностите по депониране на производствени и опасни отпадъци на общински и/или регионални депа;

Организира и контролира закриването, рекултивацията на терените и последващия мониторинг на депата за битови и строителни отпадъци на територията на общината;

Разработва и изпълнява общинска програма за опазване на околната среда, подготвя и внася в общинския съвет годишни отчети за изпълнението на програмата;

Участва по компетентност при осъществяване на контрол върху състоянието и експлоатацията на обектите с източници на емисии в атмосферния въздух върху работата на пречиствателните съоръжения и върху емисиите от отделните източници.

Дейността за събиране на опасни битови отпадъци се извършва от стопанско звено „Център за събиране и временно съхранение на опасни отпадъци от бита – Разград“.

Дирекцията изпълнява и други задачи, възложени от кмета на общината в сферата на дейността и съобразно действащото законодателство.

Служителите, натоварени с проблемите на околната среда са представени в таблицата по-долу:

Служители, натоварени с проблемите на околната среда

	2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г.
Брой служители, които осъществяват контрол единствено по управление на отпадъците	Служител и на отдел „ООС“ при Община Разград – 7 Кметове и Кметски наместници на населени места - 21	Служител и на отдел „ООС“ при Община Разград – 7 Кметове и Кметски наместници на населени места - 21	Служител и на отдел „ООС“ при Община Разград – 7 Кметове и Кметски наместници на населени места - 21	Служител и на отдел „ООС“ при Община Разград – 7 Кметове и Кметски наместници на населени места - 21	Служител и на отдел „ООС“ при Община Разград – 7 Кметове и Кметски наместници на населени места - 21	Служител и на отдел „ООС“ при Община Разград – 7 Кметове и Кметски наместници на населени места - 21	Служител и на отдел „ООС“ при Община Разград – 7 Кметове и Кметски наместници на населени места - 21
Брой	Служител	Служител	Служител	Служител	Служител	Служител	Служител

ОБЩИНА РАЗГРАД

	2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г.
служители, които осъществяват контрол, както по управление на отпадъците, така и по изпълнение на други изисквания на закони и общински наредби	и на отдел „ООС“ при Община Разград – 7 Кметове и Кметски наместници на населени места - 21	и на отдел „ООС“ при Община Разград – 7 Кметове и Кметски наместници на населени места - 21	и на отдел „ООС“ при Община Разград – 7 Кметове и Кметски наместници на населени места - 21	и на отдел „ООС“ при Община Разград – 7 Кметове и Кметски наместници на населени места - 21	и на отдел „ООС“ при Община Разград – 7 Кметове и Кметски наместници на населени места - 21	и на отдел „ООС“ при Община Разград – 7 Кметове и Кметски наместници на населени места - 21	и на отдел „ООС“ при Община Разград – 7 Кметове и Кметски наместници на населени места - 21
Брой обекти на територията на общината, които подлежат на контрол от страна на общината по Закона за управление на отпадъците	РДНО – Разград – 1 и строителни обекти за годината, както и сметища по населените места - 21	РДНО – Разград – 1 и строителни обекти за годината, както и сметища по населените места - 21	РДНО – Разград – 1 и строителни обекти за годината, както и сметища по населените места - 21	РДНО – Разград – 1 и строителни обекти за годината, както и сметища по населените места - 21	РДНО – Разград – 1 и строителни обекти за годината, както и сметища по населените места - 21	РДНО – Разград – 1 и строителни обекти за годината, както и сметища по населените места - 21	РДНО – Разград – 1 и строителни обекти за годината, както и сметища по населените места - 21

Експертите притежават необходимия ценз и професионален опит, но броят им е недостатъчен за големите отговорности в общината по отношение на околната среда.

За придобиване на административен, технически и финансов опит на общинската администрация голям принос има и реализацията на редица проекти за периода 2014-2020 г., насочени към повишаване на квалификацията на общинска администрация.

Постоянното повишаване на капацитета на администрацията е гаранция не само за добро управление на проблемите, свързани с околната среда и човешкото здраве, но и за увеличаване на проектите, финансирани със средства на ЕС.

7.2. Общински наредби.

Наредба №1 за обществения ред на територията на Община Разград

- ✓ Ограничаване на шума в рамките на населените места;
- ✓ Райониране на територията на общината и определяне на правила за районите при отглеждане на животни;
- ✓ Организиране на масови прояви и правила за опазване на спокойствието и здравето на населението на общината.

ОБЩИНА РАЗГРАД

 Наредба №7 за предоставяне на концесии, в която се регламентира изискването за представяне на екологичен анализ съобразен с предмета на концесията, който се прилага към предложението за предоставяне на концесия.

 Наредба №11 за организацията на дейностите по управление на отпадъците на територията на Община Разград

С наредбата се определят условията и реда за изхвърлянето, събирането, включително разделното, транспортирането, претоварването, оползотворяването и обезвреждането на битови и строителни отпадъци, включително биоотпадъци, опасни битови отпадъци, масово разпространени отпадъци, на територията на община Разград, както и заплащането за предоставяне на съответните услуги по реда на Закона за местните данъци и такси;

- изискванията към площадките за предаване на отпадъци от хартия и картон, пластмаси и стъкло, в т.ч. условията за регистрация на площадките, както и условията за предаване на отпадъци на площадките по чл.19, ал. 3, т.11 от Закона за управление на отпадъците.

 Наредба №12 за организацията на движението по общинските пътища и улици на територията на Община Разград

С Наредбата се определят правилата, ограниченията, забраните, контрола и санкциите, свързани с организацията на движението и с режима на спиране, престой и паркиране на пътни превозни средства /ППС/ по общинските пътища, улици или участъци от тях и площи – публична общинска собственост, отворени за обществено ползване на територията на община Разград.

Наредбата цели опазване живота и здравето на участниците в движението по общинските пътища, улици или участъци от тях, площи и обособените с тази наредба зони, осигуряване на условия за тяхното бързо и сигурно придвижване и опазване на околната среда от замърсяване от пътните превозни средства.

 Наредба №14 за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги на територията на Община Разград

С тази Наредба се уреждат отношенията, свързани с определянето и администрирането на местните такси и цени на предоставяни на физически и юридически лица услуги, реда и срока на тяхното събиране на територията на община Разград.

 Наредба №16 за управление, стопанисване и ползване на земи и гори от общински поземлен фонд и на гори и земи от общински горски фонд

С тази наредба се уреждат редът и условията за управление, ползване и разпореждане със земите от общинския поземлен фонд в съответствие с действащото законодателство

Забранява се ползването на мери и пасища по начин, който да променя предназначението им в обработваеми земи

Определят се правила ползваната земеделска земя да се поддържа в добро земеделско и екологично състояние, независимо дали се използва за производство на земеделска продукция

ОБЩИНА РАЗГРАД

 Наредба № 18 за определяне размера на местните данъци на територията на община Разград

С тази наредба се определят размерите на местните данъци, които постъпват в бюджета на община Разград:

1. Данък върху недвижимите имоти;
2. Данък върху наследствата;
3. Данък върху даренията;
4. Данък при възмездно придобиване на имущества;
- 4а. Данък за придобиване на недвижими имоти и ограничени вещни права върху тях по давност;
5. Данък върху превозните средства;
6. Патентен данък;
7. Туристически данък;
8. Данък върху таксиметров превоз на пътници

С наредбата се определя данъка върху превозните средства в зависимост и от екологичната категория, в която попадат.

 Наредба № 19 за изграждане и опазване на зелената система на територията на Община Разград

С тази наредба се уреждат обществените отношения, свързани с планирането, изграждането, устойчивото поддържане, опазването и развитието на зелената система на Община Разград независимо от формите на собственост.

Зелената система на Община Разград е предназначена да подобрява жизнената среда и облика на населените места, независимо от формите на собственост и обхваща всички озеленени площи, декоративната растителност и терени, отредени с планове за озеленяване на територията на Община Разград /градини, паркове, улично озеленяване и др./.

 Наредба № 22 за определяне на условията и реда за управление на горските територии, собственост на Община Разград

Тази наредба регламентира условията и реда за управление на горските територии, собственост на Община Разград, в съответствие с действащата нормативна уредба: Закона за горите, Закона за общинската собственост и подзаконовите нормативни актове.

С правилника за организация на Общинския съвет е постановено създаването на комисия, която се занимава с въпросите по опазване на околната среда. Към Общински съвет Разград е сформирана постоянна комисия по околна среда, селско, горско, водно и ловно стопанство.

7.3. Сътрудничество със съседни общини, бизнеса, НПО.

Община Разград членува в Национално сдружение на общините в Република България, Сдружение "Култура и туризъм на българския Североизток", Асоциация за трансгранично сътрудничество и развитие "Дунавска Добруджа", Асоциация на кметовете

ОБЩИНА РАЗГРАД

на градовете за присъединяване към ЕС. Успешно си сътрудничи с Фондация за реформа в местното самоуправление (София), Сдружение “Болкан Асист” (София), Европейски институт (София), Международна асоциация на градските управи (Вашингтон, САЩ), Международни градски сътрудници и Мрежа от общини в България.

Общината поддържа активни партньорски взаимоотношения с градовете Орел (Русия), Арма (Северна Ирландия), Шалон-ан-Шампан (Франция), Витенберге (Германия), Авджълар (Турция), Янг Джоу (Китай), Брънсуик и Кетъринг (САЩ), Калъраш (Румъния), Асен (Холандия), Познан (Полша) и Сомбатхей (Унгария).

7.4. Информирание на обществеността – използвани подходи и механизми.

Общинската администрация се стреми да поддържа системен диалог с представителите на бизнеса, неговите браншови и неправителствени организации. Традиционно добри са взаимоотношенията ѝ с РТПЗК (Регионална търговско промишлена и земеделска камара). Тя си сътрудничи и с регионалните структури на БСК (Българска стопанска камара) и КРИБ (Конфедерация на работодателите и индустриалците в България). Периодично се анкетират потребностите на фирмите и се реализират мерки и дейности за преодоляване на проблеми, стоящи пред тяхното развитие. Общината съдейства за представянето на местни фирми на икономически и инвестиционни форуми, търговски изложения и др. събития в страната и чужбина.

Общината е член на БПМИР (Българско партньорство за местно икономическо развитие) от неговото създаване. Публикува се актуална информация в инвестиционния и маркетингов сайт на българските общини на адрес: www.invest.bg с цел привличане на инвеститорски интерес. Местната власт участва в съвместни инициативи с различни организации, мрежи и програми за осъществяване на контакти между местни фирми и потенциални техни партньори – Изпълнителна агенция за насърчаване на малките и средните предприятия (ИАНМСП), Българска агенция за инвестиции (БАИ), Бизнес център Русе, Национална бизнес мрежа (НБМ), Информационно-консултантската мрежа Enterprise Europe Network (EEN), Европейски иновационен център–България, Холандската Програма за Управленско и Фирмено Коопериране (NMCP), „Евро Дунав”, Българо-швейцарско дружество „Луи Айер”и др. Експерти на общинската администрация информират фирмите за актуални възможности за кандидатстване с проекти, с цел привличане на средства за технологично обновление, обучение на човешките им ресурси, придобиване на сертификати за качество и др., както и подпомагат разработката на проектна документация за участие по отворени финансови схеми.

За периода 2019-2022 година от страна на община Разград са изпълнени следните действия по отношение на задълженията ѝ за информирание на обществеността:

2019 година

1. Поддържане на актуална информация за околната среда в интернет страницата на общината.

На интернет страницата на Община Разград са публикувани основните стратегически документи свързани с околната среда: програмата за управление на отпадъците и

ОБЩИНА РАЗГРАД

програмата за опазване на околната среда. Ежемесечно предварително се публикуват месечните графици за обслужване на съдовете за битови отпадъци по населени места.

2. Провеждане на екологични кампании.

Ежегодно Община Разград обезпечава програма за екологично възпитание на учащите се чрез финансиране на ваканционна ученическа Програма "Еко лято" изпълнявана от ЦУТНТ. През 2019 г. програмата е финансирана от страна на Община Разград с 5 000 лв., като

През 2019 г. се проведе традиционния конкурс за озеленяване и зацветяване на дворни места, градини и балкони. На класираните участници Община Разград осигури награден фонд на стойност 800 лв.

Проведена е кампания за пролетно хигиенизиране на населените места, като на класираните в различните категории Община Разград осигури награден фонд на обща стойност 3000 лв. Сред децата се проведе акция бонбони за смет, като бяха раздадени 600 пакета захарни и хранителни продукти срещу събрани 600 броя торби с отпадъци. Община Разград участва в националната инициатива „Да изчистим България заедно“, като на всички желаещи да участват в кампанията осигури ръкавици, чували, транспорт за извозване на отпадъците и безвъзмезден прием на отпадъка в регионалното депо.

3. Осигуряване на актуална предупредителна информация в случай на замърсяване на ОС.

През 2019 г. на интернет страницата на Община Разград са публикувани уведомления свързани с:

- внасяне на птича тор в земеделски земи от арендатори;
- обработка на зелените площи в гр.Разград с препарати за растителна защита срещу листни въшки.

4. Привличане на обществеността при вземането на решения по въпроси за ОС.

През 2019 г. периодично са публикувани уведомления за инвестиционни предложения на физически и юридически лица, по които на заинтересованите лица се предостави възможност да изразят своето становище, преди да се вземе окончателно решение от компетентния орган определен в Наредбата за условията и реда за извършване на оценка на въздействието върху околната среда

Неразделна част от Програмата за опазване на околната среда на Община Разград за периода 2018-2023 година е приетата с Решение № 316 по Протокол № 23 от 04.04.2017 г. на Общински съвет – Разград Програма за управление на отпадъците на Община Разград за периода 2017-2020 г.

Програмата за опазване на околната среда на Община Разград за периода 2018-2023 година е динамичен и отворен документ, изпълнението на който се отчита ежегодно и подлежи на актуализация при промяна на фактическите и/или нормативните условия в процеса на нейната реализация.

2020 година

ОБЩИНА РАЗГРАД

1. Поддържане на актуална информация за околната среда в интернет страницата на общината.

На интернет страницата на Община Разград са публикувани основните стратегически документи свързани с околната среда: програмата за управление на отпадъците и програмата за опазване на околната среда. Ежемесечно предварително се публикуват месечните графици за:

- обслужване на съдовете за битови отпадъци по населени места;
- събиране на опасни битови отпадъци по населени места от специализирани автомобили на Центъра за събиране и временно съхранение на опасни отпадъци от домакинствата.

2. Провеждане на екологични кампании.

Ежегодно Община Разград обезпечава програма за екологично възпитание на учащите се чрез финансиране на ваканционна ученическа Програма "Еко лято" изпълнявана от ЦУТНТ. През 2020 г. програмата е финансирана от страна на Община Разград с 5 500 лв.

През 2020 г. се проведе традиционния конкурс за озеленяване и зацветяване на дворни места, градини и балкони. На класираните участници Община Разград осигури награден фонд на стойност 800 лв.

Община Разград осигури на Младежки клуб „Инитиум” материали за почистване, възстановяване и боядисване на места за отдих в гр.Разград.

3. Осигуряване на актуална предупредителна информация в случай на замърсяване на ОС.

През 2020 г. на интернет страницата на Община Разград са публикувани уведомления свързани със опазване на пчелните семейства при третиране на насажденията с препарати за растителна защита.

4. Привличане на обществеността при вземането на решения по въпроси за ОС.

През 2020 г. периодично са публикувани уведомления за инвестиционни предложения на физически и юридически лица, по които на заинтересованите лица се предостави възможност да изразят своето становище, преди да се вземе окончателно решение от компетентния орган определен в Наредбата за условията и реда за извършване на оценка на въздействието върху околната среда

2021 година

1. Поддържане на актуална информация за околната среда в интернет страницата на общината.

На интернет страницата на Община Разград са публикувани основните стратегически документи свързани с околната среда: програмата за управление на отпадъците и програмата за опазване на околната среда. Ежемесечно предварително се публикуват месечните графици за:

- обслужване на съдовете за битови отпадъци по населени места;

ОБЩИНА РАЗГРАД

- събиране на опасни битови отпадъци по населени места от специализирани автомобили на Центъра за събиране и временно съхранение на опасни отпадъци от домакинствата.

На интернет страницата на Община Разград е осигурен свободен достъп на населението до данните на изградената система за мониторинг на атмосферния въздух в гр. Разград.

2. Провеждане на екологични кампании.

Ежегодно Община Разград обезпечава програма за екологично възпитание на учащите се чрез финансиране на ваканционна ученическа Програма "Еко лято" изпълнявана от ЦУТНТ. През 2021 г. програмата е финансирана от страна на Община Разград с 5 500 лв.

През 2021 г. се проведе традиционния конкурс за озеленяване и зацветяване на дворни места, градини и балкони. На класираните участници Община Разград осигури награден фонд на стойност 800 лв.

3. Осигуряване на актуална предупредителна информация в случай на замърсяване на ОС.

През 2021 г. на интернет страницата на Община Разград са публикувани уведомления свързани със опазване на пчелните семейства при третиране на насажденията с препарати за растителна защита.

4. Привличане на обществеността при вземането на решения по въпроси за ОС.

През 2021 г. периодично са публикувани уведомления за инвестиционни предложения на физически и юридически лица, по които на заинтересованите лица се предостави възможност да изразят своето становище, преди да се вземе окончателно решение от компетентния орган определен в Наредбата за условията и реда за извършване на оценка на въздействието върху околната среда.

2022 година

1. Поддържане на актуална информация за околната среда в интернет страницата на общината.

На интернет страницата на Община Разград са публикувани основните стратегически документи свързани с околната среда: програмата за управление на отпадъците и програмата за опазване на околната среда. Ежемесечно предварително се публикуват месечните графици за:

- обслужване на съдовете за битови отпадъци по населени места;
- събиране на опасни битови отпадъци по населени места от специализирани автомобили на Центъра за събиране и временно съхранение на опасни отпадъци от домакинствата.

На интернет страницата на Община Разград е осигурен свободен достъп на населението до данните на изградената система за мониторинг на атмосферния въздух в гр. Разград.

ОБЩИНА РАЗГРАД

2. Провеждане на екологични кампании.

Ежегодно Община Разград обезпечава програма за екологично възпитание на учащите се чрез финансиране на ваканционна ученическа Програма "Еко лято" изпълнявана от ЦУТНТ. През 2022 г. програмата е финансирана от страна на Община Разград с 6 000 лв.

През 2022 г. се проведе традиционния конкурс за озеленяване и зацветяване на дворни места, градини и балкони. На класираните участници Община Разград осигури награден фонд на стойност 900 лв.

3. Осигуряване на актуална предупредителна информация в случай на замърсяване на ОС.

През 2022 г. на интернет страницата на Община Разград са публикувани уведомления свързани със опазване на пчелните семейства при третиране на насажденията с препарати за растителна защита.

4. Привличане на обществеността при вземането на решения по въпроси за ОС.

През 2022 г. периодично са публикувани уведомления за инвестиционни предложения на физически и юридически лица, по които на заинтересованите лица се предостави възможност да изразят своето становище, преди да се вземе окончателно решение от компетентния орган определен в Наредбата за условията и реда за извършване на оценка на въздействието върху околната среда.

7.5. Услуги, предоставяни от общината, свързани с опазване на околната среда.

В началото на 2001 г. Община Разград въвежда извършването на основните си административни услуги на принципа на „Едно гише”, посредством създадения Фронт офис. От 2004 г. във Фронт офиса на Общината функционира информационно-консултантската услуга „Гише на предприемача”, която бе създадена с методическата помощ на Британския Ноу-Хау фонд. Гишето предоставя безплатно за предприемачите информация, услуги и документи относно: започване и разширяване на дейност; стъпките в процеса на регистриране на стопански субект; стъпките при наемане, строеж и преустройство на помещения; стъпките при издаване на разрешения и лицензи на местно ниво; таксите за регистрация, лицензи или други необходими документи; времето, което ще бъде необходимо за извършване на съответната процедура; формулярите, които трябва да бъдат попълнени за започване на различните процедури; регулаторни и др. режими; мястото и работното време на регионалните институции и ведомства, които имат прерогативи по описаните дейности. През 2008 г. в партерния етаж на административната сграда бяха обособени и започнаха да функционират още 2 фронт офиса, чрез които към днешна дата се покриват почти всички административни услуги, извършвани от общинската администрация.

Община Разград въведе Система за управление на качеството (СУК) по международния стандарт ISO EN 9001:2000, сертифицирана през 2005 г. от одиторската организация MOODY International. СУК бе ре-сертифицирана през 2008 г. Системата

ОБЩИНА РАЗГРАД

включва процесите и дейностите в рамките на структурните звена в общинската администрация, както и взаимодействието ѝ с Общинския съвет.

През м. юни 2009 г. местната власт спечели проект „Община Разград–ефективна, ефикасна и прозрачна общинска администрация в услуга на потребителите» за безвъзмездна финансова помощ по Оперативна програма „Административен капацитет”, финансирана от ЕС чрез Европейския социален фонд. Осъществяването на проекта ще подобри обслужването на местната общност, посредством предоставяне на по-качествени, по-бързи, по-евтини и по-сигурни административни услуги (включително електронни услуги), насочени изцяло към потребителите (граждани и бизнес) и задоволяване на техните потребности.

На територията на общинския център – град Разград са осигурени няколко публични места за достъп до е-услуги (киоски):

- В административната сграда на Община Разград с адрес: гр.Разград, бул. „Бели Лом” № 37а, партера
- В административна сграда на Община Разград с адрес: гр.Разград, ж.к. „Орел”, партера
- В Общински културен център на Община Разград с адрес: гр.Разград, пл. „Независимост” № 1, партера

II. АНАЛИЗ НА СИЛНИТЕ И СЛАБИТЕ СТРАНИ, ВЪЗМОЖНОСТИТЕ И ЗАПЛАХИТЕ (SWOT).

Този раздел включва анализа на силните страни, възможностите да се възползваме от тях, слабите страни и възможностите да ги преодолеем или сведем до минимум, външните възможности (перспективи) и заплахите, които са пречка за развитието и представляват риск за реализацията на програмата за развитие на Община Разград в т.ч. и на програмата за опазване на околната среда. На база на SWOT анализа по нататък е предложен типа стратегия включваща съответните цели, приоритети и план за действие.

ОБЩИ ПОКАЗАТЕЛИ (географски, икономически, демографски)	
СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
• локализацията на икономическите дейности формира няколко добре обособени производствени ядра с възможности за разширяване и доупълняване • благоприятни за обитаване природни фактори и микроклимат • съхранени природни забележителности и екосистеми • благоприятни условия за отдих	• Отрицателен естествен и механичен прираст • Селскостопанските земи не са обвързани с действаща система за поливност • намаляване на жилищните обитавани сгради за сметка на необитаваните и тези за временно обитаване • обектите на културното наследство не са свързани в обща мрежа и до голяма част

ОБЩИНА РАЗГРАД

• близко разположение до старите български столици • образователна инфраструктура, отговаряща на потребностите на населението • наличие на паметници на културата и обекти на туристическата инфраструктура • липса на значими източници на замърсяване на въздуха, водите и почвите • Суровинна и кадрова обезпеченост на структуроопределящите производства • Добри условия за развитие на селското и горско стопанство • Опит с чуждестранни инвеститори • Традиции в професионалното обучение • Конкурентна цена на работната сила • Преструктурирана общинска собственост	от тях не е осигурен транспортен достъп • амортизирана водопроводната система и големи загуби на вода • амортизирана пътна мрежа, която създава проблеми при зимни условия • нарастване ерозията на почвата и деградирането на почвената покривка • Наличие на значителни ненатоварени производствени мощности в активите на фирмите – сгради, терени, техническа инфраструктура. • Липса на иновации - нисък дял на нематериалните активи в баланса на фирмите.
ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
• Стимулиране създаването на кластери и вериги на доставчици. • Привличане на стратегически инвеститори с интереси. • Усвояване на ненатоварените производствени мощности в активите на фирмите – територии, сгради, техническа инфраструктура. • Наличие на местен потенциал за развитие на туризма и реализиране на маркетинговата стратегия на общината за представяне на културно–историческото богатство. • Регионално сътрудничество за развитие на туризма • Програми за квалификация и преквалификация на трайно безработни. • Прилагане инструментите на Структурните фондове на ЕС • Доближаване на Европейските стандарти в икономическата и социалната сфери	• Продължаваща тенденция на намаляване на населението на общината и областта. • Силна миграция на способните и предприемчиви хора в активна възраст. • Намаляване на образователното ниво на населението. • Тенденция за промяна в структурата на населението–ръст на хората в надтрудоспособна възраст • Образователната система не осигурява потребностите на бизнеса и не гарантира реализацията на младите хора • Липса на ефективен пазар на земеделската земя и продукция • Слабо развит капиталов пазар • Липса на държавна подкрепа за високотехнологичните фирми • Различия в регионалното развитие

ОБЩИНА РАЗГРАД

• Конкурентноспособно развитие на малките и средни предприятия /МСП/ • Инвестиции в инфраструктура, недвижими имоти и екологични производства • Потенциал за развитие на селското и многофункционално горско стопанство • Концесиите като форма за привличане на външен капитал	
ОКОЛНА СРЕДА	
СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
• Разработени и актуализирани общински наредби, хармонизирани с националното екологичното законодателство, заедно с приети програми/стратегии за реализация на политиките по опазване на околната среда	• Високи разходи за инвестиции за подобряване и адекватно опазване на околната среда и за прилагане на общинските наредби и екологичното законодателство. • Недостатъчен административен капацитет за прилагане изискванията на екологичното законодателство и за програмиране, подготовка, управление и мониторинг на инвестиционни програми, планове и проекти. • Разлики в нивото на достъп до определени основни услуги между общински център и малките населени места в общината (канализационни системи, разделно събиране на отпадъци)
ВОДИ	
• Водоснабдителната мрежа в общината обслужва 100% от населението • Пречиствателни станции за отпадъчни води в производствените предприятия на територията на общината • ГПСОВ – Разград с механично и биологично стъпало • Проектна готовност за изграждане на канализационни системи на селата Стражец и Гецово • Ниско общо ниво на замърсяване на пречистените води • Учредени санитарно-охранителни зони около водоизточниците, използвани за питейно-битови нужди	• оставащата около 10% недоизградена канализационна система в гр. Разград; • необходимостта от реконструкция и модернизация на ГПСОВ в гр. Разград; • необходимостта от изграждане на канализационни системи с ЛПСОВ в големите населени места на общината; • липса на канализационна мрежа в населените места извън общинския център; • големи загуби на вода. • Констатирани замърсявания на река Бели Лом след град Разград – лошо

ОБЩИНА РАЗГРАД

	химично състояние • Констатирано замърсяване на подземни води – главно повишено съдържание на нитрати
ОТПАДЪЦИ	
• Всички населени места на територията на община Разград са обхванати от организирано събиране и транспортиране на битови отпадъци. • Населението е обезпечено с достатъчен брой съдове за съхраняване на смесени битови отпадъци, които при необходимост (амортизация, повреда) се подменят в кратки срокове. • Въведени са финансови механизми, стимулиращи оползотворяването на отпадъците и предотвратяване на депонирането им – отчисления по чл.64 ЗУО. • Акумулират се финансови средства за закриване и рекултивация на клетки за неопасни отпадъци на територията на Регионално депо – Разград, след изчерпване на капацитета им, и средства за изграждане на инсталации за оползотворяване на отпадъци. • Добре подготвени и компетентни кадри, работещи в сферата на управление на отпадъците в общинска администрация Разград. • Към настоящия момент размерът на такса битови отпадъци е поносим за населението на Община Разград. • Преобладаващата част от отпадъците от строителство и разрушаване (ОСР) имат висок потенциал за рециклиране и оползотворяване. • Липсват складове със залежали и негодни за употреба препарати за растителна защита. • Налична е действаща площадка за разделно събиране на опасните отпадъци от общия поток битови отпадъци извън обхвата на наредбите за МРО и предаването им за оползотворяване и/или	• Необходимост от подобряване на материално-техническа и информационна обезпеченост на служителите, които са пряко ангажирани с управлението на отпадъците, в това число изготвянето и отчитането на план-сметките, служители, осъществяващи контролна дейност и др.. • Заплащане на високи отчисления по чл.64 ЗУО, които са елемент на такса битови отпадъци, събирана от населението и бизнеса. • Недостатъчно познаване на нормативната база в областта на управлението на отпадъците и задълженията, произтичащи от нея от населението – необходимост от популяризирането ѝ сред широката общественост, на достъпен език. • Необходимост от засилване на контрола върху третирането на битовите отпадъци и изхвърлянето им на неразрешени места. • Необходимост от финансови стимули за гражданите, участващи в разделното събиране на отпадъци и допринасящи за намаляване на нормата на натрупване на БО. • В България и в частност в населените места от община Разград не съществува истинска система „плащане при изхвърляне”, тъй като потребителите на услугата не плащат на база количество на изхвърлените от тях отпадъци. Липсва методика за изчисляване на ТБО според количеството генерирани битови отпадъци. • Все още не са въведени в експлоатация инсталацията за предварително третиране на битови отпадъци и инсталацията за компостиране на биоотпадъци. • Високи разходи за управление на СО поради отдалеченост от действащо съоръжение за рециклиране на СО,

ОБЩИНА РАЗГРАД

обезвреждане; осигурено финансиране за тези дейности към настоящия момент. Сключен договор с организация за разполагане на съдове за разделно събиране на отпадъци от опаковки.	разположено в землището на гр. Русе. - Не са изготвени инвестиционни проекти за инсталация за СО, работеща на територията на РДНО-Разград. - Затруднен контрол по отношение изхвърляне на опасни отпадъци в съдовете за битови отпадъци. - Необходимост от провеждане на информационна и образователна кампания сред населението.
ШУМ	
- В населените места на общината не са констатирани високи нива на шум. - Пътно-транспортните артерии отклоняват пътния трафик извън жилищната зона на гр. Разград - Изпълняват се проекти за реконструкция на пътна мрежа, паркоустройство, зеленина - Поддържане в добро състояние на велоалеите, обществените зелени площи и дълготрайната декоративна дървесна растителност.	Запазва се тенденцията за отчитане на наднормени нива на шума в районите около натоварените транспортни артерии на общинския център.
ВЪЗДУХ	
Подобряване на качеството на атмосферния въздух спрямо предходни периоди за замърсител сероводород	Установени проблеми по отношение на концентрации на сероводород в атмосферния въздух на град Разград.
използване на финансовите инструменти на ЕС (структурни фондове, експертиза, консултантски услуги, мрежи за обмяна на опит, и др.) за решаване на проблемите, свързани с опазването на околната среда.	Липса на достатъчно средства от страна на бизнеса и публичния сектор за прилагане на изискванията на екологичното законодателство, свързани с изменения и допълнения в европейското екологично законодателство
По-висока енергийна ефективност и използване на възобновяеми енергийни източници, поради реструктурирането на енергийния отрасъл на европейско ниво	Предоставянето на инженерни услуги в сектор “околна среда” не отговаря на повишеното търсене от гледна точка на количеството и/или качеството.
Потенциал за ангажиране на бизнеса в усилията за опазване на околната среда.	Затрудния при осигуряване на необходимите финансови средства за реконструкция и модернизация на ГПСОВ-

	Разград
Възможност за самофинансиране до определена степен на проекти в комуналния сектор, чрез подходящо развиване на потенциала за ПЧП.	

III. ВИЗИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНАТА.

За формулиране на визията, целите и задачите на Програмата за опазване на околната среда на Община Разград като изходна точка е използвана формулираната в Общинския План за Развитие 2024-2030 г. визия за развитието на Община Разград, а именно

Община Разград благоприятно място за живот, бизнес и инвестиции, със съхранени природа и културна идентичност, развити икономика и туризъм.

Програмата за опазване на околната среда на община Разград гарантира постигането на балансирано и устойчиво социално и икономическо развитие на общината и осигуряването на високо качество на живот на гражданите.

IV. ЦЕЛИ.

На базата на направения SWOT анализ са определени основните цели за бъдещото развитие на общината в областта на околната среда. При целеполагането са взети предвид основните силни страни, които трябва да бъдат запазени; основните проблеми /слаби страни/, които следва да бъдат решени и са отчетени заплахите пред общината в областта на околната среда. За тяхното решаване са избрани подходи, които максимално да позволяват възползването от постигнатите успехи /силни страни/ и стоящите пред Общината възможности. Формулираните цели показват стратегическия избор и основните приоритети, които ще има общината през следващите години. В същото време те не отменят провеждането на рутинните действия, свързани с провеждането на политиката по околна среда.

Стратегическата цел на Програмата на Община Разград е **подобряване на качеството на живот и намаляване на риска за здравето на населението чрез осигуряване на благоприятна околна среда, запазване на биоразнообразието и устойчиво управление на околната среда.**

Формулираните по-долу цели са базирани върху приоритетите на Община Разград в областта на околната среда за следващите години, както и на формулираната визия за развитие на общината:

A. ПОДОБРЯВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА АТМОСФЕРНИЯ ВЪЗДУХ

- Подобряване на чистотата на атмосферния въздух чрез намаляване на емисиите на вредни вещества от промишлеността, автомобилния транспорт и битовия сектор и увеличаване на зелените площи в град Разград.

- Подобряване на енергийната ефективност и използване на алтернативни източници на енергия.

- Подобряване на общинската пътна инфраструктура.

ОБЩИНА РАЗГРАД

- Информираност на населението, повишаване на екологичната култура.
- Ефективно участие на обществеността и НПО
- Укрепване на административния капацитет по отношение на контрол върху компонент Атмосферен въздух

Б. ПОДОБРЯВАНЕ НА СИСТЕМАТА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ.

- Разработване на система за разделно събиране на зелени отпадъци и отпадъци от заведения за хранене за територията на цялата община.
- Предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъците
- Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци чрез изграждане на съоръжения за предварително третиране на отпадъци;
- Подобряване на организацията по разделяне, временно съхранение, събиране и транспортиране на отпадъците
- Предотвратяване и намаляване на риска от стари замърсявания с отпадъци
- Правно регулиране на управлението на отпадъците и ускоряване прилагането на законодателството и политиката в областта
- Укрепване на административния капацитет за управлението на отпадъците
- Увеличаване на инвестициите в сектора и прилагане на принципите “отговорност на производителя” и “замърсителят плаща”
- Участие на обществеността
- Управление на специфични потоци отпадъци

В. ОСИГУРЯВАНЕ НА НЕОБХОДИМОТО КОЛИЧЕСТВО И КАЧЕСТВО ВОДА ЗА НАСЕЛЕНИЕТО И ПРОМИШЛЕННОСТТА И НЕЙНОТО ПРЕЧИСТВАНЕ СЛЕД УПОТРЕБА.

1. Водопроводна мрежа и съоръжения.

- подмяна на амортизирани улични водопроводи и водопроводи с чести аварии;
- намаляване загубите на вода по водопроводната мрежа;
- подобряване оперативността и вземане на решения при експлоатацията и поддръжката на водопроводната мрежа и съоръженията;
- намаляване на общите разходи за водоснабдителната система.

2. Канализационна система.

- реконструкция и доизграждане на съществуващата канализационна мрежа в град Разград;
- изграждане на канализационна мрежа в по-големите населени места от общината;

3. Градска пречиствателна станция за отпадъчни води (ГПСОВ).

ОБЩИНА РАЗГРАД

- Реконструкция и модернизация на ГПСОВ-Разград;
- Осигуряване на екологосъобразно третиране на утайките от ГПСОВ;
- изграждане и пускане в експлоатация на ПСОВ в големите населени места в общината.

- Запазване и подобряване качеството на подземните и повърхностните води.

Г. ОПАЗВАНЕ, ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА ПОЧВИ И НАРУШЕНИ ТЕРЕНИ.

- максимално ограничаване промяна предназначението на плодородните земи за неземеделски цели;
- възстановяване на почвеното плодородие на установени нарушени терени край селищните образувания;
- прилагане на добрите земеделски практики и “биологично” производство в земеделието.

Д. ОПАЗВАНЕ И ПОДДЪРЖАНЕ НА БОГАТОТО БИОЛОГИЧНО РАЗНООБРАЗИЕ.

- информиране и привличане на обществеността за опазване на биоразнообразието защитените територии.
- Картиране на находищата на лечебни растения в общината;
- съхраняване, укрепване и възстановяване на екосистемите в защитените територии;
- осигуряване на условия за устойчиво ползване на биологичните ресурси;
- контрол върху замърсяването с битови, строителни и производствени отпадъци.

Е. ШУМ (АКУСТИЧНА СРЕДА).

• Изпълнение на организационни и инженеро-технически мероприятия съгласно окончателен проект на Генерален план за организация на движението (ГПОД) на град Разград, изготвен на основание чл. 6, т. 1 на Наредба № 1 от 17 януари 2001 г. за организация на движението по пътищата, издадена от министъра на регионалното развитие и благоустройството (Наредба № 1).

• Облагородяване на пешеходните зони и велоалеите на територията на гр. Разград с оглед намаляване на интензитета на автомобилния поток в общинския център.

- Залесяване на свободни площи и изграждане на озеленителни пояси

Ж. ФАКТОР (КОМПОНЕНТ) “ЗЕЛЕНИ ПЛОЩИ”

• поддържане на съществуващите и създаване на нови зелени площи, включително и такива, свързани с шумозащита на акустично натоварени зони и транспортни артерии.

3. ВЪВЕЖДАНЕ НА ПОЛИТИКА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА, ИНТЕГРИРАНА С ДЕЙНОСТИТЕ НА ДЪРЖАВНИТЕ ОРГАНИ, СТОПАНСКИТЕ

ОБЩИНА РАЗГРАД

СУБЕКТИ НА МЕСТНО НИВО И НА НЕПРАВИТЕЛСТВЕНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ (НПО).

- прилагане на превантивните инструменти за недопускане на замърсяване (ОВОС, Разрешителни режими, ISO 14000 и др.).
- развитие на екологично чисти земеделие и животновъдство.
- запазване на околната среда в зоните за отдих.

И. УЧАСТИЕ НА ОБЩЕСТВЕННОСТТА ПРИ РЕШАВАНЕ НА ПРОБЛЕМИТЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА.

- повишаване обществената култура и съзнанието по проблемите на околната среда;
- привличане обществеността в процеса на вземане на решения и съставяне на екологичната политика;
- провеждане на беседи с подрастващите за формиране на екологична култура.

Й. ПОВИШАВАНЕ НА ЕКОЛОГИЧНОТО ОБРАЗОВАНИЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО В Т.Ч. ЕКОЛОГИЧНА КУЛТУРА, ЕКОЛОГИЧНИ ЗНАНИЯ, ЕКОЛОГИЧНОТО МИСЛЕНЕ

- запознаване на местното население с най-актуалните насоки в сферата на глобалната екология, социалната и приложна екология;
- координация и сътрудничество със секторите на образованието за въвеждане на адекватни педагогически технологии за осигуряване на системно екологично образование.

V. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ.

Планът за действие, осигуряващ изпълнение на заложените цели в Програмата, е представен в **Приложение № 2**. Планът е неразделна част от Програмата за ООС на община Разград.

VI. ОРГАНИЗАЦИЯ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОГРАМАТА.

1. Отговорена дирекция и длъжностно лице за координация по изпълнението на програмата.

Отговорена дирекция по изпълнението на програмата е Дирекция „Екология, ред и сигурност“ в Община Разград.

Лице за координация по изпълнението на програмата: инж. Недим Тахиров Директор на Дирекция „Екология, ред и сигурност“

2. Комисия, пред която се отчита програмата. Вземане на решения по възникнали проблеми.

Към Общински съвет Разград е сформирана Постоянна комисия по опазване на околната среда и зелена енергия.

Комисията е със следния състав:

1. Руско Кулев Дянков – председател.
2. Адевие Мехмед Алиева – зам.-председател.

ОБЩИНА РАЗГРАД

3. Станислава Веселинова Русева.
4. Мирослав Тодоров Грънчаров.
5. Калоян Руменов Монеv.

При възникване на проблеми, свързани с реализация на заложените дейности в Програмата, длъжностното лице, отговорно за координация по изпълнението ѝ, подготвя докладна записка, която представя пред комисията.

3. Периодичност на актуализация на програмата. Периодичност на отчет на програмата пред ОбС-Разград.

Контролът по изпълнението на програмата се осъществява от Общински съвет - Разград. Ежегодно Кметът на Общината внася в Общински съвет отчет за изпълнението на Програмата, а при необходимост и предложения за нейното допълване и актуализиране.

Докладите по изпълнение на програмата се подготвят от експертите от Дирекция „Екология, ред и сигурност“. Годишните доклади трябва да съдържат информация за напредъка по изпълнение на плана за действие, реално постигнатите резултати, използваните финансови ресурси, ефективността на изпълнените мерки и предложения за актуализация.

Общинската Програмата за опазване на околната среда, има характер на отворена система, която периодично ще бъде актуализирана и допълвана.

4. Информирание на РИОСВ-Русе и обществеността за изпълнението на програмата.

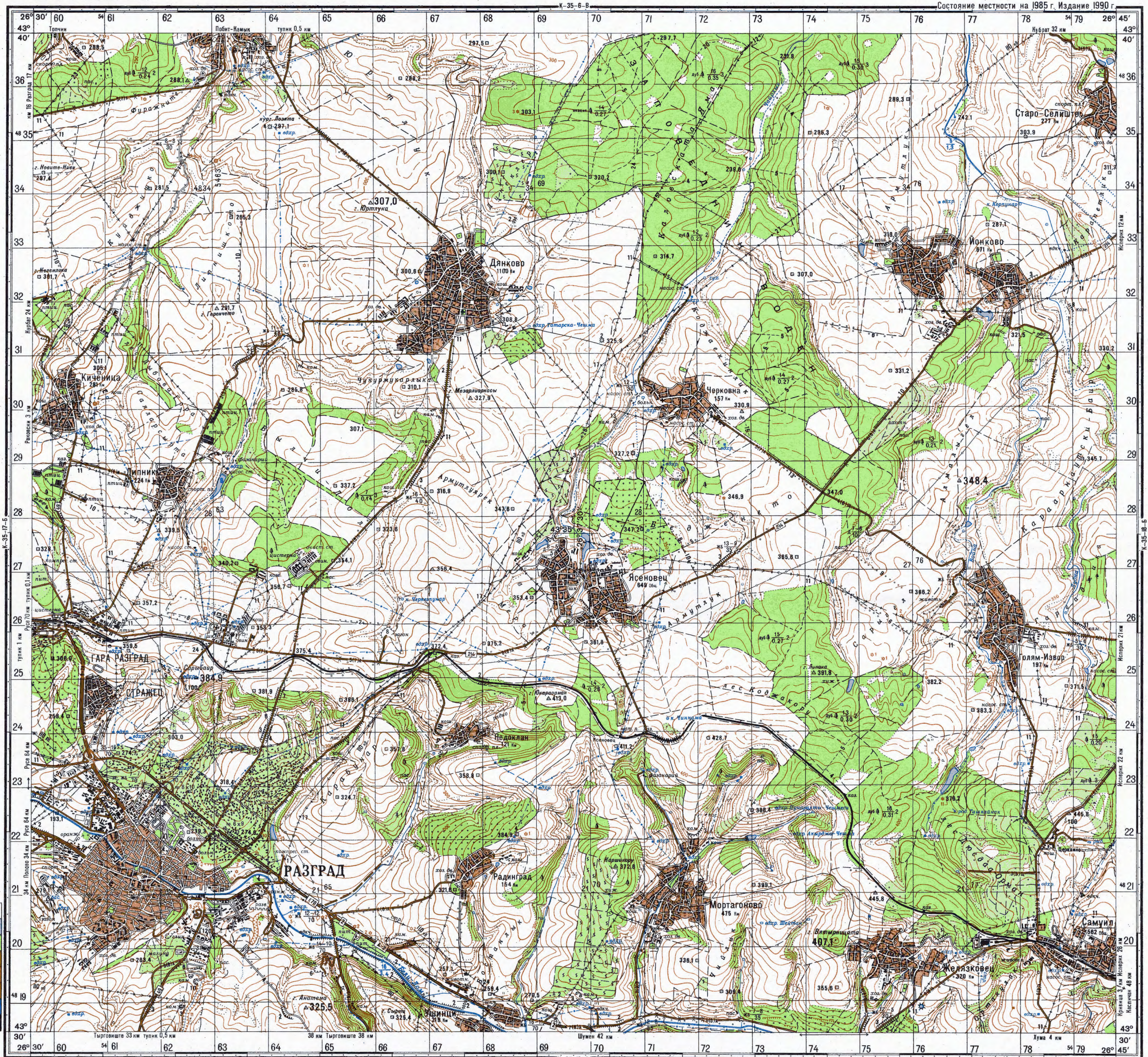
Ежегодно на официалната страница на община Разград се публикува информация за приключените дейности от администрацията, под формата на годишен отчет.

VII. ПРИЛОЖЕНИЯ.

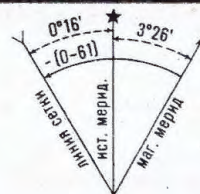
1. ПРОГРАМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ 2021-2028 г. НА ОБЩИНА РАЗГРАД – ПРИЛОЖЕНИЕ № 1
2. План за действие за периода 2024 – 2030 година – ПРИЛОЖЕНИЕ № 2.
3. Топографска карта на територията на община Разград – ПРИЛОЖЕНИЕ № 3.
4. Геоложка карта – ПРИЛОЖЕНИЕ № 4.
5. Адреси за контакти на лицата, участвали при разработване на програмата – ПРИЛОЖЕНИЕ № 5.

**ОБЩИНСКА ПРОГРАМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ
НА ОБЩИНА РАЗГРАД ЗА ПЕРИОДА 2021-2028 Г.**

*(Приета с Решение № 457 по Протокол № 33 от 15.04.2022 г.
на Общински съвет– Разград)*

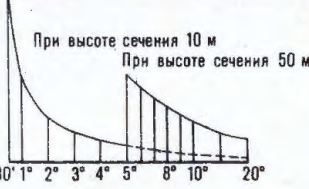

Склонение на 1989 г. восточное 0°26'(0-57). Среднее сближение меридианов западное 0°16'(0-04). При прикладывании буссоль (компас) к вертикальным линиям координатной сетки среднее отклонение магнитной стрелки восточное 3°42'(0-61). Годовое изменение склонения восточное 0°05'(0-01). Поправка в дирекционный угол при переходе к магнитному азимуту минус (0-61).
Примечание. В скобках показаны деления угломера (одно деление угломера = 3,6').

Общ. - общинный народный совет
Км - Кметство (местный орган управления)
— №№ автомобильных дорог (Е - означает принадлежность дороги к Европейской сети маршрутов)
□ - Источники

1:50 000
в 1 сантиметре 500 метров
м 1000 500 0 1 2 км
Сплошные горизонтальные проведены через 10 метров
Балтийская система высот

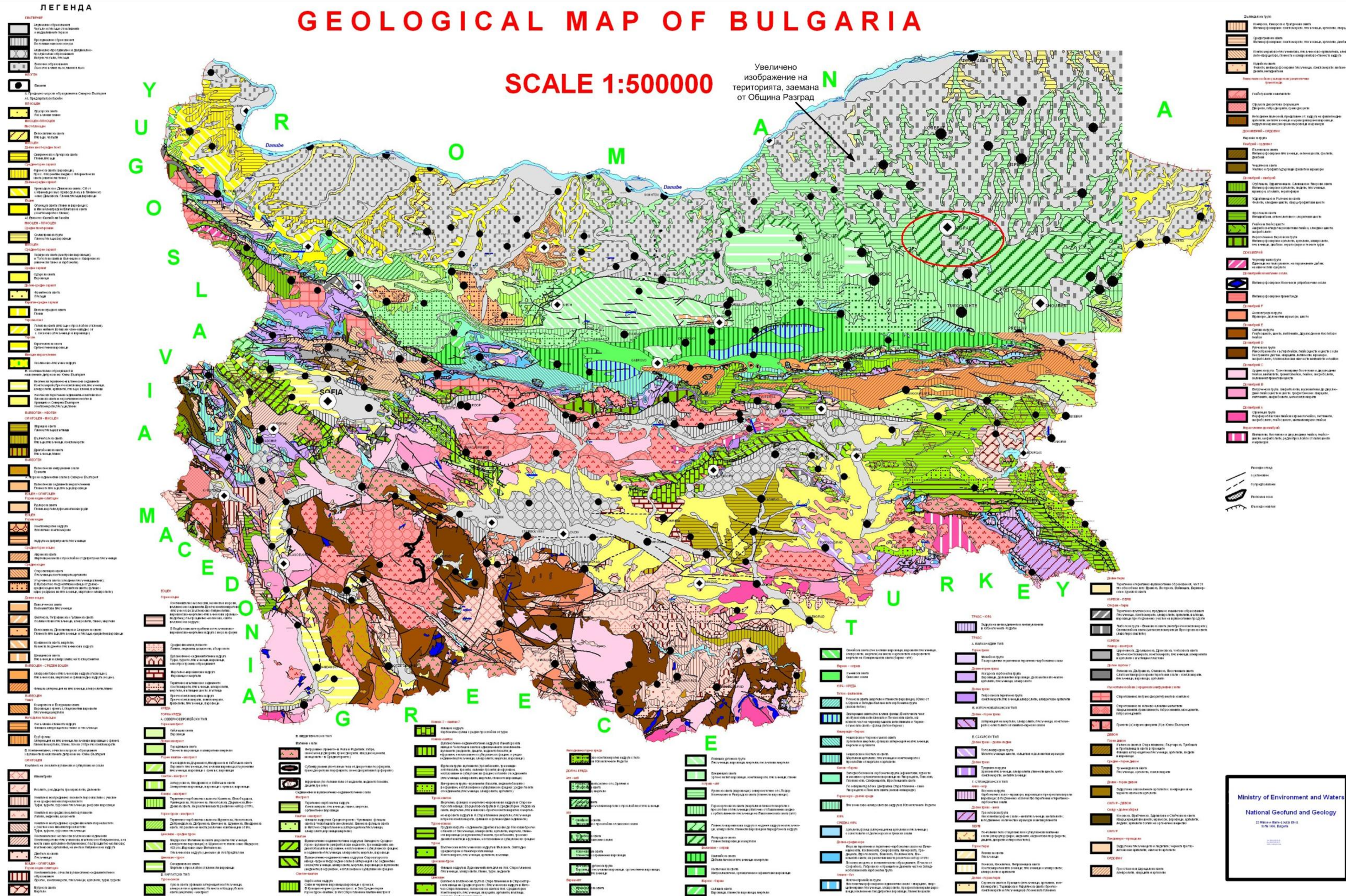
Подготовлено к изданию по карте масштаба 1:50 000
издания 1987 г.
Состояние местности на 1985 г.

Под названиями сельских населенных пунктов
указано число домов

GEOLOGICAL MAP OF BULGARIA

SCALE 1:500000

Увеличено
изображение на
територията, заема
от Община Разград

ПРИЛОЖЕНИЕ № 5

Адреси за контакти на лицата, участвали при разработване на програмата

Име, фамилия	Представител на	Адрес	Телефон
инж. Недим Тахиров	Община Разград	гр.Разград, бул. Бели Лом № 37 А	084 / 618 220
инж. Антоанета Стефанова	„ЕКОДЕЗИЯ Русе” ЕООД	гр.Русе, ул.„Епископ Босилков” № 10, вх. А	0878 130 449
инж. Надежда Мурджева	„Екологика Русе” ЕООД	гр.Русе, ул.„Епископ Босилков” № 10, вх. А	0879 038 417